

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 виписуєть:

на цілий рік 5 зр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків

Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горовіца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходять ся в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечери.

Оповіщення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 14.

Чернівці, дня 3-го (лат. 15-го цвітня) 1892.

Рочник VIII.

Непрошені опікуни

Все має на с'їм божім св'їті забезпечене свій природний розвій, своє природне жите-буте; а вже-ж найлучше виписажила сама природа в с'їм взгляді чоловіка, даючи єму власну мову, власне народне почуте, власний розум і свободну власну волю яко могутні средства для забезпечення вигідного житя, для заведення справедливих суспільних порядків, для забезпечення справедливого суспільного ладу.

І не змінить сего постійного, правильного природного житя ніяка брутальна людська сила; не змінить сего природного розвою ніякі затії злочинних людей, непрошених опікунів, що живучи виключно для своїх самолюбних цілей, позирають своїм неситим оком аж на край св'їта, та раді загарбати все для себе, а на позір голосять шумними словами цілому св'їтові братню любов, щоб лише тим підступним способом обдурити незрячих, дістати ся в чужу хату, засівати і підтримувати там незгоду, викликати межі рідними братами пристрасну борбу, та синяти тим диким, нелюдським способом природний розвій людського житя, і запрячи всіх в свою службу.

Пожаль ся Боже, найбільше таких непрошених опікунів має на привелику власну шкоду наш бідний руский нарід.

Такими непрошеними опікунами буковинської Руси є в першій л'їнії звістні буковинські румунізатори. На чолі їх стоїть тутешний митрополит і тутешня консистория а прилучили ся до них денекотрі дідичі-Волохи і Олександр бр. Василько, бувший красний маршалок, і тепер ново вибраний посол руского народу з виборчого округу Вижиця-Путилів.

Поміщаємо в с'їм числі дальше допис із Вижиці, котра дає наглядний доказ ворожого поведення румунізаторів яко непрошених опікунів руского народу взглядом руских патріотів, а тим самим і против руского народу на Буковині.

Політично-народна пристрась то загальна хвороба нового часу; для того не дивуємо ся нерозважним і незрілим загорілим-румунізаторам, що вони в своїй залій пристрасі не видять на св'їті нікого більше лише самих Влохів, та раді живцем поїсти всі другі народи. Але сего не можемо поняти, як можуть такі люди, як митрополит і Олександр бр. Василько, займаючи в нашім краю так поважні місця, провадити таку саму пристрасну політику.

Називати наших св'їтлх патріотів, що без всякої власної користи, а тільки в повнім почуттю св'їтого обовязку трудять ся щиро для загального добра нашого народу, ворогами православної віри і руского народу, а при тім підносити в теперішніх часах загального св'їтла і поступу при виборах релігійний прапор яко мізерне агітаційне средство, се є безперечно просте зневажанє власної віри, се не пристойть до лиця ні владці, ні красвому маршалкові.

Владика і голова автономічної краєвої управи, а до того і тайний совітник нашого монарха повинні уміти, гідно пошанувати свої визначні становиска, повинні стояти по над партиями, а не викликати в краю пристрасний роздор і зневажати безневинно св'їтлх і як слеза чистих наших патріотів.

А вже-ж ніяким способом не можемо сего поняти, на якій підставі можуть сї пани накидати ся на опікунів рускому народови і мішати

ся непрошені до чисто народних руских справ.

Та-ж прецінь відомо се всім дуже добре, що тутешний митрополит і Олександр бр. Василько причисляють ся до Волохів; ми хочемо і се вірити, що у них щире народно-волошке почуте, а яко Волохи з народним почутем, одже яко волоскі патріоти мають вони повне право, ба навіть і св'ятний обовязок старати ся, здвигнути свій нарід, старати ся о загальне добро свого народу. І їх народна нива лежить по найбільшій часті облогом і там потреба багато щирх рук до мозольної праці; одже беріть ся, панове, щиро до сєї праці, се ваш обовязок, до сего маєте повне право. Але мішати ся до чисто народних справ нашого руского народу, критикувати народну праю наших св'їтлх патріотів, до сего не маєте найменшого права, до сего не маєте навіть найменшого знаня, бо-ж ви, панове, не завдавали собі праці, пізнати історію руского народу, пізнати его літературу, пізнати его потреби, пізнати его народне жите. Вам в решті і дуже байдужна дальша доля нашого руского народу; не мішайте ся одже до того, чого не розумієте, не мішайте ся до того, що вам байдужне. Ми до наших народних справ цілком не мішаємо ся, ми не прозиваємо наших семигородских унійцких патріотів ворогами православної віри, ми не мішаємо ся до розвою вашого літературного язика, ми не сіємо і не підтримуємо незгоди помежи вашими братами по роді і крові. Ми мерзимо ся всякою підлою інтригою, ми не настаємо на чуже жите, ми не бажаємо чужого добра, але і не позволимо зневажати наше св'яте народне чуте, зневажати нашу народну честь; не позволимо непрошеним опікунам баламутити наших незрячих братів, спи-

Вихристка.

(Оповідання).

I.

Шкода, що не знаєте ви мого приятеля Кузьми! Що за чудесний чоловік, коли-б ви знали! Єй же Богу!

Він собі чоловік простий, а що за розумний, що за догадливий, так і враг його знає! Не гаразд у йому тільки те, що про щоб він не розказував, щоб не говорив, — завжди складаєть ся у його так, що повсім ніби-б то він бреше. Правда, він таки брехливий, нема чого казати, але-ж не рідко трапляєть ся і так, що прослухаєш від його якусь брехеньку, а згодом і запевнишь ся, що то зовсім не брехенька, а матка-правда! Та Господь з ним! Не хочу я судити свого приятеля; так уже його Бог сотворив; така уже його натура.

Еге, так що-ж осе я хотів розказувати?... А от що: Гостював я, бачите, торік у свого приятеля, або як він каже: „Просидів на його шії трохи що не чотири місяці.“ Але щоб було се яснійше, то мушу почати з того, як привітав він мене, коли приїхав я до його після семирічної розлуки. Він, скажу перше всього, не

з тих людей, що через с'їм років не пізнають відразу своїх приятелів; ні, він мене пізнав зразу і так привітав:

— Тю! Де се ти взяв ся? Здоров, братіку, здоров! Розказуй, куди приїмаєш? Чи надумав ся може сісти на мою шию, та ще так, щоб і силком не можна було викурити тебе з хати, поки не висидиш півроку?! Розказуй, розказуй!

Одвинувши за с'їм років від свого приятеля, мене, признатись, покорило від такого привіту, але я мусів прикинутись веселим та жартовливим, хоть тут же порішив у своїй душі, що проживу у Кузьми не більше як один, або два дні, так я йому і сказав. Так би мені слід було і зробити, але погмонівши з Кузьмою годин дві, усе пішло навпак і замість двох днів, прожив я у його, як сказав і раніше, трохи що не чотири місяці.

Так ото-ж живемо ми з Кузьмою тай живемо. Раз якось ходили ми до млина; попорядкували там, тай вертаємось до дому. Ідемо селом, балакаємо: він бреше, а я слухаю. Доходимо до жидівської хати, вона стоїть як раз біля греблі, що веде на шлях до Київка. Господар тієї хати — поганенький жидок Волька, він шинкував колись, а тепер заубожів і промишляє різництвом, — скуповує скот, ріже його, тай розвозить потім мясо по панах та інших заможних людях.

— Зайдім до Вольки, промовив Кузьма, як порівнялись ми з жидівською хатиною.

— Чого ми до його підемо? запитав я.

— А так собі: послухаєм, що будуть розказувать, вони сего року віддали дочку за муж, тай Вольчиха цікава собі жидівка. Кузьма повернув у хату, а я за ним.

Хата була простора, св'їтла і, чого не можна сподіватись від жидів, чиста і чепурна. Вольчиха сиділа за столом і плакала. На столі стояв гарячий самовар і жалібно дзижчав; округ самовара розставлені були стакани з чаєм; лежала булка; стояв у мисочці сир і олюдце з маслом. Посеред хати гулялось душ пять жиденят, але побачивши нас, кинули играшки і одійшовши до стіни, стали на нас дивитись.

— Чого се ти, Галко, не скачеш, та плачеш? Сьогодні-ж, казали мені, заїздила до тебе дочка! Не здоровкаючись і не знімаючи шапки, заговорив до Вольчихи Кузьма.

Вольчиха підвела голову, хотіла осьмхнутись, але слюзи ще гірше покапали з її очей і вона заговорила плачучи:

— Ох, зарізала вона мене, зарізала!... Проколола ножем у саме серце!...

— Е, дурна! чого там: „Зарізала! проколола!“ — плюнь на все, тай кінець! говорив Кузьма спокійним, байдужним голосом.

няти і убивати природний розвій нашого народного життя.

Така шкідлива робота не пристойть нікому чесному, не пристойть мужам правдивої інтелігенції, а тим менше владикам і красивим маршалкам.

Борони нас Господи від таких наших приятелів, від таких непрошених опікунів, бо з нашими явними ворогами дамо собі раду!

Д о п и с и.

З Вижиці.

Багато дечого ми навчилися при теперішніх виборах з вижицького округу, а то були-б і не знали, що можуть люди, і то навіть як виглядає, люди інтелігентні, так унідиляти ся навмисно перед одніми перед іншими, щоб лиш доступити тої ласки, полізати лабу, як сами прозвали, бергомітського медведя; а вже-ж ніхто так не пописував ся як наші панотці. В день вибору, дня 4-го н. ст. квітня, відіграв Василько велику кумедію: за свої таки гроші казав собі збудувати тріумфальну браму — Мановарда, писар з Бергомету, сидів в Вижиці 5 день та будував браму, котрою Василько яко „вибраний“ посол мав відїждати до Вижиці. Коло тої брами казав себе очікувати около 11-ої год. і справді громадка жидів, а на їх чолі наші рускі панотці: Кантемир, Семанюк, Остапек, Балусескул, Козарішук, Фраціян і Ганіцький явили ся як найточніші. Приїхав нарешті Василько, встає з повозу — ну, від чого-ж о. протопопа Кантемир, щоб не втяти величезного славословія, не показати так, щоб клуби диму одурюючого знимали ся аж до неба? Але-ж щоб так звеличити Василька, треба було все, що не Василькове, обкидати болотом, ба навіть самого себе предствити яко мізерного харлака, що не годен навіть споглянути на таку світлість, як Василько; се справді о. Кантемирови удало ся. Говорив таке адвокат вижицький, др. Лорія, та се єго річ, що він там говорив. Відтак ціла товпа пустила ся на комашню, яку приготував бр. Василько для тих, що „добре справували ся“ підчас виборів. Очевидно, наші панотці були і тут перші, а о. протопопа Кантемир уважав за свій обов'язок і тут „покадити“ медведи по своєму. Він говорив щось про Явдоху та про те, що збунтували ся бурсуки, лисики, морські свинки і друга дрібнота против медведя (ну, свині прості не годні навіть збунтувати ся, вони-ж не бридять ся споживати те, що для других обридливое); але медвідь шепнув собі з львом на ухо (чи ніби не з владикою?! — він справді лишне подобає на льва, ніж на владика; але овва, що ми за

медвідь, що сам собі не міг дати ради з свинками, а шепче до уха львови?!), і своїм могутим хвостом (було там багато і прихвостнів) чи лабою потропив своїх противників на прах. Оттакими дотепами пописував ся о. протопопа, і гадав, що Бог вість, що таке мудре наговорив, тим часом виставив лиш себе на сьміх. Він таке скаржив ся бергомітському медведи на те, що уніяти накидують ся на опікунів православного народу (хто? де? коли?), та на се відповів Василько, що тому всему винні самі панотці, бо не дбають про себе. (Про себе вони як раз дбають, а не дбають про нарід, про свою паству, так що нарід відпекує ся їх, а пристає до своїх щирих приятелів народолобів! — Оттому то і скарга о. Кантемира на опікунів!) — Оттака то, бачите, наша інтелігенція! Найменшого політичного змісту, найменшого почуття своєї народної гідності, брак всякого самопізнання, брак пошановання хоть би своєї власної особи. Вони лижуть ту палицю, що їх не перестає бити (чути, що наші панотці подарували Василькові здоровенну палицю — коби так она провчила їх розуму!). І хто-ж пошанує таку інтелігенцію? Хто її уважатиме за інтелігенцію народну. Братає ся вона з найзавзятішими ворогами всего, що руске, повзає перед ними мов той черв'як мізерний, не знає ні чести, ні сорому. Чи-ж диво, що Василько за ніщо їх не має, і для того осмілює ся писати їм навіть листи, в котрих їх завзиває щоб вони, Русини, стали против Русинів, против руских кандидатів, а піддали ся під провід ніби то якогось православно руского, а властиво такого комітету, що пішов на услуги румунізаторів, що під команду румунізатора протопопа Гомюки з Кіцманя і ренеґата о. Козака з Мамаївців завязав ся очевидно з наказу владики на те, щоб баламутити руский нарід і під покривкою православія поборювати руских кандидатів; чи-ж дивно, що Василько своїм виборцям — інтелігентним Русинам! — дає такі науки, що у других народів і мужик би їх не стерпів? Але бачучи таке рабство руских панотців всі з ними починають, що самі хочуть; а сам владика в своїм цинізмі посунув ся до того, що звертає ся до „руских“ панотців в скрайно-волоско-національних справах з відозвою, щоб они підпирали грішми волоскі товариства і інституції, підпирали волоских кандидатів і т. д. і вони все те роблять!! Не давно прислав владика волоско-німецьку відозву до о. протопопа Кантемира, щоб по церквах збирати гроші на „Scola româna“ в Сучаві, товариства, що має на цілі румунізувати рускі діти, що в своїм шовінізмі румунізаторським йде як найдаліше. І що-ж стало ся? Се писемю прочитав всім зібраним панотцям о. протопопа і чи думаєте, що хтось бодай обурив ся на таке зухвале і цинічне жадане владики?! Ще й гроші посилались! А на рускі цілі нема у них і зломаного крейцара! Вони не хочуть бачити, що владика

дбає всіма силами лиш о те, щоб витворити як найбільше волоскої інтелігенції, і то ще з руских дітей, щоб та волоска інтелігенція на решті і їх витиснула з руских парафій; вони не хочуть бачити, що той владика, голова православної церкви, про Русинів і тільки не дбає, щоб мали хоть найменший катехизм, щоб мали хоть який малий молитвенник, і при тім всім владика має ще відвагу голосити, що він боронить православія?! — Але-ж не дивуватись тут Сильвестрови Морареві, а дивуватись більше тим, що єму на слово вірять! Ще-ж, жебраючи поміж Русинами для Волохів і волоских товариств, коли-б хоть проговорив до них по руски, а то й тоді, коли просить о милостиню, не хоче проговорити в нашій рідній мові і дійшло вже до того, що в очі донче всякими нашими святацями — і на ганьбу Руси, нема нікого, хто-б показав єму дорогу. Коли вже раз спам'ятають ся недобитки нашого руского православного духовенства? Коли прозрять незрячі очі, що ціла робота владики і консисторії змагає до цілковитої загибелі буковинської Руси, змагає до того, щоб на Руси стали всюди святихенниками Волохи, як се вже і тепер в більшій частині стало ся? Крайня пора прийти до розуму, а ні то горілам!

Свідок очевидець.

Перегляд політичний.

Соїм ми красиві закінчили вже свої наради. Соїм галицький закрив маршалок краєвий князь Санґушко довгою промовою, котру закінчив по руски сими словами, зверненими до руских послів: „Посли рускої народности брали незвичайно живу участь в комісійних роботах, за те національна борба в сій високій палаці притихла сего року. Ми мали нагоду пересвідчитися, кілька тратить робота соїму, если цінні сили послів, засідаючих на руских лавах, є майже виключно заняті політичними виводами. З другої же сторони маю надію, що рускі послі могли також пересвідчитися, що їх більша повздержність в тім напрямі не виходить на шкоду розвою їх народности“.

На перших засіданнях ради державної по святах буде поставлене перше читання закону о реформі податкової, а правительство предложить свої внесення в справі управління валюти. Сю останню справу хоче правительство зі зглядом на Угорщину залагодити ще перед відкриттям ради державної.

Спільне міністерство лагодить вже тепер проекти бюджетові для делеґацій на рік 1893-ий; конференції міністеріяльні відбудуть ся імовірно з кінцем сего місяця. Є в плані, щоб спільні делеґації зібрани ся найпізнійше з кінцем мая або початком червня. В

Я слухав, але не розуміючи нічого почував себе, бачучи чужі сльози, дуже неяково. Кузьма, певне, зрозумів моє становище і повернувся до Гальки з такими словами:

— Ти-б, чим мала плакати, витала краще своїх гостей. Мене хоть і не витай, не треба, а чоловік свій, а от сего добродія слід би... Ти знаєш, хто він?

Вольчиха подивилась на мене і промовила:

— А Бог їх знає, не памятаю, не знаю.... Ох, зарізала вона мене, зарізала!... заголосила знов Галька.

— Так, ти-б краще розказувала, як вона тебе зарізала, а то.... Ось ну лиш, сажай нас за стіл, потчуй чаєм, тай розказуй, а ми будемо слухати. Кузьма підійшов до Гальки і щось прошептав їй на вухо.

Галька знов подивилась на мене і на сей раз, осміхаючись через силу, промовила:

— Се ви? Боже мій, а я й не пізнала вас, так ви перемінили ся!... Сідайте, прошу покорно!... А мені таке горе, таке нещастя, коли-б ви знали!... Розказував вам Кузьма?

— Ні, не розказував, одновів я.

— Сідайте-ж, прошу покорно, сідайте!

Ми з Кузьмою сіли.

— Боже! яке там горе? — Дочка за муж вийшла, вступила в христову віру, а вона каже

горе!... Дурна ти, ей Богу дурна! промовляв Кузьма, сідаючи за стіл.

Галька стрепенулась і заговорила:

— Хиба того мені тяжко, що вона вихристалась? — Бог з нею, то діло її! а пропекла вона моє серце сьогодні, огнем пропекла: прийняла острим ножем!... Дивіть ся! (Галька показала пальцем на старшеньку свою дочку і на саму меншу) вони вихристять ся, обидві вихристять ся, я се добре знаю, знаю і не мучусь, а та!... Та прийняла материне серце, проколола його навскрізь!... Вона не вірить мені, не вірить рідній матері, не вірить моему сердцю! Я не бачила її дев'ять місяців і передумала за сей час... ні, не передумала, а перемучилась, перетліла... тільки ви не знаєте, не зрозумієте материних думок!... Дивлю ся сьогодні: їде вона з своїм чоловіком... сидить на возі у карсетці, у плахті, добрим платком пов'язана, біла, рум'яна, весела, хороша... Я тільки зирнула і все моє нутро опустило ся у низ; серце зомліло, дух заперло... Горлячко моя, голубонько, доню моя люба! шептали мої губи, а у очах темніло... Дев'ять місяців я її не бачила... ні, ви не знаєте, ви не розберете, що діялось зо мною, коли, не розлучаючись ніколи, побачила я її через дев'ять місяців, і побачила у плахті, у карсетці... Вона моя, думала я, і знала, разом з сім, що й не моя!... Я-ж її рідна мати, але я жидівка,

а вона у плахті, у карсетці, вона християнка.... Віз підїхав до хати; вона злазить з воза і дивить ся у вікно до мене... Я хотіла бігти, летіти — на руках принести її, надивитись на неї, а ноги мої не йдуть.... Душа моя уже там, уже цілує, пригортає її, а я тут, у хаті стою.... Аж ось ноги мої відлупостило, я полетіла до неї і скрикнула по своєму, по жидівськи: Доню моя, голубонько моя!... Мені тоді хотіло ся умерти на її грудях, а вона-ж що: „Говоріть, каже, до мене по руски, а не по жидівськи, а коли, каже, не хочете, то я й не зайду у вашу хату!...“ Боже мій! Чи я-ж хотіла обидити її?... Вісімнадцять років говорила я до неї рідною мовою, чи могла-ж я сьогодні знати, чи могла думати, що тепер не слід було так?! Я не знала сего, ей Богу не знала, у мене само так вирвалось, ей Богу само!... Я її обиділа! А я-ж хотіла привитати її усею душею, усім сердцем!... і Галька заплакала знов.

— Пийте чай, прошу покорно! озвала ся вона, перевівши духа та заспокоївшись трохи.

Кузьма мовчав; мовчав і я. Галька заговорила знов, але на сей раз тихо, ніби сама до себе:

— Я їх бояла ся запрошувати і у хату... стояла на дворі і мовчала. Чоловік її прив'язав коний і вони обоє увійшли в хату. Вона поздоровкалась тільки з малою сестрою і сіла мовчки

Будапештській раді б'я, таби сесия спільних делегацій відбула ся як раз в пору, коли буде відбувати ся торжество 25-них роковин коронації Є. Вел. цисаря на короля угорського.

Его Вел. цисар виїхав був на кілька днів до Монахова в гостину до кн. Леопольда і княг. Гізелі. В середу мав цисар повернути назад до Відня.

Польські газети донесли були перед кількома днями, що на сегорічні великі маневри, які відбудуть ся коло Перемишля, приїде цисар австрійський, цисар німецький і король сакський. В добре поінформованих віденських кругах політичних не знають однак о сій вісти. З другої сторони доносить знов «Polit. Corresp.», що наш цисар приїде до Галичини на військові виправи X і XI корпусу, але не приїде ніхто з заграничних князів.

Окрім того появили ся останніми днями в дневниках різні вісти о з'їздах цисарів, а то в першій лінії говорить ся про з'їзд цисаря німецького з російським царем.

З Петербурга заносять, що коли тому кілька днів міністер фінансів Вишнеградський явив ся з справозданнями у царя, занедужив нараз небезпечно. Стан здоров'я Гірса також не поліпшив ся.

До «Berl. Tagblatt» доносять рівно-ж з Петербурга, що послідня гостина російського амбасадора гр. Шувалова в Петербурзі була великої ваги. Дня 28-го марта брав він участь в конференції комітету фінансового, на котрій зложено надзвичайну комісію до навязання торговельних відносин з заграницею. До комісії тої вибрано: Вишнеградського, Гірса, Шувалова і Тимирязова. Скоро лиш Гірс подумав, мають розпочати ся переговори в справах торговельних з Німеччиною. Тим фактом дасть ся пояснити, що коли Шувалов вернув до Берліна, застав там в своїм помешканні портрет німецького цисаря.

Рух анархістичний проявив ся останніми часами рівночасно на кількох місцях дуже сильно. І так виконано насамперед в Парижі кілька атентатів динамітових, поки не удало ся піймати головного їх справцю Рампаволя. Дальше викрито в Мадриді намірені замаху динамітові і арештовано двох анархістів, одного Француза, Девака і Португальця Ферейру, в хвили по тім, коли они підложили були патрони динамітові на сходах, що ведуть з помешкання президента палати Пидали до салі засідань. На щасте викрито ще замах завчасу. При арештованих найдено напери, з котрих показало ся, що анархісти хотіли убити не лиш Пидали, але і багато інших людей та висадити у воздух багато будинків публичних, а навіть і королівську палату. (Про напад анархістів в Познаньським на священника Понинського споминаємо на иншій місці). І з Опорто, в Португалії, до-

носять, що в палаті королівській найдено оногди чотири кілограми динаміту і арештовано кількох анархістів, що хотіли висадити в воздух палату королівську. В Ліоні і Доне викрито знов тайні склади динаміту і арештовано кількох підозрілих людей. Задля сих атентатів анархістичних навязало правительством французьке переговори з правительством іспанським, італійським і бельгійським в справі видавання анархістів.

«Corresp. de l'Est» доносить з Царгорода, що дійсний убійник Вулковича вже зловлений. Є се один Альбанець, Мердіян, котрий зараз з самого початку слідства зложив зізнане, що російсько-болгарські агенти намовили его до убийства, але що він опер ся намовам. Тепер зрадив его один з его спільників, Болгарин Христо. Султан сам вітає міністри поліції Назімови-бееви до щасливого відкриття злочинця.

Крізу міністерську в Сербії вже полагоджено. Наші обняв президентуру, справи заграничні і провізорично міністерство фінансів, Велімірович будівлі; Мілосавлевич справа внутрішні; полковник Джурич війну; Джорджевич справедливість; Ніколич просвіту, а Душманіч торгівлю. Фінанси обійме Пачу, а насамперед має довести до кінця переговори торговельні у Відні.

Дрібні вісти.

З надходячими великодними святами вітаємо наших читальників і всіх руских братів сердечним: **ХРИСТОС ВОСКРЕС!** При тім великим святі пригадуєм всім добрим людям, щоб не забували на наш „Руский народний Дім в Чернівцях“, та хоть дрібними датками помогли здвинути народну святиню.

Іменований інспектором податковим в Кіцмані п. Іван Солог. Поздоровляємо сердечно нашого земляка з его вишисненем і бажаємо, щоб его праця на вишнім становищу принесла ему і матери Руси честь. Кіцманська руска громада повитає в ній щирого громадянина, що не відкаже ся від праці для добра руского народу.

Вибори до буковинського сойму вже покінчені. Дня 11-го с. м. вибрала більша посільність після компромісу між Вірменами а Волохами дідичами отсих 8 послів: 4-ох Волохів: звісного Мустяцу Николая, Луцула, Стирчу Євгенія і Вольчинського, і 4-ох Вірменів: дра Стефановича, Юрія Капрі, Кухановського Антона молод. і Абрагамовича. В другій курії за правосл. релігійний фонд вислала консисторія і настоятелі монастирів: Мірона Калінескула (колись Каліновського) і Цуркана (недавно ще Цуркановича).

Таким чином в буковинським соймі буде засідати 14 Волохів (13 вибраних послів і митрополит), 8 Німців лібералів (7 вибраних послів,

і сего року ректор університету), 5 Вірменів дідичів і 4 Русини. Волохи стратили одно місце, Німці, Вірмени і Русини зискали по одному, а не стало тепер вже в соймі урядників правительствених. Угруповане сойму буде также инакше: в попереднім соймі становили волоскі і вірменські дідичі один клуб числом 19 послів, тим чином становили вони більшість; тепер заносить ся на більшість, зложену з Вірменів, Німців і Русинів — в числі 17 послів против 14 Волохів.

На „Народний Дім“ в Чернівцях зложив п. Людміль Клюгер, п. к. нотар в Путилові, 10 зр., а п. Кость Томюк, учитель з Вербівців зібрав 3 зр. 43 кр. Сердечне спасбі!

Адреси. Дуже часто доводить ся нам получати письма з німецькими адресами. Такі письма бачили ми і у інших Русинів не раз. Здасть ся, що вистарчить пригадати Русинам на сім місці, що они живуть на рускій землі, в своїй хаті, і що тут повинна бути їх воля. І справді залежить се лиш від доброї волі самих Русинів, адресувати письма по руски, бо можемо всіх запевнити, що нічо иншого не стоїть на перешкодї, що дирекція почт і телеграфів відносить ся до сеї справи з всякою строгостію. Одже від нині лиш по руски адресувати письма і жадати лиш руских друків; бо хто-ж має їх жадати, хто має по руски адресувати письма, як не Русини?

Руска міщанська читальня в Чернівцях устроє в світлий понеділок співно-декламаторський вечерок в салі готелю молдавського

Атентат анархістів на священника. З Познаня доносять о такім факті: До кс. декана Понинського в Костельці прибуло дня 7-го н. ст. цвітня чотирох людей і вручили ему червону картку такого змісту, що комітет ексекутивний анархістів польських приказує ему видати польським анархістам всі гроші, бо инакше буде покараний смертю. Переполоханий декан вискочив вікном і хотів утікати, але анархісти кинули ся за ним з револьворами і зранили его тяжко 4-ма кулями: одною в голову, двома в плечі а одною в руку. На голос вистрілів надбіг вікарій кс. Кліш. (до котрого напастники також кілька разів стріляли, не зробивши ему однако нічого) і брат кс. Понинського, властитель Костельця. Сей зорганізував зараз порогню і пустив ся за утікаючими анархістами з 20 своїми людьми. Розбійників дїгнали на яких 1000 кроків перед залізничним двірцем і тут розпочала ся правдива битва. Одного злочинця застрілено, другий видячи, що нема способу до утечі, застрілив сам себе, а третій застрілив четвертого а відтак себе. Двох злочинців пізнали яко належачих до громади міста Іновроцлава. Називають ся они Целявський у Урбаняк. Імовірно приїхали они просто з Берліна. При убитих найдено крім червоних карток з написом: „комітет викону-

край столу. Повбігали другі діти і не підходили до неї; мені було досадно, я хотіла сказати, щоб вони нездоровкались, але мовчала; мені здавало ся, що я чужа у своїй хаті, неначе я не сьмію нічого. Я й з надвору увійшла за ними неначе чужа. Я не знала, що мені казати і що робити. Не своїми руками нагріла я самовар, унесла масла, сира і тремтячи всім тілом, попросила їх закустити. Попаливала чай, становлю перед неї стакана, а вона каже: „Помішайте його, та покоштуйте сами, а тоді і я пити му.“ Я помішала, покоштувала, та тільки той чай не йшов мені, мене душили сльози.... Вона думала, що я даю їй отрути, я, рідна мати своїй дитині!... Галька знов запихала і промовляла крізь сльози: не вірять мені, не вірять моему серцю! Убила мене, заколола!...

— Та заспокій ся! промовив Кузьма, що-ж маеш робити, вона добре знає, що ваш брат душить вихристів, от і боїть ся.

— Кого-ж вона боїть ся? — Де та рідна мати, що вигодює свою дочку до вісімнадцяти років, що любить її більше, ніж саму себе, та тоді й троїть її?!... Ох, Боже мій! не розумієте ви материного серця!... З душевним боєм скрикнула Галька.

Кузьма не сказав нічого, а трохи згодом повернув ся до мене:

— Ну, що-ж, підемо?

Я мовчки виліз зза столу і взяв за шанку. Галька нас не здержувала, а пішла проводити нас аж у сїни. Біля сїнених дверей щось зачервоніло, я нахилив ся і підняв з долівки червону китичку з плахти.

— Що то таке? запитала Галька.

Я показав.

Галька зблідла як крейда, осьміхнулась, вихопила з моїх рук червону китичку і, заридавши, пішла з сїний у хату, бурмочучи:

— Від її плахти китичка... від плахти моєї дочки Рифки, вихристки!...

Ми з Кузьмою подивили ся у слід Гальки і вийшли з сїний на вулицю.

II.

Вернувшись до дому, довго роздумував я про материне серце, і жаль мені було бідної Гальки, дуже жаль. Забалакував я про се нераз і до Кузьми, але він завжди обривав мене:

Охота тобі зза жидові ламати голову — одказував він неприязно і недбаю.

— Хиба-ж не однаково материне серце чи у жидівки, чи у другої якої жінки? навертав я Кузьму.

— А коли однаково, то нічого і балакати, — балачки не допоможуть!

Поривав ся я розситувати Кузьму і про те, за кого вийшла за муж Гальчина дочка, де тепер живе і як живе? Але Кузьма і на сї запитання одповів мені коротко:

— Вийшла за муж за молодого, заможного парубка, живе у чомусь селі, хозяйнує, кажуть, дуже добре, от і все!

Чуючи таку коротку річ, я вже більше не заводив розмови про вихристку, і жити наше з Кузьмою пішло по старій стежечці. Ми або ходили на полювання, або блукали по гаях та читали там книжки; найбільше просиживали у пасіці. Кузьма, хоть чоловік ще й молодий, але дуже любить пасіку і що року не вилазить з неї до самої осені. Заходили кілька раз і до Гальки: вона вже була спокійна, весела і, справді, такої цікавої вдачі, що ми з Кузьмою залюбки просиживали у неї годин по дві, а то й більше. Цікавила вона мене тим, що жидівського у ній, окрім спідниці та кохти, не було нічого, навіть і діти її одмінялись від сільських дїтей тільки вірою та одежиною, говірка-ж у їх була чиста українська; обличчя те-ж ледви, ледви нагадувало семітське плем'я. Чоловік же її і три хлопчики були типичні жидки, але мова і у їх була чиста

ючий анархістів польських — поквитоване“ також печатки з такою самою написею і коверти з чорною обвідкою. Кождий зі злочинців мав при собі по 2 револьвери і спис всіх священників в Познанщині. Розбійники були добре одіті і мали червоні ленти під сурдутами, були також добре заосмотрені в амуніцію, бо найдено при них до 200 набоїв. Суджена застріленого Урбаняка служила за покоївку в костелецькім дворі. Рани кс. Понинського хоч тяжкі, не є однак небезпечні. В цілій Познанщині викликав сей атентат величезну сензацію.

Ясновидючий знахор. Перед судом в Гаврі ставав недавно знахор, тамошний швець Пилип Брокле, котрий вєславив ся в місці і в околиці чудесними кураціями. Він каже, що людський організм не має для него тайн, бо він видить в нїм все так докладно, як коли-б організм був вироблений зі скла. Крім того его руки чудом ведені, притягає якась сила до місця цєдуги, а скоро ними того місця діткне ся, виплєче певно. Суд засудив чудотворного знахора на 10 франків кари.

Смертельні поцілунки. Лікарі остерігають дуже, аби не цілувати малих діток в уста, особливо в теперішніх часах інфлюенци та всїяких горляних недуг. Найнебезпечнїйша для дітей недуга діфтерія удїляє ся найчастїйше дітям через поцілунок в уста. Лікарі пересвідчили ся рішучо, що у дорослих діфтерія обивляє ся дуже часто лиш хрипкою або легким запаленем в горлі або опухненем мїгдалів горляних і уважає ся за просте перестуджене, однак поцілунок зложений на уста дітей такою захрипкою особою наводить на них передчасну смерть.

Стан засївів. О скільки доси видко, метеорологи згадали погоду. В цілій монархії нашія настала від кількох днів як найкрасна погода, а в многих краях сніги вже зовсім щезли з поля. Лиш в північних сторонах, до котрих інакш край зачисляє ся, лежали ще до недавна сніги і хоронили осінні засїви від весняних вітрів та нічних приморозків. З тих країв в Австрії і Угорщині, де вже сніги позлазали, надходять вісти, що засїви показують ся загально добре, декуди они навіть дуже добре перезимували; лиш ріпак місцями хибив і треба буде его переробити. Впрочім стан засївів є вдовольний. Ранні засїви осінні, пшениці і жита, розвинулись сильно і показують ся дуже красно; пізніші вже в осени потерпіли трохи від посухи та мизний, так що показують ся нїжші, впрочім виглядають добре і красно зеленїють ся. Позаяк земля через зиму набрала досить вогкості, то є надїя, що засїви будуть дальше добре і красно розвиватись, тим більше, що погода в другій половині сего місяця дуже добре сприяє. Робота около висїяних засївів пішла в послїдніх днях скорим ходом, а в західних і полудневих сторонах монархії стоїть вже в повнім розгарі. Із

українська, тільки сам Волька говорив з повним жидівським акцентом.

Наводив я розмову з Галькою і про її дочку — вихристку, але Галька тепер уже не плакала, а тільки скаржилась на селян за те, що коли вона проводила свою дочку і довго стояла та дивилась у сїд по довгій греблі, де між вербами зникав віз з її дочкою, селяни сьміялись тоді з неї, кепкували і уражали ще гірше і без того зворушене материне серце. Найбільше всього запали її у голову ті слова, що промовив хтось: „Із жидівки жидівка й буде! Де-ж пак: їде у Київ на богомїлля, а до жидівки, до матери заїхала!“ Галька часто промовляла ці слова і кожний раз доводила, що худого тут нема нічого, що дочка побула у неї: вона заїздила як не жидівка до жидівки, а як дочка до своєї рідної матери, і більше нічого! Я згожував ся з нею, але не наважував ся все-ж таки докладненько розспитувати про все те, що мене цікавило; я бояв ся, щоб не вразити сим і без того не заспокоєне материне серце.

(Конець буде)

заграничї нема ще доси точних вістий о стані засївів і о тім, як засїви перезимували, бо поля суть ще під снігом, а відтак господарі хотять ще кілька днів перечекати, щоби можна щось певнїйшого сказати. Взагалї можна лиш то сказати, що у всїх краях особливо-ж в Німеччині ніхто не нарікає на стан засївів, а в Франції, Англії і Голандії они зовсім хороші.

Осторожний пророк. Англійський пастор Бакстер випрокував недавно тому, що в році 1901-ім, значить ся за 9 лїт, дня 11-го цвітня настане конець сьвіта. Сими днями скликав він був знову людей і хотїв їх приготовити на сю страшну подїю та поучав їх о тім, як то все стане ся. Аж нараз підноситься хтось з поміж людей і відзиває ся до пастора такими словами: „Отче, чи не були би ви ласкаві записати весь свій масток на бідних, котрий перейшов би на них по тім страшнім дни, котрий — як ви кажете — має наступити дня 11-го цвітня?“ — А треба знати, що пастор Бакстер єсть дуже багатий. Пастор почувши таке запитанє сказав: „Та на що записувати, коли й так ніхто не останє ся на сьвітї.“ — „Нїчого не завадить“ — сказав ему той чоловік — „хто знає, може все таки кількох бідаків останє ся при житю а їм би тогди гроші дуже здали ся. Я і мій товариш розьмемо той запис в свою опіку. Ось вам письмо, підпишіть его таки зараз.“ Пророк побачив, що то не жарти та став викривувати ся як міг, аж наконєць і втік. Був бачите, осторожний і сам не вірив в то, що пророкував другим.

Про д-ра Борискевича, славнозвісного нашого земляка пише віденьська „Press“ в дописи з Інсбрука, що слїдує: „Медичний факультет нашого університету тратить одного з своїх найзнатїйших професорів: професор окулістики, д-р Борискевич, покликаний на університет у Граці, переселює ся тими днями в зелену Стирію. Его товариші жалують за відїздом такого приятельського і знаменитого товариша, місто за стратю такого сносїбного практичного лікаря, котрий безинтересовно кождому хорому, шукаючому у него помочи, давав лікарську пораду і свою виробовану поміч; медичний факультет за втратою члена, котрий, так сносїбний в своїм заводї, замітно підніс клініку хороб очних, а через те сномїг цілий факультет. Як дуже жалують студенти за втратою професора Борискевича, доказують численні овації, котрі піднесено в его честь, щоби ему засьвідчити свою вдячність і поважанє. Усі носячі барви товариства студентів, іменню німецько національне товариство буршів „Suevia“, відтак „Pappenheimia“ і „Brixia“, товариство „Austria“, корпус „Athesia“, „Gothia“ і „Rhaetia“, як і заступників не носячих барв товариств академічних пращали его урочистими оваціями. Академічне товариство сьвітаєке урядило перед мешканцем нїїздаючого професора серенаду. Гадано також устроїти похід з смолоскипами, але з огляду на правні перепони (засїданя сойму) був сей похід заборонений.

Фабрика ангелів. Дня 28-го п. ст. цвітня розпочне ся перед виленьським судом окружним сензаційний процес о систематичне убиванє дітей. На лаві обжалованих засїде більше як 40 жєнщин, переважно жидівок, що від кількох лїт зорганізовані в шайку брали діти на вихованє а відтак їх убивали. Розправа буде трєвати що найменше 10 днів, бо покликано до неї аж 350 сьвідків з різних верств населєня виленьського. Слїдствє трєвало около 2 роки, бо від цвітня 1890-го р., коли в одній глухій закутїні Вильна найдено нараз 6 дитинячих трунів. Відтак з кождим майже днем лрибували нові подробиці того страшного злочинства. Рівночасно збільшало ся що раз більше число учасників, котрі становили рід шайки.

Убийство з заздрости. Страшна пригода дучала ся в Букарешті. Мешкаючий там Емерик Баршинський, Поляк, урядник залїзничий, недужий від довшого часу на легкі, рішив ся забити свою молоду хорошу жінку. Любив єї дуже а знаючи, що скоро мусить умерти, не міг погодити ся з думкою, що жінка може по его смерті за кого иншого вийти. Отже перед кількома днями в ночи забив єї вистрілом з револьверу а відтак собі відобрав жите. Рано найдено труни обоїх супругів.

Дивний горнець. Дня 30-го марта найшли на полі у Вашківцях над Черемошом великий горнець, накритий хусткою, а в нїм — ногу дитини. Власти розвели слїдство, аби тоту тайну викрити.

Богатий жебрак. В Будапешті номер сими днями якийсь Іван Бранка, поворозник, котрий в послїдніх лїтах проживав як жебрак з милостинї. Обїдав в людській кухні і ходив в подертій одежі. По смерті найшли власти у него 100.000 зр. цїнними наперами, котрі оставив без спадкоємців.

Спис звїрат домашніх. Після зїставленя з дня 31-го грудня 1891-го р. було в Австрії коней 1,539,388, ослів і мулів 57,828, рогатої худоби 8,605,540, овець 3,179,892, кіз 1,017,567 а свиный 3,518,619.

† **Вікторія з Дїяконовичів Попович** в другім подружжю Рубіш упокоїла ся дня 13-го с. м. в Вашківцях в 55-ім році свого житя. Покійна виховала Руси буковинській найщирїйшого сина О. Поповича, що вже тепер своєю працею звеличав свою матір, що приспівуючи ему було ріжних пісень, заціплювала в молоде серце Омелїя щирю любов до народу. Щаслива мати, що виховавши таких дітей як Омелїя, може спокійно лишити дочасне жите, лишити дальшу долю Руси в певні руки своїх дітей, котрими ще за житя могла повелічати ся. Най пам'ять єї буде од рода в рід.

Полишену родину супроводить загальне співчутє бук. Руси.

Переписка редакції.

На ріжні запитаня відповїдаємо, що бук правос. календар цілком розпроданий.

А. на Україні. Очікуємо присилки Ваших статей. „Кілька слів“ не поміщаємо, бо се не так страшно, як Вам видаєт ся. Ті люди роблять за богато галасу, більш нічого

Охр. Вар. Просимо Вас о дописи такі, як Ви вже нам присилали. Взагалї у нас все дуже цікаве про жите братів на Україні.

Цїна збіжя.

В Чернівцях платили дня 14-го цвітня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.75—10.00 зл.
жита	8.50—8.65 „
ячменю	7.50—7.75 „
вівса	6.60—6.75 „
ріпаку	11.50—11.75 „
конюшини	65.00—70.00 „
кукурудзи	5.35—5.50 „
гороху	7.—8.— „
оковити	16.—16.50 „

Курс монет

дня 14-го цвітня 1892-го р.

дукат	5.59—5.67 зл.
рубель папер.	1.19 1/2—1.20 1/2 „
наполеондор	9.40—9.48 „
100 марок	58.00—58.30 „

КАРОЛЬ ФОРМУНД

в ЧЕРНІВЦЯХ, ул. Паньська ч. 47

припоруває свої

семигородські, угорські і молдавські вина.

Білі і червоні, чисті і за порукою правдиві і нефарбовані природні вина по найдешевших цінах. На желанє фляшки на пробу.

Продплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
вносить:
 за цілий рік 5 ар. — кр.
 " пів року 2 " 50 "
 " чверть року 1 " 25 "
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горюніна,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходяться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі донеси адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

4 15.

Чернівці, дня 10-го (лат. 22-го цвітня) 1892.

Рочник VIII.

Нова апольогія митрополита Морара-Андрієвича.

Тутешня румунізаторська часопись „Gazeta Bucovinei“ помістила в передпосліднім числі пастирський лист, який вислав митрополит Морар-Андрієвич до своєї пастви, як сказано, з причини великодних св'ят. На вступі величає „Gazeta Bucovinei“ митрополита Морара-Андрієвича яко великого мужа волоскої нації, і називає сей лист прехорошим і як на тепер дуже важним письмом.

Не хочемо оціняти тут заслуги, які митрополит Морар-Андрієвич положив для волоскої нації. бо-ж нас яко Русинів обходить митрополит в першій лінії яко голова буковинської православної церкви, котра складається в більшій часті із Русинів, що числять 250.000 православних душ, на против 208.000 волоских; та для того випадає нам тут перед усім застановити ся над тим, о скільки сей урядовий документ голови буковинської православної церкви має ваги для буковинської Русин, а взагідно випадає нам застановити ся і над тим, що митрополит Морар-Андрієвич, яко голова буковинської православної церкви, написав в с'ім пастирським листі для добра Русинів, яко більшій часті своїх овець.

Що до ваги сего урядового документу голови буковинської православної церкви, то і ми можемо сему письму о стільки признати великої

ваги, о скільки сей урядовий документ дає новий доказ на се:

1. що митрополит Морар-Андрієвич, яко загорілий румунізатор, займає ся в першій лінії румунізаторською політикою і для сеї політики визискує своє поважне церковне становиско;

2. що митрополит Морар-Андрієвич, яко загорілий румунізатор, не добачає тенденційно межі своїми овечками Русинів, не добачає природних потреб сего народу, та вже тим способом відносить ся ворожо до сеї більшій часті своєї пастви;

3. що митрополит Морар-Андрієвич сим правдиво єзуїтським поступованем деморалізує підвладне ему руске духовенство, деморалізує одже нашу руску інтеллігенцію, спиняє тим способом природний розвій нашого народного життя, спиняє і убиває тим самим способом і моральне життя нашого народу, та завдає таким своїм урядованем нашому рускому народови на Буковині дуже діткливу і велику шкоду.

Хто читав уважно сей пастирський лист нашого митрополита, той мусить совістно признати, що авторови сего листу ходило найбільше о те, щоби забезпечити на дальше і визискати для своєї власної особи теперішню досить користну політичну ситуацію, яку несподівано витворили під протекцією нашого центрального правительства для румунізаторів послідні вибори до буковинського сойму.

Яко спритний єзуїт визискує сей архієпископ буковинської православної церкви нагоду вели-

кодних св'ят, та не для чисто рускої справи а більше на те, щоби з свого найвисшого урядово-духовного місця заговорити до своєї пастви про політику, щоби з того місця похвалити при с'ій св'ятотичній нагоді всі пристрасні виборчі агітації, якими воювало при послідних виборах до буковинського сойму завзято православне духовенство проти руских патріотів, проти руских кандидатів, та взагалі проти всего, що щиро руске; визискує одже сей архієпископ буковинської православної церкви нагоду великодних св'ят на те, щоби похвалити се пристрасне, нехристиянське і для цілого краю шкідливе постуноване свого підрядного духовенства і других румунізаторів, а з другої сторони, щоби зганти тих нечисленних руских патріотів-св'ященників, котрі в повнім почуттю свого народного обов'язку посмівали сиротивити ся румунізаторській самоволі свого архієпископа.

А щоби збаламутити незрячих, та пустити наново межі темні маси давно улюбленого тумана, не соромить ся сей архієпископ-владика плести зі свого поважного урядового місця пісенітницю про якийсь там одноцільний християнський рід на Буковині („neamul nostru creştinesc“), до котрого після его теорії належать виключно православні, а властиво Волохи, а другі християни немовби мали бути нехристиянами. А вже-ж годі сего поняти, як посмів владика, котрого св'ят причисляє до людей інтеллігентних, при кінці 19-го століття, в часах загального поступу і просвіти пустити в св'ят таку блягу, яку ми

Вихристка.

(Оповідання).

(Кінець).

III.

Прийшло кілька часу, і я надумав ся їхати до дому.

— Знаєш що, звернув ся я до Кузьми, я вже хочу тікати від тебе!

— Так і тікай, хто-ж тобі не дає! одказав Кузьма своїм спокійним, байдужним голосом.

Така одновидь знов полізла поза мою шкірою, і знов порішив я виїхати завтра безпримінно. Правда, я розумів, що то заворушило ся у мені самолюбство, що хотілось мені, щоби біля мене панькались, просили, задержували, не пускали; але-ж думав і про те, що може я й справді заважав Кузьмі, та тільки, може, не помічав того. Та вже-ж завтра поїду безпримінно, закінчив я свої думки. А може він завтра і задержить мене, заспокоював я самого себе, бо він чоловік такий, що не розбереш у йому нічого і ніяк.

Я помилив ся: другого дня Кузьма збудив мене ще до світу і промовив:

— Вставай, одягай ся, та пий проворненько чай, щоби виїхати нам, поки не так пече сонце!

Я схопив ся і став одягати ся. Мені було так не весело, і так уразив він мене своєю неприємною байдужністю, що мені аж соромно було, навіть дивитись йому у вічі. Тепер я розумів,

що справді таки сидів у його на шні і не звертав на те ніякої уваги. Чай мені не пив ся, навіть гіркий був, і я поспішав яко мога кинути скорій осоружне подвіря і розпрощатись з Кузьмою на віки вічні!

Мовчки виїхали ми з двору, мовчки виїхали і за село. Трохи згодом став я крадькома позирати на Кузьму, — мені хотіло ся розшукати на його обличчя хоть що небудь таке, щоби заспокоїло мене, щоби промовило мені, що таки скорі збори в дорогу, така холодна згода на мій од'їзд, що все отсе зробило ся не того, що я остогид Кузьмі, а що се зовсім згідно з його холодною, байдужною вдачею, що інакше не могло бути, що се зовсім звичайно і що у холодного Кузьми повинна бути на лиці хоть невеличка тїнь того приятельського вражіння, що виступає на чолі в хвилину прощання. Але на Кузьминому лиці не було нічого такого. Він, як і завжди, був зовсім спокійний і запевне не думав нічого, нічого і ніяк, окрім хіба того, чи не забув своєї люльки, бо мацав у кишенях і запевняв ся.

— Чого се ти з такого балакучого та надув ся неначе сич? Чи не того, що рано тебе збудив? заговорив Кузьма, помацавши свої кишені.

Я почав одговорюватись, але Кузьма, не дослухавши моєї речі і до середини, перебив мене:

— Я отсе згадав одного панка, він ночував у мене проїздом. Балакучий такий... ми пробалакали з ним тоді цілий вечер. Усе він розпитував мене про Остана Вересая: чи знаю я його, чи бачив коли, чи далеко він тут живе?

і далі, далі! Я сказав йому, що і не чув і не бачив. От він і давай тоді мені розписувати, що то за Вересай, мабуть годни зо дві говорив про його. Вересай був тоді саме у нашому селі, у свого свата, тут же йому не далеко, всього рукою подати. От я пішов з хати та прямо до Вересая. Розказав там, що слід, тай знов до дому. Се, те, — аж ось приходить і Вересай з сватом. Поздоровкались, поговорили трохи, так я тоді до того панка тай кажу йому:

— Отсей, кажу, мій сусіда, теж на кобзі добре виграє.

— Цікаво послухати, каже панок, цікаво!

Я до хлопця: біжи, кажу, принеси дідову кобзу! Хлопець приніс. Вересай налагодив там її, тай ушкварив. Пісень з чотири програв, а може й більше. Пан приязно прослухав тай каже:

— Нічого собі, але куди-ж йому до Остана Вересая!

Другого дня, як виїздив той панок, попросив я його підвезти мене, по дорозі, до хутора. От і їдемо ми по отсій самій дорозі, так я й питаю його:

— А бачили ви Остана Вересая?

— А як же, говорить, кілька раз бачив.

— А давно, кажу, в останнє бачили?

— Торік, каже, бачив у Києві.

Брехня! подумав я сам собі: ти його, добродію, хоть і бачив, та тільки ні більше, ні менше як один раз, тай то тільки в Києві! Приїхали ми до хутора, я встав, помахав рукою, тай кажу:

вичитали даліше в его посліднім так званім пастирським листі, а іменно сю безграничну блягу, мовби то що йно в новіших часах почали зловні люди, нігілісти, після мови лутити, а взагідно роз-єднувати корінний нарід нашого краю.

Дивна се, ба навіть чудна і для обдурення незрячих безперечно умисне не ясно виражена гадка!

Чи автор сказаного пастирського листу нечував сего вже давніше, що люди після мови цілком природно розділяють ся на різні народи, та що поодинокі люди власне на підставі свого матерного язика, своєї рідної мови, лутать ся в одну велику родину, котру називаємо народом? Та вже-ж із самого святаго письма міг наш архіпастир довідати ся, що з покон-віку, коли ще небуло православної віри, проживали на Божім світі різні народи, котрі головню через мову відрізнявали ся одні від других.

Рідна мова, то одже не видумка зловних людей, то не видумка нігілістів, але природний дар Божий, одинокє могучє средство для розвою поодиноких людей і цілих народів.

І хто-ж то є той корінний однопільний християнський нарід нашого краю, котрого, як каже наш архіпастир, бажать зловні люди після мови розлучити? Чи може взагалі один нарід лутити в собі різні мови?

Такого дива ще ніхто не бачив, а видумав се аж в новіших часах наш архіпастир Морар-Андрієвич безперечно для того, щоби замаскувати свою румунізаторську роботу. Після его дивоглядної єзуїтської теорії проживали на Буковині з покон-віку тільки самі Волохи, та власне Волохи, то корінний нарід нашого краю, до него приналежать і православні Русини, помимо того, що вони не Волохи. Руского народу не добачає одже на Буковині наш архіпастир, помимо того, що сей нарід становить більшу часть его пастви; а не добачає наш архіпастир руского народу на Буковині для того, бо він яко заїлий румунізатор рад би для неситих власних цілих і неситих цілих своєї кліки зволоштити руский нарід на Буковині.

Для того то наш славний архіпастир Морар-Андрієвич старає ся всіма силами спинити природний розвій руского народу на Буковині,

для того він і заїлий ворог наших руских патріотів, що щиро й мозольно працюють для лучшої долі свого народу, що готові і власне жите принести в жертву для спасення свого народу.

Ми не можемо для того так, як „Gazeta Bucovinei“, називати такого архіпастиря, що власною нехристиянською роботою для самолюбних цілих спинає природний розвій більшої часті своєї пастви, великим мужем; ми не можемо одушевляти ся его дивоглядними єзуїтсько-фаризейськими поглядами, противно ми мусимо для добра нашого всіма занедбаного народу вічно і рішучо протестувати проти такої нелюдської, а для нашого народу шкідливої роботи і проти такого архіпастиря.

Дописи.

3 Кіцманя.

Дня 4. лат. цвітня відбули ся у нас вибори посла на буковинський сойм краєвий. Ще ніколи не відбували ся вибори так спокійно, як тепер. Треба бо знати, що наш посол п. проф. Є. Пігуляк був, є і буде найревнійшим заступником руского народу на Буковині. Тому то й не диво, що кожний виборець радо снішив до Кіцманя і одушевлено віддавав свій голос на п. Пігуляка. Правда, що ще знайшло ся в Ревні (стрілецький кут) і в Мамаївцях чотирьох, що не віддали свій голос на Пігуляка; „але де-ж є турма без паршивих овець?“ сказав п. господар з Шининець Мандрик Василь. „Я тішу ся“, каже він, „що наші Кіцманецькі одноступно голосували за нашим нам щирим послом Пігуляком. За тих запроданців, що слухають якогось там московського дурня в Відни, ми не відповідаєм, они, Богови дякувати, не належать до нашого повіту.“ Коли оголошено, що п. проф. Єр. Пігуляк вибраний на посла, то кожного виборця серце переповнене було радістю. З надзвичайною утіхою вийшов гарний і заможний господар з Шининець пан Грекул Василь Стефанів з мошени 20 зр. і кличуть: „Панове виборці! беріть і робіть з сими грішми що хочете. Моя душа більш нічого не бажала як тільки чути, що наш славний посол і щирий наш заступник вибраний. Я не виборець, я прийшов тільки сюда поділити з другими свою превелику утіху. Тіло і душу даю за него і тих, котрі з ним ідуть,

бо переконав ся, що він про нас ліпше дбає, як ми сами.“ Зійшли ся чесні господарі на пиво. Тай я не міг стриматись, щоб не перебути та не поговорити з такими чесними і благородними душами. Перший тоаст підняв Шининецький господар Василь Мандрик, а по нім Василь Грекул Стефанів в здорове нашого славного посла Єр. Пігуляка. Учитель пан Бігарій підняв потім тоаст на здорове нашого пана старосту, а відтак пітто в здорове наших благородних руских селян. Всі тоасти приняті були загально з великим одушевленням і оплесками. Розповів я Василеві Грекулові, що є в Чернівцях товариство „Народний Дім“, що має на цілі підпомогати бідних уталантованих учеників. „Пане“, каже він, „у мене сотка нічого не значить, я зараз даю. Ведіть мене тудя, най виджу. Як тоті пани всі такі як наш посол, то я з ними хочу бути і вмерти.“ Сей пан господар чоловік, що слова свого не зломить. Він обіцяв і дасть!

Славні то люди сї шининські господарі. Коби то всі такі були, як Василь Грекул, Николай Грудей, начальник шининський, Василь Мандрик, Захарій Веренка і др., то „настав би певно час лучшої долі і для нас!“

При сій нагоді склали на „Народний Дім“ отсі ви. панове: Василь Грекул Стефанів, господар з Шининець 50 кр.; Василь Мандрик, госп. з Шининець 50 кр.; Николай Грудей, начальник з Шининець 20 кр.; Фогл, начальник з Витилівки 20 кр.; Дмитрій Кібіч, учитель з Шининець 20 кр.; Гавіанец Олександр, госп. з Шининець 10 кр.; Стефан Росівчук, госп. з Шининець 10 кр. Разом 2 злр. Складаємо сям ви. панам нашу щирю подяку і просимо, щоби не забували при жадній нагоді на „Руский народний Дім“ в Чернівцях, бо се наша доля, наша будучність!

Один з присутних.

3 України, 13. н. ст. цвітня.

Зостанній лист я писав зовсім не задля громадського вжитку, власне для Вас, а після думав поправити мою, як мені здавало ся, помилку.

Тепер можу подати деякі факти, котрі можуть бути цікаві і всій нашій громаді...

На ювілей — поздоровити Миколу Виталевича Лисенка — хто з 50-тим від роду, хто з 25-тим его діяльності, з різних міст Руси-України з'їхало ся чимало земляків. Між иншими тут були звісна писателька Олена Пчілка, наш славний драматург М. П. Старицький, звістний артист

— Як же ви не пізнали Вересая? Ото-ж він вчора грав вам на кобзі.

— Він?! не може бути! скрикнув панок: чому-ж ви мені не сказали?

— На що-ж вам було казати, коли ви й без того його знаєте, одказав я.

Пан почервонів по самі вуха тай поїхав мовчки.

Кузьмине оповідання розвеселило мене трохи, але смутні думки, усе-ж таки, із голови моєї не виходили. Одначе потрохи, потрохи ми розбалакали ся і їхали вже не так як чужі та незнайомі.

Коло десятої години ранку приїхали ми у село С. Проїхавши по йому кілька вулиць, перед нами з'явилось заможне подвір'я з доброю, рубленою хатою, коморами, комірками та широким чистим дворцем. Я залюбки розглядав те подвір'я та міркував: що, як би кожний селянин, думав я, мав таке подвір'я та будівлі! От би!... і думки мої полинули, полинули...

— Тир-у-у-у! протягнув Кузьма, втягаючи віжки та спинаючи коний як раз біля воріт заможного дворища.

— Тут ми спочинемо трохи, тай коний погодуємо, промовив Кузьма: се двір мого свата Олексі, чоловік він уже підготтаний, але дуже приязний та хороший — побачим!

Не встигли ми встати з воза, як уже з хати вибіг молодий наробок і скрикнувши: „дядько Кузьма приїхав!“ став отчиняти нам ворота.

— Се його сина Микола; оженив ся недавно, бурнув мені Кузьма і став здоровкатись з Миколою.

Микола повів коний у двір, а з хати, тим часом, вийшов і сам старий господар — Олекса.

— Здоров свату! промовив він до Кузьми.

— Здоров, Олексію! одповів Кузьма.

Поки вони здоровкались, Микола розпрягав коний, Кузьма подивив ся на молодого господаря і промовив:

— Ну, нехай він собі пораєть ся, а ми ходім у хату. А се мій приватель! і Кузьма показав на мене.

— Дуже радий! Жалуйте, жалуйте, прошу покорно! промовив дід.

У хаті привітала нас Олексієва невістка, вона саме тонула у печі та лагодила обід.

— Гляди-ж, доню, щоб стало у тебе обідати і задля гостей, промовив до невістки Олексій.

— Догадливі гості, що приїхали не дуже пізно, започаткала молодичка: можна і приварити що небудь!

— А ти-ж по чім знаєш, що ми зостанемося обідати? ситав Кузьма молодичку.

— А чому-ж не знати? Добре знаю, що не втечете!

— Та ти, я знаю, догадлива, але все-ж таки господиня з тебе не дуже то! промовив Кузьма.

— Що-ж робити? — поживемо — навчимося! почервонівши одмовила молодичка.

— Догадлива, та не догадалась: я зовсім не про те, а про те, що на дворі вже півдня, а ти й доси біля печі возисся, а ще й молоденька!

— Е, дядечку! на те сьогодні неділя свята: наймичка-відпросилась до дому, а я ходила до

церкви, от і опізналась. Воно можна було-б і вдосвіта витопити, так справа перепріє, що тоді з неї?

— Е, так ти таки й справді господиня не аби яка, бач як про все міркуєш!

Молодиця знов почервоніла.

— Може-б ми, поки обід варить ся, пішли у садок? запитав обох нас старий Олекса.

— Добре, тільки я погостю трохи з Ганною: ви йдіть, а я надійду згодом, одповів Кузьма.

Ми з Олексою пішли у садок. Садок був чималий і садовиною прямо захряс. Олекса водив мене скрізь по садку та показував скоропілки груші та скоропілки яблука; розказував про дерева, хто яке посадив, хто прищепив і т. д. Незабаром прийшов у садок і Кузьма, а за ним і Микола, але сей довго не побув, повертів ся трохи тай пішов у хату.

Через якусь годину почув ся у садку Ганнин голос, вона кликала нас обідати. Ми повставали з мягенької зеленої трави і пішли слідком за Ганною. Вона, впоравшись біля печі, передягла ся: на їй була хороша кумачева карсетка, набрана спідниці; голова чепурно повязана платком, на шиї повно було намиста, а поміж ним сів золотий хрест, в ушах теж блищали золоті сережки. Ганна справді була дуже хороша та привітна молодичка.

Коли ми увійшли у хату, на столі стояла вже миска з сманим та жирним борщем і у хаті пахло жареним. Круг миски лежали шматки нарізаного хліба і стояла здорова пляшка горівки.

М. К. Садовський з М. К. Заньковецькою і всім звідні київські земляки. На день ювілею 10/22. марця наспіло до 50 телеграмів від різних людей своїх і чужих, а також адреси з Чернигова, Харкова, Катеринослава, Харкова, Ніжина, Королевця й Полтави. Прийшла також грамота на почесне членство від „Товариства імені Шевченка“ у Львові, поздоровлене від львівського „Бояна“ з фотографією всіх членів і особисте поздоровлене від Л. Шухевича з родиною.

Адрес з Чернигова — в чорній з надписом золотими літерами обкладиці — „Нашому славному Боянові Миколі Виталевичу Лисенку на спомин 10-го березня року 1892 від чернігівських земляків...“ привітання — дуже гарні і довгі вірші — звідного нашого старенького байкаря д. Глібова. Разом з сім адресом прислано прехороший малюнок на сюжет композиції М. В. Лисенка — „Садок вишневий коло хати“ — на слова — і „все затихло, — тільки соловейко не затих“... Малюнок сей дуже гарна ілюстрація до того іділістичного настрою цієї чудової пісеньки, котрий розлитий у всіх її тонах.

Адрес з Харкова в дуже гарній, синій обкладиці — з написом „З Харкова“ — визначається дуже гарною українською вінеткою з національної орнаментики і теж написаний віршами д. Александровом з Полтави; крім адреси прислано бронзову групу „Ліричк з поводатором“ дуже артистичної композиції. Всі адреси вкриті численними підписами українців всякого стану і віку.

З Ніжина прислано офіційне поздоровлене по російськи від тамешного „Музикального кружка“, статут котрого стверджений міністерством. Телеграми були не тільки з українських міст, але і з Москви, Петербурга, Казані. З всіх головніших були численні поздоровлення, хоч і було оповіщено телеграмом, що ювілей відкладено нарік.

Витаючи М. В. Лисенка, дехто читав ему присвячені вірші (М. П. Старицький), співано нові его композиції „Ори ся-ж ти моя ниво“, „Марш на слова Олени Пчілки“, а діти грали нову оперету в 4-ох діях „Пан Коцький.“ Так відбулось хоч не гучно, але щиро се святкування.

А.

Перегляд політичний.

Сойм буковинський має бути скликаний ще сего року на сесію в місяці вересню.

Рада державна скликана цісарським рішенням з дня 12-го цвітня на 26-го с. м.

Обід був смачний, чудесний; всі їли присмакуючи та хвалили молоду господиню. Ганна аж підросла, та все вітала, припрошувала та частувала нас горівкою.

Поки пообідали та відпочили, вже й вечір наблизився. Кузьма заходився їхати, але на його напалась уся сім'я і не пустила. Я теж був не від того, мені подобалась уся сім'я і я залюбки зістався ночувати.

Другого дня ми поїхали, але поїхали не туди, куди мені слід було, а назад до Кузьми. Вернутись нам довелося того, що Кузьма забув положити на воза мого чамайдана і згадав про се тільки у свата. Мені вчора теж було не до чамайдана! Сьогодні-ж я був веселий і всю дорогу балакав про Кузьминового свата, його сина та невістку. Кузьма вислухував мене спокійно, і тільки раз по раз нагадував мені, щоб я не дуже товк мішка з яблуками та грушима, що лежав у возі під ногами.

Розмовляючи про Олексіву сім'ю, Кузьма між иншим розказав мені, що Микола не син Олексів, а його годуванець, що Олекса дуже його любить і віддавав до повітової школи вчитись. Скінчивши школу Микола, у тому-ж таки повітовому місті, назвав собі дівчину, теперішню його жінку, і сказав батькові, що хоче з нею одружитись. Старий, не бачучи та не знаючи Ганни, не хотів її сперва, тут то умішався сам Кузьма і діло пішло на лад. Тепер старий дуже радий; невістку любить так само як і сина, а може ще й більше.

Се, та те, і ми не чулися, як опинилися

Що до реформи валюти внесе правительство в раді державній п'ять проєктів. В монетарній вже приготують штемпілі, щоби можна було вже в червні с. р. зачати вибивати нові монети. З золота будуть вибивати монети 20 корон і 10 корон а з срібла 1 корона, 10, 20 і 50 грошів.

На першій засіданні ради державної пос. Експерт має внести петицію о поліпшене матеріального положення державних урядників, заосмотрену в 18.000 підписів.

Після найновіших донесень спільні делегації зберуться доперва в перших днях червня.

„Presse“ доносить, що проєкт будови залізниць Мармарош-Сигіт-Станіславів буде предложений парламенту в найближшій будучності. При нагоді переговорів, які велися у Відні між представителями міністерств торгівлі австрійського і угорського, наступила згода у всіх деталях що до будови сей залізниць.

Вістник законів державних оголошує дня 7-го цвітня санкцію закона о відшкодуванню для невинно засуджених. Закон сей стає правосильним дня 22-го мая с. р.

Газета „Pol. Corresp.“ доносить, що прикінці мая царь напевно поїде з Копенгаги до Берліна, щоби поїти німецького цісари Вільгельма і в сей спосіб зрештешувати гостиню в Нарві.

Російські журнали займаються тепер поголоскою, розширеною скрізь в Європі, що російське і німецьке правительство мають намір порозуміти ся що до заключення торговельних трактатів між собою та відтак звісткою, стоячою з тим в звязи, що в Петербурзі установлено вже навіть особну комісію, котра має вистудіювати умови до унормовання торговельних відносин між Росією а Німеччиною. Ся вість о існуванню такої комісії неправдива. Але вже не так рішучо в Петербурзі перечать поголосці що до самого торговельного трактату, та хоч підносять зі всіх сторін, що від початку переговорів до їх закінчення ще далеко, то російські висші урядники признають, як пише „Pol. Corresp.“, що торговельні відносини між Росією а Німеччиною прибрали нормальний характер, далше що такий стан в рівній мірі шкодить і інтересам Росії і інтересам Німеччини, і що для обох сторін було би незвичайно корисною річчю, если би прийшло до згоди. Впрочім кажуть, що така угода була лише обмежена виключно на економічні

інтереси, а не буде відносити ся до політики обох цісарств і їх альянсів. В Петербурзі сподіються, що угода з Німеччиною приверне ліпший курс рублеви і російським паперам, піднесе експорт, а може навіть дасть нагоду до заключення позички на берлінським торзі. Кожний се розуміє, що если би так стало ся і Росія на економічній полі зблизила ся до Німеччини, то француско-російська згода була би знищена за одним ударом.

З Петербурга доносять, що стан здоров'я Гірса небезпечний, бо запалене легких перейшло і на праву сторону легких. Вишнеградський дістав відпустку і поїде до Криму. Далше доносять, що совіт державний прийняв предложене о карах за видане військових планів і проєкт що до адміністраційної кари за удержуване тайних шкіл на Україні і в Польщі.

Недавно тому журнали доносили, що Милан хоче прийняти російське підданство і в Росії замешкати. Але справа ще не зайшла так далеко. З Парижа доносять, що Милан написав о тім лист до одного з своїх приятелів, де каже, що се неправда, щоби він в Росії хотів натуралізувати ся. Доси царь нічого не зробив ані для него, ані для Сербії, а він з другої сторони є вірним поклонником цісари Франца Йосифа. І если би він мав прийняти яку нову національність, то се була би хіба виключно французька. Віденські журнали кажуть, що російські гроші призначені для Милана мабуть деє застрягли і справді Росія має у себе тепер инші далеко важливі справи до поладження, як прийняти на свій кошт пенсіонера дуже коштовного, з котрого користь для неї була би дуже проблематична.

Французький журнал „Temps“ звернув увагу на балканський півострів і такі висказав гадки: В Сербії положене непевне. В Румунії може нинішній король Кароль зголосити свою абдикацію, а се для інтересів мира було би о стільки некористне, що теперішній король дуже витреваллий і дуже спосібний чоловік Вікци Болгарія вже давно була би оголосила свою незалежність, если би її від того не здержувала австрійсько-угорська держава, котра впрочім так довго має інтерес утримати мир доки реґуляція валюти не буде переведена.

у Кузьминому селі. От уже порівняли ся ми і з Вольчиною хатою. Кузьма синів коний і гукнув:

— Галько, а Галько, вижди сюди!... Тут передала тобі дочка яблук та груш!

Почувши такі слова, я очуманів і не говорив ні слова. Тим часом вибігла з хати Галька і тремтячи від радости питала:

— Дочка? — Ривка? — Ганнуся? — Вона любить мене?! Не забула мене?!

— А хто-ж тобі сказав, що не любить, а вже-ж любить! пробурмотав Кузьма.

Галька забрала гостинців і засинала Кузьму запитаннями. Той розказував їй, і розказував довгенько, але така несподіванка до того ошоломонила мене, що я сидів на возі, слухав і не розумів нічогошенько!

IX.

Уже дома напався я на Кузьму:

— Чому-ж ти мені, сякий, такий, сухий, не мазаний, не сказав, що то ми були у вихристкі?!

— От тобі й на! Я-ж розказував тобі їдучи про пана та Вересая, чому-ж не догадався, що й тебе така пеня спіткає?

— Та хто-ж тебе знав, що ти везеш мене не до залізничі, а до вихристкі?

— Як, хто тебе знав? Хіба-ж таки не видно тобі було, що я зовсім і не гадав з тобою так швидко розпрощатись?

Я згадав свої думки, що думав од-їзджаючи і мені стало соромно, що винуватив я тоді сво-

го приятеля за його нещирість до мене, а того то мусив круто звернути на друге і запитав:

— А хіба-ж про Вересая ти брехав?

— А то вже діло твоє, думай як знаєш.

— І як таки тобі не гріх, не розказати мені ранше про вихристку? докоряв я Кузьмі далі.

— Та що-ж тут тобі було розказувати? Вона жила у повітовім місті у своєї тітки, а потім приїхала у село. Через якийсь час прийшов до неї Микола, а вона справила його за порадою до мене. А в мене яка порада?

Запряг коня, посадив їх обох на воза, тай гайда у повітове місто! Там її вихристили, а після христин поїхали зараз до старого Олексі. Старий подивився на дівчину, побалакав з нею, зо мною, та через тиждень і весілля відбули! От і все! Тільки ти гляди не проговори ся про се Гальці, тай нікому, бо в селі ніхто ще не знає, що я в сьому ділі був щирий помічник!

Через два тижні після сего, ми з Кузьмою розпрощали ся як найщиріші приятелі і він одвіз мене до залізничі.

Коли поїзд рушив, Кузьма стояв на вакзальних примостках і махав до мене на прощання своєю шапкою. Що він тоді думав? — не знаю! Я-ж міркував про його самого та про те, чому він не завіз мене на сей раз до свого свата, а обїхав його другими селами?

М. Школиченко.

Дрібні вісти.

Міністерство скарбу видало розпоряджене, аби функціонерам державним вчислювано до пенсії рік охотничої служби при війську.

Грошові посилки до Америки. Від 1-го цвітня увійшли в жите нові приписи поштові що до грошових переказів межі Австро-Угорщиною а Сполученими Державами північної Америки. На один переказ поштовий до Америки не можна більше грошей надавати як 200 зр. або 100 доларів. Поштова оплата така: до 20 зр. наданих переказом до Америки платиться 20 кр., а за кождо дальшу десятку, хочби она була неповна або навіть не доходила половини, платиться ся по 10 кр.

Голод в Угорщині. Часопись клерикальна «Magyar Allam» доносить о страшній нужді голодовій в бережскім комітаті в Угорщині північній. Комітат той замешкалий майже виключно Русинами. Особливо в повіті Сольва сумежнім з Галичиною, ширить ся тиф голодовий в страшній спосіб. Більше як 50 осіб вже умерло. «Magyar Allam» обжаловує жупана, що затаїв страшне положенне населення, хоч сільські війти від давна ему доносили про велику нужду по селах.

Користи органічні з куреня тютюну. Др. Тасінарі, звідний римський гігієніст виказав недавно, що курене тютюну має свої добрі сторони. Показало ся іменно, що курене тютюну здержує розвій бактерій, а навіть цілковито їх нищить. В своїх розслідах уживав др. Тасінарі головно бактерій холери і пневмонії. Отже показало ся, що бактерії правдивої холери азійської гинуть цілковито під впливом диму, а інші бактерії значно слабнуть. Лише на бактерії тифа не впливає дим тютюневий зовсім.

Пропала дитина. Іван Полохан, селянин в Бризі, пішов минушого тижня в ліс, щоб дров до дому на наливо притягнути. А що день був красний, теплий, то взяла ся за ним чотирилітна донечка, щоб собі бриадущок узбирати. Красними цвітками забавлена дитина зайшла глибоко в ліс. Отець прилагодивши дров, став дитину кликати, шукати, та все задаремно. Другої днини скоро зазорало, пішли родичі дитини з сусідами, щоб дитину найти. Но і тепер не нашли. Третої днини удало ся людям при помочи одного жандарма найти череп з дитинної голови, котру мав вовк з'їсти. — В Бризівських лісах убито від 1. вересня м. р. до тепер 14 вовків.

Білий мури. В Берліні показуєсь від кількох днів публіці мури, т. е. з походжена мури чистої крові, син африканського Негра, зі всіми типовими прикметами своєї раси, а лиш шкіра у него зовсім біла як у Європейця. Рідке се з явище химерної природи виправді викликає сензацію і чудоване, однак білий Негр, з білявими кучерями на голові і розумними шаробрунати очима, в європейскім одію, робит як уневняють, приємне враженне.

Жиртви ворохобні. Достовірні дописувателі англійських газет подають, що підчас послідних розривів в Монголії хинські війська правительственні взяли до неволі около 10.000 ворохобників. З тих 500 живцем спалено, а понад 9.000 стяго. В провінції Чинг-Чанг ввало в руки війська 1.000 ворохобників; і тут 500 спалено живцем, а 800 стяго.

Кермоване бальонами. Заграничні часописи доносять о пробі кермованя бальонами, яка відбула ся дня 17-го марта недалеко міста Менчестеру в Англії. Воздухоплавець Максим зробив великанський бальон, котрий мав 110 стін довготи і 40 ширини. Его оборотами кермує нафтова машина конденсаційна, що важить 1.800 фунтів і штруба, подібна до крил вітрака, що робить 2.500 оборотів на мінуту. Весь бальон з тими приладами важить 19.000 фунтів, може помістити 12 подорожних і взяти 24.000 фунтів накунків. Подробині будови суть тайною винаходці. Пробі кермованя повели ся знаменито. Бальон підняв ся і знизав ся дуже легко, підлітав нараз високо на 1.000 метрів, а на даний знак з долини, в тій хвили повертав на своє місце.

Кілько дощ коштував Американців, спроваджуваний штучно, виказало урядове справоздане, представлене тамошньому сенатові. В протягу 8 місяців на спроваджене штучного дощу експлозійними порохи та інших матерій вибухових видано 47.000 доларів, а то 9000 від правительства а 38.000 від фермерів, котрі тим відкритем интересують ся зі взгляду на власні користи. Лиш кілька хісна приніс той штучний дощ, якось ніхто не вмів виказати.

Як пізнавати старі покладки? Щоби пізнати, котрі покладки і як они за старі, е на то, як доносить одна господарська газета, дуже добрий і легкий спосіб такий: Розпускає ся в літрі води 12 декаграмів звичайної соли, а коли сіль вже зовсім розпустила ся, пускає ся в воду одно яйце по другім. Яйце знесене того самого дня упаде аж на сам спід; яйце один день старе піде також на спід, але вже не на саме дно судини; яйце три дні старе буде пливати в воді, а покладки старші будуть таки поверх води пливати. Спосіб сей можна спробувати, тільки треба би докладно вимірити воду і відважити як раз 12 дека соли та добре би ще взяти скляний слоїк, щоб можна все добре видіти.

„Пекольні головні“. До одного поліційного судії окружного в Лондоні прийшов 40-літній зарібник сільський, Едвард Гупер, і зложив на столі адвокатів скриньочку, в котрій було 12.000 фунтів штерлінгів (звич 120.000 зр.) в банкнотах. Розповів відтак, що гроші ті дістались ему в спадщині по стриеви, що помер в Австралії, о котрім він ніколи нічого не чував. Зараз, як попались ему гроші ті в руки — розказував дальше Гупер — зачав він провадити піяцке жите, хоч перед тим був навіть членом армії спасенія (людий, що проповідують тверезість). Пропивши кільканадцять фунтів штерлінгів, обізвалась в нім совість, тому то приходив до Лондону до судії, аби ему порадив, що має зробити з тими грішми, котрі уважає за „пекольні головні“. Близької родини не має, дальшим не дасть ані шельога, бо они упоювали би его за тоту ласку, або він сам заходив би до них на піятику. „Ну, чомуж ви не маєте дати тих грошей „генералови“ (армії спасенія) Бутови?“ — порадив судія. „Е, каже Гупер, — коли они спокусали мене, що вже з роду був тверезий, то тим більше спокусали би они і найвисших „офіцерів“ армії. (спасенія) бо... они всі мають кров затроєну алькоголем. „Хто раз пив, той буде пити!“ На сали повстав гомеричний сьміх, а судія почав намовляти Гупера, що найліпше буде, коли собі гроші задержить, а не дасть ся на „спокус до чарки“. На те не згодив ся Гупер. Він оставив гроші на столі, а сам вибіг з салі і утік.

Звідний метеоролог Фальб проповів, що день 28-го н. ст. марта буде для Європи найнебезпечнішим днем в році, бо будуть лютити ся бурі, а в копальнях лучить ся багато вибухів газів. Однак ворожба Фальба не здійснилась. В цілій Європі не було згаданого дня ніякої бурі а в копальнях ніде не вибух газ.

Провізія від залеглих податків. Міністерство скарбу розпорядило по мисли закона, ухваленого в раді державній, що від залегlostий від податків безпосередних, сля ті податки переносять суму 50 зр. мають від тепер побирати податкові уряди провізію проволоки в висоті 1³/₁₀ кр. від кождих 100 зр. і за кождий день проволоки.

Порядки в гр. пр. духовній семінарії. Ректор Топала не хоче допустити, щоб місце префекта обсадити, а навіть не хоче консисторії відповісти, хоть консисторія на внесенне референта архімандрита Чуперковича наложила на него за непослух 10 зр. кари. Головно ходить тут о те, щоб се місце не дістав Русин. Тимчасом займає се місце др. Орест Цонискул, котрий аж три хліби їсть, і яко жонатий поза семінарнею мешкає, номимо виразних принципів, що префект має мешкати в семінарії. Як таке поведене ректора семінарії впливає на питомців, видно з сего, що питомці не слухали, як ми се свого часу доносили, навіть владки, коли він приказав їм в катедрі сьнівати по славянськи, замість по воłosки, та що питомці між собою мов прості люди бійку зводять, як на се указує отсей випадок: Сими днями прийшов богослов П...а до хорого богослова Т...а і зажадав від него цигару тю-

туну. Коли той не мав чи не хотів ему дати, почав П. Т...а простакими словами ганьбити, на що відозвав ся Т., щоб дав ему супокій, бо він хорий а впрочім не яло ся добре вихованому чоловікови таких простацких слів уживати. Тоді зачав П. хорого бити, стягнув его з ліжка і помісив его немилосердно. Коли в православній семінарії Волохи між собою так убивають ся, то як поступають они з тими кількома Русинами, що там мов на лік зберігають ся! За такі гарні порядки мабуть вивинив митрополит ректора семінарії Топалу на архімандрита!?

Американська реклама. Товариство нїби то руских академиків, а властиво руских ренеґатів „Вуковина“ виолала до тугейших німецьких газет величезну похвалу для своїх „вечеринків“, аби тим заманити на нові такі „вечеринки“. »Eigenlob stinkt“, гадали собі німецькі газети і помістили сю самохвальбу в „гусячих лабках“ (Gänsefüßchen).

Подяка.

Невмолима смерть забрала нам нашу предорогу матір, а взглядно жену, тещу й бабку

Вікторію з Діяконовичів Рубішову,
з 1-го подружжя Попович.

В тяжкім горю-смутку нашим дізнали ми великої полекші зі сторони Вч. Отців: протоєрея Василя Хариновича, пароха Банилова руского, Олександра Манастирського, пароха Паньської Долини, Ілії Масікевича, пароха Ванківського й Дмитра Масікевича, пароха Волицького, що разом з своїми ч. півцями церковними величною відправою сповнили найгорячіше желане незабутньої нам покійниці. Дякуючи всім їм, а Вч. оо. Хариновичови й Манастирському ще й за їх трогаючі проповіді, почуваеться до щирої вдяки Вч. О. Стефановичови за честь віддану покійній з власного почину, і Вп. Д. дрови Петровському, лікареві у Ванківцях, котрий, номимо що доглядів від разу бистрим своїм оком ненадійність стану хорої, не жалувал труду, щоб злекшити єї біль, а наш жаль Спасибі й всім прочим, що в який будь спосіб оказали нам своє щире співчуте, та дай Боже, Вам, і діточкам Вашим аж в як найстаршій віку дізнати нашого смутку.

В імені засмученої родини

Омелян Попович,

ц. к. повітовий інспектор шкільний.

В Сереті, 16-го цвітня 1892-го р.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 22-го цвітня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.75 — 10.00 зл.
жита	8.35 — 8.50 „
ячменю	7.50 — 7.75 „
вівса	6.60 — 6.75 „
ріпаку	11.50 — 11.75 „
конюшини	65.00 — 70.00 „
кукурудзи	5.25 — 5.40 „
гороху	7. — 8. — „
оковити	16. — 16.50 „

Курс монет

дня 22-го цвітня 1892-го р.

дукат	5.62 — 5.69 зл.
рубель папер.	1.20 — 1.21 „
наполеондор	9.48 — 9.55 „
100 марок	58.50 — 58.80 „

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чонпа.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
вносити:
на пів рік 5 зр. — кр.
" пів року 2 " 50 "
" чверть року 1 " 25 "
для заграниці 5 рублів або
12 франків
Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горювца,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Реданция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповідення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 16.

Чернівці, дня 17-го (лат. 29-го цвітня) 1892.

Рочник VIII.

Президентура буковинського крайового правительства.

Віденські, а за ними і тутешні часописи рознесли послідніми днями поголоску, що теперішній буковинський крайовий президент ґр. Паче має уступити, і що на управителя буковинського крайового уряду призначено шефа секційного в міністерстві справ внутренніх бр. Пляшарта.

О скільки сї поголоски мають певну підставу, сего годі сказати: після повійшої телеграфічної вісти, яку получив з Відня тутейший орган німецьких лібералів »Bukowiner Nachrichten«, не запало ще до тепер в сій справі рішене компетентних сфер, а противно мають всі дотеперішні поголоски спочивати виключно на вільних газетирських комбінаціях.

Розуміє ся се само собою, що „славно“ звістка в нашім краю румунізаторска кліка, котра в безграничній своїй самолюбній буті піднесла бунт проти ґр. Пачого, рада би позбутися як найскорше сего президента краю, що не пішов в сліди бр. Алезанього та не став бездушною лялькою для дуже шкідливої забави песитих панків-румунізаторів, а противно старав ся по зможі совістно сповняти обовязки свого переважного високого уряду, старав ся совістно сповняти тяжкі обовязки, які кожний крайовий президент перебирає взглядом краю і держави.

Се мусить признати кожний умний, чесний і совістний чоловік, що мав спосібність, стикати ся з ґр. Паче, що мав спосібність пізнати его поступові погляди, его безграничну щирість, его

взірцеву щирість, его горячий порив до всего, що справедливе і шляхотне.

Вірний поступовий і до австрійської конституційної управи прийнятій засаді: „рівне право для всіх“ — старав ся ґр. Паче, о скільки на се дозволювали теперішні політичні і суспільні обставини, викопувати сю засаду і при крайовій управі на Буковині; а яко на скрізь справедливий і чесний муж, жадав він чесного і справедливого поступованя і від тих, що заняли в нашім краю визначні і впливові місця. Та власне се не сподобало ся тим нашим оліґархам, бо побачили вони, що справедливе правління ґр. Пачого загрожує їх неситій самоволі, та зможе укоротити їх бездушне дике пановане.

Посипали ся для того клевети і жалоби до центрального правительства, а ґр. Гогенварт, до котрого клюбу в державній раді належать і наші румунізатори, дав ся їм надуті, і цілком несправедливий наших крайових обставин став оборонювати перед центральним правительством наших румунізаторів-оліґархів і їх дотеперішні для нашого краю дуже нещасні і шкідливі порядки.

Все загарбали сї оліґархи, що числять в краю ледви кілька родин, в свої руки; зананували вони і в сойм, і в красивім виділі, і в крайовій шкільній раді, і в тутешній консисторії; всюду воює їх протекція, всіх тисне їх несита рука, а в краю панує тьма і нужда.

А центральне правительство в звістній своїй нерішаності піддержує на велику шкоду краю і держави сї нещасні порядки тої кліки, піддержує несправедливе пановані самоволою тої кліки, якої не міг стерпіти совістний краєви, державі і ко-

роні щиро преданий крайовий президент ґр. Паче

Не був і не є ґр. Паче дволичним, та може тільки в тім лежить ціла его вина.

Під такими сумними обставинами тяжко ґр. Пачому позістати на дотеперішнім становищу.

На кожний спосіб ми о сїм свята переконані, що дальша господарка дотеперішних оліґархів на Буковині вже неможлива; бо більшість краю не дасть ся вже запрячи в панське ярмо, і не перестане протестувати проти самолюбної самоволі непрошених опікунів; а центральне правительство, що має переважний обовязок, старати ся о природний справедливий мирний розвій поодиноких країв і народів, не зможе довше маловажити сих справедливих протестів більшости нашого краю, противно мусить як найскорше запровадити в нашм краю всіма пожаданий лад, а керму крайового правительства полишити в руках справедливого, самосійного, свідлого, енергічного і на скрізь чесного мужа, що скоро і вірно потрафить пізнати всі обставини, пізнати вартість поодиноких людей, що виносажений одже такими прикметами ума і серця, якими визначає ся дотеперішній президент ґр. Паче.

Сего вимагає повага самого крайового ряду, сего вимагає загальне добро нашого краю і держави.

Перегляд політичний.

В вівторок, дня 26-го цвітня отворено нову сесію ради державної. На порядок денний прийде вже на однім з найблизших засідань, проект віденських комунікацій. Явну опозицію

3 Черниговщини.

(Листи до Редактора).

I.

Бажаєте Ви, шановний п. Редакторе, щоб я списав Вам економічний побит Черниговщини. Мене й самого кілька разів брала про се думка, та як задам ся я гадаєм про сю річ, то й додумую ся до того, що не можливе се діло! Списати самого економічного побиту, не займаючи ничих сторін життя, не можна: самі добре тямите, нехай здорові будете! що такий, чи инчий економічний побит єсть добуток, так сказати, уся сума усіх сторін духового, морального, соціального, політичного і взагалі культурного життя громадського. Економічний побит, найначе побит мужика, се то зеркало, де побачите усе жите не тільки країни, але й цілої держави.

Виходить воно на те, що, пишучи про економічний побит, треба списати і освіту і культуру і все те инче, що має чи добродійний, чи лиходійний вплив на жите матеріальне. Та списуючи се все, треба показати й те: як воно стосується до законів економічних, не кажу вже вироблених теоретично наукою, а хоч до тих, які правлять житем народів західної Європи.

Як бачите, добродію! робота се вельми велика; її стало-б на кілька томів. Отже, коли-б у мене стало про неї сироміжності і часу, то й на першому ступню не стало-б потрібного матеріалу взяти? Правда, є в нас 15 чи

що томів роботи земських статистиків, але користувати ся з неї або зовсім не можна, або превельми трудно.

Земську статистику списували не в один час, трохи чи не десять літ тягли її, а десять літ не малий час! і дати, які списано на пр. в Борзенському повіті, не могли не перемінити ся за десять років, доки списали на пр. повіт Стародубський, або що. Далі: статистику ту проважило під рукою не одного компетентного керманяча і, головна річ, не про одну туж саму мету і що ще важнійше не по одній системі. Через се повіти, обчислені п. Русовом (здається се була перша робота), вельми кульгають і на систему і навіть на певність. Системи в роботах п. Штікевича вже вдатійша, хоча й там не завжди виводи автора відповідні датам. Можна ще багацько вказати ничих сторін, що не дають вживати роботу земських статистиків яко матеріал певний, і часом аж жаль бере за ті гроші, що пішли з земської скрині на отту статистику! Гроший пішла сила, і на ті гроші можна-б було справити геть ліпший опис губернії. Та звістно не можна за се дуже винуватити земство: воно робило як уміло; вина его тільки в тому, що воно з самого початку не ступило на певну стежку, не визначило собі того погляду, який повинен був кермовати роботою, тієї ідеї, яку треба було взяти на підвалини і тоді знайти тамущого керманяча-статистика з освітою, спеціаліста, а не дилетанта. Під кінець ся по-

милка трохи почала була брати гору, та було за пізно!...

Та нехай би роботи земських статистиків і стали мені великою прислугою, так все-ж таки тільки з одного боку; а з усіх инчих добути приватній людині певний матеріал, у нас трохи чи й можна. От на пр. я кілька років бідкав ся, щоб добути матеріал про розмежування; хотів списати, який воно вплив зробить на економічний побит дрібних власників; і хоч як я панькав ся, хоч до кого тільки не заходив, хто тільки не обіцяв ся, а таки не дали, тай годі! Або от і тепер не можна розкрити ся на матеріал про руїну заподіяну крестіям отим банком крестянським. „Е, кажуть мені, на се справоздання банка, от з его й користуйтеся!“

Коли-ж те справоздання не вистачає матеріалу про мої потреби...

Нарешті треба сказати, що на мою думку продуктивна організація взагалі в нашій Україні, як і взагалі в Росії, вельми відрізняється від західно-європейської; більш вона, коли хочете, ріжностайна! Я відважу ся сказати, що у нас нема ще такого певного устрою, навіть завязі економічної, щоб можна було уважати її за суцільно-преважну! Навіть ті урядові керманічі, що бажають правити до того, чи инчого устрою економічного, не тямлять „на яку ступити“, однією рукою підпирають велику власність, другою надають запомаги дрібній власності і куль-

сего проекту будуть мабуть вести Молодо-бо се заповів знаний антисеміт Бжеснов-а, котрий жадав подібного пропозиції для раги. Найголовніші пропозиції в справі зміни валюти будуть внесені вже з початком місяця мая. Зміну статутів австро-угорського банку, потрібну для управління валюти, вже переведено.

»Wnr. Ztg.« оповістила 23-го цвітня розпоряджене про утворення повітового суду в Векельсдорфі в Чехах. Се утворення є одною з точок чехо-німецької угоди, то-ж правительство дає сим пізнати, що готово адміністративною дорогою виповнити точки угоди.

У Відні відбула ся послідніми днями конференція між угорським міністром судівництва Сіладієм а австрійським міністром судівництва гр. Шенборном в справі реформи військового кримінального закону і заведення нового закону конзулярного.

З Берліна доносять, що король італійський приїде з женою в перших днях червня до Потсдаму, щоби віддати візиту цісареві німецькому за его візиту в М. нці. Правительство німецьке має небагом пропонувати парламентові внесення що до устроєння всесвітньої вистави в Берліні.

Помирнене між Росією а Німеччиною мабуть буде дійсно переведене, як се зазначають і „Віржевы Вѣдомости.“ Тепер не підпадає вже ніякому сумнівові, що державні відносини між Росією а Німеччиною дійшли в нову стадію, котра в дипломатичній бесіді називає ся „загладженем експанзії“. Хочь поки що відносини між обома сусідніми народами поліпшили ся лише в крузі маючим звязь з міжнародною етикеткою, яка уживає ся в дипломатичних зносинах, то прешнь з огляду на те, що в обох державах має головну перевагу правління осіб, можна надіятися, що згадане „загладжене експанзії“ розтягне ся також і на інші справи, маючі близьку звязь з народним життям.

Внутрішнє положення Росії париский деньник »Matin« описує в дуже чорних красках та заперення, що в повітах, діткених голодом населення не лише зруйноване, але і морально зіпсуте. Злочини против права власності суть там скорше правилом, як винятком і наміжало ся їх без міри. Рабунки збіжних магазинів як публичних так і приватних піднімають там цілою громадою, і при тім доходять нерідко до убійства. Урядників в багатьох місцях, де они хотіли інтервенювати в сих случаях, прогнано силою.

Французькі деньники подали вість, що німецьке правительство задумало перевести реорганізацію німецької армії, і число войска збільшити та що правительство

небагом в тій справі пропонує парламентові відповідний проект. »Nord. Allg. Ztg.« заявила на ті вісти, що в військових кружках безперестанно радять над тим, як визискати зрість німецького населення для оборони Німеччини, але з того не скоро новстане готовий проект військовий.

У Франції дуже врадували ся італійською кризою міністерською та французькі деньники добачають причину лихого положення фінансового Італії в її політиці заграничній і в потрібнім союзі. Французька преса обіцяє Італії поміч зі сторони французьких капіталів, если тільки в Парижі дістануть забезпечення, що гроші вислані за гори Альпи не будуть з-ужитковані на закупню нових пушок.

В Константинополі напевно надіють ся приїзду чорногорського князя Ніколая на двір султанський. Разом з багатьом приїде до Константинополя також чорногорський наслідник престоло Данило і то по дорозі до Петербурга, де мають проект звінчати его з одною дамою царського двору.

В Америці повстала в сих днях нова незалежна держава під іменем Трансатлантична республіка. Се є давня провінція бразильського цісарства Мато Гроссо, котра лежить в самій середині Бразилії і від Парагваю, Болівії, Амазонії та Гранд-Пара відділяють її провінції Гояс, Сайо Павльо і Парана.

З Софії доносять, що в Русуку найдено динамітові бомби, котрі, як викрило слідство, були призначені на атентати против султана і против кн. Фердинанда та міністрів болгарських.

Дописи.

Вашківці, 10/22. с. м. 1892.

Читателям „Буковини“ відомі заходи владика Мораря і консисторії при недавніх виборах до сойму буковинського, аби переперти волосських кандидатів і в руських повітах і тим силою утримати нарід руський і надалі під непростим опікунством волосських ділчів, а через них себе утримати на вершуні неприродній; звистні і заходи команданта буковинських Москвофілів Купчанка, що раз у раз засинав села бук. своїми баламутними маніфестами, і що лиш лишило ся ему в пам'яті з уличних слів з Бергомітки, все то зібрав він приїждю на Русинів-патріотів, котрі не стоять на услугах „благотворительного“ комітету.

Тепер же, з нагоди свята великодич, надрукували оба сї приятелі наші „Послання“ до народу руського, в котрих майже однако і майже тими самими словами і аргументами воюють

проти Русинів-патріотів і хотіли би, аби сих послідних на землі вже не було, аби їх одним словом земля сьвіта загладила и запропастила. Із сих двох посланій ясно виходить, що румунізатори і Москвофіли, хоть їх цілі зовсім противні, хоть хлібодавці румунізаторів в Букарешті а Москвофілів в Петербурзі, однаки вороги народу нашого, і від них нема чого надіятися доброго для розвою народу нашого.

По словам обох сих ренеґатів Русини-патріоти се нігілісти і зайди, котрі висьмівають православну віру, обряд, духовенство, мову руску і письмо стародавнє.

Без жадних фактів, на вітер, говорить ся таке, аби баламутити наш темний і нещасний нарід, лиш би себе утримати на вершуні і свої гріхи прикрити.

Межи Русинами-народовцями є багато православних Русинів і святих, але що вони не є ренеґатами, то владика і Купчанко називає їх зайдами і нігілістами, що висьмівають віру, обряд і духовенство; але сам владика, котрий публично називає ширих святих, що йшли разом з „Рускою Радою“ — Юдами-Іскаріотами, котрі продали Христа за 30 срібняків, чи-ж не висьміває і не понизує він духовенство православне? Та ему можна, бо він владика і має за собою ще на сей раз 14 послів-Волохів і лютого Василька!

За письмо і мову руску очевидно нема що говорити з такими „Русинами“ як Морарю і Купчанку, бо перший з них ще не научив ся по руски говорити, читати і писати, а другий ачеї же за гроші московські не признає самостійности рускої мови і поступу в письмі.

Владика Морар в згаданім „посланію“ вже майже не займає ся релігією і церквою, а самими лиш виборами та виборами. Він під небеса підносить тих 300 святих, що ставали сьміло за волоскими кандидатами, а особливо хвалить він тих руських панотіїв-ренеґатів, що виступали проти руських кандидатів і голосували за їх контр-кандидатами, хоть вони належали до римско-католицької церкви, але зобов'язали ся в соймі вступити до волосського клубу. . . .

Сі „Послання“ най наново пригадають Русинам, що вороги їх не сплять, а зайло чатують на права нашого народу, щоби збогатити ся его долею. Сі „Послання“ най пригадають нам, щоби сьміло кріпко держали ся нашого народу і просвѣщали его, щоби сьміло плекали приїждю нашу рідну мову і літературу і всюду виступали сьміло в обороні прав нашого народу, а особливо щоби сьміло як найшвидше постарали ся о поділ дієцезії нашої. дєне було би таких ворогів народу руського як Морарю, котрий каже: „Нїгілісти подь всякими формами подконують фундаменти церкви и красиї уставы и стараются подли языка роздвоити корен-

турі на боротьбу її з першою — виходить часом тільки руїна снільна.

Але нема на що вдавати ся тут в теорії. Я хоту тільки сказати, що не спроможен я, та ледь чи й другий хто спроможить ся вволити Вашу волю, списавши економічний побит Черниговщини так, як я розумію се діло.

А от коли хочете, подам Вам кілька коротеньких звісток, беручи їх з певних жерел і вказуючи бігцем головним чином на економічний бік побиту нашого.

II.

Черниговщина наша країна велика, обшар її займає 4796 тисячів десятин. З сїєї землі під гаями 928, під лугами 620 а під орним полем 2600 тисячів десятин. Виходить, що на кожну сотню десятин цілого обшару припадає 55% орного поля, а 15% лугу; звачить країна переважно хліборобська. З того самого виходить перша потреба хліборобської осьвіти, а у нас на лихо хоч би тобі на цілу країну одна яка хліборобська школа!.. А кому-ж було дбати про се?.. Нехай вже доки було крєпачтво, доки сільським людям (оприч панщан) правила „Палата Госуд. Имуществ“, то не диво, що ні панів, ні палату не брала думка заводити школи хліборобські; але-ж от вже трохи не 25 років головним дбахом про побит економічний маси стало земство, і тяжко мені зрозуміти, які причини не давали і не дали досі земству здійснити

перший і найважнійший свій обов'язок? Казав би хто, що між земцями бракувало людий прихильних до інтересів народної маси так ніж! Такими людьми наша Черниговщина ніколи не була обділена. Людий жвавих і добрих завжди у нас багатько; коли-б навіть було менше, то-б ми з того великої біди не зазнали. Бракувало нам і бракує людий видержаних, консеквентних людий з міцною дисципліною моральною. Житє наше і величезна недостача громадської публичної контролі призвичаїли нас йти у слід других, хоч би й не відповідними нашим національно-народним інтересам стежками, та йдучи на чужому поводити уважати не на діло, а на фразу, боїти ся суду не власного сумління, а людий сторонних хоч і честних і благородних, та байдужих до наших краєвих, до наших національних інтересів. Звістно і земство з самого початку хорovalo на сей недуг, а через те і не йшло своєю стежкою, стежкою власною Черниговщини, перш за все яко частині України. Така стежка довела земство до помилок, між котрими була і є найважнішою недбалість про хліборобську осьвіту.

А вже-ж без осьвіти, яка може бути культура! Яка хліборобська культура в краю де ні однісенької хліборобської школи нема! Та навіть і по близу де, в сусідних губерніях нема таких шкіл, куди-б хліборобови можна було врядити свою дитину до науки перш за все потрібної сільському хліборобови!

Кажу-ж Вам: мені аж тричі чудно, що наше земство не зрозуміло першого і важнішого свого обов'язку. Доказом стає не тільки недбалість его про хліборобські школи, але й байдужність до скасування графом Толстим лицей у Ніжині. Лицей сей і гімназію при ему організували ще з початку XIX-го віку власним коштом брати Безбородьки, наші-ж таки Черниговці. Лицей дав нам Гоголя, Гребінку, Афанасьєва і багатько других осьвічених людий; взятгалі лицей надавав краю великої користі. Звістно з часом він став вимогати деякі реформи. Отож як заходили ся в Росії топити молодіж в класицизмі, міністер осьвіти Толстой переняв ся дурною думкою перевернути лицей на філологічний інститут. Кому-б же було вступити ся за лицей як не земству? се-ж его обов'язком було не дати Толстому справити таку тяжку руїну: земство повинно було вдатися до самого царя, вияснити велику шкоду, що вийде (і дійстне незабаром вийшла) з заходів Толстого, та сьміло з головним куратором лицей (наступником Безбородьків) повернути лицей на вишчу, або хоч на середню агрономічну школу. Не скажу, чи земство наставляло ся яким чином проти заходів Толстого, вже-ж коли-б наставляло ся енергично, то-б могло й зробити.

До загально-елементарної осьвіти маси земство таки доложило рук: воно організувало кілька сотень народних шкіл, однаке ще далеко предалеко до того, щоб у нас

ний народъ края и отломити або відділити краки срослі на дерев'ї житія, спасенія і блаженства нашого во Христѣ“.

Ми житиме совісним можемо і в чисто рускій православній епархії досягнути спасенія душ наших, тим більше, що в новій епархії устануть колотнечі і несправедливості, а владика Морарю і Купчанко не будуть потребувати списувати славетних „Посланій“, з котрих цікавіші місця наводимо тут для осуду рускої публіки:

I. „Посланіє“ владики.

Н. 46.

„Ув'їрилися благопріятно, що народъ нашъ, какъ показалося случаемъ послѣднихъ виборовъ до сейма краєвого, починає пробужатися отъ дремлення соціального, національного и политическаго ипознати, отъ кого можесть надѣятися благоволенія и широго наставленія въ поборываніи интересовъ своего существованія и просвѣщенія. [Вже-ж ні від кого іншого як не від владик і його консисторій. Пр. Ред.] Признаємъ со удовольствіємъ, що духовенство наше — яко доказало сіє послѣднимъ случаемъ — познаєть свое званіє, предходить [значить: агітувати за волоскими кандидатами. Прим. Ред.] своїмъ прихожанамъ в помощь поученіємъ, совѣтованіємъ и примѣромъ своимъ патріотическимъ. Признаємъ со душевнымъ успокоеніємъ, что и мірскіи наши патріоты, патроны церковни, учителя и чиновники сближаются къ народу и стоятъ съ нимъ въ ряду, дабы народъ просвѣтити и ободрити словомъ и дѣломъ къ поборенію благопонятыхъ интересовъ существованія и успѣха. [Очевидно волоского народу. Ред.] Но довѣдалися такожъ съ сожалѣніємъ и о томъ смутномъ дѣлѣ, что, якоже на нивахъ, хотябы рѣдѣ якъ была оброблена, [т. зн. хотяби румунізація дуже вже запустила корінь Пр. Ред.] и насѣня было бы хоть якъ чисто, то однакже является куколь и инни буряны, тако и между нашими прихожанами при случай послѣднихъ виборовъ до сейма показалися мѣстцами люди, котрі якъ Ісавъ изъ старого завѣта лакомлючися до миски съ лннтою продали чужимъ право первенства до наслѣдства і благословеній отеческихъ“.

[Син владик, що кандидував против др. Волина, платив за голоси, що попало, а один мужик з Кучурова великого передав отримані від Мораря 50 зр. старості заявляючи, що то не можуть бути гроші ретельні; ему не запала очевидно „лннта“, але на него думав о. владика, пишучи „посланіє“. Пр. Ред.]

„Ув'їдомилися съ сожалѣніємъ душевнымъ и о семъ, что, якъ между дванацѣтма апостолами [ну, очевидно апостолами румунізації як: Morariu, Calinescu, Levescu, Procopoviciu, Bejanu, Zihirescu і т. д. Пр. Ред.] найшолся одинъ, котрий искуслися, отречися, а другій продати Христа за тридцять сребрениковъ, такъ и изъ трихъ сотъ священниковъ епархії одинъ [розумій: щирі

Німців-шесте з усієї людности ходило до школи: у нас до школи ходить, коли раховати чисто всі школи в губернії, одно з 48 чоловіка усієї людности!]

Організуючи школи, земство не мало спробижности обсадити їх добрими учителями з самих українців, а ще ліпше з самих черниговців; та й те ще сказати, беручи чужинців, земство не завжди вибирало людей з відповідною освітою, розвитком і прихильністю до свого діла. (Може й ні з чого було вибрати). Я стрівав поміж народними учителями і учительками Черниговщини дійсних апостолів народної освіти, але ще більше стрівав ліберальних фразерів, а ще більше байдужних формалістів, що задачею своєю становлять „учити читати, писати та рахувати.“ Не треба таїти й того, що уряд, ганяючись безбач за соціалістами та анархістами, чимало повиганяв вельми добрих учителів народних і між ними й таких, що зовсім не причастні були ні до яких „ізмів“.

Так от, як бачите: Черниговщина наша країна переважно хліборобська зовсім не має органів хліборобської освіти; а загальна освіта елементарна ледві пробиваєть ся. Вже з сего самого знати першу прикмету і ознаку, який повинен бути економічний побит народної маси. От ми й подивимо ся на головні его риси.

К—о.

святенники-Русини, котрі йшли з „Рускою Радою“. Пр. Ред.] впали въ искушеніє и оскорбили честь нашего священства і святія [читай: волоскі! Пр. Ред.] интереса нашей церкви и нашего христіанскаго [читай: волоского! Пр. Ред.] народа“.

„Нашъ христіанскій народъ обохъ языковъ, отъ того часу, коли осѣлся и жиєть на сѣй благословенной земли Буковины [от хоч раз дочекались ся чути від владик, що вже і Русини осѣли ся тут „отъ часу“, а не лиш Волохи! Пр. Ред.] яко той, котрий, будучи крещенный тымъ самымъ крещеніємъ во Христа и облеченный тою самою крижмою во Христа, съ одинакимъ одушевленіємъ сѣваєтъ „Аллилуія“; нашъ христіанскій народъ обохъ языковъ, котрий, будучи одушевленъ тою самою вѣрою, грѣется вкупѣ подъ тыми самыми спасительными крилами Матери нашей церкви православной, котра есть одна и та сама церковь Христа, перебивалъ завсѣгдѣ и перебиваєтъ і сегодня въ союзѣ евангелской любви, въ спокойствіи и въ згодѣ, и не приходитъ ему на умъ, колотитися межю собою або отдѣлится, добре разумѣючи, что всѣ, не уважая на различіе языка (мовы), есмь братья во Христѣ“. [От куда то йшло! Ред.]

„Пробиваютъ ся отъ якогось времени и въ сію благословенну землю фалшиві пророки и хищні волки въ овечьей кожѣ; отъ якогось времени и фгилѣсти [ось якъ прозиває владика щирих Русинів, що пізнали ся на его і всіх румунізаторів хитрости, та раді, щоб рускій нарід жив руским житєм. Ред.] стараются подлы языка роздвоити коренный народъ [на Буковині є Русини і Волохи, одже два народи; як же можна два народи роздвоити, коли они є вже два? Ред.] края и отломити або отдѣлити краки срослі на дерев'ї житія, спасенія и блаженства нашего во Христѣ“.

II. „Посланіє“ Купчанка.

„Передъ кѣлькома роками до нашихъ дорогихъ отчинъ Буковины зайшли люди [всі народовці, от н. пр. Федькович, Воробкевичі, Пігуляки, Федорович, Тиміньскі і пр. то зайшли, хоть з прапрадіда живуть на Буковині. Ред.] котрі назвали себе передъ нами [Купчанка і Козаркевича не було ще на свѣті, як народовці вже просвѣщали нарід. Ред.] нашими братьями, единовѣрцами і единомышленниками [? Коли вам казали народовці, що вони не знають руского народу і рускої мови і коли казали, що лиш в Росії добре і коли вони давали ся підплачувати рублями? Ред.] и котори заявили намъ, что они радо желаютъ трудити ся і жертвовать ся разомъ съ нами для добра нашего руского православного народа въ Буковинѣ“. [Русини-народовці справді незрівняно багато потрудили ся для піднесенія і просвіти народу руского, почавши від літературної праці Федьковича в 60-и роках, відтак працями „Рускої Бесіди“, заложуванем читальнень, издаванем поучающихъ книжок і газет і пр. Ред.]

„Но съ часомъ, коли тѣ зайшли (!) до Буковины [се гейби слова владик Мораря] люди умножились... они выступили наразъ противъ нашихъ правдивыхъ щирыхъ русскихъ патріотовъ и народолюбцевъ, вытѣснили ихъ изъ нашихъ властныхъ Обществъ [Бранник, Шанковский і Огоновский, що належали до русских „обществъ“ і опісля самі повиступали через те, що в них повівъ широ-народний дух, се хита ті коренні прав люди, але-ж они всі три Уніяти і два послідні навѣть католицкі святенники. Ред.] і сами зачали тими Обществами управлять і для нашего руского православного народа въ Буковинѣ книжки, календарі и газеты издавати, и то совсѣмъ на свой ладъ. [Очевидно, не малювали батюшки царя, не писали „язычіємъ“, не вихвалювали російскихъ установ, кнута, Сибір, а за то кожного відступника або ренегата, чи він клонив ся до Поляків, чи до Москалів, чи до Волохів, чи був владикою, чи газетарем пиятували по заслугам. Ред.] Въ своихъ книжкахъ они высмѣвали (?) понижали (?) и безчестили нашу православну вѣру (се підла видумка. Ред.), нашъ православный церковный обряды (се підла видумка. Ред.) и наше православне духовенство (се підла видумка. Ред.) а за то подъ небеса подносили и величали чужу вѣру (де? коли?), чужі церковный обряды (?) и чуже духовенство. (Що слово, то неправда. Ред.)

Въ своихъ календаряхъ они повыкидали имена прав. угодниковъ Божихъ и намѣсть нихъ повѣхали имена неправославныхъ святыхъ. [Такъ вже і Морагіу не закрутить! Ред.] А въ своихъ газетахъ они нападали и нападаютъ, клеветали и клеветуютъ на нашихъ русскихъ прав. патріотовъ, называючи ихъ измѣнниками найяснѣйшого нашего монарха. [Купчанко в першій лінії найби не удавав так великого австрийского патріота. Ред.] Гдє-жъ изъ нашихъ патріотовъ перейшли на сторону нашихъ враговъ и ненавистниковъ и зачали разомъ съ ними противъ своихъ родныхъ русскихъ братьевъ выступать и воевати.“ [Не деякі, а всі щирі Русини, що не вирекли ся свого народу, не стали платними наймитами нашихъ враговъ, стоятъ однодушно противъ перевертнів, бо вже їх добре пізнали. От тому то і виливає перевертень Купчанко свої крокодилі слюзи, що вже дуже мало між Русинами таких, що йдуть на его удку. Ред.]

При кінці ганьбить Купчанко нарід рускій, що він знов вибравъ народовців до сойму і взиває до скликання віча в Чернівцях або Кіцмани і до заложенія „Народної Ради“ проти народовців.

Ось якими подарунками обдарували два дуже великі приятелі народу руского на Буковині: румунізатор Морар-Андрієвич і перевертень московский Купчанко наш нарід з великодними святками, та ще й якою мовою до нас проговорили!? Тим они найліпше показують, як дуже шанують они наші народні святотці, та вже прийшла і їх пора; видять добре, що нарід рускій вже визволяє ся спід їх кормиги, длятого так плачуть

Ж.

Дрібні вісти.

Посол др. Волян від-їхав 24-го лат. с. м. до Відня на засідання ради державної.

Пам'ятник Радецького, славно звістного австрійского полководця відкрито 24-го лат. с. м. в Відні в присутності Цісаря і Его родини дуже релігійним торжеством.

Перед велекоднем стала ся в селі Витилівці ось яка пригода: Дівчина 24-літня, Евдокія Олійник, пішла по глину в неглибокий яр і коли вже доволі накопала, пригадала собі, що лишила рискаль в ямі. Вернулася і в хвили, коли сягнула за рискалем, відлупав ся кавалок берега завбільшки чоловіка і задавив єї в млі ока на смерть.

Молитвенники рускі. На сегорічній конференції духовній чернівского деканату домагав ся святенник-Волох Довбуш, щоби вже раз видати молитвенник рускій, бо молодіж руска не має з чого молити ся. І на кіцманьскім соборчику була така просьба до консисторії з сторони о. Федоровича, котрий домагав ся ще і катехизмів руских і то в чисто народній мові. Перед роком ставив таке саме внесенє на соборчику черемошского деканату Волох о. Боднарескул з Вилавця, підносячи, що такі книжки мусять видатися чистою народною мовою, бо інакше вони не будуть мати вартости. До сьогодні нічого не чути о заходах консисторії около видання необходимо-го молитвенника і катехизма.

Великий пожар навів на саму великодну неділю містечко Боляни. Огонь вибух через неосторожність парубків, що йдучи з церкви кинули недопалені цигара коло стога солом, котра задля сильного вітру займила ся. Згоріло до 40 хат, по більшій часті неасекурованих, між ними и гр. кат. церква и приходство. На погорілцях жертвував Цісарь з своєї власної каси 1000 зл., а краєвий виділ 300 зл.

Похибка. В вступній статі попередного числа „Буковини“, а то на першій стороні в третій проділі 1. рядок з гори віддруковано з недогляду „для чисто рускої справи“ замість „для чисто церковної справи“.

Конкурси. Ц. к. староство в Сереті розписало новий конкурс на місце громадского лікаря в Глібоці. Річна плата виносить 400 зл. крім приписаних належитостей за урядові подорожі. — Ц. к. староство в Сторожинці розписує конкурс на новоотворену аптеку в Чудині. На оба сї місця належить вносити подання найдаьше до 18-го лат. мая с. р.

Предмета
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
вносити:
 на цілий рік 5 ар. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Гороніца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Реданція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповіщення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 17.

Чернівці, дня 24-го цвітня (лат. 6-го мая) 1892.

Рочник VIII.

Уряди парохіяльні орудієм румунізації.

Тутешня румунізаторська „Gazeta Bukovinei“ помістила в числі 29. з дня 26. лат. цвітня с. р. допис з Вижиці, котра в дословнім перекладі звучить так:

«О. Мунтеана з Мігови, повіту Вижицького, завізвано, як кажуть, щоби в будуще не допускав ся більше перекручування імен своїх парохіян, перемінюючи «Гаврило Николаїв Татар» на „Gavril alui Nicolae Tatar“. Та сей папотець, знаючи заміри доробкевичів, в якій небудь справі національній сповняє як слід свою місію; проте не остало ся ему нічого иншого, як лиш не зважати на те завізване та заявити супроти него свою погорду.

Але от що! Панове, надто сильно діткнені в своїм національнім почуттю руско-католицьким, не задоволили ся самим завізванем, а узнали навіть за відповідне, оповістити точні приписи що до писани імен, заявляючи заразом, що коли він і на далі оставати ме при с'їм відступленю від закона (sic!), то вони донесуть се компетентним властям, а на виставлені ним акта, як свідощтво убожества, метрику і т. д., більше не зважати муть, тільки звернуть їх назад, і він буде відповідати за всі наслідки з того.

О скільки ми увірили ся, то о. Мунтеан не дав ся налякати, а пише й далше так, як повинен писати, і як приписують рубрики книг парохіяльних, що всі друковані в мові волоскій.

Витаєм о. Мунтеана за его приналежне поступоване, бажаючи, щоб і багато інших священиків в тім взгляді его наслідувало».

От як далеко сягає бута румунська! Виходить воно на те, що священики Волохи, вислані в рускі повіти на рускі парохії, повинні служити справі національній волоскій, повинні сповняти свою «місію» яко румунізатори навіть на глум і перекір всяким законним порядком. Виходить воно на те, що церква православна на Буковині, замість займатися церковними справами та служити високим ідеалам християнським, має вже зовсім перетворитись на якусь ерархію політичну, на якусь з-організовану партію національно-волоску, котра могла-б бути в стані ставити навіть опір законним порядком, коли вони мали-б стояти на заваді єї неситим цілям, єї несправедливим забаганкам.

А хто-ж винен тому, що між духовними та світськими Волохами на Буковині виродив ся такий дивачний и з засадами християнськими зовсім не згідний погляд на цілі і задачу православної церкви на Буковині? Та вже-ж ніхто инший як самий голова тої церкви, зв'язаний із своїх румунізаторських заслуг митрополит Морарь-Андрієвич викуні з своєю консисторією. Як тепер «руско-католицькі доробкевичі» виступили в обороні законів проти самоволі о. Мунтеана, так вже кілька років тому назад саме високе п. к. правительство красе завізвало було консисторію, щоб в своїх шиматизмах та всяких інших писмах залишило румунізацію руских імен осіб та місцевостей, а як тепер о. Мунтеан зневажає завізване властей, так само і тоді владика Морарь враз із своєю консисторією не хотіли нічого знати о правительственным завізваню, бо писали, ба й пишуть по нині рускі імена по своєму, перехресшуючи православ-

них Русинів-селян не на членів церкви православної — бо вони ними є й так — а на членів партії політично-волоскої, а рускі місцевості називаючи так, мов би вони були місцевостями «одноцільного корінного», се-б-то волоского народу.

Коли-ж отже о. Мунтеан дозволяє собі румунізувати імена, ба робить се навіть „неустранимо“ без всякого огляду на законні порядки, то має він в тім взгляді живий приклад на самим митрополиті і консисторії; він тут нічого иншого, як лиш свідомий і вельми діяльний член тої ерархії політично-волоскої, що ділає в дусі свого архипастиря, своєї консисторії, ідучи з нею разом, хоч би цілком на перекір справедливості і законам. В тім лине ріжниця, що виступає він далеко смілійше, а то тому, що ерархія політично-волоска послідніми часами вже явно кинулась на поле загорілої політики румунізаторської, а сам владика в своїм сегорічнім великодушнім посланію вже таки цілком не таїть ся з своїми політичними румунізаторськими цілями.

Ми-ж стоячи по стороні права і законів вже не раз протестували, а так само і тепер з нагоди дописи поміщеної в „Gazeta Bukovinei“ протестуєм проти такого румунізаторського поступку, проти такої румунізаторської самоволі волоского духовенства, і звертаєм наново увагу компетентних властей на таке доптане законів, якого зухвало допускає ся волоске духовенство.

Русини не повинні терпіти, щоб з їх іменами, які лишили ся їх в спадщині по їх батьках, дідах і прадідах, сміли румунізатори — сї заволоки поміж руским народом — чинити, що хотять і сї імена зневажати, перекручуючи їх на свій лад.

Дідів скарб.

Оповідання Ю. В. Ревякіна.

(Переказав з російського М. Школиченко).

I.

На 78-ім році свого бурлацького життя дід Омелько знайшов собі тихий притулок. Доля, що більше ніж півроку кидала його по всіх країнах, нарешті пожаліла його. Се трапилося несподівано і зовсім звичайно. Дід шкандибав собі з невеличкими саківками по курній дорозі; навкруги високою стіною стояло жито, блакитне українське небо розгорнулося над ним величезним шатром і живне сонце не скупило ся нагрівати стареньку, згорблену спину. Дід Омелько міркував собі йдучи: „Де то Бог пошле притулок... Добре було-б пристроїтись тепер на службу де небудь на царині — сидів би в добром курні та спочивав від тяжкої праці!... Працював у камнеломнях, бурлакував, вибукав усю херсонську губерню, ловив рибу на Куяльниках, попрацював у Одесі на пристані... час кісткам і на спокій...“ Дідове міркування прорвав веселий, дзвінкий голос:

— А куди, діду, прямуєш?

Омелько підвів очі: перед ним стояла невеличка бідка, запряжена сірою, страшенно поситілою конякою. На біді сидів якийсь пан, на йому був полотняний балахон і з широкими крисами бриль. Панове лице було нестемно українське, з карими очима, товстим носом і великими, обвислими вниз вусами. Дід зняв засмалцьованого свого бриля і низько поклонив ся.

— Іду, пане, куди очі дивлять ся. Хазяїна шукаю....

— Відкиля-ж ти шкандибаєш?
 — З Херсонщини.
 — Пішки? дивуючись спитав пан.
 — Пішки... Мене вже так по білому світу 80 років ноги носять!

„Бувалий чоловік“, подумав пан, уважно розглядаючи лице однооккого, білого як лебідь Омелька. Пан був українофіл, збирав народні повір'я та пісні, працював у „Основі“ і ганяв ся за кожним „бувальцем“.

— Відкиля-ж ти, діду, родом?

— Хто його знає, пане, давно се було!... Мовляють по старинному: з риби родом, а з пугача плодом.

При сих словах Петро Йванович Щерба, так звав ся пан, що сидів у біді, занадто оживив ся, достяг лямку і вступив з подорожним в довгу бесіду. Розмови такі Петро Йванович

прозивав археологічними екскурсіями. Омелько задля українофіла з'явив ся певним скарбом. Родив ся він ще під кінець минулого віку на південній стороні Київщини, бачив стародавні звичаї і обичаї; у 1810-ім році утік від лихого орендатора у дикі Херсонські степи, бачив він і велетнів гадюк-повзунів, і диких коней торпанів, і вовкулак, і відьом, знав стародавні козацькі думи, коротенько кажучи, одноокий Омелько з'явив ся цікавим приміряком „бувалого“ діда, носителем безкрайого числа повір'їв та легенд.

— Ну, не гаючись порішив Петро Йванович: примощуй ся до мене на біду, поїдемо на хутір. Будеш сидіти у моїй насіці.

В Омельковому єдиному оці показалась слюза і покотилась по зморщавій, загорілій щоці.

„Почув Бог милосердний мою молитву“, подумав дід: „скінчило ся тепер бурлацьке життя!“

Хутір Петра Йвановича звав ся „Вовчим яром“ і був одним з найкращих українських закутків.

Широка долина, посеред котрої, ледви визираючи з лопухів, папоротів та водних маків, котив ся тихий струмочок, покрити була старим березовим лісом. З лівого боку, на покато́му

Звертаєм увагу руского загалу на те также задля того, що зміна імен в правнім згляді дуже важна річ і може мати дуже немілі наслідки для тих, що називають ся инакше, як їх батьки, брати і т. д.

Проте покажіть, брати Русини, всім румунізаторам, що ви умієте шанувати своя імя, і кождому, що посягне на его зневагу, з-умієте дати добру відправу.

Д о п и с и.

Пастирське послання митрополита Мораря з поводу сегорічних великодних свят.

I.

Може хто з читателів припімне собі справдане митрополита Мораря до корони з его архиєпископської візитації по Буковині, уміщену в „Arologie II“, де межі иншими спасительними его трудами около православного народу в Буковині згадують ся также і архиєпископські его послання до православного народу, як: послання на різдво Христове і воскресеніє Христове. От і сегорічне воскресеніє Христове не обійшло ся без такого его архиєпископського послання. Всі ці послання мають священники, кождий в своїй церкві, прочитати і всю архиєпископську їх мудрість народова розтолкувати. А щоб сего не було за мало для православного народу в Буковині, а може также задля важности змісту теперішнього послання, розіслав владика ще по одному примірникови і для громад, щоб (розуміє ся) громадські пасарі де коло корчми або на толоці се его послання прочитали и в его дусі народова розтолкували.

Архиєреї всіх других віроісповідань християнських розсилають также послання до своїх паств, де намагаючи на деякі сучасні, особливо соціальні події, накликають свою паству в дусі любови християнської до уміркованя і терпеливості. Роблять они се все так, як їх високому достоїнству, їх соціальному становищу і їх святому званню подобає. — Та не так робить митрополит Морарь з своїми посланнями: они мають ему послужити за речника его політики для его сторонників, а за докір і угрозу для его противників! — Для того і послання его виглядають більше на газетарський атак з „Gazeta Bukovinei“, повний нетерпимости, фанатизму і шовінізму, як на яке духовне послання в дусі любови християнської. Але відай ще ніколи не мав митрополит Морарь тільки матерії для свого рода посланій, як перед сегорічними великодними святами. Таке сего великого посту відбулися вибори до сойму краєвого, і чи-ж се не дає досить матерії для духовного архиєпископського

послання «в дусі любови християнської»? Треба отже сторонників і послупних рабів, тих, що свої голоси на Волохів віддали, похвалити, і в дусі Воскресенія Христового (sic!) їм будучність і спасеніє (певне від «чужинців») обіцати, а тим самим і їх всіх до запеклої борби і ненависти против других підхотити, а противників і непокірливих, що гососували по своему сумлінню на своїх, треба укорити, призвати що найменше Юдами-Іскаріотами і їм розуміє ся обіцати погибель і пекло на тамтїм світі. А все се лише в дусі християнської любови. Митрополит Морарь для більшого ефекту в своїм сегорічнім великоднім посланію помішав святи ідеали Христової науки з власними шовіністичними ідеями так, як колиби вони природно одні з других випливали.

Всюди тягне він паралелю межі моментами історії спасенія через Христа, а послідними виборами до Сойму, і доходить до того, що як Христос в своїм воскресеню побідив неправду, так і (розуміє ся) Румуни (він всюди говорить: православні) в виборах побідили ворогів! От чого в нас ще не бувало: Владика, котрого монарха поставив, щоб мир і любов християнську ширив межі народами, щоб непорозуміння межі підчиненими ему двома націями глагоїв, їх мирив і по вітцївски ними опікував ся, ставляє ся на сторону одної з них, і вічно в-ідає на другу, наступає єї і не дає їй віддиху, підтримує ненависть і незгоду, щоб ту другу націю підкопати і до упадку привести і до того послугує ся посланнями пастирськими! Се нечувана зрештою річ межі християнськими церквами, щоб Митрополит так мало зважав на своє зване, а так дуже пішов на службу партійної борби, що став ся для одних більше як пастирем, а для других не то пастирем, а просто вовком, і то навіть не в овечій шкурі, а тами в цілій своїй постаті!

Як довго будемо ми терпіти наругу над нашими святами під голови нашої церкви, котрий не знає границь своєї буті і зухвалости і нас своїм бестактом вічно дражнить і оскорбляє? Чи нема вже у нас нігде людей з честію, щоб заіпротестували против таких вибриків владика?

Не уніят, а таки правдивий православний піп.

З У К Р А Ї Н И.

Кожному частенько трапляє ся чути від старших, котрі вже почали хилити голови на бік і котрих важке життя чимало надавило на груди, такі промови: „добре мріями заноситись у гору да так високо, як молоді се роблять, а як вийдеш на свій шлях, як станеш на свій власний ґрунт, тоді не те засьніваєш! Життя не раз поверне тебе не у ту сторону, куди ти хотів...“ І справді! Чимало ми бачили таких, котрі, здава-

лось, і думкою і працею (поки були молоді, вчили ся) ішли по одному шляху, простували туди, куди вела їх правда й наука, а як тільки доторкнулись до самого життя, до самостійної роботи, то думки zostали ся думками, а на ділі иншик вишшов!! Правда се, і така правда, що і вимовити важко....

А чом же так? Яка тому причина, що сегодня Іван каже одно, а через рік або два робить таке, що дивин ся і очі протираєш: не вже се той самий чоловік?!

Причини сему багато, але-ж я хочу натякнути на одну, про котру, мені здаєть ся, слід би було поміркувати. Я хочу казати про ту провву, що лежить між молодим та зеленим, що наливаєть ся та зріє, і самим життям, з котрим потім се дозріле має діло! Подивин ся, справді, як далеко молода людина, чи слухач він, чи учень гімназійних клас, від того, що зветь ся життям. Уся наука, котра вишла із сего-ж життя, котра має коріння у ему-ж, дає ся слухачу окремо, і він, хоч і пішов по більш менш звичному шляху, але-ж як він летить над тим шляхом, над землею?!

Спробували було у одному куточку у Росії поєднати різнорічну школу з земством і життям простого люду, і чудо диво з-явилося: до того поліпшала культура хліба у тих повітах, що аж зликали ся — що-ж воно буде, як хлібороб та не в драгий сорочій буде ходити? та й другим взірць поганим: щоб ще й собі того не зажаляли. Подумали (а може й зовсім не думали, а тільки побачили та й зробили) і спасували се єднання (було се у пермській губерні).

Усюди почуваєть ся така відріженість... А звідси й виходить: скінчить слухач науку, дадуть ему наперець „с правами“ у руки, він і ходить не знаючи, куди его притулитись. А притулить ся куди, то стріне від разу зовсім не те, що „думав“, почне притуляти „свое“ до нового несподіваного збентежить ся, і почне робити те, що „другі“ роблять і тільки!...

Я не хочу сказати, щоб ще малою дитиною шпурляти у саме багню нашого життя Ні, борони Боже. Молоде та зелене треба берегти, треба дуже сторожко виявляти хиби, котрих чимало у нашому життю, але-ж треба поволі виявляти усе так, як воно є; таким поблтом і виявило ся-б, де у нас слабійше ґрунт, і де треба підставити нову підпору....

Для чого-ж се казати, одновідає мені хто небудь; се стара байка і хто сего не знає? Так то воно так, але-ж тим то і треба залишати раз нагадати про сю байку, щоб як небудь від неї відкараскатись та й засьнівати гуртом нову пісню....

Багато шляхів і стежок, по котрим ближче можна підійти до самого життя, до народу і побачити, що в ему дієть ся, і зрозуміти, що ему потрібно. Я не хочу їх переїзати да і не перелічиш. А хочу я тільки нагадати, що от

майдані, стояла укрита соломом велика хата. Хату оточали вікові груші та дикі яблуні. Хутір сей Щербі куни у свого брата, заможного поміщика, а убогий українціством, жив там трохи що не три роки. Хага збудована була не відходячи ані на крок від „давних-давен“. Широка призьба ховала ся в густих грушевих вітах, а невеличкі віконці розмальовані були сільським муляром на двоє всім людям.

На трьох віконцях скомпоноване було на малюнках пасішникове життя, котрого спокушав нечистий. Він таки під кінець спокусив старого діда, примусив його горілку пити та танцювати з відьмою. Нечистий намальований усяди в образі Німця, але з конитами і хвостом. На четвертій віконці виразно визначала ся велетенська постать козака-запоріжця з безкраїми вусами та оселедцем-чубом. Козак держав завбільшки з добре відро чарку, а перед його, зігнувшись у три погібелі, стояв у старих виступах та пошматованому ланцердаці жид. Знизу, на білому полі, написано було синими літерами:

„Ся горілка не з таких,
Як колись бувало:
Насил, жиде, ще кручок,
Бо сієї мало!...“

Побачивши все отсе своїм далековидючим, старечим оком, Омелько задріжав від радощів.

„Боже мій“, думав він, „чи сон отсе, чи справді я бачу?! Роскішна пасіка, сотень до трьох колодок, оточена густими кущами жовтої окації, бузку та черемхи, ставок, обсажений вербами, криничка з хрестом, тінястий березняк і тепла хата.“

Більше-ж усього Омелька вразила хата, вона по його думці розмальована була найкращим у світі майстером. Дід зажив собі, як у Бога за дверми. У день він возив ся у пасіці, лаштував там справжню „катрагу“, у вечері, після доброї вечері, сидів з ним на призьбі Петро Іванович та розмовляв про старі, минулі часи. З замолodu Омелько дуже любив музику і добре вивчив ся грати на два інструменти: дудку та бандуру. Після довгенького розшукування Петро Іванович добув десь стару бандуру. Омелько наляв на неї струни, прилаштував до пальців кістячки і пригадав козацькі думи. У тихі, літні вечері, коли повний місяць осьвітлював увесь хутір, і старі дерева кидали від себе довгі таємничі тіні, Петро Іванович сидів замислившись на туренькому килимі та слухав діда. Омелько дрікав, але привітним голосом співав про славного Морозенка, про козака Нечая, про те, як на чорному морі, на білому камені, жалібно кричав сокіл. Бандура глухо бреліла. Жалібні пісеньки переходили іноді на дрібні, веселі танці, дідові кістячки стрибали тоді з дивовижним

посліхом і завзято вибивали на струнах дрібні перебої. Петро Іванович залівав своїми мріями далеко:

„Покину я писати дрібні етнографічні замітки, думав він: я скомпоную цілу українську епопею!...“

Бють пороги, місяць сходить, козацьке сонце... тіня минулого встають одна за другою. От з'являєть ся у блідому місячному промінні запорізьке, сине лицарство з бунчуками, клейнотами... Кучеряві груші, зворушені тихим нічним вітерцем, ледви шепотять своїми жорсткими ластями; у недавно скошеній пахучій траві ляцять невпинно польові цвіркуни. Дід Омелько замовк, він тільки ледяні, ледні перебірає... і ввижаєть ся Петру Івановичу широкі Дніпро: з одного боку темніє на крутих горах хмурий, віковий ліс, а з другого боку: „військо йде, хороговоньки мають, попереду музиченька грають...“

На хутір до Щербі частенько приїздив молодий письменник, теж завзятий українофіл, у виготованій шовком сорочці і синих штанах. Тоді на лужку біля криниці варила ся каша, і під шепотіння плакучих беріз вели ся безкраї бесіди. Багато бачив Омелько і умів викидати минулі тіні....

пригріло весняне сонечко, незабаром і молодіж складе іспити по своїм „великого числа“ наукам і пойдуть хлопці, дівчата „і по селах, і по хуторах, і по купцях і по панах...“

От тут і треба ловити ті дорогі хвилини, в котрі можна вирватись з шкільної науки і подивитись на саме життя. Кому тільки не відомо, як проводить літо більшість учнів і слухачів. Забеться кожний куди небудь і не відпочине як слід, нічого цікавого не побачить, а так-як прийдесться; або боки належить, або в карти заграєть ся тай годі! (звісно я кажу не про всіх). А хіба мало у нас на Русь-Україні, що цікаве і треба побачити, такого, що страхне той чад, що заберець ся у голову від латинських книжок, чи мало такого, що збудить почуття до рідного краю, до тих бажань, котрі так рвуться з широкої, здорової але-ж надале-ної груди нашого „найменшого брата“!

У кожного з нас чимало таких хвилин, про котрі він згадуючи каже: ех, був дурний — під носом багато цікавого було, та не побачив, не зрозумів, а натякнути нікому було.

От такі тепер чимало сим літом буде блукати і гаяти час таких, котрі при розумніших обставинах за два-три місяці чимало піднялись би у своєму духовому розвою, і ще й других за собою потягнули би на ту-ж стежку....

І на такого чоловіка, котрий хоч трохи поєднав книжки з життям, ми вже більш будемо покладатись, що він вже не злякається суворого життя, що він і скаже добре і зробить так, як скаже.

От мої убогі думки. Я вже казав, що не буду перелічати тих стежок, на котрі кожному окремо треба йти а тільки хотів натякнути на той добрий випадок, що буде от вже незабаром. А може хто небудь з „старих“, згодившись зо мною, ближче підійде до тої мети, що я поставив, і словом, або на папері прояснить хоч деякі з цих стежок, а молоді послухають, почвчат ся....

Бувайте же здорові старі і молоді, учіте й навчаєтесь, а нива незорана ще велика, волів не багато, а насіння чи мало де хто заготовив?!...

Українець — Слобожанин.

Перегляд політичний.

Справа уступлення теперішнього бук. краєвого президента г-р. Начога все ще непорішена. З всіх донесень газет можна однак майже певно сказати, що г-р. Начога небагато уступить, напаяк він самий сего жадає і не хоче під теперішніми обставинами лишити ся на до-теперішнім своїм становищу. Не знати лише, на яке нове становище буде він призначений, і хто стане его наслідником. Якійсь час говорено о секційнім шефі бароні Плянарті, пізнійше винилася знову кандидатура на графа

Сант Жулієна, совітника намісництва в Брегенції, шваґра міністра бр. Кінбурґа, вкінці радника міністерського Рожа.

Рада державна відбула вже кілька засідань, під наради не прийшли однак ще ніякі важніші справи крім предложень о реформі податкової, котре прийшло на засіданню в понеділок до першого читання. Много шуму наробило внесення поставлене на засіданню минулого четверга Молодо-Чехами, котрим они жадають поставлення міністра судівництва бр. Шенборна в стан обжаловани за отворене німецького суду повітового в Бекельсдорфі без попереднього рішення союму. До вісім днів має відбутися на сесії внесення дебати, і палата перейде напевно над ним до порядку денного, позаяк крім Молодо-Чехів і кількох Хорватів, що підписали се внесення, всі другі посли будуть против сего внесення голосувати. Всеж таки факт сей має тим більшу вагу, що се перший раз трапляє ся, від коли наступає закон о відвічальності міністрів, щоб міністер був поставлений в стан обжаловани.

В Рієці відбув ся з'їзд Хорватів партії Старчевича, на котрім ухвалено маніфест, де зазначає ся konieczність сполучення всіх хорватських земель в одну політичну цілість. Народи вели ся на море, і в тій цілі комітет винайняв особний корабель, щоб збори, як каже телеґрама, еventуально не могли бути розв'язані. На з'їзд приїхали делеґати з Далматії, именно члени нової партії хорватської в далматинським союмі, відтак делеґати з Істрії між ними посли Спинчич і Ляґінія, а з Хорватії вислано делеґатів: Фольнеговича, Якчана, Франка, Кумичина і Корніцера. В справі вибору тих делеґатів скликано попередно збори правно-державної партії з самої Хорватії до Заґребу, де рішено також, щоб до часу будучих виборів союмових, котрі мають відбутися в місяці червня, перевести добру організацію партії.

В Лондоні велась перед кількома днями в парламенті нарада над внесенням Роліта, котре домагало ся, щоб несаможним жінкам надати право голосування, і закінчила ся тим, що палата відкинула се внесення малою більшістю голосів, бо 175 голосами проти 152. Головний закид, який відношено против сего внесення, був той, що з одної сторони звичайним жінкам не раз просто було би неможливим брати участь в виборах задля аґітації виборчої, а з другої сторони відношено закид, що закон сей увагляється лише женщини несаможні.

Російські новини з обуренням обговорюють приказ болгарського правительства, котрим послідніми днями відібрано многим російським новинаркам поштовий дебіт в болгарським королевстві, а всі видання періодичні по-являючі ся в Росії, з ваймою польських новинарків, піддано під превенційну цензуру. З тої причини деякі новинки петербургські накиннули

ся на польську прасу в Варшаві, закидають їй симпатії для Болгарії, котра мов би стояла під австрійським протекторатом и звертають ся з апострофою до цензорів, щоб они з більшою увагою відчитували польські новинки.

Американська газета Newyork Herald до-відує ся з Гамбурґа о причинах, які спонукали італійського короля Гумберта до того, що приїде в місяці червня до Берліна. Німецька воєнна партія, на переді котрої стоить шеф теперішнього штабу Шліфен в г-р. Вальдерзе, не хотіла призволити, щоб Італія зрекла ся з своїх зобов'язань до потрібного союзу, бо на томість Австрія і Німецька мусіли би скріпити свої сили. Партія німецька в Римі, котрої провідником єсть шеф генерального штабу Козенц, виступила против зменшення військового бюджету, щоб в Берліні Італію не уважали за «неневного співника». Але зменшене бюджету єсть там доконечне з причин загальних. Німецький амбасадор г-р. Сольмс дістав наказ, щоб тому після своїх сил противив ся, і він се дійсно виконував в такий спосіб, що король Гумберт рішив ся сам поїхати до Берліна, щоб там справу залагодити. При тім не лише ходить о військову квестію, але і о те, щоб натякнути німецьким банкірам, чи би они не допомогли Італії при новій позичці. Король вияснить, що Італія мусить обмежити ся, щоб що-до наслідків сего кроку успокоїти німецьку воєнну партію. Фінансовий клопіт в Римі зайшов так далеко, що новий італійський амбасадор для Берліна г-р. Таверна зрік ся своєї пенсії, і сего року вже міністерство війни не вишле ніяких офіцерів на німецькі маневри. Рівно-ж король Гумберт докаже цісареві Вільгельмові, що париский Ротшльд приобіцяв помагати при зяття-ненню позички, если она зредукує свою армію, чого, розуміє ся, як член потрібного союзу не може зробити без позволення других союзників. Король Гумберт буде старати ся тепер в Берліні о таке призволеннє, а від відповіді, яку дістане, буде залежати дальше істноване потрібного союзу, бо держава італійська стоїть перед фінансовою руйною. Ще до того в кружку дуже впливового італійського міністра Нікотери сильно аґітують за згодою з республікою французскою. —

Недавно в європейській прасі появили ся поголоски, що румунський король Кароль хоче абдикувати, а Росія бажаючи вивідати ся, кілько правди в тих вістях, мала навіть дати місню якийсь довірчий особі, щоб она довідала ся, кілько властиво є правди в сих поголосках. Кореспондент в'єднескою N. fr. Presse доносить, що в сих вістях нема нічого правдивого, бо ані основатель гогенцолерської династії в Румунії не хоче зрікати ся румунського престолу, ані Росія не може отверго показати, що она має інтерес в абдикації нинішнього короля румунського, хочь один панславні-

II.

Проднаув перимітно рік. Омелько жив, дякуючи свою долю, а Петро Іванович не писав ще своєї епопеї, тай не приступав до впорядкування скарбів, що були заховані у дідовій широкій намяті. Мрії зістались мріями, бо український письменник приїздив на хутір одягнений вже сиражним денді і довго та шпарко вів про щось бесіду з Петром Івановичем. Трохи згодом Щербя одержав якогось пакета, пильно розпорядився у господарстві тай поїхав з хутира. Петро Іванович виїздив до Варшави на службу. Несподівана розлука з добрим паном дуже вразила Омелька:

— Прощавайте, Петро Іванович, сумно промовляв дід: — не доведеться нам більше побачитись!

— Не журись, Омельку, се дурниця: приїду літом і будемо писати про давню-давнину.

— У далеку краї їдете ви, пане, без нас тут, чого доброго, обіжати муть мене старого.

— Пийши до мене, я всього доглядатиму, одновів Щербя, щиро стискаючи дідову жорстоку руку: — не турбуй ся, Бог дасть побачимось!

Дід проводив свого добродія далеко за хутір. Розпрощавшись сумливо та жалісливо, друзики розійшлись. Завезла Щербя поштова бричка.... Дід Омелько, знявши свою шапку, довго стояв на весняній проталії дорозі. Його білого дов-

гого чуба ворухив весняний вітер; єдине око з великим смутком стежило за бричкою; вона-ж усе зменшалась і перештіт овіє зникла.

„Знову сіромахою зістав ся на білому світі“, подумав дід і тихо пошкандибав до хутира. Над проталинами весело щебетали жайворонки. Хутір після зимового сну просинав ся, скрізь носилось завзяте щебетання дрібних пташок, але-ж Омелькові все оте здавало ся сумним.

Почав Омелько жити у „Вовчому яру“ тихо, неначе той пустельник, він стеріг ліс та доглядав пасіку. В ряди-годи тільки приходили до його за лікарськими травами хворі хуторяни. Иноді ходив Омелько до церкви у новий, смугавий шапці та величезних чоботях, що подарував йому добрий пан. Так пройшло два роки. Петро Іванович не писав до Омелька і не приїздив. У хуторі хозяйничував його брат, сусіда-поміщик.

— „Ніколи йому про мене згадувати, за-спокоював себе дід: — на чужій стороні служба свій брат!“ Ніколи Омелькові було занадто сумно, він жалкував за тим, що добрий пан не списав у книгу його „бувальщини“ і мусять загинути в купі з ним чудесне розуміння усього зілля, мудрі, стародавні замови і повір'я. Дід кожного вечера молив ся довго і завжди згадував „раба Вожого Петра“.

Одного темного весінного вечера, ідучи з пасіки до хати, Омелько раптом синив ся і об-

мер на місці. Дідове серце стрепенулось. Йому здало ся, що край дороги над ставком, в урочищі — „Гайдомацькі лози“, засіяв синенький огонь. Огонь піднявся злегенька по над землею, затремтів і погас.

— Гроші горять, шеннув Омелько; — скарб є! Повагом перехрестившись, дід сторожкою ходою пошкандибав до ставка.

Тиша навкруги була мертва. Проказуючи у думці молитви супроти злої сили, Омелько довго піджидав, поки огонь з'явиться удруге, але його більше не було. Омелькові, чомусь то, на-налася на очі величезна, на половину струхла берега і занадто чудна, на взир.

— Є скарб, огнем показав ся, шепотів дід: — Бог мабуть послав моему добродію золоту долю!... І я, старий, непотрібний дід віддачу Петру Івановичу за притулок. У ночі утік сон від дідових очей. Йому мерещив ся давній запо-ріжський скарб; згадував він оповідання про те, як гайдомаки закопували золоті дукачі, од мірювали на схід сонця ступні та промовляли над ними страшні закляття.

— Заклятий скарб не біда, супроти сего знаю я стародавнє средство.... дістану скарб, хоть би там що!

Далеко ще було до світа, як Омелько був уже на ногах; обережно, ніби крадучись, виїшов він з хати. Весінне небо сяло зорями; на

стичний день в Петербурзі вже по абдикації Милана сказав, що Милан се перший з тих наддунайських князів непослушних Росії, котрий упав, а за ним піде болгарський князь Фердинанд і румунський король Кароль.

Буковинські товариства рускі.

На місячній засіданню „Рускої Бесіди“ з дня 4-го лат. мая с. р. рішено обходити пам'ятку наших геніїв Шевченка, Шашкевича і Федьковича на день 2-го лат. червня с. р. музикально-декламаторським вечерком і записати до співуділу в тім торжестві також товариства „Народний Дім“, „Союз“ і „Міщанську Читальню“.

В члени прийнято: пп. Андрія Забачинського, Антона Кліма, о. Ілію Масікевича, п. Івана Ольшанського, о. катехита Порайка, п. Юрія Центу, читальні: з Жужеля, Лужан, Шипинців.

Дрібні вісти.

Президент краю Гр. Паче повернув вчера з Відня до Чернівців.

— Конкурс на місце учителя при однокласовій школі в Камені з рускою викладавкою мовою а знаєм волоської мови розписаний до кінця мая.

Пушка з надписом „Генрих з сьоба гоміна іп Сусьєва“ прибіла від якогось часу при самім вході тутешньої церкви Параскеви. Може бути, що небагом появиться і при вході церкви катедральної тага сама пушка для недільної утіхи владики і його совітників. Так одже вже й самі церкви православні на Буковині стають місцями цілком явної агітації румунізаторської.

Нещасливі випадки. В Замістю хотів 22-го лат. цвітня с. р. Іван Некурюк зачернути з своєї криниці води. Притім упав в глибину і утопився.

В Диктинці найдено 23-го цвітня в гірській річці Путилівці тіло тамошнього мешканця Івана Максимюка. Позаяк не найдено на нім жадних слідів убійства, то мабуть упав він зі сплаву в воду, де лежав через довгий час.

В горальні в Чорнавіці, на Буковині, упав робітник Мартин Маршалок до кади з книжкою горівкою і попарився так, що єсть лиш мала надія удержати его при життю. Нещасливого привезено до краєвого шпиталю в Чернівцях.

— Убийство. В Шипоті, на Буковині, найдено дня 28-го цвітня на полі трупа селянина

ставку дзвінко кричали дикі качки. Прийшовши тихо до пасіки, дід витягнув з-під катражної солом'яної покрівлі довгого щупа і пішов з ним прямо до старої берези. Задріжали дідові руки, коли, наблизившись до корявої, зігнутої берези, почав він тихо застромлювати щупа у мяку, товсто покриту торішнім листом, землю. Далеко десь почала завивати болотня птиця-бугай.

— Во ім'я отця і сина, шепотів Омелько, проказуючи свої могутні, стародавні замови. Може з годину провозився дід пильно ошупуючи цікавий клантик землі. Нарешті щуп, ховаючись трохи що не ввесь у мяку землю, ударився об щось тверде і дзенькнув.

— Є! подумав Омелько: — Благославлен Господь нині і присно!... Небо на сході побіліло. Розливаючи віжний сьвіт, вплив з-за гори волосожар. Усюди було тихо, спокійно; ледви що розвіті берези наповняли чудесним духом свіже повітря.

— Ой, коли-б ти, Петро Івановичу, був отсе тут!... прошептав дід; — ну, підожду поки стане уювний місяць, сиущу тоді з лянцюга лютого Британа, а сам подивлюсь при місяці, що Бог послав моему щирому панові.

(Конець буде).

Івана Вораша, на котрім видко було численні рани і покалічене, а з того можна було вносити, що він стався жертвою якогось розбійничого нападу. Підозрюючи о то убійство чоловіка вже арештовано.

— Новий род збіжа. Часописи російські доносять, що в губернії полтавській почали управляти новий род збіжа званого гаоляном, звістного вже давно в Хинах. Результати засіву гаоляну доказали, що ростина ся має у нас будучність перед собою. Гаолян дає багато зерна, видає добре посуху, не винищує землі і дозріває з кінцем серпня. Крім того може гаолян стояти в полі до пізньої осені, бо его зерно не силе ся. Зерно гаоляну служить за поживу, або змішане з третою частию муки житної, або змелене на кашу, подібну до ячмінної. Зелений гаолян скошений може бути також ужитий яко смачна пожива для худоби і відростає на новота дає другий покій.

— Сила грому. В Найгофен, над рікою Кремс, в долині Австрії, люталась дня 15-го с. м., о 2 год. по полудні, страшна буря з громами і градом. Буря надтягнула з полудневого заходу и нараз заблєсло так, що здавалось на хвилю, як колиб огонь обняв цілу околицю. Відтак загремів страшно і грим ударив в величезну грушу, що стояла на яких ето кроків від хати одного селянина. А була то величезна груша, котрої пені мірив в обемі докола 3 і пів метра; можна би було нарубати з неї 4 до 5 сяжків дров. Ту грушу розірвав отже грим на тисячі куснів і розкинув їх з страшною силою на всі сторони. На сто кроків докола була земля засипана великими і малими куснями дерева, а з величезного пня остав ся лиш малий кусень на півтора метра високий. Сила грому була так велика, що вирвала навіть корінь, грубий за людську ногу, з землі, на два метри глибоко и кинула ним далеко на бік. Оден кусень пня, так великий, що двоє людей не можуть его піднести, кинуло аж на 70 кроків далеко від пня на поле. Другий менший кусень мусів летіти великим каблуком, бо перелетів через долину і сад та упав на 280 кроків далеко. Другі кусні поспали на гіршки дерев і там повисли, або сторпом повисвали ся в землю навід досить глибоко. Що би дерево було де попалене, нема і сліду. По сїм страшнім грому буря притихла і розійшла так, що ще лиш слабо було чути як би десь з дуже далеко гуркіт громів. Видко з того, що в тім однім громі зібралась була вся сила електрична, якою воздух був переповнений.

Перворотога перед мантиями. До одної газети галицької доносять, що вже тепер спекулянти и мантиї починають волочити ся по селах та туманити нарід з причини реґуляції валют. Діє ся то особливо у всхідній Галичині, де нарід темний і непорадний. Лучали ся вже такі випадки, що арендарь купував від селян паперові ренські по 90 або 95 кр. за штуку, заявляючи, що если тепер не схотять взяти 90 або 95 кр., то пізніше дістануть 80 або й менше, бо нові гроші видано вже у Відні, а старі тратять вартість. В такий спосіб мали вже викупити досить паперових ренських вандруючі крамарі від селян. Мантиї надіють ся заробити грубі гроші, користаючи з темноти селян. — Було би дуже на часі, щоби наша інтеліґенція по селах поучила нарід і перестерігала перед такими дурисьвітами, що вже від тепер затирають руки на знаменитий заробок.

Пожар театру в Філадельфії. В середу минушого тижня вечером перед самим представленням повстав в великім театрі в Філадельфії огонь. Артистами і публікою заволоділа паніка, так що почала ся справдішня бійка при входових дверех. Якийсь мужчина ранив людей ножем, щоби дістати ся до дверей. Шістьох артистів згоріло, а 70 осіб з-поміж публіки віднесло тяжкі ушкодження. Шкоду оцінюють на мільон доларів.

Користь з електричності. Инженір Джексон в Пітсбурзі в Америці відкрив, що електричність дуже добре розганяє мрак. Джексон робив досліди в порті Бостону підчас великої мряки і пересвідчив ся, що сильне сьвітло електричне розганяє сї цілковито на просторі двох акрів. Під впливом сьвітла електричного мрак скроплює ся в кількох хвилинах и спадає як дощ, по котрім воздух стає цілком чистий.

В який спосіб приходить шах перській до грошей? Коли шах казав собі перший раз вирвати зуб, піддані его, хочаби ему осолодити біль, знесли ему різних подарунків на яких 10.000 дукатів. Від того часу, кілька разів шахови треба було грошей, все оголошував, що наміряє дати вирвати собі зуб — і каса наповнювалась. «Дивна річ — каже «Громадянин» — як виглядають уста шаха, бо сю операцію казав він на собі переводити вже 40 разів!»

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 5-го мая 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.75—10.00 зл.
жита	8.25—8.40 „
ячменю	7.50—7.75 „
вівса	6.60—6.75 „
ріпаку	11.50—11.75 „
колюшини	55.00—58.00 „
кукурудзи	5.40—5.50 „
гороху	7.—8.— „
овесу	16.—16.50 „

Курс монет

дня 5-го мая 1892-го р.

дукат	5.61 —5.68 зл.
рубель папер.	1.25 —1.25 „
наполеондор	9.48 —9.54 „
100 марок	58.45 —58.70 „

Слухач університета

бажає мати через літо (червень, липень, серпень) учня в русько-українській родині. Більше листом. Адреса: Росія, Харьков. Post restante Lp.

DIE LAGE DER GR.-OR. RUTHENEN

in der

Bukowinaer gr.-or. Erzdiöcese.

Zugleich

Antwort auf die „Apologien“ des Bukowinaer gr.-or. Metropolitens Silvester Morariu-Andriewicz. Im Auftrage der weltlichen gr.-or. Mitglieder der Czernowitzer ruthenischen Vereine verfasst von

Silvester Daszkiewicz.

171 сторін великої 8-ки. Ціна 1 зл. 50 кр. За реком. почт. пересилку 15 кр. Замовити можна в редакції „Буковини“ або книгарні Пардінського.

Ілюстрована

БІБЛІОТЕКА

для молодіжи, міщанъ и селянъ,

підъ редакцією Ом. Поповича

виходить вже 8. рікъ въ Чернівцяхъ мѣсячними книжочками и коштує на рікъ (1^а книжочка)

тільки одинъ зр.

Поодинокі книжочки „Бібліотеки“ высылає редакция на показъ даромъ.

Адреса: „РУСКА БЕСѢДА“

въ Чернівцяхъ Улиця Петровича ч. 4.

Антоній Табакар і Гаїна,

В ЧЕРНІВЦЯХ, РИНОК.

То рговля корія, вин і делікатесів

Одинокий склад

агентура для Буковини д. к. фабрики го-сподарских машин Claytons i- Schuttlesworth-a.

Склад товарів з хинського срібла.

З печатні Г. Чонца.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

Продана
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
виносить:
на півний рік 5 зр. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниччя 5 рублів або
12 франків
Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горовіца,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповіщення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 18.

Чернівці, дня 1-го (лат. 13-го мая) 1892.

Рочник VIII.

Неясна ситуація.

Хто докладно розбирає всі події теперішнього часу, хто уважно слідить за цілим напрямом теперішнього політичного і суспільного руху, той мусить признати, що жиемо тепер на зараню важних політичних і суспільних змін, до котрих пре розбуждена свідомість людської гідности.

На великих просторах цивілізованого світа зникнув вже колишній правний устрій дикого невілнництва; знесено підданство і панщину, знесено феодалне право пропінанції, небаком мусить унасти і феодалне право церковного патронату, мусять унасти і всі другі забутки застарілих засад, після котрих, на великий встид і ганьбу розумного людського роду, вважано тільки родових панів або лютих тиранів за справдешних людей, а решту, цілі великі маси народів, трактовано мов тоту безвольну, бездушну худобу.

Теперішній дух часу борить ся одже під покликом: „рівне право для всіх“ — з цілою силою проти разячих суспільних контрастів, проти несправедливих привілеїв, проти несправедливого визискування людської праці, людського поту, людської крові зі сторони поодиноких неситих людей, проти несправедливого утиску зі сторони поодиноких клас, проти безсовісної шкідливої роботи сильніших народів, що радї би загарбати все для свого пановання, що для сеї неситої ціли нищать добробит, нищать свободу і волю других слабших народів.

Дуже тяжко побороти застарілі погляди, дуже тяжко побороти застарілі звички; для того то й не так борзо можна числити на ціл-

ковитий успіх теперішньої поступової людської праці, противно ся праця вимагає довшого часу, довшої терпеливості, довшої витривалості, довшого розважного спільного труду людей доброї волі.

Та власне ся борба нового світового напрямку викликала знакомі послідні події і в нашім краю, про котрі недавно писали подрібно тутешні і заграничні часописи.

Під натиском центрального правительства настав виправді тепер у нас приглушений спокій, але сей натиск не спинив природної, поступової і людської роботи, а створив він в нашім краю лише хвилево дуже неясну політично-суспільну ситуацію, котра однаком не може довго тревати, противно вона мусить в найкоротнім часі викляровати ся.

Поки що не силять наші противники; противно всюда нуртує їх скрита робота, що тільки від часу до часу знаходить свій відгомон в „посланнях“ митрополита, в завязаню товариства руських дяків для підтримування церковно-національної (румунізаторської) ціли; а все се разом має безперечно на цілі, придавляти природний розвій людського життя на буковинській Русі.

Настала одже для нас вже крайня пора, покинути всі роздори і спам'ятати ся, як і куда нам ступати до спільної мети; наспіла для нас крайня пора, консоїдувати всі наші інтелігентні сили до спільної народної праці для оборони нашого життя від загибелі, яку загадали зготовити нам наші могуті противники.

Для усьвішнійшого ділання гадає наше політичне товариство „Руска Рада“ разом з рускими послами скликати в найкоротнім часі до Черно-

вець народне віче, на котрім випадало би пояснити теперішню ситуацію, а при тім обговорити всі пекучі справи, та обдумати ширшу програму нашої дальшої народної праці; випадало би докладно обдумати всі відповідні средства для нашої оборони.

Для того звертаємо ся вже нині до нашого селяського народу, до нашої інтелігенції, а іменню до наших православних руських панотців, і завизуємо всіх, щоби вже раз видобули ся з дотеперішньої народної апатії, щоби поборолі свою дотеперішню трусливість, набрали духа і відваги до тяжкої борби, набрали віри в нашу лучшу будучність, щоби заявили більше охоти, більше труду, більше пожертвоваия для загального добра.

Теперішня пора дуже для нас важна; годї одже сі приспати; теперішня для нас дуже важна пора вимагає від нас мозольної і оглядної праці. Лучить ся одже до сеї переважної праці громадно всі люди доброї волі, лучить ся до сеї праці всі люди доброї совісті, лучить ся до сеї праці всі честні люди, що щиро бажаєте загального добра нашому нещасному народови, що щиро бажаєте добра для вас і ваших дітти.

Кожда проволока в теперішніх рухливих часах дуже небезпечна; тепер конечно вихиснувати кожду пору, бо не дадуть ся обчислити шкоди кожної застої.

Для того вперед сміло, братя, до спільної народної праці, котра лише сама зможе забезпечити нам лучшу будучність. За нами стоїть сила нашого великого народу, добуваймо одже сміло принадлежні нам права, бо сором такому великому народови бути вічним рабом, вічним послугачем своїх противників.

Бенкет виборчий.

Дуже мене дивує, що допись до „Буковини“ о відбувній ся угодженю виборців бар. Васильком у Вижицях була дуже недокладна і неповна. Отсе мов зачудоване однако лагодить ся тою обставиною, що дописуватель подає іно короткий опис промов із середньої комнати, в котрій сам сидів коло бар. Василька за столом, а серед глоти, гамору і швандяня ся людей сюди і туди, не зачув і таки не міг зачути, що діло ся в входовій комнаті „жидівського касина“ в Вижицях, в котрій розсїлись інтелігентні і неінтелігентні виборці. А відбулись печаянно дві переважні події в входовій комнаті, і то як раз одна при самім вході бар. Василька, а друга при его виході.

Бар. Василько входить в комнату в товаристві протопопи Кантеміра з Ростік, а противних двох стояв в комнаті вижицький худобячий лікар Таяк, син мужика з Садагури, Русин з роду, а тепер загорілий патріот румунський, котрий зі злости, що в вижицькім повіті румунія якось лениво йде, і розрастатися не може, лютить ся на бідних, нещасливих, вижицьких псах, і песю контумацію нересуває з місяця на місяць. Люде понакупували тільки ланцухів на своїх псів, що

по скінченю контумації з кінцем мая будуть ними плоти городити. Се буде на Буковині перше, в цілім світі неслыхане еще чудо „ланцухові плоти“. — Але вернім до річи. До вхождячих бар. Василька і Кантеміра крикнув Таяк „се тріска“, і нещастє хоче, що о. Кантемір, заматавшись в свою рясу, якось пошпотає ся на порозі; виборці руські прискочили підтримати упадаючого, та одні другим накликували: „підойміть і киньте геть там тоту тріску, щоби наша люба петропопа не впаля“. Се очевидно немало вразило о. Кантеміра, і мусів він порядно заклясти „тій трісці“ бо як перший забрав голос до виборців, говорив поволи з блідим лицем, і емфатично пімстивсь у послідне „на трісці“ своїм зворотом, що — сьєто мовляв — „всім звірям в лісі страшенно під хвостами „затріщило“.

Еще важнійша подія відбула ся при самім кінці угодження; ото оден чоловік, видно щирий Русин, загально знаний і люблений у нас, виліз на крісло, просив о голос, настала тишина, і виголосив річ, якої я еще з роду не чув, і тому на памятку начеркну єї кількома словами, о скільки собі еще нагадую.

Світлий наш бароне, наш депутат, і ви панове виборці!

„Чувствую надзвичайну торжественність нинішньої хвилі; єї я хочу словом зазначити;

тому виліз-ем на крісло, аби ми всі чули, бо хто знає, чи ми Русини такої хвилі коли еще дждемося (вас панове виборці прошу не вилазити, бо перешкодите мені, і може еще поломите столи — [всі присутні сердечно зареготались]). Ото нині — ви єсте свідками живими — заговорив до нас як слід наш майоратний пан барон Василько по руськи, і то заговорив сердечно: „абихсьє тревали панове виборці!“; він з діда прадїда пан; він з діда прадїда Румун; він показуєсь щирий приятель наш, він любить нас, він заговорив по руськи, бо виховав ся між нами Русинами в Бергометі; він знає, як нам помочи, і безпечно поможе (— славно! славно! —); він не потерить коло себе нічного лиха, лукавства і неправди, бо він великий, могутий пан, котрий брідить ся всякою мерзєю. Ви єсте живими свідками, як наш протоерей Кантемір, а з ним еще оден панотець наш — наші панотці звичайно бесідують по німецьки і по румунськи — заговорили до нас по руськи; перший з них вихвалявав сильного надсеретського льва, перед котрим „всім лісним звірям зі страху під хвостами затріщило“ (славно! славно!); другий з них радуєсь вибором нашого пана барона так, як радують ся християне воскресєнієм Господним; другий наш панотець засьпівав нам нині канон воскресний: „сеї день егоже сотвори Господь, возрадуєсь ся і возвеселимь ся в онь“, і подякував адвокатуви Лавру

Станьмо всі, як оден муж, в обороні нашої народної честі, в обороні нашої народної гідності.

Перегляд політичний.

В середу минулого тижня прийшло в раді державній на порядок денний внесення Молодо-Чехів на поставлене міністра гр. Шенборна в стан обжаловання. Перший забрав голос внескодавець посол Тільшер і доказував, що отворене суду повітового в Векельсдорфі без попереднього засягнення опінії сойму є порушенням законів. При с'їм накинув ся на теперішнє правительство називаючи его „найбільше здеморалізованим“, за що і завізав посла президент Др. Смолька до порядку. По нїм промовив посол Пленер в обороні правительства і виїс перейти над внесенням Молодо-Чехів до порядку денного. Далше промовляли послы Пацак, гр. Дейм, Цукер і міністер гр. Шенборн. Промова сего послідного випала досить мляво так, що не задовольня жадної сторони і дала нагоду до тим сильнішого виступлення молодоческим послам Вашатому, Масарикови і Герольдови. При голосованню перенало внесення Молодо-Чехів.

В п'ятницю минулого тижня ухвалено закон о стабілізованню шкільних інспекторів окружних в Галичині. В дискусії над сим законом промовляв з руских послів посол Барвіньский і жадав узгляднення інтересів руского народа. Предложено правительству в справі управління валюти буде поставлене на порядок денний слідуячого тижня.

В суботу відбули ся спільні конференції міністерські в міністерстві справ заграничних під проводом гр. Кальнокого, щоби установити спільний прелімінар бюджету на 1893 р., котрий має бути предложенний делегаціям. На ті конференції приїхали також і угорські міністри. Що до часу, коли делегації будуть скликані, то доси, як доносять будапештські дивізіони, сеї справи ще не порішено. А і на конференції міністерській у Відні показало ся, що скликана делегація в місяці червни неможливе, одже сесія делегацій може бути відложена аж до вересня, коли ціни збіжа спадуть. З тої причини і теперішні ухвали міністерських конференцій будуть в тій справі пізніше відповідно справлені.

Австрійсько-угорська держава пристала на основанні румунського консуляту в Чернівцях. З сим предложеном королівство румунське виступило вже давніше, але терез дуже довгий час зустрічало на постійну відмову спільного правительства Австро-Угорщини, тим більше узасаднену, що в Чернівцях в порівнянню менше Румунів, як к других містах

Буковини. Але недавно взаїмні відносини нашої держави до Румунії поліпшили ся, від коли нинішній кабінет переняв управу в Румунії в свої руки. Відтак зачали робити собі взаїмні уступки, щоби тим способом приготувати в будучности дорогу до повного помирення і до приєднання Румунії для середно-європейского цлого союзу.

Берлінська телеграма Münch. Allg. Ztg. оголошує, що приїзд царя з родиною до Берліна офіційно запозили на 21. мая. Царь вступити до Берліна по дорозі їдучи на золоте весілля даньского короля, котре назначено на 26. мая, так що на цісарськ дворі в Берліні він може задержати ся два до три дні. Оден з цісарських замків коло Потсдаму приладжує ся на приїм Російської родини. Вість, що небаком офіційно оголосять царську гостину в Берліні, викликала піднесення наперів на берлінській біржі. Через якийсь час здавало ся, що небезпечний стан здоровля другого сина Александра III., великого князя Юрія, котрий тепер перебуває на Кавказі, знов відсуне гостину царя в Берліні на час пізніший. Але здоровля великого князя, до котрого приїхала мати, поліпшило ся, і царця вертає з Кавказу дня 15. мая. До політичних закінчень гостина царська в Берліні управляє лише о стілько, що она вказує на поліпшені відносин між дворами берлінським і петербургським. Як загаль в одній і другій державі дивити ся на сю гостину, не можна ще нічого сказати, бо доси о тій справі не знаві голоси ані німецьких, ані російських дивізіонів, крім одної Kreuz-Ztg., котра обговорює царську гостину в статі „без ілюзій“ дуже недовірливо. Після неї о економічній зближенню не можна і думати, если Росія не відступить від своєї політики охоронного пла, а так само не можна і говорити о політичній згоді, доки російська армія на границі стоїть готова до її переходу та доки гнетуть німецьку народність в Росії. Приїзд царя вже певний і відбуде ся ще перед подорожжю до Коненгагі, але вона не має ніякого иншого значіння крім сповнення обовязку чести. З того могло би здавати ся, що навіть в органі пруских консервативів зачинають зворушувати ся боеві інстинкти.

О відносинах між Росією а Німеччиною дістає Pol. Cortes. замітку допис з Петербурга: Міжнародні відносини Росії до Німеччини, а з другої сторони до Франції остануть ся такі самі як доси, і то мимо заповідженої подорожі царя до Берліна, бо се буде лише акт чести і відповідь на гостину в Нарві. Але в тій хвилі є дійсно нахлін до взаїмного зближення між сими державами, хоч се не єсть результатом дипломатичних заходів, лиш наслідком дійсного положення. Іменно між обома сусідніми державами вже давно не було спірної справи, і таким способом нетерпимість і посередня дразливість уступила. Між дворами в Петербурзі і в Берліні, а відтак між обома правительствами настала нині згідливість, так що дійсно воро-

гують лише доси в стовпцях дивізіонів. Але поводи і в прасі європейській значаєсь факт, що відносини Росії до Німеччини поліпшили ся, а горіча приязнь Росії до Франції охолола. І справді особливо торговельний світ в Росії бачає собі горячо економічного союзу з Німеччиною, а в теборє ся в Петербурзі дивізіон „Віржевий Відомости“. У Франції зовсім протилежно суть многі політичні і фінансові кружки, котрі не мають ніякої симпатії до російського правительства. Се недоволені між обома сторонами піддержує англійська праса і дивізіони потріпного союзу, так що приміром кожда стаття „Гражданина“ против республіки і против лібералізму поклянно відпечатує ся і знаходить широкий відгомін в європейській прасі.

В Італії упав кабінет маркиза Рудіного задля відкинення предложенної в парламенті президентом міністрів програми що до сананції фінансів без зменшення бюджету воєнного. З сим унаком змінило ся, здає ся, і політика загранична Італії, бо більшість противна тридержавному союзови і безпастаїному підвизуванню воєнного бюджету.

Російські дивізіони зачинають знов займатися живіше болгарською справою. Так приміром замітний голос „Новостей“, котрі будь-що-будь не суть реакційним дивізіоном. Вину за болгарську невідчистість против Росії сей дивізіон складає на ліберальне законодавство, яким Росія обдарувала Болгарію по її освободженню. Кажуть, що в висших кружках російських бажать довести до угоди між Росією і Болгарією під сим условієм, що діти князя мають виховуватися в православній вірі, або в случаю, если би князь був бездітним, то будучий его наслідник мусів би належати до православної церкви. Си комбінація, як догадують ся в Софії, може дійсно і вийти з висших кружків російських, але її не можна трактувати поважно, тим більше, що в тій справі російські кружки хібно ознайомлені з основними законами княжества болгарського. В болгарській конституції є дійсно сказано ясно, що діти князя мусять належати до православної віри, але що до віри самого князя, там нема ніякого близшого означення.

В Рущуку відкрито заговор, звернений против турецького султана і против болгарського князя Фердинанда. Сей заговор відкрила болгарська поліція і за те дістала си навіть правительству Болгарії урядова подяка зі сторони Порти. Слідство в тій справі, ведене болгарським правительством, видало багатий матеріал до вияснення організації заговорів і атентатів на Восток. В Рущуку в одного Вірменина, котрий був там телеграфістом, найдено навіть 18 бомб динамітних. Показує ся, що осередком сего руху було місто Галац. В тій справі підприємляло румунське правительство слідство дуже енергічне, щоби тим способом докзати

говорившому (хотий жид) по польски, за тоасть піднесений в честь чим скорішого просвіщеня і уморальненя народа руского буковинського, і в честь православного духовенства, „котрого становиско тут на Буковині“ — як дякував наш другий панотець — „єсть дуже низке і ніякої уваги достоїнне“ (надзвичайна тишина) Ви єсьте живими свідками, як панотець польський Енциггер, котрий звичайно говорить по польски, а лише в конечиности говорить на збитки зле по німецьки, заговорив до нас нині добре по руски, дякуючи нам за вибір нашого любого майоратного пана барона депутата, котрий від 14 літ позаводив нам скрізь в горах знаменні дороги, „по котрих я уже не потребую рострипати моїх грубих костей“ — мовив панотець польський, — котрий то (пан барон) позакладав нам в Вишнівці кашниці над Черемошом, аби „мене і нас і цілий сей богомспасаємий повіт вишняцкий не затопила вода“ (славно, echt katholisch! паноті православні), котрого (пана майоратного) вибором ви, панове виборці — говорив, як чулисте, панотець польський — показали вашу зрілість політичну, і не сталисте ся підлами виновниками чорної зради і невідчистости....

На с'їм місці дякую вам щиро, панотче Енциггер, за щире до нас руске слово — тягнув далше наш кінцевий бесідник. Як я сказав

на початку, любить нас буковинських Русинів наш депутат, любить він, додаю еще, всі народи буковинські, а між ними і Поляків, як самі панотче любий знаєте, бо дав вам на костел 200 срібних, а хто знає, чи ще щось вам з его щедрої кишені не капне... (беспечно ще капне! беспечно капне!)

Ви єсьте, рускі виборці, живими свідками, як при нагоді отсей торжественної хвилі синались мов з рукава в похвалу Русинів і Руси безліч многи сердечних бесід, котрих я з другої комнаї і не міг зачути; ви єсьте живими свідками, як о. протоерей Кантемір виїс здоровля „великопопідателів ґрунтових“ вишняцкого повіту в руки нашого любого Ляйбца Шерфа, котрого я просив затацювати руского козачка для загальної радості всіх присутних — і я пересвідчений, затацював би був нам Ляйбцо Шерф, бо і Іццо Френкель приморгував ему бровами, а се уже встаряло-б зовсім, та лише з огляду на тісне місце і з обави понеревертання столів, Ляйбцо Шерф не втяв дрібонької і не погладив ся по гладкій густій довгобороді (та шунз редт егіт, обізвав ся Ляйбцо); ви єсьте живими свідками, як в очах ваших, панове виборці, всі сполучились в похвалу Русинів і буковинської Руси; православні густобородате цілувалось з голо- личним католицизмом; всі пригортають нині і

голубять до серця нашу Русь-матір — я зворушений — я трясусь на цілій тілі, бо... (голоси: ну що, що?) бо се єсть признакою або воскресеня буковинської Руси (тишина) або повторить ся цікава історія, яку я пережив в мой молодости, і котрої ніколи забути не можу. (Голоси: просимо, просимо, кажіть!) Тоже если ваша ласка, послушайте! (голоси: нет, нет, тихо!) Мені впадо раз сайне щастє в руки, як я ходив еще до гімназії до школи. Виграв я тогди на лотерію триста срібних. (ади! ади! обізвались мужики виборці). Отсам не хочу я вас, панове виборці, захоочувати до гри в лотерію, бо по перше, нїм ч виграв тих 300 срібних, програв а передже 537 срібних і 28 кр. (ов, ов, обізвались рускі виборці). Щиру правду вам кажу; по друге заставовив від давнішого часу Господь Бог великі чуда — тепер їх на світі не найдеш, — і по третє, чи не з сего вийшла наша руска пословица, котра мудро каже: „не спускай ся Грицю на дурницю“ (зворушенє між мужиками). Досить виграв я 300 срібних. Мав я щирих приятелів, 52 моїх колеґів, між ними Русинів, Поляків, Румунів і Жидів; ми всі разом тримали ся куни; до одної коршми тайком заходили, одно пиво і демократичного шанса потягали, оден бакунець курили, — теперішних тютюнів тогди еще не було — ну і правду сказати, одну дівочку по-під борідку любенько гладили. (А! кінську маму! обізвал

свою приязнь до Болгарії. В Галачу в одного шевця винайдено кореспонденцію завірників, з котрої показує ся, що бомби в Рущуку найдені походять з Константинополя, а динаміт до них спроваджували мабуть з Одеси. Письма ті суть писані по вірменськи. На приїзз болгарського правительства арештовано в Букарешті також одного емігранта болгарського і бувшого агента поліційного Рібарова. Посередником між обома сторонами Дунаю були урядники і слуги народного товариства російського, котре попередньо називало ся товариством Гагарина. Болгарське правительство заявляє, що в своїх руках має докази на те, будьто би бомби найдені в Рущуку походили з Росії і були призначені до Константинополя. Відтак болгарські дневники заповіли, що правительство виступить з цілою строгістю. Судова розправа відбуде ся в Рущуку, а доси арештовано з тої причини 20 Вірмен і одного Болгарина.

Дрібні вісти.

(Конкурс) на стале місце учителя при однокласовій школі в Кабині, повіту сторожинецького, з рускою викладавою мовою розписаний до 20. лют. червня с. р.

(Катехизми рускі.) О. Манастирський, парох з Паньської Долини, предложив консисторії до одобрення малий катехизм. Незнати, чи дочекає ся катехизм того одобрення, чи може погризуть его миши? Бо ось вже 3 роки минає, як товариство „Руска Школа“ предложило через красу шкільну раду малий катехизм, уложений О. Тимінським, консисторії до одобрення, а консисторія сего собі ані в голову не бере, хоть їй вже кілька разів шкільна власть пригадувала той обов'язок. От як дбає владики і его консисторія про духові потреби православних Русинів!

(Скажений пес) появив ся в неділю 8. мая в Лукавці, повіту вижницького, та покусав там трое дітей, двох людей і одну жінку. Саме тоді переходив через село командант постерунку жандармерії Едуард Кінцлер, і ему то з тяжкою бідою удалось застрілити пса. Покалічених відвезено до Букарешту в заведене Д-ра Бабеша.

(Товариство румунізаторське „Unirea“) має уконституовати ся в неділю 15. лют. мая. Запрошення до участі в дотичних загальних зборах на тім дню, друковані мовою волоською, вже розіслані, а підписав їх в імені провізоричного комітету побіч Волоха Lazăreanu також катедральний півець церковно-слов'янський, Русин з Верешчанки Nicolai Rachmistruc - Codreanu (!) Він при виборах соймових враз з Волохами та Москвофілами сильно агітував проти кандидатів руских, тож не диво, що й тепер заходить ся

около румунізаторського діла, яким має бути „Unirea“. Що властива ціль сего товариства є румунізація, се цілком явно виходить з его статутів, де між иншим сказано, що воно має на цілі „усовершати членів своїх на поли музикально-церковні і церковно-літературно-національні“ (!) та закладати сільські читальні. Треба хіба бути в голову битим, щоб не зміркувати, що поле „церковно-літературно-національне“ нічого иншого, як тільки поле румунізаторське, а будучими читальнями гадає консисторія підкопати дотепершні читальні рускі. — Останьтесь, „господине Codreanu“, й на дальше наймитом румунізаторським — правдиві Русини-даскали не дадуть ся Вам зловити на румунізаторську удку, бо вже добре пізнали ся на „фарбованих лисах!“

(Огні). В Скородинцях, повіту чортківського, вибухнув дня 2. с. м. около 11-ої год. перед полуд. огонь в домі одного господаря через неосторожність господині, котра підкурювала корову в хліві, і в одній годині при великій бури знищив до тла 56 господарств, а 70 родин зістало ся без кута, хліба, одежи і біля, бо ніхто нічого не міг уратувати. — Подібне нещасте постигло два дні пізніше і Ушені, золочівського повіту, де страшний огонь від 2-ої до 6-ої години пополудни спопелив 100 будиноків. — На Буковині знищив огонь дня 6. с. м. коло Гітту, повіту радовецького, кілька гектарів ліса, що належить до гр. пр. фонду релігійного. Шкода виносить звиш 1500 зл. — Сими днями згоріла також в Оршівцях хата вдови Василя Куриляк. О підпалене хати підозрівають Стефана Куриляка, о чім донесено до ц. к. суду повітового в Кіцмани.

(Старі банкноти одноринькові), що мають дату „1. січня 1882“, можна вимінити ще лиш до 30. червня 1892 р., а то в державних касах центральних у Відні, в центральній касі державній в Будапешті, в головних касах краєвих і в краєвих касах фінансових, в краєвих урядах виплати і в головній касі державній в Загребі. Від 1. липня 1892 р. аж до 31. грудня 1893 р. можна буде вимінити одноринькові банкноти лиш за формальним поданем до міністерства фінансів на стемпли. По 31. грудня 1893 р. не можна вже буде тих банкнотів вимінити, і они будуть зовсім без вартости.

(Місця для молодіж в школах військових). З початком року шкільного 1892/93 (від 15. вересня) буде прийняти на I рік школи кадетів для піхоти у Відні, Пешті і Празі по 100 аспірантів, на I рік такої самої школи в Карлштадті, Карлсгаузі коло Берна, Лобзові, Германштадті, Триєсті, Лібенав коло Градця, Пресбурзі, Інсбруці і Темешварі по 30 до 50 аспірантів; на I рік школи кадетів для артилерії, 100 аспірантів; на I рік школи кадетів для піонирів 50 аспірантів, на II рік школи кадетів для кавалерії 50 аспірантів, в кінці на II, III і IV.

рік школи кадетів для піхоти, на III і IV. рік школи кадетів для кавалерії і на II. рік школи кадетів для артилерії і піонирів тільки аспірантів, кілько буде опорожнених місць. На III і I. рік шкільних кадетських для артилерії і піонирів не будуть приймати ся аспіранти в сім році. Подання о прийнятті до висше згаданих шкіл треба вносити найпізніше до 15. н. ст. липня 1892 до команди тої школи кадетської, до котрої аспірант хоче бути прийнятий.

(Самоубійство). Селянин Іван Маржина, в Путилові на Буковині, жив від довшого часу в незгоді з своєю молодою жінкою, підозріваючи єї о невірність та о любовні зносини з иншими мужчинами. Вкінці дня 1. с. м. так сирієрив собі жите, що попрацавши з жінкою, пішов до поблизького потоку Путилівки і утопив ся.

(Юлій Вілян), один з найстарших патріотів сербо-лужицького народу, помер в селі Слено в Саксонії. Покійний уродив ся 1817 р. і був від 40 літ євангелістичним пастором. Вілян полишив по собі багато оригінальних творів і перекладів з лизиків славянських. Коротко перед смертю видав метричний переклад „Псалмів Давида“, над котрим кілька літ трудив ся. Цінна єсть також его праця о „діалекті мушаківськїх лизика сербо-лужицького“, друкована в часописі сербо-лужицькій „Матиця“ в році 1869.

(Цінна пам'ятка). Недавно прислав до музею „Просвіти“ у Львові о. Николай Голінатий з Надорожної (коло Товмача) старинний меч. Его найдено минувшого року на єрекціональній огороді в Надорожній, в глибині одного метра, при закладанню фундаментів під новий дім парохіальний. Меч той заховав ся досить добре, — не достає ему тільки кінця рукояти і кінчика вістря. Львівські знатоки осудили, що меч той походить з епохи бронзової, складає ся з мішанини міді і олова, і сягає далеких часів перед Христом.

(Малареви Верещагінови) лучила ся сумна пригода. Як петербургські газети доносять, укусив артиста в Москві пес, підозрінний о скаженніну. Рану зараз витяли, а пацієнт має ще крім того піддати ся Пастерівському щіпленню. В тій цілі виїхав Верещагін до Парижа. Випадок сей викликав всюди щире співчуття, бо славного маляра знають і люблять в широких кругах європейської образованої публіки.

(Сегорічний побір військовий на угорській Русі) виказав великий недобір. В самім землянськїм комітеті не ставило ся до побору з п'ятиох повітів около 1600 паробків, а то: з синайського повіта 275, з межободрогського 266, з гуменьського 459, з уйгельського 283, а з стронківського 276. Найбільша часта не ставивших ся внемітрувала до Америки.

(Емігранти галицї в Росії). „Новое Время“ доносить, що правительство російське визначило за Кавказом обширні ґрунти під оселі для колоністів напливаючих з Галичини, особливо Ру-

ся котрийсь панотець). Не думайте, панотче, щоби ми в сім ділі були проґрїшились; ні, ні; все діяло ся з подальш, чесно, делікатно (загальне радістне заметушене між виборцями; барон переморгнув ся з усміхненим панотцем вижницьким). Досить того, виграв я 300 срібних, і як довідались мої приятелі — а довідались дуже скоро — так притомом до мене: „дай вечеру, дай вечеру, а виштрихнемо студентський празник на вдововижу всему християнському і нехристиянському мирови.“ Не мож було ніяк викрутитись від сего колеканського діла, тож зійшлисьмо ся, як лицює коренним гостям, до тої самої коршми, до тої самої дівчини, на тоту саму печеню, на той сам час і день, на того саме вино, пиво, чай і демокритичного шпанса. Я сїв в середині, а коло мене, що піску в морю, що звїзд на небі, самі приятелі, видимо і невидимо. Підхмелені мої приятелі пустились мене цілувати і обнимати; як я щиро поцілував 11-тий Поляк, так мені зачало неставати духа; я поблід, прислаб, чую, опускають мя сили. Приголубили мене цілко Румуни колеґи, я чую, нирснуло в мені 4 ребра. В тім, я не ставив ся, умлів, і аж на другий день рано пробудившись, дивлюсь, коло мене нема нікого — в коршмі повно сьмітя і недокурених цигарів — в губі погано, в голові мов в ступі, лизик задубів мов дріт; я глини на мое місце при столі, а там щедрий рахунок господарський на

388 срібних за мою гостяну. Мов затроєний, пішов я до дому, а в дома нужда, не затоїлено в грубці, страх зимно; задача не написана, лекція не вичучена, гроший в кишені дасть Біг, тай приятелі десь пощезали, мовби їх холера забрала...

І ти, руский буковинський народе, ще не вивчив-сь лекції, ще-сь не скінчив твоєї задачі, вернеш нині мов затроєний до дому; а в дома нужда, не затоїлено в грубці... зима, зима, і поратувати тебе, нікогосїнького нема!

Тож не давай ся цілко обнимати твоїм приятелям; вони тебе не задавлять, бо у тебе кости греблі, але виважити можуть тобі кілька ребер з сугубів, як виважили мені, і я до нинька схну, схну, і з каліцтвом відай не розлучу ся до смерті.

Сьвітлий і могутий наш депутате!

Не возьмеш сего мені за зле, коли скажу отверто, що волів би я був видіти вибраним нашим руским депутатом совітника Русина Ясеницького. Русин за Русиним, Румун за Румуном, так уже Бог дав, і сего ачеїже перевернути ніхто не годен. Ясеницький, бувший у нас начальник суду, знав мужицку потріб, знав би був за мужиком вступити ся, і ему помочи; коли-ж ти, наш майоратний пане бароне, вибраний нашим депутатом: дай докази правдивости твоїх щиро сердечних слів: „абихсьте тревали, нанове виборці!“ Тревати нам в нужді і безпомічності, темноті і роздро-

бленю наших сил, то повільна, їдка, нудька смерть і погибель, гірша від наглої і несподіваної смерті! Ти дужший пан від Ясеницького, ти як схочеш, а тепер мусишь доконечно, нам помочи. Вступи ся за нарід руский буковинський, і в першій лінії притягни черновецького владика, най не хитрить і не дусить буковинської Руси, бо, мовляв, дусив вовк, ба! понесли і вовка — стій на сторожі прав буковинської Руси — підойми в гору подаровану тобі палицю, аби малодушним, бездушним, поклонським, лизунським, нездарним, неподвижним, запудженим, дволичним, темним, гнилим, закоростілим, лежухам „під хвостами застріццїло“; ти сам залож чинально в знуженілім Бергометі, а если тепер непросьвіщених 3-ох мужиків з твого села дало нині по 50 срібних на засновуючий ся в Вижниці „Schützenverein“, так просьвіщені дадуть по 300 ср. на „Народний Дім в Чернівцях“, на котрий і ти, могутий наш пане, сїннеш ся з кількома сотами. І ти єсь сином і дитиною православної буковинської церкви — просьвіщена буковинська Русь не поглотить Румунії — і тобі більше стане до слави, коли чи то в день твоїх славетних іменин, чи при инній торжественній нагоді, почтїть тебе вдячний руский буковинський нарід смолоскинами в радістнім тверезім настрою, і не впаде тобі, як передтогїдного року, якое загадочне омен, що, як раз в день весіля твого сина, паний мужик берго-

снів. Туди мають бути перенесені також ті емігранти галицькі, що доси перебували на Волині.

(Високий чоловік). В Америці помер недавно в Сполучених північних державах полковник Цікельт Нельзон, що мав дев'ять стіп і одня пал висоти, а важив 200 кілограмів.

(Новий рід збіжжя.) так званий „гаолян“, про котрий ми вже в попереднім числі „Буковини“ доносили, що его почали з великим хисом управляти на Україні, зайшов вже і до Галичини. Львівський банк рілнийний спровадив вже з херзонської губернії насіння гаоляну і подає тепер до відомости, що то нове збіжжя буде сіяти ся на пробу в кількох сторонах Галичини. Гаолян єсть хинське просо, з того рода як просо сорго. Він росте так високо, як сорго або кукурудза, а на гектар вистане 25 до 30 фунтів зерна. Проби в київській губернії виказали, що з одної десятини (1/10 гектара) було около 60 метр. сотнарів, або з морга 30 метр. сотнарів зерна. Гаолян дозріває добре в київській губернії, тож повинен дозрівати і у нас. Тепер роблять ся з ним проби в горалях, і здаєсь, що усьміх буде добрий, а наші дає він дуже багато.

(Як тонка може бути бляха!) Фабрики англійські вирабляють залізні бляхи так тоненькі, що на оден палець грубости треба зложити 1800 аркушів такої бляхи. А щоби собі ще ліпше представити тоту тонкість залізної бляхи, то доста сказати, що она тонша навіть від найтонших папірців на папіроси, бо папірців таких на оден палець грубости треба лише 1200 аркушів.

(Пригода з менажерією). В Надь-Ниредь в Семиграді стала ся дня 10. с. м. з одною переїздячою менажерією така пригода. В наслідок великої зливи і повени перевернув ся оден віз менажерії, в котрім було кільканацять диких звірят, і розбив ся, а багато звірят, між тими три леопарди, оден пума і кілька малих, розбігли ся. Одн леопард кинув ся таки зараз на якусь жінку і мало єї на смерть не зайв. Немасливу, тяжко покусану в голову, вирагували. Жандарми кинулись зараз за дикими звірятами, і по довгій часі удало ся їм всіх трьох леопардів убити, причім однакж оден звірь покалічив жандарма, але легко.

(Відживший висілець). В місті Фаєт в північній Америці засудили були на смерть якогось мурина і дня 20. цвітня с. р. дійсно повісили. Страчений висів більше як пів години на шибениці, а відтак прийшли лікарі, оглянули висільця та сказали, що він вже не живий, і видали его родині, аби вона его похоронила. Коли весільця несли на кладовище, дав ся подіти в домовині якийсь шелест. Отвиряють домовину, дивлять ся, а висілець дихає. Прикликано зараз лікаря, а той привів его до пам'яті і до здоров'я так, що той мурина нині не лиш вже говорить, але і ходить. Подібний случай став ся був в сімдесяти

мітський в безпам'ятстві зарізав свою власну жінку... Не хочу підлизуватись тобі — бо се вже тобі остогидло — а кажу правду в твоїм власнім інтересі; бо ану-ж повіє противний вітер із наддунайських горбів, а тамтешній кум або прислабне, або не буде міг послухати і поради ти, тоді виберуть на депутата другого, і другий прийме благовонне кадило з уст о. протопопи, з уст польського і орієнтального панотія; з уст адвоката виїде тоаст з тої самої струни; втне ся дрібонький руский козачок такі на правду: відпаде отся моя кінцева бесіда; отже попрацикуємо може таку саму гостину і без тебе, як пинька з тобою.

Я мій народний обов'язок скінчив; в останнє прошу ти, сьвітлий наш майоратний пане, за рік здай справу з твоєї діяльності посольської; не упадай духом в переважних твоїх занятях; я підношу чарку в гору і кличу: „Наш майоратний наш барон Василько, наш любий могутий депутат, най живі! Многая літа!“ (und uns verhelte der liebe Herrgott zur ewigen Herrlichkeit Amen — прощомотили всі виборці разом і в поважнім настрою, мовби в передоден важкої баталії, розійшлись тихцем домі).

6./5. 1892.

Отвержѣмъ Печаль.

роках на Угорщині, де також висілець по страченому віджив, але мимо помочи лікарської на другий день помер. Випадок сей наробив був тогди великого шуму і дав причину до того, що видано роспоряджене, після котрого весільця не можна скорше аж в дві години по страченому здохнути із шибениці.

(Ретельний зналізник). З Рогатина доносять до W. Allg. Ztg.: Піснацять літ тому назад, в 1876 р., згубив оден з тутешних мешканців, іменем Нагелберґ, на ярмарку в Войнилові 1.200 зр., котрі мав призначені на всілякі оруддя. Мимо всякого пошукування не удало ся згуби віднайти. Аж ото кільканацять днів тому назад дістав Нагелберґ на своє велике диво грошеву посылку з Німеччини в сумі 2.300 зр. і письмо, в котрім безіменний автор признає ся, що 16 літ тому назад знайшов его гроші і тепер віддає ему разом з процентом по 6 зр. від сотки, одже разом 2.300 зр.

(Кілько в касах срібних грошей?) Зі взгляду на то, що тепер має ся переводити управильне валюти, а відтак будуть заведені нові гроші, замість гульденів корони, а замість крейцарів сотники (Pfennige), то правительство наказало було всім касах, державним і публичним, обчислити до дня 28. цвітня, кілько у них буде по той день срібних гульденів по два в купі, срібних гульденів по одному і срібних чвертьгульденів або 25 кр. в купі. Обчислене то майже вже зовсім переведено, а з него показало ся, що до 28. цвітня було в касах 99.067 срібних двогульденів, 7.935.632 одиогульденів і 2.176.766 зр. і 50 кр. самими чвертьгульденями. Разом всего срібла було в касах на 10.211.476 зр. і 50 кр. Колиж зважить ся, що в банку, котрий видає банкноти, було срібла на 166 мільонів, а в касах на Угорщині по той день було може 4 мільони, то загалом по день 28. цвітня було срібла в всіх касах нашої держави на звиш 180 мільонів зр.

(Подорож на кони з Єгипта до Галичини). Єгипетська газета „Сфінкс“ подала, що дідич з Підністрия в Галичині, п. Язвинський, відбувши лови в Туреччині, малій Азії, Либійській пустині, Арабії і горішнім Єгипті, та закупивши кілька розплодових жеребців для своєї обори, пустив ся верхом на кони з-під пірамід Каїру через Арабію, Палестину, Сирію, малу Азію, Туреччину, Болгарію і Румунію до своїх дібр в Підністрия, беручи по дорозі у всіх консулятах посвідчене часу переїзду. Тепер доїздить він до Константинополя, де буде мусів чверть години їхати через Босфор парохомом. Просторонь з Каїру до Дамаску переїхав в 15 днів, хоч ся часть дороги була найтяжша задля грузьких пісків пустині і каменного терену Сирії. Дорога ціла винесе около 500 миль і має тривати два місяці. До обслуги прийняв п. Язвинський собі двоє муринів, котрі на тоту подорож згодили ся.

(Завчасу) забрались до роботи угорські фальшивники грошній. Як звістно, на Угорщині сьуть дуже зручні фальшивники грошній, котрі фальшують не лиш срібні двадятки, але й гульдені срібні та дукати. Одже оден з тих фальшивників в Сеґедині, молодий хлопець, взяв ся вже фальшувати нові гроші — корони, котрих ще навіть нема, бо їх не вибили ще монетарні, а навіть не знати, коли їх вибють, та удало ся ему отуманити якусь перекуку. Цікаве тепер питане, чи того фальшивника будуть судити й за фальшованє грошній, чи лиш за обманство?

НОВІ КНИЖКИ.

„Бібліотека для молодіжи, мѣщанъ и селянъ“ 2. і 3. книжочка містять: 2.) „Орачі и муха“ (байка Л. Глібова). — „Въ яслахъ“ (зимове оповіданє Олени Пчілки, конець). — „Жовна“ (статя О. П., з образком). — Дещо для дѣточокъ: „Окуляри“, (з „Колосковъ“), „Загадка“, „Відгадки загадокъ зъ 1. книжочки“. — 3.) „Хора сирітка“ (піснь; музика Юрія Вільгельма Фішера, слова О. П.). — „Казка про правду та кривду“ (Панаса Мирного, уривок). — „Фіалка“ (статя О. П., з образком). — „Якъ

Юрко рахує“ (статя рахункова В. Сухоноса). „Колись и теперъ“ (статя І. Снілки). — Дещо для дѣточокъ: „Непослушна дитина“ (О. П.), „Загадка (О. П.), „Загадка рахункова“ (В. Сухоноса), „Курятка й мушка“ (байка О. П., з образком), „Відгадки загадокъ зъ 2. книжочки“.

ПЛАН ЇЗДИ

на шляху залізничнім Львів-Чернівці-Сучава
важний від дня 1. лют. мая 1892 р.

Час поданий після годинника черновецького.

Приходять до Черновець:

зі Львова:	потяг поспішний	о 1:13	годині	по полудні.
	особовий	о 7:40	„	рано.
	„	о 6:27	„	по полудні.
	„	о 11:58	„	в ночі.
з Сучави:	потяг поспішний	о 3:27	годині	по полудні.
	особовий	о 4:24	„	рано.
	„	о 10:21	„	перед полуд.
	„	о 9:58	„	вечером.
з Новоселиці:	потяг особ.	о 10:23	годині	перед полуд.
	„	о 8:05	„	вечером.

Відходять з Черновець:

до Львова:	потяг поспішний	о 3:42	годині	по полудні.
	особовий	о 4:34	„	рано.
	„	о 10:31	„	перед полуд.
	„	о 10:28	„	вечером.
до Сучави:	потяг поспішний	о 1:31	годині	по полудні.
	особовий	о 7:55	„	рано.
	„	о 6:47	„	вечером.
	„	о 12:13	„	в ночі.
до Новоселиці:	потяг особ.	о 7:45	годині	рано.
	„	о 3:47	„	по полудні.

Переписка редакції.

И. В. Мак. в Варш. Нема вже на складі.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 12-го мая 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.75—10.00	зл.
жита	8.40—8.50	„
ячменю	7.50—7.75	„
вівса	6.50—6.60	„
рішаку	11.50—11.75	„
конюшини	55.00—58.00	„
кукурудзи	5.20—5.30	„
гороху	7.—8.—	„
оковити	15.50—16.—	„

Курс монет

дня 12-го мая 1892-го р.

дукат	5.58	—5.68	зл.
рубель папер.	1.25	—1.26	„
наполеондор	9.47	—9.55	„
100 марок	58.40	—58.65	„

DIE LAGE DER GR.-OR. RUTHENEN

in der

Bukowinaer gr.-or. Erzdiöcese.

Zugleich

Antwort auf die „Apologien“ des Bukowinaer gr.-or. Metropolit Silvester Morariu-Andriewicz. Im Auftrage der weltlichen gr.-or. Mitglieder der Czernowitzer ruthenischen Vereine verfasst von

Silvester Daszkiewicz.

171 сторін великої 8-ки. Ціна 1 зл. 50 кр. За реком. почт. пересилку 15 кр. Замовити можна в редакції „Буковини“ або книгарні Падінього.

Слухач університета

бажає мати через літо (червень, липень, серпень) учня в русько-українській родині. Більше листом. Адреса: Рос. Харьковъ. Post restante Ір.

З печатні Г.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
вносить:
 за цілий рік 5 зр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювіча,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
 Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 19.

Чернівці, дня 8-го (лат. 20-го мая) 1892.

Рочник VIII.

Волоско-руська згода — чи новий румунізаторський підступ?

Тутешня „Gazeta Polska, а за нею і „Bukowiner Nachrichten“ і львівське „Діло“ подали вість, що бр. Мустаца предложив руским послам компроміс, після котрого рускі послы не мали би творити свого окремого руского клубу, лише прилучити ся до волоского клубу, а за се дістали би одно місце в краєвім виділі, мали би при тім повну незалежність в справах національних і політичних, а зобов'язали би ся лише до солідарности в економічних і адміністраційних питаннях.

Можемо запевнити, що до тепер не предложено зі сторони волоских послів офіційно руским послам такого компромісу, а тільки бр. Мустаца висказав подібну гадку цілком приватно одному рускому послови. Розуміє ся, що така приватна поговорка не могла подати підстави до нав'язання офіційних пересправ межі рускими а волоскими послами, противно мусіла наразі проминути без всяких дальших наслідків.

На кожний спосіб випадає нам застановити ся над тим: що могло спонукати бр. Мустацу до порушення питання подібного компромісу? Чи такий компроміс можливий? Чи бр. Мустаца і його партія бажає щиро згоди з Русинами, і чи така згода взагалі можлива?

Бр. Мустаца, се чоловік застарілих поглядів, феодал чистої крові, а при тім проворний, самолюбний, завзятий і повний диктаторських заабігів.

Хотий Грек з роду, побирав бр. Мустаца чисто німецьке виховане, мусів одже цілком відчужити ся свого роду, а будучи колись сам властителем більших посіlostей на Буковині, та живучи в крузі волоских дідичів, став загорілим румунізатором, бо тільки там міг він заспокоїти свої з часом набуті бажання. О Русинах, о нашім історії, о нашім духовім і культурнім життю, о теперішнім напрямі нашої народної справи, не має бр. Мустаца найменшого поняття; він не старав ся стикати з нашими сьвітлимими патріотами, а вишукував противно по найбільшій частині таких людей руского роду, тих наших мальконтентів або очайдухів, що не признають самостійности руского народу і для того раді би затовити его в московськім морю.

Так на примір був бр. Мустаца все першим гостем на „танцювальних вечеринках“ тутешнього москвофільського акад. товариства „Буковина“, та сироваджував тамтуди і цілі гурми своїх партизантів. Розуміє ся, що і в сїм залицянні бр. Мустаца і его румунізаторської кліки з москвофілами не можна добачати щирої симпатії, противно тільки ворожі чинили румунізаторів проти Русинів зблизили їх до москвофілів, бо пізнали вони дуже добре, що підтримуючи роздор і вражду межі Русинами, зможуть тим сильніше придавити і сипинити природний розвій нашого народного життя і тим левійше визискувати дальше наш темний нарід для свого пановання, для своїх неситих цілей.

Послідня скрита робота румунізаторської кліки, котра зістає тепер під проводом бр. Му-

стаца, під проводом тутешнього митрополита і православної консисторії, дає наглядні докази ворожих замахів на духове жите буковинської Руси.

Митрополит в своїм великободім „посланію“ не добачає на Буковині руского народу; він після свого дивосладного розумованя знає на Буковині тільки оден одноцільний православно-християнський (читай: волоский) нарід з „двома язиками“ (так!); руский нарід на Буковині видумали що йно тепер „нігілісти“, а рускі православні панотції, що не голосували при послідних виборах до буковинського сойму на румунізаторських кандидатів, а підпирали, як їм наказувала власна совість — вибір своїх руских нослів, се після архієпископської совісти митрополита справедливі Юди-Іскаріоти.

Сей самий заряд румунізаторської кліки наказав в послідних часах руским дякам, вступати до новозавязаного дяківсько-румунізаторського товариства, що має на цілі, підтримувати на Буковині „одноцільну церковно-православну (читай: волоску) національність“; а в найновійшій часі вислав сей заряд до всіх руских панотцій „указ“, щоби в кождім рускім деканаті на Буковині організувати межі підвласним духовенством опозицію проти австрійського правительства. При нагоді деканального соборника в Кіцмані, котре скликав тамошний протоерей Гомюка виключно в цілі зав'язання такого румунізаторського товариства, заявив межі цим же сей отець-протоерей, що славнозвісний московський наймит Гр. Купчанко зажадав на агітацію, яку в користь румунізації

Дідів скарб.

Оповідання Ю. В. Ревякіна.

(Переказав з російського М. Школиченко).

(Копень.)

III.

Настало уювнї. Ледви що просьпівав півень у друге, Омелько взяв заступ, спустив величезного Британа, що ніколи не допускав на хутір чужих, і пішов до свого потайного місця.

— А що як се тільки мана? трівожно міркував Омелько: — як брязнув то під шупом простісенький камінь!.. Дід пильно, не озирючись назад, розкопував землю. Щось забігло під заступом. Омелько став на коліна і витяг людського черена та на половину струхлі кистки. Першу знаходку Омелько перехристившись, відложив набік і став обережено розгрібати руками пухку чорноземлю. З розкопаної ями тхнуло гнилим духом.

— Ні, не обдурив огонь!.. Дріжачі дідові пальці нащупали щось тверде і кругле; „залізна, а може і мідна покринка.“

З-за легенької білої хмарки визирнув місяць і ясно освітив йому... Стурбований Омелько мусив на якусь хвилину спинити свою роботу. Британ забравшись на взгір'ячко, гавкав, аж заливав ся. Спочивши трохи та проказавши у думці замову, Омелько ледви, ледви підняв важку покринку. — Боже мій, Боже, яке багатство!.. Повнісенький

казан срібних та золотих грошей. Гроші великі, стародавні. Казан вісом пудів до трьох. Віля казана лежав заржавлений пістоль і стирчав на ручень шаблі.

Довго дивив ся дід своїм єдином оком на дорогоцінну находку.

— Пам'ятати ме Петро Йванович нещасного бурлаку. Дав притулок дідові і візьме за се сторицею. Пам'ятати муть люди довго, як віддячив одпокий Омелько, напишуть і в книгах...

Обережно положив Омелько важку покринку на своє місце, засипав яму, пильно придонтав землю і місце, де лежав скарб, швидко прикрив торішнім листом. Запевнившись, що скарб є, Омелько заспокоїв ся і дожидав тільки нетерпляче день і ніч, поки зриде Щерба. Писати він бояв ся, щоб не виявити сям свого секрету. Темне дідове лице, з густими білими бровами, оточене білою, як молоко, бородою, ховало вираз високої і потайної радості.

У осени, замість доброго пана, приїхав управитель Щербинного брата і заявив, що хутір проданий, а ліс призначений до вирубу.

— А Петро Йванович? збідни як полотно, запитав Омелько.

— Еге, Петро Йванович невже вже з Варшави ніколи не вернеть ся. Оженив ся там, двойко діток має.

„Бідний мій пан, подумав Омелько: велика мабуть нужда притиснула його, коли продав він хутір, а я сидів усе над скарбом та мовчав!“

Хутір проданий був розбагатілому навуку Андрону Сиволаному. Новий господар з'явив ся незабаром, озброєний державністю; він розглядав хутір, хитав головою та осьміхав ся над паньськими затіями.

— Ох, скільки землі задаром пропадало, пропадав і ліс старий!.. Березняку не вік стояти. Ти, діду, сиди поки-що, стережи добро, ми швидко справимось по своєму!

Сиволаний справді справив ся швидко: хата через місяць була обідрана, віконичі повезли у містечко, пасіка продана, а берези лоском полягли під гострою сокирою.

Омелько плакав своїм єдиним оком і не знав, що його робити.

— І на що губите ви такий розкішний хутір? з боєм у серці питав ся дід.

— Хе, хе! сьміяв ся Сиволаний: — нам, голубе, потрібні не паньські витребеньки, а земля. Ось побачиш, як уродить тут на цілині!..

Натужили сподівання та турботи звалили діда з ніг. Йому зробило ся погано. Дід попрохав куму Секлігу, що навідувалась до його, прислати до його писаря.

Сільський писар „Дмитрович“, кривоносий, плюгавий чоловік, припикандивав у хутір не гачупись.

Омелько зіставшись з ним на самоті, зняв дріжачою рукою з шиї мідного хреста і промовив: — Будеш писати моему панові письмо; цілуй хреста, що нікому в сьвітї не скажеш.

Писареві зелені очі загорілись.

хоче тепер особисто межи руским народом на Буковині провадити, гроший і що він, отець протоєрей Гомюка, післав Купчанкови на сю ціль від себе 10 зл. Під натиском загорілого румунізатора о. протоєрея, а взагідно консисторії зложили присутні на сїм соборчику панотії, а межи ними і кілька руских панотіїв, більшу суму для Гр. Купчанка на сю румунізаторську ціль.

Такі то одже порядки заводять румунізатори на буковинській Русі. І сї люди, що дишуть ненавистею проти всего, що руске; сї люди, що раді би змести руский нарід з буковинської землі; сї люди, що кожного щирого руского патриота раді би утопити навіть в лийкій воді, сї люди мають лице, предлагати руским послам компроміси?! Се очевидно чиста іронія! Се безперечно новий румунізаторський підступ!

Заключати компроміси для виборення і піддержання доброї людської справи, для виборення і піддержання розумних, правдиво-людських порядків, можуть тільки люди щирі, люди зрілих поглядів, люди, що бажають загального людського добра, люди з чистими руками і з доброю совістею.

Поки одже теперішні румунізатори, що загарбали в свої руки провід волоского народу на Буковині, не поборють свої застарілі феодалні погляди, поки нові поступові правдиво-людські засади не ввійдуть в їх кров і жите, поти будуть з ними неможливі всілякі розумні компроміси і злагоди.

Рускі патриоти, що тепер кермують долею руского народу на Буковині, не бажали і не бажують кривди Волохів. Годі румунізаторам доказати, щоби колись, або й тепер старалися рускі патриоти укоротити приналежні волоскому народови права, щоби колись, або тепер мішалися рускі патриоти до домашніх справ волоского народу; годі румунізаторам доказати, щоби колись, або тепер старалися рускі патриоти спиняти, або придавляти природний розвій волоского народного життя. Протівно рускі патриоти бажують як своєму рускому, так і волоскому народови повного щастя. Рускі патриоти раді би з волоским народом, яко своїм могучим сусідом, жити в щирій приязні і навязати з тм народом дружний союз для здвигнення загального добробиту в нашім спільнім краю. Си дружба, сей союз був би без-

перечно найприроднійший, та що з того, коли люди самолюбні, люди незрілі, люди плоскоумні, не дають нам разом проживати в мирі, в спокою і братній любові. Помимо того маємо повну надію, що розбуждена свідомість людської гідності і загальний поступ поборе незабаром цілковито теперішних румунізаторів-самолюбів, та передасть керму волоского народного життя в руки правдивих щирих волоских патриотів, що потраплять горячою любовію обняти цілий волоский нарід і придбати для загального народного добра щирих союзників-сусідів, а тоді настане певно щира волоско-руська згода.

Відозва.

Комітет Основателів Товариства обезпечень „Дністеръ“ пригадує, що речинець до уконститування Товариства вже недалекий, бо найдалше до дня 30. н. ст. червня с. р. Товариство мусить бути вже уконституоване, а вже найдалше дня 20. лат. червня с. р. комітет мусить ся виказати перед правительством основним капіталом 50 000 зр.; проте виплата капіталу конче наступити мусить в першій половині червня 1892 р. Для того комітет взиває почитених родимців, щоби з приступленем до Товариства і виплатою уділів поспішали, щоби найпізнійше на день 29. лат. червня с. р. могли бути скликані загальні збори в цілі уконститування і вибору ради надзираючої, в котрій руки комітет зложить ціле діловодство.

Супротив всіляких вістий, свідомо ти не-свідомо розсвіаних, Комітет ще раз заявляє, що товариство „Дністеръ“ не єсть товариством партійним, лиш має служити цілому народови рускому в Галичині і на Буковині, щоби гріш его, котрий розходить ся по різних заграничних товариствах, зіставав у себе дома і обертав ся в користь самих же Русинів. Партійним его роблять ті, що кидають на се Товариство, ще лиш заявляючи ся, відозріне будять недовіре і від участі в нїм людей відвертають, бо заряд Товариства буде в руках тих, котрі до него приступлять, а приступ єсть всім отвертий.

Для тогож взиваєм всіх Русинів без ріжниць партій до приступлення в члени до того Товариства, щоби не слав сором на нарід руский, що не був в можности та не зумів покористувати ся концесією по тільки літах з тяжким трудом осягнутою. Если тепер з рук винустимо ту концесію, то многі літа проминуть і ми до другої не прийдемо.

Тяжко відчуває ся у нас партійний роздор, і всі добре мислячі а народони добра бажуючі патриоти жаліють над ним і раді би найти спосіб примирення партій. Тож, коли на полі політики і літератури наступило у нас роз'єднане, то лишлось нам еще поле економічне, на котрім всі спільно для добра народу працювати можемо. Таким одже полем являє ся Товариство „Дністеръ“ і до него запрашаємо всіх Русинів.

Під koniecь повідомляєм, що если би хто ще до сего часу не отримав статуту „Дністра“, то на жадане кожного часу тойже вишле ся. Всякі інформації подають підписані члени комітету і его канцелярія, поміщена при улиці Сикстускій ч. 38 в партері. Заіменованих же мужів довіря просимо, щоби на наші письма чим скорше відповіли.

Всякі письма і посилки просимо присилати під адресою: „Дністеръ“ у Львові. — Уділи найліпше пересилати за посередством поштової щадниці чеками, котрих комітет доставить, і тогді не треба почти оплачувати.

У Львові, 6. н. ст. мая 1892.

Т. Бережницький, др. Ст. Федак, В. Нагірний, др. Д. Савчак, А. Торонський.

Допись.

Comitetul central.

(Голос із провінції).

Перед трьома тижнями заложила консисторія духовний „Comitetul central“ в Чернівцях з задачею, зібрати докази про зневажане священства яко такого і церкви православної при послідних виборах зі сторони правительства краєвого. „Comitetul“ є псевдоним нашої світлої консисторії, і хоть в нїм засідає пр. Јоні Прасковіці, Аксентій Козак і інші рускі ренегати і румунізатори з-поза консисторії, то про то має вона рішаючий голос в комітеті, надає ему офіціальний характер і тим силує провінціональне священство до безусловної солідарности з на-прямом „Comitetula“. Але що цілі его нї на волосок не конфесіональні, а чисто національні, і то національно-волоскі з прикраскою безусловної опозиції проти ряду, то більша половина духовенства сільского уникала від участі в нарадах деканальних, що відбулись 12. с. м. на завізване „Comitetul-а“ побоючись, щоби така явна демонстрація не принесла шкоди їм самим, а есентуальна зміна правительства в некористь теперішних геґемонів волоских не захитала їх слави яко мирних і лю-

— Щоб я світу не бачив, щоб мені азик усох! закликав ся писар, цілуочи хреста.

— Тепер лишні! Дід проказував: кляньюсь Вам, Петро Іванович, низеньким поклоном до самої землі... написав?

— Готово!... промовив Дмитрович щиро скрипучи гусячим пером.

— Омелько так нездужає, що скоро вже ляже у домовину... Кидайте, Петро Іванович, печене і варене та скорійше прибавайтесь сюди. У хуторі знайшов са великий скарб, хочу його показати вам перед смертю. Суте золотого та сріблого.

— Гроші, Омельку, знайшов? стрепенув ся Дмитрович: — де?..

— Пиши своє! твердим голосом промовив дід: — приїжджайте, пане, скорій, без вас Омелько нікому в світі не покаже місли... Тепер, Дмитровичу, віднеси письмо до панового брата, візьми від його розписку і получиши від мене 5 карбованців.

З усіх ніг зашкандибав Дмитрович до сусіднього села, у якономію Щербинного брата і наробив там страшенно переполоху. — „Омелько знайшов цілісенький лхос золота!“... Пан Щерба не гаючись прибав до діда.

— Де скарб?...

— У землі закопаний, пане, одновів Омелько.

— Кажі зараз, де?!

Омелько ледви, ледви підвів ся на печі і, покладаючи на себе хреста супроти образу, про-

мовив: — Бог бачить, пане, не скажу, марно тільки гвігається... Посилайте скорій письмо... Силу трачу, все жду Петра Івановича... Та приставте до мене кого небудь.

— А великий скарб? допитував ся Щерба, завидливо поглядаючи на змарнілу дідову постать.

— Буде і внукам його і правнукам...

Не добившись нічого, Щерба подав до Петра Івановича телеграму, а пригладати за хворим представив до Омелька свою дальню родичку, польку пані Короліну.

Шість днів дожидав Омелько свого добродія. Перший і другий день пані Короліна доглядала діда з нестеменими материними турботами.

Вистрі очі жовчної баби слідували за кожним дідовим рухом. Ночами вона не спала, прислухалась усе до Омелькового маріння, чи не проговорить ся часом хворий, де скарб. Третього дня Омелькови зробилось гірше, жовте лице його приняло земляний відтінок, губи запали і поспініли. Тяжко дишучи, лежав він уставивши болізно-блискуче око у двері.

— Іде пан, іде полями та лісами!... поспішає Петро Іванович!... шепотів хворий, перебираючи руками кожуха, що прикривав його змарніле тіло.

Побачивши, що Омелько перебирає пальцями, пані Короліна порішила його долю; так перебирають тільки помираючі.

— Омельку! Омельку! пронозливо закричала вона над вухом хворого.

— Чого вам, пані моє? через силу запитав дід.

— Омельку, голубчику, ти поміраєш, скажи-ж, на милость Богу, хоть мені, де ті гроші?

— Не скажу, пані!...

Близкаючи очима, пані Короліна схилила діда за руку і почала її трісти; в сю саму хвилину присовбанився, тяжко дишучи, Сиволаній.

— Невже помер? голосно запитав він.

— Ні, але помирає, сумливо одповіла пані Короліна, хутко прийшовши в себе.

— А показав скарб?... Ні!... Сиволаній підійшов до діда і почав його смикати в свою чергу.

— Діду, гов діду! гроші, що ти знайшов, належать мені, бо вони лежать у моїй землі... Кажі прикмету!... Не хочет?... Все одно, я буду у суд скаржитись.

Дід мовчав. Сита, велетенська Сиволанова постать трясла ся зі зла над поміраючим. Омелько був непохитний. Марно умовляв його Сиволаній Андрон: — Я тобі, діду, добру труну зроблю, напихаю слугити му, хреста з огорою поставлю!

Пропанькавшись з півдня, Сиволаній стукнув з прокляттям дверми тай поїхав.

Увесь же шестий день пані Короліна мучила нишком діда. Вона колола його шпилькою, подавала пити розсолену воду, щипала, за бороду скубла:

— Де заховав гроші?... шипіла Короліна, але дід тільки стогнав. Він не здолав ново-

яльних горожан. Ті конференції деканальні, одже що відбулись при участі $\frac{1}{3}$ деканальних св'язників, зробили страшне фіяско і їх протоколи, вислані до „Comitetul-a“, певне викличуть там немиле пригноблене і розчароване, бо як нам відомо з жерел достовірних, ніхто не спромігся на доказ зневажання духовенства і церкви, а если були які строгі кроки від правительствених органів, то лиш проти кількох панотців яко г-о-ро-жан, що оминали приличність або закон.

Як нам даліше відомо, панотці-попличники румунізаторів уїдали 12. с. м. з завязтостею на всіх учителів народних, називаючи їх агентами старостів, а то особливо в чернівському, садагурському, кіцманському і заставненському повіті, і висланниками страшного товариства — Руска Бесіда!

Ми поіменно знаємо імена тих щирих, чоловіколюбних і самопожертвувачихся учителів а також поіменно тих низько упавших, безсовісних, продайних духовних, що на сих перших в Comitetul-i і на конференціях уїдали і їх обчорнювали, та се виявимо пізніше. Але що нас найбільше вразило, то річ на Буковині ще не була, то

Аліанс Румунізаторів з Москвофілами!

Каже Купчанко і оба Козаки, тато з сином: Ми на все пристаємо, ми лицем нашим будемо світити за ваші румунізаторські вибрики, ми проженемо правительство, ми проженемо Русинів-народовців з сойму, ми будемо в „Русской Правдѣ“ малювати і владку Морага і Салінеску-а і навіть скажемо, що вони „Русские“, — лиш дайте Купчанкові милостиню, дайте гроший, гроший, гроший, а Гесьови дайте катедру церковно-словянську, а мені ерейови Аксентію Козаку не шліть раз у раз комісії за здарства і загонисті вибрики....

І румунізатори отворяють мошенку і за ціну 1, 2, 5 зр. — Русь буковинська похоронена. І сідоголові панотці рускі побідли, почервоїли, бо шия їх вже в ярмі волоскім, вони вже запродали матір свою.... Тяженька хвиля на Русь св'язу. Але, народолобці! Ми тяжше горе вже перебули, ми перебули Татар, Польщу і кнут російський, ми перебудемо і нових сих Апостатів руских!

Коби, як то пречисте море,
Що з себе трунів викидає,
Так вивергла їх Русь св'язата
Од свого імени, Амінь.

Ж.

Перегляд політичний.

В Раді державній вела ся минушого тижня дебата над правительственим предло-

рухнути ні ногою, ні рукою і ждав мовчки свого доброго напана.

Настав зимний, бурхливий вечір. Над обідраною хатою, у Вовчому ярі, завивали труни. По безхмарному небі плив місяць і ясно освічував широкий майдан вирубаного березняку та покаїчені його нії. Над криничкою, колись веселою, сумно чорнів високий хрест.

— Козаки йдуть, марів замучений Омелько: дай же сюди бандуру!... Попереду Дорошенко веде своє військо, а за ним Сагайдачний... Гей, хто в їсі, обізвися!... Стоїть у синьому жупані Гонта... Зараз запалає все!...

— Скажеш, де скарб?! згубивши терпіння завищала пані Короліна і схопивши каганець, наблизилася онань до дідової звислої руки.

Омелько застогнав.

— Горить!... а скарб... великий скарб!... Закопували його запорижкі-гайдамаки... до місяця копали йому... казан дійсних дукачів!... На закляття зарізали над скарбом Ляха... пістоль положили...

— Де він лежить? глухим голосом і трясучись від ляку та злості, допитувалась Короліна.

— Замову проказати треба... На білому морі „озиряємна“, на озиряємні грушина... бурмотав Омелько.

Хвиля рвучого вітру з двойною силою забарабанила у вікно. Здихаючи від голоду пронозливо та жалібно заскиглив Британ.

женем, що до відецьких комунікацій, а в суботу внесло правительство так в австрійським, як і угорським парламенті проект закону що до управління валюти. Після сего проекту має ся завести слідуєчі нові гроші, а то 1) золоті: 20 корон і 10 корон, відповідаючі вартости теперішних 10 і 5 зл.; 2) срібні: одна корона вартости пів зл. і 50 сотиків, вартости 25 кр.; 3) нікелі: 20 сотиків і 10 сотиків, відповідаючі вартости теперішних 10, взгядно 5 кр. і 4) бронзові: 2 сотики і 1 сотик, відповідаючі вартости теперішних 1 кр. і $\frac{1}{2}$ кр.

Конференція міністрів над спільним бюджетом скінчила ся в понеділок під проводом цісаря. Бюджет буде більший о 4 мільони, але се збільшене відноситься не лише до міністерства війни, але до цілого спільного бюджету. На будучий рік не мають в войску заводити ніяких нових організацій, а лише давні ухвали делегацій мають бути даліше ведені та розширені. Ухвали останніх конференцій міністрів мають бути основою, на котрій проекти спільного правительства будуть виготовлені для делегацій. Ті же делегації дефінітивно зберуть ся в місяці вересні без означення докладного терміну на початок сесії.

В Будапешті відбуде ся дня 6. червня с. р. 25-літній ювілей коронації нашого цісаря королем угорським. Торжество се має відбутися дуже величаво, а цісар возьме особисто участь в сім торжестві.

В Австрії і Угорщині носять ся з гадкою оснувати окреме міністерство для комунікацій, а відлучити від міністерства торгівлі справи залізниць і пароходної плавби. Причину до сего проекту дало се, що послідніми часами побільшили ся значно сіти доріг залізничних.

Угорський міністер торгівлі Барош помер. Покійник був одним з найспосібніших людей сучасної Угорщини, а его наукові теорії введені в практику показували ся все дуже добрими. Окрім того був він дуже популярний, так що при послідних виборах вибрано его нараз в чотирох округах виборчих. По собі не полинив ніякого маєтку. — Управу міністерства торгівлі обняв тимчасово міністер скарбу Векерле.

Кріза в кабінеті італійським вже поладжена. Президентом міністрів став Джюлітті, а крім того входить даліше до нового кабінета: Елена, яко міністер фінансів, Сонніно, яко міністер скарбу, Мартіні, яко міністер просвіти, Боначчі, яко міністер судівництва, Лякава, яко міністер публичних робіт, Геналія, яко міністер залізниць, Брін, яко міністер справ заграничних, а міністерство маринарки і війни ще не обсаджено.

Німецький цісар Вільгельм виїжджає на 14 днів до Гр. Дона, а 30. мая верне

Раптом підвів ся Омелько, з незвичайною силою штовхнув пані Короліну, що схилилась над почорнілим його лицем і скрикнув:

— Іде Петро Йванович, іде!.. Ворога відчиняйте! іде мій сизий голуб, іде!... Братки, голубчики, відчиняйте!...

Дід сидів на своєму смертному одрі страшний, змарнілий, як тріска. Ззаду, на припідку, миготів каганчик. Проміння, освічуючи білий, закуданий дідів чуб, оточало його лице золотим кругом.

— „Іде!“ бігаючи єдиним своїм блискучим оком, хрипло скрикнув Омелько, „греблю вже перейхав, пасіку минув... Петро Йванович!“

Дід простягнув до дверей свої сухі, дріжачі руки...

У снігах справді почув ся топін чобіт, через хвилину відчинили ся двері і на порозі з'явили ся Щерби-брати у дорогих хутрах.

Дід Омелько сидів нерухомо, дивлячись на свого добродія нерухомим оком. Він умер — у старому кагані догоріло останнє світло. Так Петро Йванович і не встиг скористуватись скарбом бувало Омелька, що багато дечого бачив на білому світлі.

з-відтам назад до Берліна. Тоді в гостину приїдуть до німецької столиці з Амстердаму голландська королівна і королева регентка, щоб відповісти на торічне посіщене німецького цісаря. Як з тої диспозиції видно, то тепер не надіють ся, щоб російський цар приїхав до Берліна перед копенгагським торжеством. Цар Александер III. іде до Данії дня 20. або 21. (день не є точно означений) парохом морською дорогою.

В процесі о убійство болгарського агента дра Вулковича вже видано засуд. Обжаловані Мерджан і Хрісто признані винниками убійства і турецький суд засудив їх на смерть. Заочно видано засуд також на братів Наума і Николу Туфекчієвих і їх засуджено на 15 літ примусових робіт. Розуміє ся, що тих останніх, позаяк они тепер живуть під опікою Росії, не можна було на смерть засудити, тим більше, що їх вина не доказана. Однак болгарське правительство є зовсім противної гадки і сих збігців уважає правдивими винниками, а Мерджана і Хреста називає лише „мнимими убійниками“.

Болгарську ноту вислану до Порту, викликану убійством Вулковича, підперла з своєї сторони Англія. Тепер, як доносять Nat. Ztg., також італійський амбасадор підпер ноту болгарського правительства в двох точках, іменно що до видали убійців Вулковича братів Туфекчієвих з Росії і що до видалення болгарських емігрантів з європейської Туреччини. Даліше Італія домагаєсь, щоб Туреччина вибудовала залізницю до Солуна, котра би лучила ся з болгарськими залізницями. Того самого має жадати і австрійсько-угорський амбасадор. Порта відповіла на жадання амбасадорів, що від Росії не буде жадати виданя мнмих убійців, але за те з своєї землі видалила кількох вже звістних емігрантів болгарських. Переговори що до залізниць вже зачали ся.

Дрібні вісти.

(Президент краю Гр. Паче) іменований віцепрезидентом найвисшої палати рахункової в Відню і невагом опустить вже Чернівці. Тимчасову управу краєвого правительства передав Гр. Паче найстаршому радникови п. Кохановському. Хто стане наслідником Гр. Пачого, сего поки-що не знати.

(До народного віча), що в короткім часі має скликати до Черновець політичне товариство „Руска Рада“, роблять ся вже відповідні приготовления, а невагом оповістись ся й дотична відозва.

(Конкурси) виписані на слідуєчі учительські посади: 1) на місце молодшого учителя при чотирокласовій міській школі на улиці залізничній з викладовою мовою німецькою і волоскою; 2) на місце молодшого учителя при чотирокласовій школі в передмістї Манастиріщю з викладовою мовою рускою, волоскою, німецькою; 3) на два місця учителя, а на одно місце молодшого учителя при чотирокласовій школі для хлопців, даліше на місце молодшої учительки при двокласовій школі дівочій в Боянах з викладовою мовою рускою, волоскою, німецькою, польською; вкінці 4) на місце учителя (свентуально учительки) при двокласовій школі в Міхалчу з викладовою мовою рускою і волоскою. Поданя треба вносити: на місця 1—2 найдаліше до 28. мая, а на місця 3—4 до кінця червня с. р.

(В садагурському суді) панують дивні порядки, коли, як просило нас кількох людей з Ленківців подати се до відомости, возний Гекель в приємности начальника пана Купеца в судовім будинку відважив ся ганьбити онордних тих людей і відгрожував ся їм словами: „Навчимо ми вас за то, що ви дали свої голоси на уніята, а не на пана Купеца!“ — на що пан Купец не обізвася ні словом!

(Порядки громадські в Ленківцях). Нема то як двірником бути! Ще до недавна пан Фокій (тепер без слова „пан“ і не пристунай до него!) був собі душе мізерним господарем, а від коли дохотив ся громадської печатки, то вже він паном став на ціле село і так цілу громаду взяв під ноги, що годі вже було витремати. Бив, калічав людей, накладав різні грошеві кари, що иили

(СМЕРТЬ ВІД ГРОМУ). В Вилавчу, вижницького повіту, на полі убив грім дня 13. с. м. тамошнього господаря Димитра Курика.

(Убіство). В Пришіві на Угорщині одна пані побила на смерть свою 10-літню служницю за то, що вона згубила 10 ¹/₂кр., а за них мала щось купити в місті.

(„Бібліотеки для молодёжи“) рочник VII (1891) був, кращею радою шкільною одобрений і препоручає ся для всіх бібліотек шкіл середніх, фахових і народних на Буковині.

(Пожар Черляньської фабрики.) В четвер 12. с. м. по полудни погоріла найбільша в Галичині фабрика паперу в Черлянах коло Городка. Огонь був величезний, бо крім фабрики згоріло ще 11 загород селянських. Фабрика належала від 13 літ до братів Колішерів, а тепер була власністю дра Генриха Колішера, котрий уладив її на спосіб фабрик європейських. Черляньська фабрика доставляла багато паперу львівським і взагалі краєвим друкарням, але головни робила на вивіз за границю. Папір ішов до Англії, а головни на Схід, до Софії, Александрії, Каїру, Індії і Япану; ще перед самим пожегаром вислано один вагон паперу до Бомбаю. В фабриці було зайнятих звши 400 робітників і двадцять урядників, а крім того около 600 родин з доколичних сіл мали в фабриці немалий заробок, головни з достав і відстав материялів. Нині та фабрика перемінилась в одну велику руїну.

(Чемний гім). Дня 10. с. м. лютила ся в Новім Торзі в Галіччині сильна буря з блискавками і громами. Громи били на всі сторони. Один з тих громів заїхав також до готелю Герца і то сїньми, мацнув там стоячого на порозі кельнера по руці так, що вона ему аж слухала, але впрочім обійшов ся з ним чемно і лишив в спокою, а сам полетїв до гостинниці, де як раз застав двох сьвящеників поливаючих вино. Тут гукав собі,

як би лиш хотів привітати гостей, та розсипавши доокола искри, полетів в комин, не зробивши гостям нічого злого. Тут аж розпустив свою злість та повіривав цегли.

(Катастрофа на залізниці). Дня 13. с. м. вночі о 2 год. наїхала на двірці в Станіславові люзьна машина на машину виїжджаючого поїзду товарового, внаслідок чого кондуктор при тім поїзді Франц Гейлінгер погіб на місці, а збі машини і три вагони порозбивалися.

(Сестри сямскі). В селі Тжебусці коло Соколова, в кольбушівскім повіті в Галичині, повила жена фірмана двірського, Маріянна Колодій, 29-літня жінщина, двоє дівчат, зрослих з собою цілою середньою частию грудий і частию черева. Діти були добре розвинені, природної величини і гарного лица. Одно з них по уродженю давало ще слабі ознаки житя. Др Држевський, що був при недузій матери, післяв сей оказ неушкодженний до лікарського музею в Кракові. Мати вже цілком виздоровіла і працює при господарстві.

(Відкусив ніс жінці). В Будапешті стався сими днями такий випадок. Замітач улиць, Йосиф Ленард, зайшов до своєї жінки, з котрою вже два роки не живе, і зажадав від неї гроший. Коли жінка не хотіла дати, Ленард так розлютився, що кинувся на жінку і в одній хвили відкусив їй ніс, а що найцікавіше, виніс в роті ніс аж на улицю і там его викинув, а сам утік. Якесь переходяча тогди улицею робітниця, найшла ніс.

(Дитина, що приносить щастє). Недавно стався в Андалузії в Іспанії такий факт, виглядаючий майже на якесь чудо: На станції залізничній Фуєнта-Пальмера коло міста Есїха вийшов з поїзду якийсь панок і подав начальникови станції якусь скринку та письмо, в котрім незнапа ему якась особа писала, що посилає призначений ему подарунок. Коли поїзд відійшов, отворив начальник скринку, і на превелике своє диво знайшов в ній новонароджене дитятко завинене в дорозі пеленки. Начальника розгнівало то дуже і зараз сказав, що не хоче приймати чужої дитини. При тім був також і зворотник від залізничії, що то звертає поїзди з одних шин на другі; вн змилосердився на над бідню дитиною, взяв єї та заїс до жінки, котра не маючи власних дітей, прийняла сирітку з найбільшою радістю.

Она почала пестити дитинку, а далі й почала її розбирати, коли в тім дивить ся, а то якась карточка, на котрій написані отсі слова: „Хто пригорне до себе ту дитину, буде щасливий“. Милосердні люди зразу аж налякали ся, прочитавши таке, але коли опісля почали розбирати дитину, випало нараз з пеленок кількадесять банкнотів. Коли перерахували банкноти, показало ся, що їх було на суму 125 тисячів пезетас, а одна пезетас значить на наші гроші тільки що ців риньського. Начальник стації, довідавшись о тім, зажадав, щоби зворотник вернув ему дитину разом з грішми, але зворотник не віддав, а начальник заізівав его тогди до суду.

(Пригода kota на залізниці). Рідка а може й не бувала доси катастрофа стала ся з якимсь котом на стації залізниці в Холмі. Кіт сидів собі спокійно на шинах та зачаїв ся на воробці, що посідали були недалеко на землі. В тій хвили надїхав поїзд, кіт страшно заверещав, але вискочив ще живцем з-під коліс машини, лишивши лиш хвіст, котрий колесо ему відтяло. От і для kota була наука; нехай не волочить ся по залізниці, та най не підсідає на воробці, а нехай пильнує хати і ловить миши.

В Чернівцях платили дня 19-го мая 1892-го р. за 100
кілограмів найліпшої:

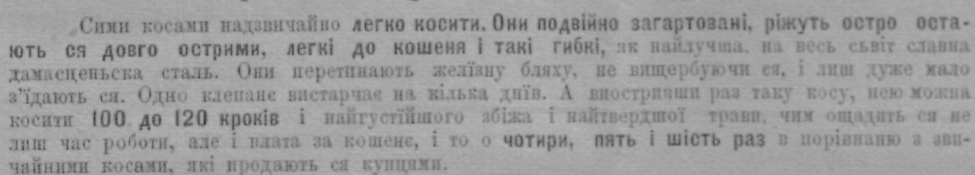
пшениці	9.50—9.75	зл.
жита	8.40—8.50	"
ячменю	7.50—7.75	"
вівса	6.50—6.60	"
ріпаку	—, —, —, —	"
конюшини	—, —, —, —	"
кукурудзи	5.20—5.35	"
гороху	7.——8.—	"
оковити	14.75—15.25	"

диз 19-го мая 1892-го г.

дукат	5,61	—5,69	зл.
рубль папер.	1.25 ^{1/2}	—1.26 ^{1/2}	„
наполеондор	9.48	—9.55	„
100 марок	58.45	—58.75	„

карпатські коси з маркою „КОСАР“

з англійської срібно-сталі. **(Silvester Steel).**

Кождому, хто купить у нас коси, ручимо, що кожда коса буде зовсім така, як тут описано.

Наші коси такі за широкі, які потрібні в нашій країні, і такі за довгі, яких хто потребує, і то по такій ціні:

Довгота цілої коси .	60	65	70	75	80	85	90	95	100	105	110	115	см.
Ціна одної коси .	1.—	1.05	1.10	1.20	1.30	1.40	1.50	1.60	1.70	1.85	2.—	2.20	гр.
На 5 вільogr. іде .	14	13	11	10	9	8	7	7	6	5	5	5	кic

Оден карпатський брусок (камінь) до остреня кіс, $\frac{1}{3}$ кілогр. ваги коштує 15 кр.

~~Мож~~ Коси висідають ся сейчас по замовленню поштою, по лиш за готові гроші або за посиллату. Поштова посилка до 5 кильогр. коштує 30 кр. При замовленню найменше 10 кіс половиною плати за посилку ми беремо на себе.

При замовленні кіс для кількох господарів ми на кожну кісу приліплюємо карточку з іменем того, кому кіса належить.

Особливо треба стерегти ся обманьства !!!

бо лиш ті коси правдиві карпатські коси, на котрих 1) приїплена зелена карточка з законною маркою „Косар“ (по англійски „Mower“), і то зовсім така, яка напечатана в сім оповіщенню, і на котрих на листві коси вибита наша фірма: „**Münzer & Co.**“ і 2) котрі купують ся впрост лиш у нас, бо у інших купців сах кіс зовсім нема.

(давнійше **Л. МІНЦЕР**) в м. **ДРОГОБИЧУ**, в Галичині.

єдиний фабричний склад кіс з маркою „Косар“ для всієї Австро-Угорщини, Німеччини, Росії і для всего Сходу.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

на шляху залізничім Львів-Чернівці-Сучава
важний від дня 1. лют. мая 1892 р.

Час поданий після годинника черновецького.

Приходить до Черновце:

зі Львова :	потяг	поспільний	о 1-12	годині	по полудні.
	"	особовий	о 7-39	"	рано
	"	"	о 6-26	"	по полудні.
	"	"	о 11-57	"	в поч.
з Сучави :	потяг	поспільний	о 3-26	годині	по полудні.
	"	особовий	о 4-23	"	рано.
	"	"	о 10-20	"	перед полуд.
	"	"	о 9-57	"	вечером.
з Новоселиці :	потяг	особовий	о 10-22	годині	перед пол.
	"	"	о 8-04	г. веч.	(лиш в середу)

Відходять з Черновець:

до Львова :	потяг посылний	о 3-41 годниї	по полуднї.
	„ особовий	о 4-33	рано.
	„ „	о 10-30	перед полуд.
	„ „	о 10-27	вечером.
до Сучави :	потяг посылний	о 1-30 годниї	по полуднї.
	„ особовий	о 7-54	рано.
	„ „	о 6-46	вечером.
	„ „	о 12-12	в ночи.
до Новоселиць :	потяг особ.	о 7-44 г. ран.	(дні в серед)
	„ „	о 3-46 годниї	по полуднї.

Слухач університета

бажає мати через літо (червень, липень, серпень) учня в русько-українській родині. Більше листом. Адреса: Росія, Харківъ. Post restante Lp.

Антоній Табакар і Гаїна,
В ЧЕРНІВЦЯХ, РИНОК.

Одинокий склад

агентура для Буковини ц. к. фабрики го-
сподарских машин Clayton & Schuttleworth &
Склад товарів з хиньского срібла.

З печатїї Г. Чоппа.

Продплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
виписує:

на цілий рік	5 р. — кр.
" пів року	2 " 50 "
" чверть року	1 " 25 "
для заграниччя	5 рублів або 12 франків

Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Нардіного
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горовіца,
ул. гошовка ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 20.

Чернівці, дня 15-го (лат. 27-го мая) 1892.

Рочник VIII.

„Comitetul central“ а православно-руське духовенство.

В останньому числі нашої часописи згадували ми про заходи румунізаторської консисторії охоло завізання православного товариства, котре під вигідною покривкою, будьто би виборами до сойму православіе було загрожене, мало-б злучити православних руских панотців до румунізаторської роботи.

Ми помістили там одну допись та подали до відомости, що сї заходи „Comitetul-a central“ на дотичнім соборчику протоєрейства кіцманецкого не конче випали в користь румунізаторів, бо більшість панотців не явила ся на тім соборчику. Тепер довідуємо ся з достовірного жерела, що на соборчику протоєрейства черемошівського, скликаним в тій самій цілі дня 10. (лат. 22.) с. м., панотець з Паньської Долини Олександр Манастирський в новнім почуттю своїх обов'язків взглядом православної церкви і руского народа явне запротестував проти румунізаторських цілей будучого товариства. Задля важности сїєї справи для загалу Русинів подаємо на сім місці сей его протест в цілости:

„Всечестне зібрание!

Курендою з дня 26. цвітня (лат. 8 мая) с. р. ч. 74, одже зовсім офіційно, скликав нас сюди Вив. о. протоєрей на прозьбу комітету, що завізав ся в Чернівцях з тої причини, що будьто православіе на Буковині загрожене, і що вже пора нашим православним священикам скріпитись і злучитись в одно православне товариство. Виною загроження нашого православія мали-б бути минувші вибори до сойму, і тому просить сей комітет кожного з учасників, щоби подав протоколярно до відомости, які „незадовольючі приключення стали ся“ в кождім виборчій окрузі, бо сї заявленія мають з'ужити ся потому „в дальших розмірах“. Се є одже ціль нашого зібрания і — если я добре зрозумів — і цілею будучого товариства. Але я ще не зрозумів докладно, чи тое товариство буде клерикальним, т. є. чисто церковним, котре мало би стояти на стражи загроженого православія, чи воно буде товариством горожаньським, котре має право займатись і світськими річами. Коли буде тое товариство клерикальним, тогди і я сам яко православний священик прилучаюсь з душею до него і мав би я навіть поставити в нїм кілька важних предложень що-до піднесенія православія, як: запроваджене по селах хорів церковних, товариств тверезости, складок грошевих на украшене церковей, відчитів праздничних і недільних з святого письма для народу і пр. Але в такім разі вибори до сойму не можуть бути предметом дебати нї нашого сегоднішнього зібрания нї будучого клерикального товариства, бо я ще не чував, аби знаходило ся де у свѣті клерикальне товариство з такими і сим подібними світськими цілями, які тут нам поставлені. Коли-ж має бути тое товариство світським, тогди належать виправді і вибори до сойму і тим подібні річи до круга его ділання, але тогди не має воно нічого спільного з пасторальними конференціями, нічого спільного з церквою. Ми тут священики,

а яко такі мусїли би паленїти з встиду, если би яке світське товариство хотїло опікувати ся нашим загроженим православієм на Буковині, і дали би ему таку відправу, най би воно інтересувало ся тільки своїми світськими річами, а не церквою, котреї природними і від Бога поставленими сторожами ми єсмо.

Чи православіе на Буковині новими виборами до сойму загрожене, над тим питанням ще слава Богу не треба застановляти ся, бо кождому відомо, що наш нарід в релігійнім изгладі дуже консервативний і най ему хто знає що там говорить, то він зістаєсь твердо при вірі своїх батьків. Тим менше можна обавляти ся, аби два ново-вибрані послы-унїяти, пп. Волян і Стоцький, були в стані перевести руский нарід буковинський на унію!! Якої онасности, котра би виходила для православія з виборів, я не виджу; прощу всіх присутних менї пояснити, в чім лежить онасність? Но я приходжу на иншу гадку: що може жителї православні краю Буковини хотїли би сконсолїдувати ся на будуще взглядом виборів соймових, а православні священики хотять до того дати понуку, — а се би було для нас похвально, що признаємо вже раз потребу, зносити ся з народом; так повинні були правдиві пастирі вже давно ділати, — але тим переходимо ми вже мимоволї на національне поле, а тогди має взглядом виборів руский православний священик свою осїбну задачу, старати ся о добро руского народу, а румунський православний священик знов свій осїбний обовязок супроти румунського народу, до котрого він належить. Я почитаю кожного горожанина, котрий старає ся о добро своєї нації, і тому тішу ся сердечно, если Ромуни-священики наміряють, wraz з народом консолїдувати ся на полю виборчїм і хотять завізати дотичне товариство в Чернівцях. Великою заслугою є поступоване оо. Іоанна Прокоповича, Захарія Воронки, Георгія Волчиньского і пр., що вони дають до того понуку, бо вони до своєї цілі дійдуть, що їм і жаємо з щирою серця. Але ніхто менї тое не возьме за зле, або буде мене засуджати, если я поставлю питанє: чому ми православні рускі священики не мали би так же осїбно від румунських стремлїнь з нашим народом консолїдувати ся? Чи ми політичні недоростки, аби нами опікували ся одновірці-Румуни? І з якої причини? Що они нашими одновірцями? Таке ми так вже до тепер поступали, що піддавали ся завше їх першенству і були послужні та податливі до самої крайности. Но, і що ми скористали? Получили ме хотїй одного руского посла в соймі добро вільно, від коли нам дана Найяснійшим Монархою конституція? А если хто з нас православних священиків зачав був самостійно працювати для свого народу так, як наші румунські брати за своїм дбають, тогди обвиняли его зараз, що він лунить ся з уніятами, обавляти ся, що православіе загрожене і пр. Я спеціально можу тим гордити ся, що моїм дотеперїшнім житєм доказав, що понимаю, як жити в мирї і єдности з Румунами, але на се ніколи не пристану, аби нами Русинами опікували ся Німці, Поляки, Вірмени, або і Румуни. Ми повинні самостійно ділати, скликати народне віче до Кїцманя або до Черновца і вислухати вперед потреби і желаня нашого народу, але з тим я не хочу сказати, що ми збирали би ся ворогувати против румунського народу, — нї, ми тільки хочем уживати прав, котрих має кождий нарід, а порозумівши ся з нашим народом, можемо ви-

брати мужів довірія, котрі переговорювали би ся з румунськими проповідниками.

Що нарешті дотичить завізання, аби кождий з нас черновецькому комітету подав до відомости всі „незадовольючі приключення“ під час виборів, то се би значило тільки, що скарги подавати на правительство і его органи, а тое я би Вив. оо. не радив, бо наші обставини й так напружені. Если би ся і хто знайшов, що має щось подати до відомости, то ему на тое скажуть, що вибори суть вільні, і ми би були скомпромітовані, а до скомпромітованих я не хочу бути причисленим; тому заявляю, що з своєї сторони і в імени повіреного менї народу не маю жадної скарги до вручення. Дотично нашого сегоднішнього зібрания заявляю одже, що:

1.) Солідаризую ся з ним із будучим православним товариством в Чернівцях, если воно клерикальне і его цілею дійсно буде: піднесенє православія на Буковині з виключенєм всіх політичних стремлїнь і національних змагань.

2.) Протестую рішучо против заснованя в Чернівцях на вид клерикального, але в дійсности світського товариства з політичною цілею, до котрого мали би належати разом православні Русини і Румуни, а то з наведених висше причин“.

Се по великим руским патриотї бл. п. о. Проданї перше рішуче виступленє православного панотця в обороні прав і чести руского народу. Маємо надїю, що сей красний его примір розбудить і других Русинів-панотців та додасть їм відваги до совісної праці на ниві народній і до неустрашимого виступленя проти всяких негідних і шкідливих замахів румунізаторських.

Дописи.

Пастирське посланіє митрополита Мораря з поводу сегорічних великодних свѣят.*)

II.

З попередних чисел „Буковини“ наші читателї пізнали вже задачу згаданого посланія, а навіть і головні точки его змісту. Тепер же розглянемо ся ближше в сїй справі, щоби увидїти, в як невідповідний, ба і недостойний спосіб надживає митрополит Морар прислужуючого ему права розсилати духовні посланія, підчиняючи взнеслу задачу своєї церкви під інтереса світських справ і мамони.

В своїм посланію говорить зовсім виразно митрополит Морар, що „благословення імѣємъ причини насладжати ся пасхою и воздавати хвалу и славу Господу Боду, понеже... подвизались важнимъ подвигомъ... при случаї выборовъ депутатовъ сейма краевого, котрымъ вручили наші соціальніи и политическіи интереса“. — Одже він не лише вмїшав ся до сегорічних виборів, але ликує ще над їх для Румунів користним результатом і хоче, щоби вся диєцезія подїляла ту его радість з ним, і то ще прилучивши єї до радости о воскресеню Христовім. Розгляньмо-ж ся тепер ближше, чи умістно було се із сторони православного владики яко голови церкви обох

*) гл. „Буковини“ ч. 17.

тукраєвих народів, Русинів і Румунів, мішати ся до виборів тай ще явно агітувати по стороні одного з них — Румунів, а відтак ликувати над результатом виборів в посланнях, тим більше, коли він є одним з наслідників того, що виразно казав: „царство моє не є з сего світа“. Наших читателів будемо просити, щоби зволнили заглянути з нами, нім ще розберемо сю справу, до православної церкви і політики її єрархії в всіх православних краях, а відтак і до цілої діяльності митрополита Мораря, щоби могли осудити, яку вагу може мати політика сего митрополита для православія в загалі, а для Буковини в особенности. Зачнемо одже з початку.

Православ'є в загалі.

Вже то така щербата доля православної церкви, що всі її наставники, від патріаршого престолу аж до найменшої мітри, від найдавніших часів римського царства і византийських царів аж до тепер — всюди служили і служать не її інтересам, але задля своїх личних вигод інтересам посторонним. З православної церкви зробили її наставники не самостійну [ану] супротив оточуючих її чужих інтересів, а просто свою рабину. В византийськ. царстві, в Москві і в других православних краях церква православна була лише орудієм в руках деспотів, або лише сказавши поліційним закладом для них. Не дивно одже, що вона ніколи не могла піднести ся до належної могутності і слави. А якою-ж нестертою пливою стала ся церков царгородського патріархату середніх віків, ба навіть і нашого віку, знана в історії православія під іменем „фанариотів“! Ся церков служила не то вже деспотам або інтересам можновладців, — а просто грошени, мимоні. Царгородські фанариоти торгували чинами церковними, перепродували їх за більшу ціну, кому попало, зачавши від патріаршої мітри аж до найвишнього четця. Що така єрархія і таке духовенство не могли в підчинених народах зміцнити православної віри і вщепити любови до рідної церкви — се річ природна. А коли фанариотизм чи перекупство духовними чинами з часом трохи притупило ся, так тогди патріархат винаймав інтереси своєї церкви національному шовінізмові і зробив з церкви агітаторський заклад для грецьких національних ідей і для грецької мови. Патріарх і весь его синкліт духовний були завзятими Греками, а всі йому піддані народи були: то Болгари, то Сербі, то Волохи-Цінцари. І тут показує ся ще яркніше нездарність єрархії православної в проводі своєї церкви! Замість кождо народність тулити до себе і яко один отець любити їх всіх однаковою любовію і ними однакою опікувати ся патріархи царгородські не знали нічого цильнішого робити, як ті народи при помочи свого духовенства переквертувати на Греків — річ огидна, не то для духовної голови церкви, але для кождого чесного чоловіка. От кому пішов патріархат на службу: національному шовінізмові без кінця і міри, против інтересу тої церкви, на котрої чолі стояв!

Негрецькі народи в Турції списали цілі мартірології своїх кривд, які вони перетерпіли від своєї таки православної церкви з руки нерозумних, загорілих патріархів-шовіністів. І тепер можна по румунських газетах читати жалоби Румунів-Цінцарів, як грецьке духовенство кривдить їх національне почуте, накидуючи їм грецький язык в церкві. Що-ж дивного, що всі негрецькі народи бажали як найменше того щастя, пробувати під опікою царгородських патріархів і вічно протестували против них і їх поступованя, доки цілком від них не увільнили ся. Ба одна часть Болгарів, котрі були для патріархату сирим матеріалом для его національно-шовіністичних експериментів, вистала була на унію з Римом!

Треба завдячити лише російській всхідній політиці, що не допустила вона до ширшого розвитку унії серед Болгар, відорвавши їх від всякого впливу патріарха тим, що присилувала Порту основати національний болгарський екзархат, незалежний від патріарха, через що укорочено всяку інтенсію грецьких патріархів до болгарської церкви і тим самим на віки забезпечено Болгарам мир і спокій. А новітніми часами розвинули Сербі і Болгари ще більшу агітацію против національних грецьких змагань патріархату в Македонії і поволи приводять до того, що патріархи

за свою національно-грецьку політику серед Сербів і Болгарів утратять і ту крихту прав над ними, що ще мають! Отсе буде розслата патріархам за то, що служили не церкві і її ідеалам, а національному шовінізмові! Націоналізмови грецькому нічого не придбали, бо ані з Сербів, ані з Болгарів, ані з Цінцарів не поробили Греків, а дієцезії утратили! Справдили ся одже святі слова Спасителя: „Ніхто не може двом панам разом служити, бо одного буде любити, а другого ненавидіти; ніхто не може Богови і мамоні разом служити“. Коли хотіли патріархи мати сильну церкву, най би були лише її служили і лише нею опікували ся. Тепер показав ся результат їх нездарної роботи: патріархат роздробив ся на атоми і остав ся лише з придовезним титулом!

Смутна ся історія повторює ся і в других православних краях, з тою хіба відміню, що в національних державах як: Греція, Сербія і Румунія церков православна, опущена і понижена суспільностею і правительством, є лише орудієм сего послідного. Нігде єрархія задля своїх самодлюбних цілей не постарала ся о се, щоби придбати собі відповідний вплив і повагу.

Не лишне діє ся в Росії. Православна церков в Росії є формальним закладом поліційним для уряду, а від часу, коли практикує ся теорія „обрусїня“, церков сповняє також і задачу сего послідного: вона має помагати всі неросійські народи російщити. А спосіб, якого вона до того уживає, доходить иноді до абсурду; не лише відправляє ся і проповідує ся в неросійських парохіях в російській мові, але священники обов'язані розмовляти з своїми парохіянами по російськи навіть і тогди, наколи-б парохіяне і в зуб їх бесіди не розуміли. Ба з напереними народами в Азії священники православні навіть при сповіді не розмовляють в мові парохіянина, але, коли той не знає по російськи, сповідають его через товмача, щоби лише було по російськи. Сміх тай годі! Для того не дивно, що на Україні відвертає ся много народу від православія, а пристає до протестантської своєрідної секти „Штунди“, бо нарід інстинктивно пізнає, що православ'є в Росії не служить високим ідеалам науки христової, а просто світським примхам в роді обрусїня і поліційських доносів. От яку долю придбали єрархи православні для своєї церкви, що вона стала не цілюю заклоуною сама в собі, а просто средством до всяких інших цілей захланного світа!

Противоставленє католицизма.

Якже дуже ріжнить ся в сїм вигляді церков западна від православної? Як відмінно поступає собі вона взглядом національних справ поодиноких народів? Коли в нашій віці ідея націоналізму всюди взяла верх, і всі народи свою національність висунули на перед, панство, не то що не спинило розвою того руху, але противно підперало его так, що жажен з католицьких народів не мав ні найменшої причини виступати против своєї церкви, але противно ще більше зближав ся до неї. Розглянувшись в новітній історії народів католицьких, як Італіянців, Іспанців, Французів і других, видимо, як католицька церков уміла погодити інтереси свої з інтересами тих народів. Не уміла сего доказати єрархія православна! Замість кріпити і зміцнити свій організм, вона розшарпувала своїми посторонними змаганнями тіло тої церкви, котрій служила. Коли єдність католицької церкви устояла ся в так тяжких часах як: реформація і французька революція, церков православна роздробила ся в наших очах, в часах найспокійніших!

Так, Отче митрополите, загляньте глибше в історію народів, в історію церков християнських, а увидите, що кілька разів мішаю церковні справи до державних або державні, чи національні до церковних, вічно виходила лише шкода для одних або других. Мішане церковних справ до державних коштувало ріки криві людської і приводило держави до руїни; мішане-ж національних справ до церковних приведе церкву до згуби

і упадку, як се ми виділи вище в царгородськ. патріархаті.

Коли отсе ми збочили трохи від властивої нашої задачі і згадали за решту православних церков та за церков католицьку, то лише для того, щоби наглядно показати, яка будучність чекає нашу православну церков в Буковині. Вона упаде, коли її єрархія не змінить своєї згубної політики, котра від згаданої вище політики царгородського патріархату не ріжнить ся ні на волю, і коли не буде служити виключно лиш православ'ю. А що в нашій православній Буковині точнісько діє ся так, як колись то під правлінням патріарха в Болгарії, Македонії і др. діяло ся, се хоч наглядно доказати.

Русини а Румуни в Буковині.

Судьбі подобало ся, щоби в нашім краю Буковині осіли два народи, одної виправді віри та не одної мови і культурної вдачі. Котрий з них перше тут осів, не наша річ про се говорити, але досить, що вони від незапам'ятних часів разом в як найліпшій згоді з собою жили і тепер живуть. Історія нігде того не каже, щоби Румуни і Русини з собою бороли ся, чи то на полі битви, чи суспільних інтересів; противно вони всюди виступали яко союзники і товариші против спільних ворогів. Одна лише була ріжниця меж ними: що культурна сила Русинів, яко народу ближшого до заходу, перемагала культуру румунського народу і всюди виявляла свій вплив на румунську суспільність. Молдавські господарі, до котрих належала Буковина, і вся тогдасня інтелігенція, улягли були культурі рускій так, що в урядах, в церкві і в висшій товариській житю заведено навіть язык руский. Ба і всяка висша культура з заходу приходила до молдавських Румунів лише через посередництво Русинів. Доводом сего може послужити їх мова, повна виразів конкретних — руских: чи то предметів господарських, чи купецьких, чи яких других, цікуючих культуру народу. Коли лінгвісти кажуть, що історія вандрівки назви одного предмету може найліпше довести, відки, якими дорогами і куди той предмет ходив, так мова румунська є найліпшим доводом, що всякі культурні предмети заходили до Румунії через Русь. Румуни одже завдячують велику частину своєї культури Русинам. Вони не мають ні найменшої причини ворогувати на Русинів і з ними заводити борбу, тим більше, коли Русини і тепер для них остали ся посередниками западної культури. Не маю тут на гаді ту жмінку інтелігенції румунської, а цілі маси румунського простого народу. Если врити наріканям румунських шовіністів, що румунський простий нарід русчить ся, так се би був найліпший доказ, що Русини — нарід висше культурний від румунського народу. Одною лише недогодою для Румунів є то, що Русини ближші до западу: коли той запад виявив природне змагане, котре Німці охрестили: „Drang nach Osten“, і против котрого жажен нарід устояти ся не може, що-ж тому винні Русини, коли і їх запад пре до всходу і поволи туди пересуває, а вони при сїм процесі мусять наткнути ся на інтереса румунського народу? Хто уважно придивить ся всім борбам національним в Європі, той доконче мусить признати, що на наших очах відбуває ся процес пересування народів з западу на всхід. Се не примха або забаганка одного народу, але се природне змагане, котрому всі народи всходу мусять улягти! Тут нічого не можуть шовіністичні заходи, ані безкорисні борби національні, а лише може помочи одно: змагане до вирівняня культурних ріжниць і утворене одноцільної європейської культури.

Се одже що до міжнародних відношень Русинів до Румунів. Звернім ся тепер до відношень обох народів на церковнім полі.

Русини і Румуни а православ'є.

Обидва народи Буковини належать до православної церкви. Ся церква була тим китом, що визала їх до спільної акції против всяких внішних ворогів. Церква православна не робила ні найменшої ріжниць що до языка і нації, вона лише знала православних вірних. В монастирях в Молдаві і Буковині пробувало множество монахів обох народностей, а богослуження відбували ся до найновітніших часів в обох церковних языках.

І тут видно, що Русини виявляли лише благотворний вплив на Румунів. Образованіше бо духовенство молдавське образовалося на старословенській і рускій церковній літературі, яка виводила ся в XVII. і XVIII. віці на Руси-Україні, ба ще й тепер молдавські учені теолоґи засягають для збільшення своїх відомостей до скарбу рускої теолоґічної літератури.

Нема одже і на сїм полі причини, котра би побуджувала Румунів буковинських до ненависти против Русинів: противно церков православна в Буковині, злучивши обидві сї народности під свої крила, могла би як раз, вирівнюючи національні суперечности обох народів, і тепер в ері національних борб і шовінізму, помирити їх і погодити. Як добра мати напимченими і прозьбами до згоди доводить своїх нерозважних дітей, що без потреби з собою деруться і взаємно завдають собі тяжкі рани, так могла би і наша церков залагодити в мирний спосіб непотрібну борбу сих двох народів. Що-ж за красна, щож за взнесла задача припадає тут церкві! Тут може вона виявити свій вплив і показати світові, що вона не є цілком злишньою інституцією для людства, як се голосять всякі вороги християнства, але що вона для добра людскости, для взаємного сї порозуміння є інституцією конечною і святою! Тут може вона світові доказати, що задача єї — свята, що головною єї цілею є — всеобіймаюча любов християнська, без всякого самолюбія і користи; що в першій лінії „царство єї не з сего світа!“

Але що-ж за нещасне фатум спало на нашу православну церков? Що за нечиста сила відвернула єї від святої єї задачі і кинула єї як раз в обійми духа незгоди, ненависти і партійної борби?

Тут в Буковині відбуває ся та сама смутна історія, що ми єї виділи в царгородським патріархаті: православна церков винаймила весь свій вплив, з виставленням власних інтересів на небезпечність, національному шовінізму і служить вже не православію і єго інтересам в краю, а лише націоналізму того народу, до котрого належати хоче єї єрархія! Поступоване православної церкви в Буковині, се не то розумне поступоване католицької церкви в цілком подібних національних, міжнародних відносинах, яке бачили ми межі Німцями а Італійцями в Тиролю, межі Німцями а Словенцями в Країні і Хорутанії, межі Німцями а Чехами в Чехії і т. д., де вона відповідно до своєї поваги всі свої сили напружає, щоби спорючих помирити і привести до згоди — ставляючи себе завжди на місце безсторонне, неутральне, понад партіями!

Які наслідки можуть вийти з політики православної церкви в Буковині, може легко кождий угадати, тим більше, коли видів природний результат з подібної політики патріархату царгородського.

А що ся політика православної церкви в Буковині точісенька така, як тога, що свого часу була в патріархаті царгородським, увидим тогди, коли розберемо ближше всю діяльність теперішнього єї голови, митрополита Мораря.

Звернем ся одже до Вас, Отче Митрополите, і покажем Вам всі Вапні вчинки, а Ви судіть самі, чи можуть вони причинити ся до чого доброго для нашої церкви, або, коли вже так бажаєте чим будь прислужити ся румунському народові, — для добра самих Румунів.

З УКРАЇНИ.

(У відповідь Українцю-Слобожанину).

Прочитавши з України допис у 17. ч. „Буковини“, я зрадів тому, що підіймаєть ся нарешті межі нашими патріотами питання: Хто чим думає бути користним для Руси-України? Аджеж годі й казати об тім, що кожна ідея вимагає від людини різних обовязків, і коли людина не з вітру балакає про річі ідейні, а дійсно живе ідеєю, то вона глибоко се розуміє й сама мучить ся, що нічого не може зробити для власної ідей. Але на жаль та на лихо не так чогось стоїть справа в нас. От через віщо якоюсь іронією відгукують ся отсі слова д. Слобожанина: „А може хто небудь з „старих“ згодивши ся зі мною, ближше підійде до тої

мети, що я поставив*), і словом або на папері прояснить хоч деякі з тих стежок, а молоді послухають, повчать ся.“ Гірка буває правда, але нігде єї дівати: молоді вже стратили надію почути чогось від наших „старих“ Слобожан. А до того навряд чи почують нас з „Буковини“, бо о скільки мені відомо, то в нашому великому місті тільки оден з них (а їх тут чимало) одержує „Буковину“. Взагалі вони не дуже то кваллять ся на нашу молоду літературу, на наші часописи. Та й справді, на що вона здала ся їм, коли під боком є багатша література, ба навіть рідніша для них? Рідніша, кажу, бо більше кохають ся вони в ній, більше сприяють єї розвою...

Може скажете, моральний обовязок підтримувати свою рідну літературу там, де відроджуєть ся нація? там, де ся література ще така вбога й так мало єї читають і знають про ню? там, де що року сливе в кожній часописі недобір? там, де така біднота, якої бодай не зазнала ніяка спілка поступова, а не те, що двадцяти-мільонна нація? там, де всю націю сю обсіла й обгорнула така темрява, що й не видно, хто кудю йде? там, де так цінко тримають ся рутинні традиції російської суспільности? там...

Еге-ж! моральний обовязок, але мабуть ще „не на часі“ балакати й вимагати від нас моральних обовязків. Та взагалі, чи можна їх вимагати? Проте факт сумний байдужости нашої до рідних справ лишаєть ся фактом. Ми заплющуємо очі на своє рідне, а тим часом кохаємо ся в чужому, закидуємо себе чужою літературою й тратимо силу грошей на чужі часописи. Я не кажу тут про літературу таку, без якої нехай вже поки-що не можна обходити ся, але-ж кожний згодить ся, що замість „Живоглисного Огляду“, „Ниви“, „Вокруг Світа“, замість „Стрекозы“, „Шута“ і іншої парнографії, слід би патріотам нашим передлачувати „Зорю“, „Буковину“, „Батьківщину“, „Дзвіночок“, „Бібліотеку для молодіжи“, „Зеркало“ і інші. Де буде більше духової справи, хіба в край вже здеморалізована людина не побаче й не зрозуміє. Я певний, що наші батьки роблять так не через те, що вони справді так неморальні, але більше через те, що лихоліття приспало їх і більшість їх лишила ся далеко геть по заду сучасности й не знають гаразд усіх наших справ. От через віщо й не диво чути від них, що буцїм то Академія Наук задля нас ще не своєчасна, бо бракує в нас учених. Звідки-ж вони з'являть ся, брати мої милі, коли се кажуть самі такі вчені, що вони вважають себе, а також і другі їх лічуть, рідними синами України? Звідки в нас що небудь доброго буде, коли ми хилимо ся все до чужого, коли не поважаємо свого рідного, не поважаємо своєї ідей, а тим дійсне не поважаємо й себе самих?

Є ще час схаменутися й оглянутися на вкруги: ще можна кожному увійти в осередок всіх рідних справ і віддати на них усе те, що кожний зможе, на що кожний здатний, до чого має хіть і прихильність. Згода й спільна праця — то великі річі. Дива дивні роблять вони...

Але вибачайте, я дуже збочив. Розмова моя повинна бути не про се. Так от кажу, не знаю, як буде далі, а поки-що, то коли хочете, щоб вас почули Слобожане, так треба задля свого писати по чужих часописах. Звідти вони швидче вас почують і зрозуміють. От через віщо й відповідь на запитанє д. Українця-Слобожанина, зараз годі почути в нашій літературі. А також і через те, що ніхто з наших старих Слобожан доси не пише по наших часописах. І доводить ся справді молодіжи блукати в темряві і майже до всього доходити самотійно. От через віщо дуже користною річю буде всяке слово об тім, що й як треба робити молодіжи, щоб запобігти тих хиб, які вже з ким лучили ся, і щоб користь якась була з тої праці. Коли чимало людей відгукнуєть ся на се запитанє, то може щось і вийде.

Я спробую сказати те, що довело ся постерегти мені в нашому життю.

Перше за все розмова про нашу народну літературу. Чудо якось у нас дієть ся. У нас

*) Що взагалі робити, як робити і якими шляхами й стежками підійти молодіжи до народа й побачити, що в ній дієть ся і зрозуміти, що єму потрібно.

або книжка справді написана талановито, або в край погана. Середущого мало, бо переважно буває так, що книжки для народа пишуть або талани, або якісь шахраї. Через се виходить, що по скількості наша народна література дуже бідна. А тут неодмінно й як найшвидче треба нам збільшати нашу народну літературу і зробити єї дешевою. Се діло не потребує неодмінно таланів; воно потребує людий білши-менш розумних, розгорнених, з іскрою мовляв божою. Кожен такий Країнець може написати, або переробити, чи просто скласти з етноґрафичного матеріялу, відпочиваючи через літо, дві три книжочки, користних для народа. В сїм ділі хоч би ми брали приклад з Москалів, що в 3—5 років придбали величезну й дешеву літературу народну. І як хто перечитував сю літературу, або хоч передивляв ся, то запевне постеріг, що найбільш, коли набереть ся там 5% книжок, написаних таланами. Про те сливе всі вони залюбки й з користю читають ся московським народом, бо велика потреба в народі на духову справу. Як велика і в нашому народі потреба на книжки, то кожний знає, кому довело ся хоч близько бути біля народа. І коли ми не здоволним сій духовій потребі його, то багато лиха накоїмо й народові нашому й нас діти наші проклинати муть за такий тяжкий гріх наш, бо не має либонь тяжшого гріха, як давати голодному братові каміньку замість хліба. А воно так виходить, бо поки що, а Мянухини та Левухини*) свою місію ведуть.. От се перша й найголовніша точка. Будемо тепер іти далі. Не будемо тут довго залишати ся на тім, що дуже користними й цікавими з'являють ся всякі дописи з нашого життя, дописи про наш край, що його ми так мало знаємо, дописи про все, що чи так чи сяк вразить чоловіка. Се кожен доконче робити ме по зможі, коли трапить ся. Але от що до збирання етноґрафичного матеріялу, так тут треба зауважати ось що: Тут може трапити ся чудернасьня й непорозумінє, коли пан іч етноґраф підійде до якогось дядька і буде з ним поводити ся по панському. Чоловік тоді наскáže вам такого етноґрафичного матеріялу, якого ви ніколи й не думали й не гадали почути; увесь свій скарб московський він вам викладе. І диву даєть ся етноґраф. Сум і жаль обгортає його молоду душу, що сподівала ся побачити й почути зовсім не те, і безґрунтовою йому здаєть ся ідея його, бо сам він своїми ухами чує, своїми очима бачить, що конає, гине Україна... Але коли підійти до тогож таки чоловіка вмійючи поводити ся з ним, не як з музиком, а як з рівним собі, та не раптом і не просто питати щоб не налякати, як часом буває, а так по волі-волі й самому розповідати й його слухати, то багато, ой як багато можна дізнати ся від нього цікавого й користного. І стане молодий етноґраф тоді вже на такий міцний ґрунт, що в вік не схвильєть своєї ідей... Також точісенько й пісні...

А то от ще книжки українські. Тут також треба знати, як підійти до чоловіка і з якою книжкою. Коли чоловік з роду не бачив книжки на рідній мові, то звичайно він попередю здивуєть ся. Далі може почне пронизувати, що писано по „хохлацькому“, по простому; може й не охоче візьме. От тут, як дасте йому „Сіру кобилу“, або Раєвського, або „Київский ярмарок“, чи „Москаль як схоче, то й чорта обморочє“, то він, прочитавши, скаже вам: „Дайте мені краще московських, бо я сих не розумію“. І знов обливаєть ся кровю молоде серце, сум і жаль бере знов молоду душу, що конає, гине рідна Україна... Але знов кажу, коли й тут підійти вмійючи, коли попередю с а м о м у прочитати чоловікові сему де-кілька гарних книжок, щоб він прислухав ся й привичайв ся до незвичайної річі — до книжки на рідній мові, коли при нагоді тут дещо пояснити, щоб йому було зрозуміло, що й як і до чого, коли далі з остерогою і вмійючи, вибирати і давати книжки йому, то вийде зовсім инша річ. Як се трапить ся в літі, так тут чоловікам звичайно не дуже то вистарчає часу читати книжок; проте школярі раз-по-раз товкти-муть ся по обіді біля вашої хати і ждати муть, коли ви закличете їх до себе, щоб прочитати їм книжок та змінити прочитані вже ними

*) Московські видавці що годують і Україну своїми творами.

книжки на нові. Коли буде у вас вільний час, то неодмінно треба заставляти хлопців переказувати, що вони дома прочитали в тій книжці, що вам повертають і як вони їх розуміють. От тут що книжка, що хлопець, то й натуральна тема для всяких розмов. І от перед вами що дня збільшається зацікавлена аудиторія, і тільки вмюючи поводити ся з нею не квапити ся, не раптом, то напевне залишите по собі багато доброго сліду...

А то може доведеть ся кому здибати ся з братами-штундовими, то не можна не звернути уваги й на них, бо брати, то найбільша моральна сила на Україні. Але на лихо змагаючи ся до любови й освіти, їм доводиться користувати ся з московського жерела не зрозумілими книжками й вони зіпсовують свій дух, деморалізують ся, відривають ся від своєї нації і не самохіть переходять на бік Московщини. І коли останніми часами йде вже й між ними національний рух, то тим більше треба допомагати своєму. Але тут вже не так легко здоволити духові потреби братів, бо се потребує й святаго письма, а в нас, на сором наш, про се мало дбають. Не можу не нагадати тут хоч про „Тихомовні сьніви“, що залюбки читають ся братами.

Тепер що до культурних верствів нашої суспільности, так тут діло стоїть, мені здається, у такому стані: З одного боку темрява й брак національної освіти, з другого старанність до загально-російської псевдокультури і ворожість до всього українського. Проте факти, факти й факти, завжди доведуть майже кожному ту живучість і високість нашої великої ідеї, а моральне почуте правди прихилить такого чоловіка до нашого боку. Треба тільки як найбільше до всіх бути толерантним. Не треба вимагати в раз від чоловіка чогось великого, бо чоловік не машина, що єї можна пустити куди схочеш. Кожна нація має різних людей, з різною освітою, з різними поглядами, з різним розумінням моральности, і тут Україна не може бути винятком. А що найбільше, то не забувати, що ми поперед усього змагаємо ся за те, щоб повернути свою націю, і повернути єї як найкращою, а тоді вже вільно буде нам працювати й далі нищити в себе всі лиха, всі зла, о скільки се можливо буде межи слободним народом. Одже, коли се перше, найтяжше найгірше зло — крадіжку нашого народу, нашої історії, нашого сучасного існування — знищимо, тоді зможемо сміливо сказати, що розбили на руках і ногах кайдани й можемо вже ходити і робити, що ми вільні, що вже можемо мати „в своїй хаті свою правду і силу і волю“. Здобудемо і на нашу націю, а тоді здивуємо своїм поступом увесь світ!...

Звичайно, кожен їдучи на село, коли він несе туди з собою ідею, повинен заздалегідь обміркувати, що йому може тринити ся й що він буде робити, а відтак набрати з собою книжок, часописів, кожної часописи хоч по де-кілька чисел на взірць, щоб ширити їх межи народом та інтелігенцією. Взагалі треба з'явити ся до села дійсним Українцем, а не якоюсь дїевою особою, щоб грати там роль, як на кону театру. Се зараз постерегають люди й тоді всі слова ваші будуть як горох по горобцях. Зовсім инше діло вийде, коли ви зможете свою історію показати й довести кожному, що діти України-Руси не в край ще деморалізовані, що вони уперто тримають ся своєї нації, уперто прямують до своєї мети, змагають ся до зачину за право свого народу, за право людини...

З тим вибачайте мені, любі брати мої, що даю вам одну ленту, але даю єї від скудости моєї. Може по мині ще хто відгукнеть ся, ще подасть ленту, а то може й цілий талант.

Іван Степовик.

Липа

Перегляд політичний.

В Раді державній вела ся минушого тижня дискусія над правительственным проектом о віденських будівлях комунаційних, і прийнято вкінці сей проект. В суботу прийшов під нараду проект закона о регуляції валюти. На сїм послїднім засіданню виїс міністер справ внутрішніх такжє проект закона о охороні і нищенню зарази легких у рогатої худоби.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

Після відомости, виїшовшої з Будапешту, наступить скликане спільних делегацій між 15. а 20. вереснем.

Сего четверга, дня 26. мая, скінчило ся п'ятдесять лїт, як данський король Християн IX., тоді ще наслідник престоло, звінчав ся з гескою княжною Люїзою. На ті роковини і на торжество золотого весїля має зїхати ся родина і своїки короля до Копенгаґи з всіх сторін Європи: з Росії, Англії, Греції і Австрії. Князь кемберлендский вже перед кількома днями приїхав до Данії, грецький король виїхав з Атен і в Любеї має всїсти на данський корабель королівський, а англійський наслідник престоло мав приїхати в понедїлок. Російський цар з царицею, наслідником престоло, великим князем Михайлом Александровичем, великою княжною Ксенею і Ольгою виїхав в суботу морем на пароході „Полярная Звїзда“. Разом з сим яхтом їде також мала ескадра военна. До Берліна має вступити цар разом з наслідником престоло по торжествах копенгаґських, хоч в урядовім оповіщенню о тім нема згадки, а противно сказано, що по тритижневій неприсутности підчас повороту проектує ся виїзд морем на фінський архіпелаґ.

В німецьких газетах появили ся поголоски, будьто-би німецький цїсар Вільгельм хотїв назад помирити ся з князем Бісмарком. Се пішло з того, що при нагоді заручин ґр. Герберта Бісмарка з ґрафинєю Гойош цїсар дістав о тім письменно повідомлене, а відтак чемно відповів на се письмо. Газети інспіровані Бісмарком перечають сим вістям.

Новий кабінет італійський під президентурою Джіолітово зложив вже присягу в руки короля. Правительство італійське повідомило двори європейські о складі нового кабінету, а заразом заявило через італійського амбасадора австрійському правительству, що кабінет хоче продовжати дальше приязні відносини до Австро-Угорщини.

З Константинополя доносять, що турецьке правительство дало відповідь на болгарську ноту вже давнїше в довірочній бесїді, яку турецький комісар в Софії Ресїд-бей мав з болгарским міністром справ заграничних Грековом. На знані жаданя Болгарії, поставлені при нагоді убійства Вулковича, Порта заявила, що готова по скінченню процесу Мерджана і Хріста домагати ся від Росії, щоб вона видала братів Туфєкчєвих і Шиманова. Що-до жаданя, щоб болгарських емігрантів видалити з границь Туреччини, то Болгарія мусить наперед предложити їй докладний спис сих осіб. А що до признання иншого стану політичного в княжестві, то Порта радила болгарському правительству, щоб воно було терпеливе. Тепер болгарський міністер справ заграничних Греков поручив болгарському аґентови в Константинополі Димітрієви, щоб він пригадав Туреччині єї обіцянки що до домагання від Росії убійців Вулковича і рівночасно, щоб заявив, що небаком болгарське правительство предложить спис емігрантів.

Буковинські товариства рускі.

Комітет зложений з рамени всіх товариств руских для устроєня вечерка в пам'ять Шевченка, Шашкевича, Федьковича рішив задля обширїйших приготувань відложити сей вечерок з дня 2. лат. червня на пізнїйше. Заразом мило нам подати до відомости, що на день вечерка, котрий доси напевно ще не означений, прибуде до Черновець славно звїстна з торічного свого концерту дванацятка львівського сьнівацького товариства „Бояна“, котра своїми чаруючими піснями причинить ся до звеличення пам'ятки наших народних гєнів.

Дрібні вісти.

(Президентом краю) іменований дотеперїшний президент віденської поліції барон Кравс. Важний сей уряд поліційний виконував

бр. Кравс від 1885. року, хоч попередно від р. 1858, як вступив в державну службу, був все урядником адміністративним і ніколи не служив при поліції. В 1876. р. він заступав місце старости в Кремсі, а в 1878. р. став старостою в Вінер-Найштадті, де положив великі заслуги коло придушення анархістичної агітації між робітниками. В 1884. р. перейшов яко радник до віденського намістництва, де ему між иншим придїлено реферат в справі убогих, а відтак покликано єго на місце директора віденської поліції. Барон Кравс здобув тут всяке признане задля своєї безустанної пильности, докладної точности і совістности, з якою виконував обовязки свого уряду. Вкінці положив бр. Кравс і при реорґанізації віденської поліції великі заслуги, проте одержав з нагоди теперїшнього свого іменованя звїзду до командорського хреста Франца Йосифа. — Маємо надїю, що новоіменований президент не менше, як єго попередник ґр. Паче, буде для всіх справедливий і совістно буде сповняти свої переважні обовязки для добра краю і держави.

(ґр. Паче) опускає в недїлю Чернівці. З жалем прощає мужа, що за короткий час свого тутешнього урядованя зумів своєю пильністю і енерґією, своєю справедливістю, своїми правдиво людськими поглядами з'єднати собі серця всіх людей доброї волі. Проте кличемо єму при відході на нову посаду щиро-руске „Щастя Боже!“

(Конкурс) на місце молодшої учительки при чотироклас. школі на передмісті Монастирищу; на місце молодшого учителя і молодшої учительки при чотирокласовій школі в Клокічці; на тимчасове місце помічного учителя при школі в Калічанці, виписаний до 10. червня с. р. На всіх сих посадах вимагає ся викладава мова руска, волоска, німецька.

(Звїстний російський маляр Верещаґін), котрого — як ми недавно доносили — укусив скажений пес в ногу, піддав ся пастерівській методі лічення і виїшов сими днями з шпиталю зовсім здоровий.

НОВІ КНИЖКИ.

„Бібліотека для молодїжи“ книжочка 4 вже появилася з слїдуючим змістом: 1.) „Олександр Барвїнський“ (портрет). — 2.) „Вечір“ (поезія Михайла Коцюбинського). — 3.) „Казка про Правду та Кривду“ (Панаса Мирного, уривок). — 4.) „Колись і тепер“ (статя І. Спільки). — 5.) „Шануймо зуби“ (гігієнічна статя В. Сухоноса). — 6.) Дещо для дїточок: „Казочка про бабусю та курчата“ (з уст народи. Чубинського), „Штука“, „Загадки“, „Відгадки загадок з 3. книжочки“.

Цїна збіжа.

В Чернівцях платили дня 28-го мая 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.40 — 9.65 зл.
жита	8.40 — 8.50 „
ячменю	— „
вівса	6.50 — 6.60 „
ріпаку	— „
конюшини	— „
кукурудзи	— „
гороху	7. — 8. — „
оковити	14.25 — 14.50 „

Курс монет

дня 28-го мая 1892-го р.

дукат	5.62 — 5.68 зл.
рубель папер.	1.26 — 1.27 „
наполеондор	9.48 — 9.53 „
100 марок	58.45 — 58.55 „

З печатні Г. Чонпа.

Предплата
платна в Чернівцях
вносить:
на цілий рік 5 р. — кр.
" пів року 2 " 50 "
" чверть року 1 " 25 "
для заграниці 5 рублів або
12 франків
Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Д. Горювца,
ул. Головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буквини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровица, ч. 2.), куда все і дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповіщення і прилоги обчислюються по найдешевших цінах.

Ч. 21.

Чернівці, дня 22-го мая (лат. 3-го червня) 1892.

Рочник VIII.

Руска депутація

у нового краєвого президента бр. Кравса.

В неділю, дня 29-го мая прибув новий президент бр. Кравс до Черновець. В понеділок представляли ся йому всі підвладні уряди, в вівторок, робив пан президент свої урядові візити, причім поїстив також двох Русинів, надсвітника Винницького яко управителя карного суду і о. крилошанина Костецкого, а в середу, дня 1-го червня приймав представителів різних товариств і корпорацій. Того самого дня явилась у президента і руска депутація, а в складі її ввійшли рускі послы: Єр. Нігуляк, Іван Тиміньський і др. Ст. Смоль-Стоцький, і представителів всіх руских товариств, а то: радн. Волод. Ясенинський, кр. о. Костецкий, о. Козарішук з Неположайців, о. Манастирський з Маньської Долини, ад'юант Михайльський і власитель реальності Ник. Вишневський.

Провідник тої депутації Єр. Нігуляк повчав п. президента отсею промовою:

„Високодостойний Пане Президенте!

Позвольте, щоб я в імени зібраних тут представителів черновецьких руских товариств і в імени руских послів яко заступників буковинських Русинів повчав Вас, Високодостойний Пане, з новим привітаннем при обняті найвищого політичного уряду в нашім краю і пожелав Вам до Вашої переважної задачі щасливого успіху.

Его Величество Наш всіма люблений Мо-

нарх зволив під дуже тяжкими обставинами повірити Вам, Високодостойний Пане, сей дуже важкий уряд, а вже се само подає нам певну поруку, що Ви, Високодостойний Пане, сповняючи взнеслі бажання Его Величества, відіти всі свої народи щасливими, будете рівно прихильні всім народностям сего краю, а тим самим і Русинам.

Буковинський руский народ, що становить більшість нашого краю, остав через дуже невідрадні обставини в своїм культурнім розвитку, для того потребує він в добре зрозумілім інтересі державнім тим більшої помочи і підмоги зі сторони правительства.

Найважнійша задача нашої теперішньої трудної і з великими жертвами полученної мирної патріотичної праці лежить в тім, щоб ширити межн темними масами нашого народу світло правди і привести їх до свідомости людських прав і обовязків.

Покладаєм одже нашу надію на Вашу прихильність, Високодостойний Пане, тим більше, що незрівняна вірність, пожертвоване і прихильність Русинів до нашого Монарха і Австрії виражала ся кожного часу.

Можете, Високодостойний Пане, бути переконані, що духові провідники буковинського руского народу не тільки не будуть робити Вам, Високодостойний Пане, в Вашім тяжкім і з великою одвічальністю сполученім урядованю трудностей, а противно старати ся будуть, після свого найліпшого знання совістю трудити ся по силам для добра держави і краю.

А тепер кличемо з нового серця на довгу і успішну Вашу працю, Високодостойний Пане Президенте, щиро руске: „Многая літа!“

На сю промову відповів президент бр. Кравс, що буде підпирати всі змагання в границях законів і бажає для того, щоб всі товариства розвивали ся точно на підставі статутів, а з рускими послами буде мати нагоду стикати ся частійше та поінформувати ся о потребах руского народу.

Потім познакоив ся пан президент бр. Кравс з всіма членами сеї нашої депутації і подякував за висказані житливі слова.

Допись.

Пастирське посланіє митрополита Мораря з поводу сегорічних великодних св'ят.

III.

Стан правосл. церкви перед митрополитом Морарем.

Коли попередники теперішнього владики Мораря, а особливо коли митрополит Гакман стояв на чолі нашої диєцезії, церковь православна була правдивою матерею обох народів; вона любила одних не гірше від других. Перед очима сих срахів снував ся лише один ідеал — церква православна. Для того, гейби яке пресервативум против унії в сусідній Галичині, котрої ісповідники є Русинами, завели вони не руский, а румунський язык в православних школах і закладах, та румунську переписку з підчиненими собі парохіальними урядами. Ніхто з Русинів не протестував.

У ВІДПОВІДЬ

Д. Н. Шкурганови на его статю „Преважна справа. „Audiator et altera pars“.

І Півніа читає
З усієї сили,
І Крестовоздвиженского
І в „языкословы“
Так і претесь, і всі мови
Славянського люду,
Всі знаєте, а своєї
Дасть Бог!..

За Шевченком.

В 10. ч. часопису „Bukowiner pädagogische Blätter“ „списав“ д. Н. Шкурган „великих слів велику силу“, а в тих многих словах много путанини, котру в інтересі правди спростувати конче.

Липаю всеру статі д. Ш. на боці, бо визначає ся він єдино діявизною стилістикою сего „языкослова“.

Далі наводить д. Ш. межн ріжними ріжницями виговору, які тільки можливі в яком закутку Руси, а межн ними й такі видумані, як: нафчти, сат, мужь, стаф, хоря (гора) і т. п.

Припустім, що й справді є всі ті ріжниці в вимові, то що-ж се доведе? Що „етимологі“ всі ці трудності хотять збільшити ще й купюю знаків (як: і, н, ђ, ѣ, ѣ; — м, н, і; — вй, вѣ, вѣ, ђ) на один і той сам звук; наколи фонетика хотять на кожний звук мати тільки один оди-сінський знак. При тім забуває д. Ш., що підставою фонетики є правильна мова писменна, якої мають із шкільних книжок учити ся ученики, а не неправильний виговор нарічевий. Етимологі наші можуть сеї штуки навчити

ся у учителів німецької правописи, що вчать її на підставі письменної мови книжок шкільних помімо ще ріжнородніших, ніж у нас, нарічевих ріжниць.

Книжки шкільні писані фонетикою будуть подавати одностайний виговор рускої мови письменної, одже не нарічеві форми ріжкою правописею. Розуміє ся, що мова та що до звуків, форм і слів не буде ані „залуцким“, ані „буковинським“, ні галицьким або українським наріччям, та ні видуманою д. Ш. „австрійсько-руською“, а лише літературною мовою руских мірдаїнних писателів, котру кожний учитель рускої мови знати повинен, так само, як учитель німецької мови знати й учти мусить мову Шілера, Гетого і т. п., а не наріччя рошоских Швабів або жаргон сада-гурских жидів. Хто-ж не розуміє сеї літературної мови Шевченка, Шашкевича, Федьковича і т. п., до котрої належать і слова вичислені д. Ш. на стор. 161, той повинен її навчити ся. Що д. Ш., як сам каже, її не знає, ба навіть не розуміє, того доказом его статі, повні похибок проти найпростіших правил граматичних, особливо-ж звукових і стилістичних. Доки такі вчителі будуть наші діти вчити рускої мови, ба навіть кваліфікувати учителів, доти справді годі сподіватись конечних успіхів. Се наслідки сліпого консерватизму, що противний поступови, признаному загально за конечний.

Проти нашого речення, що всі фонетичні писателі майже (!) однаково пишуть, воює д. Ш. в своїй славній логіці тим, що наводить ріжниці, які додибують ся у фон. писателів. Вишпуртавши

лише кілька слів, із котрих видно малі ріжниці, які були ще перед управлінняною правописею Желехівського, кінчить д. Ш. тим, що теперішню згоду фонетиків обясняє в злосливий спосіб; бо не може проти неї поставити такої згоди т. зв. етимології, між котрими є „етимологі“ Шкурган, „етимологі“ Купчанко, „етимологі“ Марков, ба й „звумологі“ Андрійчук; розуміє ся самі „первостепенні“ языкослови європейської слави.

Тут воює д. Ш. і в підступний спосіб, наводячи ріжниці, які находились в писаннях фонетичних перед управлінняном фонетики, коли кожний з вичислених писателів писав у свій спосіб. А з усього ним наведеного видно тільки ріжницю у відданю звука і та и. Чому-ж то честний борець за „етимологію“ не сказав світові, що тепер уся праса руска, що вживає фонетики, хоч і нема ще грамматики фонетичної, лише однаково? Чому не пояснив сего, яким се чином діє ся, що хоч вже тільки маємо граматику етимологічних, ніхто а навіть сам д. Ш., не вмів писати етимологічно? Видко, ему не відповідало се до баламутства, яке задумав своєю писаниною. В кінці належить спізнати ще й то, що д. Ш. яко коректор статі „Преважна справа“ з ч. 9. „Buk. päd. Blätter“ найшов в ній 3 похибки, а то раз „учитель“, а раз „вчитель“, (у д. Ш. видите в сих словах у а в не одно ефонічне відданє звука у), раз „тоди“, а раз „тоді“, тай раз „безуспішно“, а раз „успіх“. Прошу одже сеї дві похибки „безуспішно“ і „тоди“, котрі д. Шкурган при коректі пересліпав, справити на „безуспішно“ і „тоді“ а в 10. ч. на 157. і 159. стор. справити похибки

стував против сего, бо видів в наміреннях своїх владики щирість для православія. Але ніхто з тих єрархів не робив таких нездарних і нікчемних експериментів з православними Русинами, як роблять тепер, ніхто не наслав їм, свѣтови на глум і сьміх, свѣщенників, що не вміють мови своїх парохіян; ніхто з єрархів не переслідував свѣщенників за їх ниродність, як се діє ся тепер під всякого рода претекстами! Крім внутрішньої румунської кореспонденції Русинам не діяла ся від попередних єрархів ні найменша кривда: ані духовенство, ані нарід не мали чого на них нарікати. Для того з приємністю згадують старі свѣщенники той час мира і спокою межі православними.

Але цілком інші обставини наступили, від кола митрополит Морар став керувати судобою нашої церкви.

Митрополит Морар яко румунізатор.

Дохопивши ся престола владичого, він без всякої церемонії взяв провід румунського народу в Буковині в свої руки. Тим самим, розуміє ся, виступив він против цілого руского народу, хотий сей нарід становить більшу часть его паствні заінавгурував політику нову — доси небувалу, політику беззглядного переслідуваня Русинів і їх інтересів. Під претекстом, що ніби то кождий Русин нахилиє ся до унії — бо говорить тою мовою, що й уніят в сусідній Галичині — він не перебирає в средствах, щоби Русинам, тим найвірнійшим синам православія, відобрати всяку можливість, доступити до будь якого поступу культурного. Ба що більше: щоби Румунам допомогти, він взяв ся за таку методу, яка нігде в свѣті не практикує ся! Замість звернути ся впрост до румунського народу — коли вже зайшла его така охота — і єму помагати, що для Русинів менше би було болючо, він звернув всю свою увагу на Русинів, щоби, не допустивши їх до ніякого поступу, тим самим прийти в поміч Румунам. Бючи Русинів і донтажчи їх найсвѣтійші чувства і інтереси, хоче митрополит Морар вивести румунський нарід в велику націю в краю! Се занадто обхідна дорога для поступу румунської справи, а занадто болюча метода — для Русинів. Русини би вреніт і нічого не мали против него, коли-б він Румунам помагав без так ласкавої опіки над Русинами. Русини мають тільки жизненої сили в собі, що можуть собі помочи без підмоги, хоть би чиеї; вони перебули всякі завірюхи і невзгодни часів, утратили аристокрацію і міщанство, а все виїшли з того всего чисті як кришталь, ціло і не нарушено; вони встали і без помочи єрархів обійти ся. Лише Русини не стерілять, щоби хтось сьмів против

них і їх інтересів ділати, хоч би се й був сам владики! Против сего будуть Русини вічно протестувати!

Деморалізуючі средства, якими послуґує ся митрополит Морар.

Щоби ідеали своєї хоробливої фантазії зреалізувати, взяв ся митрополит Морар за средства, котрі що найменше треба назвати деморалізуючими. Деморалізацією духовенства хоче він допяти своїх задушевних цілий!

Насамперед взяв ся до словянських імен і прізвищ: перевернувши своє імя з Андриевича на Мораря, потягнув він цілу зграю духовних, що хотівши достунити его ласки, поперевертали свої прадіні словянські імена на румунські, часто додавши лише до руского пня румунський хвостик, чим заманіфестували вони, як хочуть понимати справу православія в Буковині! Таким чином повстали: з Єремєвичів — Берарі, з Цуркановичів — Цуркани, з Левницьких — Левнєскули, з Голембювських — Порумбєскули, з Пйотровських — Петрескули, з Калиновських — Калинєскули і т. д., і т. д. Се перший результат деморалізації. Все-ж таки було-б воно ще найменше лихо, коли-б з переверненем руского імя на румунське не наступила була zarazом і погорда всего, що руске. Если би митрополит Морар і всі его сподвижники на полі переверчуваня імен, заглинули до Чечів або Поляків, то увиділи би, що найбільші їх патріоти і народолобці носять свої прадіні імена, не вважаючи на то, що вони імена чужі. Порівнаймо лиш такі знавінам з газет імена, як: Рієр, Цукер, Герольд, Шварценберг, Рітнер і т. д. Се самі імена німецькі, а пречі ті що їх носять патріоти чеські та польські. Не в іменах національних лежить діла поміч для нації, а в невисипущій праці около народу. Що більше зискали Румуни на людех з переверненими іменами, як не то, що будуть мусіти колись кормити тих параситів своїми соками на власну шкоду. Дивно лише, що з свѣтської інтелігенції не прийшло нікому на гадку, своє імя змінити; вона тим мабуть хоче дати до призна, що не такими безглуздиними подвигами гадає помагати своєму народови а чимсь розумнійшим! Та ба! Владичі не о імена ходило, а ходило єму о то, щоби заманіфестувати свою ненависть против Русинів і всего, що лише нагадує на їх екзистенцію! Чи відповідає се стану духовному, а що більше, владичому? За переверчуванем імен особових пішло в слід переверчуванем імен місцевих. В диєцезальнім шиматизмі писанім по німецьки, трудно тепер розізнати, як властиво яке село називає ся; там можна

знайти такі назви, як: Costrijuca, Toraceni, Gura-Putilei, Pariu-negru, Lencesci і т. д., між тим коли урядові імена, хоч по найбільшій части ще з давня зрумунчені, все-ж таки не так переверчені, а більше зближають ся до правдивої назви: Kostryżówka, Toraki, Uscie-Putilla, Czorny Potok Lenkoutz і т. д.

Що-ж за користь одже приходить православію і православній церкві в Буковині з такого переверчуваня імен руских сіл? — Ніяка користь, хіба лише та, щоби Русини знали, що владики їх воріт, що він рад би їх змести з лиця землі. А робить він то все з тої глумої ненависти до руского народу!

За владикою в слід пішла в сїм для нашого буковинського Сіона архіспасительнім подвизі і свѣщенники-Румуни. Заохочені владикою свѣщенники-Румуни, от як о. Мунтян з Мігови, мають собі за головну задачу, переверчувати рускі імена на румунські, хотий з другого боку трудно від них почути коли якої проповіді або катихизації. За се не боять ся вони від владики нагани, противно він з поминенем хотьби і найдібнійших свѣщенників-Русинів дасть їм такі серед Русинів найситні парохії! Чи-ж не деморалізація се?

А вже де пописав ся митрополит Морар своїм деморалізуючим поступованем, то певно при роздаваню духовних чинів. Ставши владикою, а маючи до помочи таку знамениту недбалість урядову — як барона Алезанього, він взяв ся цілко до того, щоби жертви Русинів. Найперше усунув він разом з Алезанієм з уряду о. Продана, а пізнійше Коморошана, за то, що вони признавали ся до Русинів і виділи спасене православія не в румунізації краю, а в его status quo. А обіжаючи своїм поведенем в катедрі при рукоположеню одного Русина — (о чім навіть заграничні газети свого часу писали) — та виганяючи навіть православних Русинів з церкви, він так був вславив ся, що майже в кождім кутку Буковини одна була лише бесіда о его поступованю. Всім стало ясно, що митрополит Морар не то, що его попередники, архієпископи своєї церкви, а національно-румунський агент. Тут зараз показав ся деморалізуючий результат сего его поступованя. Свѣщенники, що до недавна ще признавали ся до Русинів, виступили з боязни перед переслідуванем владики з руских товариств, і щоби єму ще більше приподобати ся, заснули сном вічним так, що з них нема нікому користі ані Русинам, ані Румунам, ані православію. Навіть і такі свѣщенники, що не потребували его страхати ся, от як приміром о. Іс. Мартинювич, усунули ся від всякої національної праці.

д. Ш., „подобуєся“ і „усунєся“ розділивши „ся“ від глагола, на стор. 159 „яко бы“ і „якобы“; на стор. 158 „Если“ на „если“, а на стор. 161 „видерти“ і т. б., не зважаючи вже про неетимологічні писання: намагайтеся, божь, абожь и т. п., та про пропущене ё, хоть нині ё.

О число писателів вживаючих фонетики а етимології не будемо спорити з д. Ш., бо не розуміючи, як сам каже, письменної мови рускої, не читав і не знає рускої літератури; хоть се факт, що число всіх авторів, що з переконання етимології, навіть таких „літературних“ праць, як д. Ш. не дорівнює славним писателям-фонетикам й що-до числа.

Далі ставляє д. Ш. високопарну і вельми льоґічну тезу, що писателі вживаючі (розуміє ся тільки зі взгляду на приписи шкільні) правопис Осадци ма й же (!) всі лишуть однаково. От вам слава згода! А ми думали, що хоть ті етимології, що пишуть як Осадца, лишуть всі зовсім однаково. А тут ось яка згода! Та й се диво не таке ще дивне; бо ото сам д. Ш. пише що-рік то інакше, та й то чим раз більше зближає ся до — фонетики. Хто не вірить, най порівнає его статі з тогідніх чисел „Buk. rad. Blätter“ з сегорічними, впрочім він сам признає се в 2. уступі ч. 10 сєї газети. Се найліпший доказ, чи вивчене бороненої ним правописи в протягу 6 років нар. школи не вимагає великої мук, коли д. Ш. не вивчив ся єї стало щось за 20 років яко школяр, ба й за чверть столітя свого учительованя.

Непродуктивність етимологічних писателів, до котрих д. Ш. очевидно зачисляє й себе, зви-

няє д. Ш. „неспріяючими та непорадними (!) языковими и правописными, а по части й суспільними обставинами“. Відні ті „етім.“ писателі!

Твердження „етимолоґів“, мов-то їх правопис є „історична“ руска, назве кождий свідомий історії літератури видумкою; бо т. зв. істор. правопис перенята по просту з московського.

Далі подає д. Ш. таблицю, котра доказує малу різницю правописи фон. у різних писателів, і в своїм українофобстві згадує д. Ш. що ось то в реформі правописи брали участь ма й же самі Українці. Правда жаль, що з Буковини ніхто доси сею важною справою не займав ся, але се гріх Буковинців, а не Українців.

При кінці сего уступу допускає ся честний борець за етимологію простої неправди, що писателі пристають на фон. друк своїх праць, хоть вони й не є фонетики. Імен не назвав д. Ш., бо свідомо списав неправду, позаяк нині всі рускі писателі (не розуміємо під тим таких, що десь колись списують языкові й правописні або політичні путанини) вживають самі правописи фонетичної.

Що до числа тих многих „языкословів“, що по думі д. Ш. противні фонетичі, то можемо вказати на те, що $\frac{3}{4}$ языкословів галицьких записали онюди виновці за фонетикою, українські всі, а й бук, найкомпетентнійші. Противниками фонетики є головні ті „языкослови“, що не признають самостійної мови рускої, а раді би наки-

нути Русинам з московскою правописею й московський язык.

Далше звиняє д. Ш. неконсеквентність і утяжливість правописи Осадци тим, що вона узглядняє наріччя, чого він сам від правописи виразно кілька разів домагає ся, чим головніше проти фонетики, хоть фонетика літературна і шкільна бере за підставу правильний витвір мови літературної, а не різний нарічевий.

Що покликуване ся етимолоґів на Німців, Французів і Англичан хибне, порозуміє кождий вже з того, що 2000 учителів-Німців зажадало на тогіднім зїзді у Відні упрощеня німецької правописи котру навіть ученики д. Ш. певно ліпше знають, як він руску. Не знаємо, що думають учителі французкі і англійські про свою правопис, однак се річ відома й у нас, що французка правопис, (котра є дійсно історична, а не насліпо перенята з иншої мови, як наша), має далеко менше знаків на один звук як наша.

Не хочемо розводитись ширше над 2. уступом стор. 159, де д. Ш. боронить пайрусів, найбільших покровителів етимології, хочемо вірити, що д. Ш. не належить до них, а до заскорунілих ворогів поступу, що ще чванять ся своїм пробуванем в „хрін“. З другого-ж боку ми зовсім не встидаємо ся, що власною працею видобули ся з „настоящей етимології“, котрою приголомшили нас були м-учителі ала д. Ш. Наша ревність — д. Ш. називає єї загорілим фанатизмом — в поборюваню етим. баламутства се як раз плід їх роботи обєднительної, а не на то,

аби лише не стягнути на себе его гніву. Але влади і того було за мало, особливо взглядом отсего сьвященника: бо коли треба було обсадити місце одного косисторского совітника, він перелер в правительстві, що не о. Мартиновича іменовано совітником, а о. Бежана, хоч сей що до здібностей на сю посаду не може рівняти ся з о. Мартиновичом! А зробив се владика для того, що о. Бежан Румун, а о. Мартинович — Русин! От жерело деморалізації православною духовенства в Буковині! Подібно було з обсаженням других місць духовних. На катехитурі до гімназії з руским викладовим язиком митрополит Морар покликав о. Чутуляка, котрий замість релігії тримав ученикам прелекції з історії літератури та етнографії румунської; а учеників обізнаних з румунською мовою слухав всякими секатурами, ба і лихими нотами, щоби перейти до о. Стефанельго, котрий викладав по румунськи. О. Стефанелі знов з своєї сторони обдаровуючи учеників що найліпшими нотами, чи вони уміли що, чи ні, і заманоючи тим способом учеників-Русинів до себе, улекшував о. Чутуляка роботу. А діяло ся се лише для того, щоби катехитурі руску привести до браку учеників, а тим самим і до упадку, і за помічю румунських викладів релігії плодити ще більше ренеґатів! Аж бридко стає ся, коли чоловік пригадає собі, як митрополит Морар православ'є в Буковині пустив в найми румунській справі. Хто-ж пошанує таку церкву, котрої голова сам не хоче шанувати? Що-ж має підвладний сьвященник собі думати, коли видить, що его начальник не православ'є лежить на серцю, ані інтереса церкви, а лише національна справа? Чи-ж не деморалізує се сьвященників?

В подібний спосіб обсадив митрополит Морар таке місце руского проповідника при катедральній церкві, надавши се місце не Русинowi, обізаному з рускою мовою і літературою, як то повинно бути, а Румунowi, рускому перевертневи, що не має ні найменшої кваліфікації з руского язика; навіть пробу проповідь мусів ему виробити унійт, бо він би був того не вдав! Але Морарови про се байдуже! Чорт бери всі інтереса православія, — коби проповідник лише був Румуном; а Румуном він є, от звичайно, як всі перевертні, ще більший навіть від правдивих Румунів!

Прийшло до того, що в Чернівцях крім одного о. Іс. Воробкевича та о. Івановича нема майже жадного сьвященника, щоби міг щось поруски, не то вже путнього написати, а як-так щось зібгати! Одним словом — Русини не екзистують для православія в Буковині; тут лише Румуни!

Нічо не деморалізує так страшно підвладних, як несправедливе поступоване з ними. А таке несправедливе поступоване дїє ся при обсаженню руских парохій. Щоби якусь парохію наперед якомусь із своїх забезпечити, митрополит Морар робить ужиток з прислугуючого ему права іменования адміністраторів без всякої иншої інференції. Як штучно визискує він се для румунізації, можна легко угадати! Ледви який сьвященник умре, він вже має свого чоловіка, розуміє ся що найменше Румуна, коли не кривняка; не розписує конкурсу на провізоричне обсажене тої парохії, як се при обсаженню всіх других місць в сьвітї дїє ся, а дає „свому чоловікови“ звати, щоби чим скорше просив о те місце, а він ему зараз виставить і декрет. Русин же, котрий може хто знає як довго чекає на яке ліпше місце, довідує ся аж з „Foiea ordinaciunilor“, що той а той умер, а на его місце дали того а того, розуміє ся Румуна! А коли хоче владика сему Румунowi придбати ту парохію, то тримає его, коли він занадто молодий, незаслужений, на посаді адміністратора так довго, аж доки не обіцяє ему ділич дати презенту. Коли розходиться ся о Румуна і Русина, то завісїди Румун у него перший; він робить всі заходи, аби ему ділич дав презенту. Так то приходиться, що найситтї рускі парохії дістають ся Румунам, а Русини мусять по малих парохіях коротати свій вік. Коли недостає правдивого Румуна для протегування на руску парохію, так протегує ся перший ліпший доробкевич, що за мамону готов продати найсвятїйші свої чувства, аби лише не бути щирим Русином. Примірів аж надто багато, щоби їх тут всіх вичислити. Згадаймо лише історію обсаження парохії в Вашківцях. Адміністрацію сего найбільшого села руского надали одьому з наймолодших сьвященників, що ледви два роки кооператорував, вправді Русинowi, о. Лії Масікевичowi, і тримали его там п'ять років, щоби дістав презенту! Але якже стало ся то? Дуже поєдинчо! О. Масікевич, щоби догодити митрополитови Морареви та своєї цілі допяти, заманїстував ся за найрєвнїйшого Румуна; став дома з жінкою розмавлати по румунськи, позаписував ся до всіх румунських товариств, а для „Scola română“ в Сучаві став всюди збирати гроший! І був би своєї цілі доп'яв, якби не одна справа, котра его в Вашківцях зробила неможливим! Але і то ему не дуже зашкодило, бо коли ділич п. Кшештофович з Карапчева, яко презентатор Вашківців, надав сю парохію сьому парохowi, о. М. Кунчанкови, котрий межи кандидатами на Вашківці був найдостойнїйшим, то мусів він під напором митрополита парохію Карапчеві обіцяти знов — о. Масікевичowi! Так одже до 7 літ дослужив

ся о. Масікевич до одної з найбільших парохій з кооператором, а то лише румунським язиком та румунізаційною політикою. Що-ж мають на се Русини сказати, що своїх національних чувств не хотять винаймати румунізації, як се зробив о. Масікевич? Вони за свій чесний характер скитають ся по горах та по наймізернїйших парохіях!

Подібно дїє ся всюди в Буковині при обсаженню парохій. В Лужанах владика доти крутив діличом, доки не вихав там загорілого Румуна, навіть против волї народу, що тепер ще більше протестує против накиненого ему пароха Румуна. Байдуже владикі про се, що о ту парохію старали ся таке й дуже заслужені сьвященники-Русини!

В послїднім часі був би владика ще більше таких подвигів зробив, якби ті парохії припадково не мало обсаджувати правительство. Президент Піно пізнав ся на владикі і на его справедливості дуже скоро, і всі его предложенія піддавав великій критикі та завісїди приходив до пересвідчення, що его кандидати не заслуговують на презенту! Пригадаймо собі лише історію презентування в парохіях: Рєвнї, Глібоці, Серєтї і Врїдку! Се були самі бичі на владичу справедливість, бо ані один предложенний владикою кандидат не дістав презенту!

Як справедливо поступає митрополит Морар при обсаженню парохій, так справедливо поступає він і при обсаженню кооператури. Що найситтї кооператури рускі дістають ся Румунам, і то навіть таким, що рускої мови зовсім не вміють, а ще до того сфатанізовані в семінарії — вороги руского народу!

Що-ж за користь може мати руский нарід з такого духовенства, котре его ненавидить? Мужик, що потребує сам науки від свого душпастиря, мусить его перше навчити, щоби з ним міг розмавлати ся. Чи-ж не іронія се? Чи-ж не виставляє ся церкву сим на сьміх? Як може він сповідати, катехизувати, проповідувати, або таки просто розмавлати ся з парохіянцями? Не стає ся такий сьвященник предметом насьмішок всіх своїх парохіян? А що-ж стане ся тогди, коли селянин навчить ся читати і писати, чи буде він се і тогди терпіти? Чи румунський нарід у владики має бути щось ліпшого від руского? Чи лише румунський нарід має мати своїх сьвященників-патриотів, а руский ні? Чи на то Русини в Буковині, щоби Мораревим націоналам давали хліб, а за се мали погороду і ненависть від них? Чи заслужили Русини з Слобозії-Раранча, Ширівців, Рогожівців, Лужан, Мосорівки і т. д. і т. д., щоби насилано їм ворогів їх народности?

„щоби за поряднїйших оть етімольогів уходити“; бо се не залежить від правониси, а єдино від порядного поведєня.

Незгоду школи з літературою розуміємо так, що руска народна література друкована головню фонетикою, а ніякий цінний твір не друкований правонисею д. III. або бук. книжок шільних.

Далі признає д. III., що фонетика придатна для школи, „если другої лучшої нема“, але „перечить зь натискомъ (sic), що она придатнїйша оть етімольогічною бож ся опирає ся на . . . підвалинахъ, якихъ свѣдомї языкословы“, але додамо ми, не нарід і ученики народних, а й середних, ба навіть висших шкіл, котрі не присьвятитись фільольогії славянської. Язко-словни найвчать ся й навчать ся етімольогії на університеті, де їй і місце, але всіх учеників ба й увесь нарід морочити надармо непотрібними для них річами, се непростимий грїх зі сторони сьвітлх людей, якими повинні бути учителї-педагогі.

Дальше повертає д. III. знов до улюблєних взглядом фонетики, а немилх ему що до етімольогії нарічій рускої мови і чудує ся бідняга, як можна брати за підставу фонетики правильний виговір рускої мови літературної. Не беремо ся обясняти ему сего чуда, а відсилаємо его до першого ліпшого з его товаришів, що має вчити німецкої правониси дітий, що говорять ріжно (нарічево) по німецки.

На стор. 160 видно, порозумів вже наконець д. III. надто ясні слова наші, але й зараз скрутив, мов-то „загада етімольогії є також: лишнї якъ

правильно говоришь“. На се займаємо д. III., як буде він вимовляти слова: цан, кров, жаби, соли, міх, ріля, мід, сині, колачі, їди, сухий, вітер, вікно і т. д., і т. д. без кінця і міри, щоби діти написали: цанъ а не цань, кровъ а не кровь, жабы а не жаби, соли а не солы, мѣхъ а не мѣхъ, мѣхъ, мѣхъ або міх, ѳкно а не вѣкно, вѳкно, вікно, вѣкно, і т. д., і т. д., як дійсно пишуть. На всю отсю безліч випадків не має етімольогія ніякої помочи в вимові, а дуже часто і в обхїдних, та тому невідповідних граматичних правилах. За те фонетика у всіх сих і сотках подібних випадках має певну поміч у вимові навіть помимо нарічевих сї ріжниць. Нисанину д. III. про ріжний виговір учителя мусимо часати простою вимівкою, бо виговір учителя й учеників мусить стосуватись до книжки. Що се можливе, про те найліпший доказ учителї німецкі. Етімольогії-ж не поможе і найліпший виговір навіть по відкиненню ы та ъ, на що д. III. „въ найгѳршѳмъ разѳ“ (!), як каже, пристати готов; се пізнасть кождий розсудний з прикладів наведєних в горі.

Д. III., „обзнакомленнїй зь обома правонисами“ (??), видить неконсеквентність, незрозумілість і трудність вивченя фон. правониси в тім, що фонетики пишуть: слїд а сьвіт, нїс (trug) а нїс (Nase), кулі а волів, злодій а воеводів, котї а ті і т. н. Ну, хіба глухий не дочує в сих і подібних прикладах ріжниць межи зм'яченими а незм'яченими співзвучками! А глухий ученик належить до заведєня глухо-німих, а учитель, що оглух, на пенсію.

На кінци сего уступу наводить честний борець за „етімольогію“ в словах: „панові — збіжжє“ правонись, якої Жєлєхївскїй не має, щоби хоть придумати новости, трудности й путаннннн.

Словар Жєлєхївского для д. III. не має „всѣхъ въ Австрїи уживаемыхъ (!) слѳвъ“ і за дорогий, Цїну 6 зр. за 2 обємисті томи можна покрити з павшалїй на прибори наукові школи, одже без видатку з учительської кишені, для учеників уложить ся сейчас книжочку, як в німецкїм „Regel- und Wörterverzeichnis“, а тих що найменше 50.000 слів, що є в Жєлєхївского словари вистане*) вже через анальогію для унормованя правониси тих кількох, а хоть би й кількадесятъ „австрїйско-русскихъ“ слів, які д. III. не нашов у сїм словари.

Чи „Minoritätsvotum“ через співуділ вчєного фільольоґа проф. Дра Гартнера втратило на вартості, про се не судити такому „языко-словови“, як д. III.; бо не той фільольоґ, що

*) Д. III. закидує нам польонїзм: „вистарчає“ і подає замість того: „выстачає“ або „выстачує“. Даруйте, добродїю, що для нас більша повага Жєлєхївского словар що на стор. 88 наводить слово „вистарчати“ „вистати“, котре й на Буковині вживає ся між народох. Звольте, д. III., прийняти до відомости, що наведєні Вами слова: „выстачати“ і „выстачувати“ як раз невинєні Вам слова українськї, які найдете у Квіткї II. 339, а котрі аначать по німецки: *ver-, an-, herbeischaffen, liefern*; одже зовсім щось иншого.

Перегляд політичний.

В Раді державній веде ся дальша нарада над проектом дотично управління валюти. Комісію вибрану в справі валютної побільшено на 48 членів, і вибрано до неї з руских послів п. Телішевського. Крім того переведено нараду над справою додаткового кредиту на запомогу для державних урядників. Правительство предложило на сю ціль пів мільона зр., але палата ухвалила так само, як минулої сесії, цілий мільон.

Міністерство торгівлі оголосило оповіщення що до засновання прибічної ради цлової. Задачею цлової ради прибічної після статуту є видавати свій суд в спірних случаях при вимірі цлових належностей зі сторони цісарських урядів цлових. Ся рада складає ся з голови і 52 членів. Головою є міністер торгівлі, а его місце може зайняти один з двох заступників визначених міністром торгівлі з-поміж урядників торговельного міністерства. Міністер торгівлі іменує 18 постійних членів і 34 на предложені торговельних палат на три літа. Сталими членами суть два урядники з міністерства скарбу, дальше шість осіб визначених міністрами торгівлі і скарбу, а дальше дві визначені міністром рілляництва. На 34 членів прибічної ради цлової, іменованих з предложені торговельних і промислових палат, торговельні палати в Кракові, Бродах, Львові і Чернівцях ставляють пропозицію кожда на одного члена ради. Цлову раду після потреби скликає міністер торгівлі, а її наради не суть публичні. Функція члена ради цлової є почесна і з тим не важе ся ніяке винагороджене. Члени мешкаючі по-за Віднем мають право вільної їзди і звороту коштів подорожи. Рада цлова має зібратися вже дня 20. червня.

До Відня приїхала дня 28. мая депутація Румунів під проводом дра Ратіу Альбіні, зложена з 237 учасників і має перед цісарем зложити пропам'ятне письмо з жалю на кривди румунської народності зі сторони Мадарів. Мадарські днівники се обговорюють і запевняють, що депутація не буде прийнята на цісарському дворі. На віче, яке хотіли Румуни устроїти в Відні, поліція не дозволила.

Зі Львова доносять до N. fr. Presse, що намістник гр. Бадені роздобув для Русинів деякі адміністративні концесії, о котрі попередно Русини довгий час старали ся надармо. При тім також наслідують власті дуже пильно сего, щоби подання руских партій полагали ся в галицьких урядах адміністративних руским язиком і руским письмом.

Русином родив ся, а з філології нічого путнього не знає.

Далі завіряє д. Ш., що правила фон. правопису тільки „на око легкі“. Воно правда, що тому, хто „на око“ не домагає й твердий звук від м'якого розпізнати не годен, як се з статі д. Ш. видно, правила фон. тільки „на око“ легкі, але все-ж таки легші від етимологічних, котрих для дуже многих випадків зовсім нема, а що є то по більшій часті недостаточне і повне винятків.

Д. Ш. не може начудуватись, — в него, бачите, вже така чудна натура, — що фонетики подають на час перехідний тим, що звичають правописи Осадни й т. п., 9 правил, як їм легко навчитись правописи фон. Д. Ш. не читав ще мабуть, що в стадіях перехідних навіть закони державні мають т. зв. „Uebergangsbestimmungen“.

Зваживши одже, скажемо за д. Ш., що д. Ш., як се особливо з послідного уступу его статі виходить, 1) не знає правильного вимову рускої мови, 2) не розуміє, як сам каже, письменною мови рускої, а лише наріччє залуцької околиці і дещо з буковинського, 3) не знає навіть, що є мова а що наріччє, бо називає наріччє буковинське раз мовою, а раз наріччєм, відділює его від усіх, то знов зливає з галицьким наріччєм, 4) не знає, чого має вчити школа, чи мови письменною й відновленої й правописи, чи наріччї; зваживши все те: питаємо Вас Вл. Товариші, чи годен такий „языкослов“ рішати справи правописної, ба навіть язикової?

Фінансова комісія угорського сойму приняла проект закона о залізници Марамарош Сигіт-Ясенів (Керешмезе) по промові міністра скарбу, котрий підніс велику комунікаційно політичну вагу сеї залізничі.

В цілій Росії, окрім польського царства, буде небаком заведений новий закон міський, котрого проект вже зладжений. Після сего закона жидів допущено до міської ради з тим застереженням, що їх число не може бути більше як $\frac{1}{5}$ часть всіх радних. На виїмку дозволено лише в містах, в котрих нема відповідного числа християнських радних.

З Петербурга пишуть, що новий директор поліції фон Валь обняв уряд на місце покійного Грессера. В своїм обійзненку до поліційних урядів він заявив рішучо, що придержуватися буде того самого напрямку, який его попередник надав системі. Однак вже і в тім самім розпорядженю можна додати, що він заповів великі зміни в організації і складі петербурської поліції.

Вже давніше оголошено і коментовано все-сторонню вість, що чорногорський князь Николай має приїхати до Петербурга. Відтак сю подорож відложено, як в Петербурзі говорили, з тої причини, що в часі его останнього побуту на царськім дворі між князем і міністром Гірсом повстав конфлікт, котрий вкінці аж сам цар мав залагодити. Невдоволене настало в Цетині, а наслідком того відносини між Росією і Чорногорією охололи. Спірними квестіями, котрі довели до сего невдоволення, були справи політичні і фінансові. В останніх часах розійшла ся поголовка, що чорногорський князь Николай хоче вже на ново поєднати ся з царським двором і в тій цілі разом з наслідником чорногорського престолу, кн. Данилом, поїде до Росії. Але ся вість показала ся неправдивою, бо генер офіційально заперечено, будьто би князь Николай мав їхати до Петербурга.

Дрібні вісти.

(Гр. Паче) відїхав з родиною минулої неділі по полудні поспішним потягом до Відня. Щоби попрощати бувшого президента краю, зібраних ся численно на дворці урядники правительства, фінансової дирекції, та інших ц. к. властей, дальше заступники міського магістрату та різних корпорацій і товариств. З Русинів явила ся: надсвітник Винницький, совітник Ясеницький, декан Костецкий, послы Пі-

гуляк, Тиміньський, Смалъ-Стоцький. Гр. Паче розмовляв з присутними дуже сердечно і желав на всякі промови всім Буковинцям як найліпшого поведени.

(Вечерок в пам'ять Шевченка, Шашкевича і Федьковича) відбуде ся вже напевно 13. лат. с. м. з дуже багатою гарною програмою приласкав сьм'уділі славно звістної дванадцятки львівського співвадкого товариства „Бояна“, як се ми доносили оногди.

(Краса рада шкільна) на засіданю з дня 18. лат. май с. р. ухвалила розширити 1-кл. школу в Уйдештах на 2-кл.; дальше отворити 1-кл. школу в Крещатику, а 2-кл. в Киселеві; учителям Бронисл. Салісови в Виженці признано другий 5-літний службовий додаток; учителя Григ. Якубовича іменовано надчителем при 2-кл. школі в Гаті, а провізоричного учителя Георгія Грігоріана учителем при школі в Яснівцях.

(Конкурс) на місце сталого учителя при однокласовій школі в Неполоківцях і на місце сталого (евентуально тимчасового) учителя при новоотворених однокласових школах в Крещатику, Южинці, Вителівці з викладовою мовою рускою а знанем мови німецької, виписаний до 17. с. м. — Дальше виписаний конкурс на місце почтового кондуктора в Сучаві з річною платою 400 зр., а з службовим додатком 100 зр., та навшальним 50 зл. Подання на се послідне місце належить вносити до ц. к. дирекції почт і телеграфу в Чернівцях найдальше до 19. с. м.

(Нова антика.) П. Іван Ступницький, член руских черновецьких товариств, одержав концесію на отворене антики в Сторонци-Путилові. В сїм містечку не було доси ніякої антики, тож мешканці Путилова мусіли за ліками посилати шість миль, аж до Вижницької. Для того тепер вдоволені з причини сеї концесії, а Русини ще тим більше, бо новий антикар скріпить сили путилівської публіки рускої. Антику отворяє п. Ступницький дня 1. н. ст. липня, при чім ми бажаємо ему з щирого серця: Щастя Боже!

(Послїдна вість.) Комісія бюджетова полагала петиції „Рускої Ради“ і громад кіцацького повіту о основані рускої гімназії на Буковині так, що поставила внесені: Петиції передають ся правительству з візванем, що-б старанно застановило ся, в який спосіб як найліпше можна відповісти просьвітним потребам руского населення на Буковині, і що на те отворяє ся потрібний кредит.

Зваживши далі, що Німці, Волохи і всі другі європейські народи мають без вглядю на політичні границі і різні наріччя й говори одну писемну мову німецьку, волоську і т. д. та відповідну до сеї писемної мови, а не до наріччї, правопис; зваживши, що н. пр. писемна мова волоська не є бук. наріччєм, а мовою волоських писателів, котру наріччє волоський далеко не так добре розуміє, як наш мову Шевченка і др. писателів-Українців; — зваживши на конец, що Волохи не то до літератури світської, але навіть до книжок церковних виводили замість історичної кирилиці азбуку латинську, а фонетики рускі хотять усунути лише кілька непотрібних букв, як се зробили етимологи (!) з буквами **Ѡ, ѡ, Ѣ, Ѥ** замінивши їх на фонетичні (!) знаки: **Ѡ, ѡ, Ѣ, Ѥ**; зваживши все те: питаємо ся Вас, чому мали би ми одні задля унерпих і безпідставних забав „етимологів“ мучити наріччє правописом, котрої навіть д. Ш. учить ся вже кількадесять років і ще не знає, бо все єї зміняє і то в користь зненавидженої фонетики, до котрої повільним ходом прямує? Не вже-ж мусять усі мислячі люди йти так само звільна вперед і відкидати нинішні **Ѡ, ѡ, Ѣ, Ѥ**, на що вже й д. Ш. пристав би, а аж за яких десяти років заміняють **Ѡ, ѡ, Ѣ, Ѥ** на **і, а** з вглядю на **і**. Не вже-ж має більшість язикословів, учителів і весь наріччє стосуватися до меншости немірдаїних людей.

Загляньте Вл. Товариші до нового букваря, перейдіть слово за словом его мову, а переконаєте ся, що слова д. Ш., мов-то фонетики „хо-

тять накинута зь фонетикою українське наріччє, а тукраєве наріччє видерти и потолочити“, не є нічим иншим, як злобною видумкою фанатичного „етимологічного“ засліплення.

На конец ще одно слово. Ви, Вл. Товариші, знаєте великі труднощі й недостаточні успіхи етимологічної правописи і перекуреної через ню науки мови рускої. Тепер маєте нагоду увільнити себе і молодіж від сеї безхосенної муки. Переконайтеся практично, чия правда, чи фонетиків, чи етимологів. Коли правопис фонетична не буде легша й ліпша, то вже за рік можете запровадити назад старий буквар, як се було з німецькими книжками, або новий „етимологічний“, над яким може працює д. Ш. Зміна книжок дозволена, тому прийнятем фон. букваря, (від чого, примічаєм се, автор єї ні зискає, ні тратить нічого), не врятує ся на віки, ані навіть на довго; одже спробувати можна й варта; бо ми переконані, що практика посоромить етимологічні крутарства.

Вирочім „вольному воля“! Вибирайте, що любо та мило, лише не забувайте, що „як собі постелите, так ся й висчите“, та що дотеперішнє байдужнє трактованє науки рускої мови в загалі, а правописи з осібна мусить перестати під надзором строго фаховим, о що наші народні заступники старають ся і певно небаком осягнуть.

Омелян Попович.

Предплата
платна в Чернівцях
виписує:
на цілий рік 5 зр. — кр.
" пів року 2 " 50 "
" чверть року 1 " 25 "
для заграниці 5 рублів або
12 франків
Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горювца,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (вулиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції відкрито щодня від 6.—8. години вечером.
Оповідання і прилоги обчислюються по найдешевших цінах.

Ч. 22.

Чернівці, дня 29-го мая (лат. 10-го червня) 1892.

Рочник VIII.

Найновший досадний доказ політично-національного шовінізму буковинського митрополита Мораря-Андрієвича.

Історія митрополичого правління буковинського владика Мораря-Андрієвича виказала вже не мало яскравих доказів на се, що митрополит Морар-Андрієвич визискує своє високе церковне становище все і всюди виключно для підтримання і ширення політично-національного шовінізму, не зважаючи цілком на те, що яко архієпископ зневажає таким беззглядним поступованем се високе духовне достоїнство, що допче таким беззглядним поступованем навіть найвищий закон Христа-Спасителя: „любити свого ближнього як самого себе“ — що замість любови, засіває неспокій, роздор і ненависть, і сприяє тим не людським способом в нашій країні так всіма дуже пожаданий, мирний, просвітний і культурний розвій, а тим самим і всякий моральний і матеріальний поступ.

Дуже багато фактів такої для всіх, а особливо для буковинських Русинів шкідливої роботи, якою визначає се теперішній буковинський митрополит, подавали ми вже не раз на сім місці до загальної відомості; а що митрополит не подав до тепер ніякого спростовання, се доказує найлучше, що всі нами подані факти були правдиві.

Найновший досадний доказ політично-національного шовінізму подає славна промова, якою повитав митрополит Морар Андрієвич нового краевого президента бр. Кравса.

Після „Gazet-i Bucovinei“ сказав митрополит Морар-Андрієвич при сім офіційним повитанню між иншим і се:

„Ви, Високодостойний Пане Президенте, найдете на Буковині багато таких явищ на ниві публичного життя, що були вперед незнані в сім так мирнім краю, а котрих не найшов і ваш попередник в сім високім уряді. Елемента, котрі в останніх десятих літ нагромадили ся в краю і котрі особливо в містах умножують ся видимо, аспірують на верховодство на ниві публичного, суспільного і конфесійного життя. Се мусить разити всі верстви автохтонного краевого народу і є в силі викликати оправдану оборону зі сторони того народу. На верх публичного життя вийшли партії, котрі навіть не мають змислу ні права до того: провідники без людей, фанфарони без прихильників, ба навіть без слухачів. Сімя незгода побільшає і розширає ся межі масами автохтонного народу навіть на ниві національній і конфесійній. Чисті води життя церковного калямутять ся, щоби в мутній воді рибу ловити“.

Такими то одже правдиво фарисейськими, злобними словами повитав буковинський владика офіційно нового краевого президента.

Політично-національний шовінізм висурюваний до найвищого степеня: безгранична злоба, мізерна денунцація, негідна звичайного чоловіка, а тим менше архієпископа!

І кого-ж то розуміє митрополит Морар-Андрієвич під автохтонним краєвим народом? — безперечно нікого иншого, як Волохів. Руского народу, що становить більшість мешканців нашого краю, митрополит Морар-Андрієвич, як ми се не раз підносили, цілком не добачає, по мимо того, що він архієпископом і буковинських православних Русинів.

І хто-ж більше провадить на Буковині агресивну політично-національну агітацію, як не Волохи-румунізатори під проводом митрополита Мораря Андрієвича? Хто більше нетолерантний від митрополита Мораря-Андрієвича і его поплечників? Чи протест буковинських Русинів против сеї не людської роботи не датує ся вже від перших літ геґемонічних забаганок митрополита Мораря-Андрієвича, не датує ся ще з часів незабутого нашого патріота православного патріота Василя Продана?

І які то явища на ниві публичного життя, що були вперед незнані в сім так мирнім краю, а котрих і не найшов попередник нового краевого президента, — має паче тепер бр. Кравса? Очевидно не инші явища, хіба безчисленні румунізаторські замахы на руску народність митрополита Мораря-Андрієвича і его румунізаторських поплечників, а в останніх їх справку, що за збирані межі румунізаторами гроші спровадили з Відня славного звістного московського агента Григорія Купчанка, щоби той сіяв далі роздор і ненависть помежи масами руского народу а его інтелігенцією, щоби тим способом утримати сі маси руского народу в темі, щоби тим легше самим їм було в мутній воді рибу ловити!

Але ся нікчемна робота не може довго устояти ся, — не допоможуть десятки, видані румунізаторами, як о. Гомюкою, о. Левескулом, о. Микитовичем (з Давидівців), о. Будуровичем о. Даном і ин., на руске народно-православне віче — бо прада мусить побідити злобу.

Допись.

З УКРАЇНИ.

Поміщена в ч. 16. „Буковини“ відозва д. І. до товаришів-учителів про реформу правопису нагадала мені надруковану в ч. 67. с. р. російської часописи „Правительственный Вѣстник“ цікаву для нас Українців звістку, котра якось не була порушена ні в „Зорі“, ні в „Буковині“. Звістка ся дословно ось яка: „Австро-Угорщина. В часописи „Nagod. Noviny“ пишуть, що руським Галичанам зглядом культурно-літературним грозить упадок. В австрійських урядових верствах кимсь подане предложення запровадити в усі галицько-руські школи й підручники і пісні

в біду вже й без того русько-галицьку літературу фонетичну правопись. Спосіб писати після вимови, не звертаючи уваги на етимологію, уже був запровадженний свого часу в Сербії Вуком Караджичем, наслідком чого література раз-у-раз віддалялась, як від руської, так і від чеської, що тримають ся строго славянської етимології. Галицькі реформатори, з-за бажання підслеститись до вищих верств, хотять ще більш роз'єднати руський наріз і ослабити его вагу в Галичині. Тутешна руська мова і тепер вже відрізняється від руської літературної мови через те, що кожен пише так, як ему спаде на думку („какъ ему заблагоразсудитсѣ“), і ніхто не тримається за жадних правил граматичних або орфографичних, але ще хоч аби-як тримають ся етимології. Але як що новим реформаторам удасть ся, на підставі закону ввести до вживання фонетичну правопись, тоді неминучим наслідком сего буде культурно-літературний упадок Галичан і збочення („отклоненіє“) руської мови від літературної буде мати такі-ж сумні наслідки, як і одрив Словаків від чеської літературної мови, після чого наступило мадризвання. Галичанам же грозить ме спольщення“.

Не треба бути дуже прозорливим, щоб зрозуміти, з якої річи забив сполох „Правит. Вѣстникъ“. Ему бажається, щоб славянські мови не віддалялись від старославянської мови, а через неї і від російської літературної. А се бажання опять походить із змагання захопити під свій вплив духове життя всіх Славян. Маючи се саме на меті, російська академія наук утворила собі таку граматику, що сам пан чорт не один зуб зломить, поки єї втне. В сій граматиці ин. академіки послідним часом винесли інтенсивний нахил до етимології. Через те саме і знаний наш філолог Я. К. Грот, що в своїх „Филологич. Разысканіяхъ“ 1873. року проповідував перевагом фонетичну правопись, котра вже й справді стала звичайною річчю в московській графіці, тепер передався чи примушений був академією передатись до етимології. Таким чином в правопись д. Гротом була заведена така плутанина, що російська правопись, і без того не легка, зробилась якоюсь китайською грамотою. Тим то й не диво, що в нас не знають зовсім московської правописи навіть люди з вищою освітою. Тут вже справді люди пишуть „какъ кому заблагоразсудитъ ся“, не звертаючи уваги на „Русское Правописание“, академічний підручник обовязковий для всіх посипу і для середніх шкіл особливе. Всім відома річ, що сучасна преса російська вживає одну правопись, а школа викладає другу. Прямуючи наче-б то до якогось „єдинообразія“ в правописи академія на ділі нахилиє літературну мову до стародавньої славянщини, віддаляючи свою літературу від живої народної мови. Через се саме в російській правописи більш політичних ніж наукових принципів. Ми, Українці, та й наші брати Галичане ніколи не змагались підхилити під себе всіх західних Славян ні з політичного, ні з духового боку, тим то ми ніколи не пристанемо до зміни своєї науково-фонетичної правописи на правопись політичну. Коли-б ми й забажали навіть, щоб наша літературна мова не відходила далеко від стародавньої славянської, то й тоді-б нам зовсім не треба було вживати тих політичних засобів, якими користується ся російська академія: наша українська мова і при фонетичній правописи як з лексикального, так і з граматичного боку більш підходить під витичений Мо-скалями ідеальний стародавній зразок і

західних Славян буде більш зрозумілою, ніж літературна московська мова.

Що до етимологічної правописи галицької, то Україні здебільшого не хотять навіть і в руки брати книжок друкованих етимологічно. Сей факт мусять взяти на увагу пп. редактори усіх галицьких часописів, що бажають розповсюдження своїм органам по Україні. Шановна редакція „Зорі“ без сумніву потвердить те, що число українських передплатників на „Зорю“ після зміни прежньої правописи на фонетичну чимало збільшилось. Сподіваємось, що тепер збільшиться й число наших передплатників на „Батьківщину“. Пренаймі коли один мій приятель прочитав в „Зорі“ звістку про те, що й „Батьківщина“ пристала до фонетики, сказав, що треба раз поздоровити редакцію „Батьківщини“ з новою правописею і друге заслати їй передплату.

Тепер скажу Вам дещо про те, як звичайний український читач відносить ся до змісту галицьких часописів. Якось у нас було порушене питання, яку з двох часописів передплатувати: „Буковину“ чи „Батьківщину“. Більшість голосів стояла за „Батьківщину“, бо вона на їх погляд цікавіша від „Буковини“. „Буковині“ закидають те, що вона розводить ся виключно про справи свого невеличкого обширу краю. З жалем слухав я таку оцінку „Буковини“, бо добре знав, з якого жерела та оцінка походить. Не вважаючи на ту оцінку, я після передплату в редакцію „Буковини“ і почав знайомити своїх земляків з сею часописею, передаючи їм митусь одно число за другим. Тепер вже після кожного числа доводилось чути від тих же саме суворих цінителів: „А справді дуже цікава „Буковина“; треба, щоб се число всі перечитали.“

Яка-ж причина такої зміни в поглядах на зміст „Буковини“? Щоб дати Вам відповідь на се питання, я вважаю konieczним подати Вам деякі відомості про стан і напрямок сучасної преси в Росії. Живучи під кермою монархично-абсолютного уряду, ми не маємо спроби приложити свої духові сили на суспільне життя. Одиначна в нас суспільна інституція земство складається перевагом з обмеженого числа властителей того чи иншого роду маєтності і захоплює таку вузьку верству діяльності, що теж не може цікавити всіх. А головна річ віка політичного життя під урядовою опікою не дуже привичли нас виходити поза свої особисті інтереси. Такий духовий стан наш відбивається й на нашій пресі. Головний російський читач не дуже цікавиться духовним життям своєї країни. При виборі часопису головний російський читач звертає увагу на те, щоб видання було дешеве й до того давало багато друкованого матеріалу, особливо-ж белетристичного з кількома десятками „безплатних премій“ („Живовисн, Обозрінє“ за 8 руб. дає окрім 52 чисел журналу 135 „безплатних“ прилог), між котрими Ви побачите неминучі олеографії, візерунки до вишивання й вишивання, „парижські моди“, льотерійні білети на вигриш 20.000 руб. і т. п. Словом сказати, беруть ся на увагу не якості часопису, а те, що стоїть поза ними якостями. З такого погляду читача на пресу виникає те, що серйозні органи знаходять собі менш читачів, ніж всяка друкарська гидота. Треба тут зазначити, що до сего часу конкурсу вигравав ся величною „безплатною“ олеографією, премій, і в с'м разі передзавсідги держав журнал „Нива“. Тепер же всі часописи перенесли конкуренцію на інші „безплатні премії“ — літературні додатки.

Відносини читача нашої губернії до російської преси краще всього можна бачити з ось яких статистичних відомостей за 1889 р. Усіх періодичних видань столичних і провінціальних, починаючи з щоденних і кінчаючи 3-місячними, наша губернія в 1889 р. діставала до 200 в 13000 примірників. Поміж ними більш-менш видатні ось які:

а) Щоденні часописи.

1. „Новое Время“, передплата вносить 17 руб. на рік. Вважається серйозною часописею. Напрямок її — догодження „і нашим і вашим“. Передплатників було — 1, 6%.

2. „Московскія Вѣдомости“ — реакційна газета; передплата вносить 17 руб.; передплатників було — 1, 1%.

3. „Гражданин“ — безграмотний реакційно-кріпацький орган. Передплата вносить 12 руб., а з що-місячним літературним додатком 15 руб. Редактор „Гражданина“ славний кн. Мещерський, звісний під прізвиськом „юродивого князя“, атакує безконечним листуванням російських горожан, вмовляючи їх діставати его орган з всякими полегкостями в речинцях і розмірі платні і з неймовірним зниженням ціни на свій крам. Передплатників було в его — 0, 5%.

4. „Русскій Курьер“ — орган з морального боку чепурний; передплата вносить 10 руб., передплатників — 0, 4%.

5. „Русскія Вѣдомости“ — найкращий прогресивний і чесний орган московської професорської спілки; якось залишивсь недобитий Катковим. Передплата вносить 11 руб., передплатників — 2, 9%.

6. „Новости“ — теж прогресивний і чесний орган; виходить в двох виданнях в 17 і 10 руб.; передплатників — 2, 8%.

7. „Виржевыя Вѣдомости“, передплата — 15 руб.; передплатників — 0, 2%.

8. „Сынъ Отечества“ з що-місячним літературним додатком, передплата 8 руб., а з олеографічною премією 8 руб. 80 коп.; передплатників — 2, 5%.

9. „Свѣтъ“, а по вуличному „Плодъ любви нечастной“, невеличка часопись передруків без жадного напруги й розумного змісту. Передплата — 4 руб., а з що-місячним додатком ілюстрованих романів — 8 руб. Передплатників має більш усіх часописів — 7, 7%.

10. „Московскій Листокъ“ — ілюстрований орган усіхих пльоток, охотнорядський, кабацький, кухарський і кучерський. Автор її ще не дуже старої часописи Пастухов уславивсь яко газетний шантажист і пугало московського купецтва з нечистою совістю. Шантажний напрямок органу Пастухова був яскраво доведений судом в справі сумної пам'яті скопінського міщанського банку. Сей орган славний ще тим, що на сторонах его друкує „малоруськіє рассказы“ знаний український письменник д. Старицький. В сих „малоруськихъ рассказахъ“ читач пізнає автора антипатриотичного з українського погляду і без жадного змісту драматичного твору „Сорочинський ярмарок.“ (Осе Вам наука, дд. галицькі редактори. Не будьте скнарами, платіть нам грошники, то й Ваші читачі побачуть в наших „малоруськихъ рассказахъ“ „патішнава хахла“ та ще й „безмбзлава.“) Передплата часопису 10 руб., передплатників — 0, 9%.

б. Щотижневі часописи.

1. „Нива“ з місячним додатком „Парижскія Моди.“ Часопись ся подобається читачам за чепурні ілюстрації, „парижські моди“ і незміряно-великі й штучно виконані олеографічні премії. Через такий напрям „Ниви“ літературний зміст її досить убогий. Передплата 7 руб., передплатників — 7, 6%.

2. „Родина“ — безграмотна й непоказна з поверхнього боку збірка передруків без жадного розуму. Передплата — 5 руб. 60 коп., а з додатком: „Собрание романовъ, повѣстей й рассказовъ лучшихъ европейскихъ писателей“ — 6 руб. 60 коп. Окрім того є ще премії з олеографії, візерунків для вишивання й вишивання і т. п. Передплатників — 3, 4%.

3. „Лучъ“ — здається, сама гидка на білім світі ілюстрована часопись „плотоядного направлення“, котре сам редактор зве „русскостью“ (!). Автор „Луча“ знаний гештмахер Окрейц, викрещений жид, цюкуючий на жидів же свого темного читача. Передплата сеї під всяким зглядом мерзоти — 3 руб., а з премією і місячним додатком: „Романы оригинальные и переводные“, Окрейц „пожеланію подписчиковъ“ (!) засилає їм свій ледачий літографований портрет. Передплатників — 3, 2%.

4. „Сѣверъ“ — ілюстрована часопись. Передплата — 6 руб., передплатників — 0, 8%.

5. „Недѣля“ — по напрямку ліберальна і, як с'її лають, без сумніву сама серйозна і сама краща щотижнева часопись. Дає що-місяця „Журналъ романовъ и повѣстей.“ Передплата 9 руб., передплатників — 1, 2%.

Пять разів на тиждень виходить невелика часопись „День“, напрямок котрої привірюється до напрямку „Русскихъ Вѣдомостей.“ Передплата

4 руб., а з додатком літературно-наукового журналу „Еженедѣльное Обозрінє“ — 8 руб. Передплатників — 2, 1%.

Про місячники я зовсім не буду розводитись через те саме, що вони, як дорогі, не дуже розповсюджують ся. Напр. найкращий з „товстих журналів“ і в порівнянні з иншими дешевий (12 руб.) місячник „Русская Мисль“ — мав 1889-го р. у нас передплатників лиш 0, 6%, а „Кіевская Старина“ менш 0, 1%.

Після сих статистичних відомостей ми мусимо прийти до тої думки, що в Росії переважають, раз, читачі з прогресивним напрямом і, друге, читачі, котрі мають потребу в „льогкам чтенні“, потребу в белетристичній, якого-б вона не була напрямку.

Після такого огляду російських часописів буде зрозумілим, через що саме надається перевага „Батьківщині“ над „Буковиною.“ Перевага ся походить з того, що „Батьківщина“ своєю белетристикою дає більш матеріалу задля „льогкава чтення“, хоч і „Батьківщина“ взагалі теж розводить ся виключно про свої крайові справи. Повторяю, що під впливом попередніх і сучасних обставин ми не могли в собі розвинути, як слід, інтересу до суспільного життя.

Таким чином головнішою умовою успіху галицьких часописів на Україні мусить бути їх прогресивний напрям і белетристичний характер. Але окрім задоволення запитів читача часописи мусять виконати й свої суспільні обовязки. Завдання кожного освіченого Українця мусить складатись із плекання національної самосвідомости в українській загалі. Часописи й мусять обірати ту счежку, що прямійше від усіх вести ме до сеї цілі. Національна самосвідомість — се той фокус, у котрім мусять сходитись усі пружини нашої діяльності: як що в українського загалу не буде національної самосвідомости, не буде можливою ніяка національна робота. Але щоб ми могли розвивати національну самосвідомість, ми мусимо користуватись цілком мирними й легальними засобами, бо інакше наш уряд зв'яже нам руки на першій же кроці. Через те-ж саме й періодична преса та й уся посполу література, яко головний наш фактор, мусить бути легальною й санкціонованою в урядовій цензурі. Ті-ж часописи, що цюкують муть Українців на московський уряд та переходять муть через російську границю під візирцем листів, зглядом культурно-просвітним не можуть бути побажаними і ось через що. Ми і без часописів добре знаємо, як відносить ся до нас московський уряд, і часописи, що цюкують муть нас на уряд, нічого нового нам не скажуть. Читаючи таке цюкування, не придбає собі ні розуму, ні щирости той, у кого сих речей не було поперед. Далі. Ховання з часописами від уряду з морального боку заподіювати ме на властителей їх і читача лиходійний вплив, бо се ховання мусить розвивати дух невольництва, котрого в нас і без того досить. Треба звернути увагу й на те, що нелегальщина білих від усього вабить школярів. А коли впливають на гарячому вчинку з недозвільною часописею школяра, его конче витурять з учебного закладу і дд. редактори недозволених часописів, покусавши таким чином життя школярів, розуміється, не дадуть їм ніякої матеріальної забезпечки. Нарешті найголовніша річ та, що всяка нелегальщина мусить дуже шкодити нашому прямому завданню: легальній культурно-просвітній діяльності.

У нас жалують ся на те, що російська цензура систематично забороняє усе українське, талановито написане, і пускає друк лиш твори бездарних авторів. Такі жалоби несправедливі тим, що та-ж саме цензура і ті-ж саме твори здебільшого пускала-б до вживання, коли-б вони були надруковані не в Росії, а в Галичині. Так хто-ж нам забороняє переводити свої твори у Росію через Галичину. При такім стані справи нам треба не жалуватись на цензурні утиски, а щось робити. А що саме нам робити, на се питання дає в „Зорі“ відповідь д. Вільхівський: ми мусимо дати просвіту народним масам, з'єднати с'ї маси з інтелігенцією в одну освічену, повну національної самосвідомости, дужу духом, велику українську націю. Повторяю ще раз, що без національної самосвідомости загалу не можлива ніяка національна

робота. Д. Вільхівський для переведення в дійсність сеї програми вимагає від письменників, щоб вони, залишивши здирання на привабливий Парнас, писали народні книжки. Пристаючи до сеї думки Д. Вільхівського, я скажу, що ми мусимо дати для народу українського й періодично пресу. Нам зглядом сего зовсім не треба творити нових, особливих часописів, коли вже є „Буковина“ та „Батьківщина“. Треба лиш, щоб ці часописи збільшили свій зміст науково-белетристичними додатками виключно для народу. Коли се перейде в дійсність, тоді незлічені автори драматичних „жартів“, писаних для власного читання віршів, „малоруських“ розказов“ і т. п. мати муть спромогу приложити свої сили на користнійшій і патріотичнійшій роботі для України. Ми маємо потребу в народній літературі і надто в такій, щоб ми могли не то що читати, не озиратись похолобно на всі боки, але й подавати без жадної перешкоди в громадські бібліотеки (коли не сільські, то пренайменш міщанські.)

Поздоровляю, хоч і пізно, „Руську Раду“ і особливе високоповажаного голову її дра Степана Смоль-Стоцького з виборчою побідою. Дай, Боже, щоб на Буковині та й у нас на Україні було побільш таких щирих діячів-патриотів і таких надзвичайно неспіваних трудовиків, як д. Смоль-Стоцький. Дай, Боже, ему довгого віку та відповідних сил для его ріжносторонньої діяльності.

М. Крамаренко.

М. Дикав

Перегляд політичний.

На засіданню ради державної з дня 31. н. ст. червня прийшло на порядок денний внесення покла Дінальського в справі відписування податків при школах елементарних, котре домагаєся зміни дотеперішнього закону з року 1888 в тім напрямі, щоб відписане податку наступало в міру того, о скільки з якої парцелі ґрунтової убуло доходу і без взгляду на загальне положення матеріальне власника сего ґрунту. В дискусії над сим внесеном забирав межі іншими також голос руський посол Телішевський, обговорював сумне положення селянства в Галичині і домагався кінцевого усунення великих хиб дотеперішнього закону, котрий віддає селянина цілком на ласку інспектора податкового. — Внесення се Дінальського відослано до комісії податкової. На тім еамім засіданню прийшов також під наряду правительственный проект що до управління концесіонального промислу будівляного. Проект сей є доповненням новелі промислової з року 1883, а ходить в ній о се, щоб роботи промислу будівляного поділити на поодинокі класи промислу, т. є. щоб переведене якоїсь будови було розділено межі поодинокі ремесла.

В справі валютній вели ся минувшого тижня наради в комісії. На внесення покла Розера рішено помімо опору Поляка, щоб засідання сеї комісії були явні і щоб всі послі могли бути присутні на нарадах.

Чеські дневники дуже остро виступили оногди против правительства з тої причини, що міністер-земляк ґр. Кінбург і намістник долішньої Австрії ґр. Кільмансег взяли участь в загальних зборах німецького Schulverein-у, котрі недавно відбули ся. Чеські дневники доказують, що се товариство є ворогом німецьких народів, а в першій лінії Славян.

В угорським парламенті по дебатах, в котрих брали участь всі майже сторонництва, односторонньо прийнято внесення провідника крайньої опозиції Іранього, котре домагаєся свободного виконання релігійних практик і рівноуправлення всіх віроісповідань.

Вістник розпоряджень для п. к. армії оголосив обіжник міністра війни ґр. Бавера, що цісар згодив ся, щоб кріпость Темешвар же не вважати оборонним місцем, а лише за отверте місто. Кріпостна коменда, яка там знаходилася, має бути знесена.

В Хорватії відбули ся перед кількома днями вибори до загребського сойму. Всіх послів вибраних до сего сойму є 90. З тих звістний доси результат вибору в 75 округах виборчих. З-межи них вибрано 64 кандидатів

партії національної (правительственной), 8 кандидатів партії Старчевича, вкінці 2 кандидатів радикально-сербського сторонництва, а одного неналежного до ніякої партії.

Депутация румунська, котра приїхала була до Відня з жалобами на мадярський утиск, не отримала аудієнції у цісаря. Провідник депутації др. Ратіу зложив тому меморіал угорських Румунів в руки директора цісарської канцелярії барона Бравна. Меморіал сей не буде предланий цісареві, тільки відданий угорському міністерству до безпосереднього полагодження.

Золоте весілля данської пари королівської обходжено дуже величаво. З чужих пануючих князів були на сім торжестві присутні: російський цар і цариця, грецький король, князь кемберлендський з жінкою, австрійський архикнязь Фридрих і князь Шлезвіг-Гольштайн-Гіксбург, шведський князь Кароль, великий князь люксембурзький і інші.

Російський міністер справ заграничних Гірс виїхав з Петербурга до літньої віллі у Фінляндії і там задержить ся до місяця серпня. Тимчасовий заряд міністерства справ заграничних повірено Шинкинови. Міністер справ внутрішніх Дурново зарядив, щоб в церквах перестали збирати складки на населене діткене голодом в губерніях, де торічний недорід розширив ся. Дальшу поміч буде уділяти вже лиш виключно правительство.

Наслідник румунського престолу заручив ся з княжною єдинбургською, Марією. Се стало ся против волі російського царя, котрий вмішав ся особисто до сеї справи і старав ся спонукати свою сестру, княгиню єдинбургську, щоб се подружжя не склалося. Але в тім случаю, призволене батька судженої, князя Альфреда, завважило більше, як слово царске. Заручини князя Фердинанда з княжною єдинбургською мали відбутись в Берліні, а в минувший четвер при обіді в Потсдамі німецький цісар оголосив, що заручини вже відбули ся. Заразом мають наступити також заручини поміж другою сестрою княгинєю єдинбургською а князем Шлезвіг-Гольштайн, братом німецького цісареві.

Відносини між Болгарією і Портою стають що раз тісніші. Болгарський міністер скарбу зарядив, щоб суму належачу Порті яко дань за східну Румелію виплатити. Се певна ознака на те, що відносини між Софією а Константинополем знов суть дуже приязні. Крім того настрої населення в Болгарії, котре дуже вдоволене, що болгарська залізниця буде лучити ся з шляхом ведучим до Солуна, виявляє ся при великих маніфестаціях. Так приміром офіцери болгарські устроїли недавно бенкет в честь Стамбулова, при котрім він виголосив таку промову: Против нікого Болгарія не має воєнних замірів, а хоче мирно продовжати діло поступу цивілізації. Але коли ми будемо провоковані і прийдемо до такої konieczности, що наше мирне діло будемо мусіти обороняти, то не сумніваю ся, що ви виконаєте свій обовязок. Промову Стамбулова прийняли офіцери одушевленими окликами: „Най живє Стамбулов!“

† Антін Білінкевич,

студ. прав. член академічного товариства „Союз“, упокоїв ся о 3½ год. рано дня 26. мая (7. н. ст. червня) в 21. році життя. Покійний був сином парохом з Ферескуля в Галичині, а сестринцем буковинського посла, фін. надкомісаря п. Тиміньського. Похорон покійного відбув ся вчера о 4 год. по полудні при численній участі черновецьких Русинів, професорів, академиків, та прочих приятелів і знакомих. В церкві підійс в своїй промові о. крилош. Костецкий честноти покійного яко молодця, що вірно гадав служити своєму народові, а над гробом попрацав голова „Союза“ п. Цента покійного Товариша горлячими, глибоко прочутими словами. Неумолима смерть підкосила молодий цвіт, знищила утіху і надію стареньких родичів, взявши їм останнє дитя, а „Союзанів“ лишила в великій смутку по ревних членів і любім Товаришу.

Земля ему пером!

Дрібні вісти.

(Концерт в пам'ять Шевченка, Федьковича і Шашкевича відбуде ся заходом руских народних товариств черновецьких в понеділок 13. н. ст. червня в сали „Товариства музичного“.) Річниця смерті незабутного Тараса стала ся постійним народним сьвятом на цілм просторі, котрий замешкує українсько-руський нарід. І буковинська Русь споминає рік-річно великого українського ґенія, а культ его сполучений з іменами Федьковича і Шашкевича, котрі положили так великі заслуги коло відродження руского народу в Галичині і на Буковині. Культ сей має для нашого народу велике значіння. Народне се сьвято з'єднує Русинів в одну родину: в звуках чарівної пісні і крилатім поетичнім слові відживають високі ідеї наших поетів-Кобзарів, в імені котрих боролись вони за національну політичну і суспільну свободу рідного народу, в імені котрих будили вони та підоймали широкі маси люду, вели їх до просьвіти, до пізнання своєї людської гідности, та бажали всіми силами здобути ему кращу долю. Таке народне сьвято ворухить в думі рускої суспільности найшляхотнійші чувства, каже їй позабути на буддені личні клопоти, а будить в ній почуте спільної народної справи, спільних народних обовязків, спільних виспих цілей, до котрих всі сполученими силами повинні зміряться; а тими цілями суть: краща політична доля руского народу, просьвіта та добробит руского народу.

Тому звизаємо всіх наших земляків, всіх Русинів буковинських, щоб своєю присутністю на народнім сьвяті доказали, що в їх серцях не вигасло ще почуте народних обовязків, не вигасла любов до рідного народу і люду.

Пам'ять великих наших поетів будемо ми сьвяткувати прилюдно, перед ширшою публичністю. То-ж запрошуємо отсим і представителів других народів, що замешкують Буковину, щоб взяли участь в нашім торжестві, познайомили ся з ідеями наших поетів, пізнали думки, які оживляють нашу громаду, а тим самим причинили ся до мирного пожиття всіх народностей нашого краю, до взаємного пошановання своїх ідей і прав, чого ми з цілого серця бажаємо.

Маємо надію, що і родимці наші з сусідних галицьких повітів, котрим не скоро доведеться бути на такім народнім сьвяті численно являть ся означеного дня в Чернівцях.

Отся відозва єсть рівночасно і запрошенням. Окремих запрошень не розсилаємо.

Комітет доложив всіх старань, щоб се сьвято випало, як мож найкраще. В тій цілі запросив на концерт членів звістного руского товариства сьпівацького „Львівського Бояна“, котрих продукції ще із торічного концерту живо стоять в пам'яті всіх, що їх чули. Запрошено також і сьпівака-барітона п. Шиманьського, знаного з концертів у Львові, Кракові, Празі і т. д. Крім того прирік свою ласкаву участь п. Гіжмалі, директор

тутешної музичної консерваторії, і один із професорів консерваторії. Все се вказує, що для учасників концерту приготовлюється справді артистичний пир. Найліпшим доказом на се єсть програма концерту.

Програма: 1. „Вступне слово“, виголосить проф. Др. Смоль-Стоцький; 2. Лисенко-Шевченко: „Іван Гус“, хор з акомп. фортеп., відспівують члени „Бояна“; 3. Павленко-Лермонтов: „Сон“, сольно баритонове, відспівує п. Шиманський; 4. Лисенко: „Ой цуцу я кониченька“, тріо з хором, відспівують члени „Бояна“; 5. Шевченко: „Хустина“, виголосить п. а. О. В. 6. Никанківський-Федькович: „З округів“, хор, відспівують члени „Бояна“; 7. Солю скрипкове з фортепіано: виконає професор муз. консерваторії п. Коллер і директор п. Гжималі; 8. Лисенко-Шевченко: „Минають дні“, сольно баритонове, відспівує п. Шиманський; 9. Моношків-Галь: „Козак“, хор, відспівують члени „Бояна“; 10. Федькович: „Співачка добраніч на скін Т. Шевченка“, виголосить І. Семака; 11. Вахнянин-Гушалеви: „Живем, живем“, хор, відспівують члени „Бояна“. — Початок о 8 год вечером. — По концерті комерс.

(Віче скликане Купчанком) за допомогою румунізаторів на день 7. лат. с. м. правительство в послідній хвили заборонило; помімо того зібралося понад 2000 селян в православній катедральній церкві, де відправлено соборну службу Богу, а славно звістний румунізатор і голова політичного волоського товариства „Concordia“, та ніби славянський катедральний проповідник Прокопович держав своїм язичем проповідь. Впадало то всім в очі, що другі румунізатори, як о. протоєрей Гомюк з Кіцмани, о. Дан з Лужан, о. Левескул з Раранча, провадили навіть в церкві рей. Наше політичне товариство „Руска Рада“ завізвало також буковинсько-руське селянство до участі в сій вічу, та не могло вже повідомити запрошених людей о тім, що віче заборонене. По богослуженню зібрався звичай народу в „Народнім Домі“, около 500 селян, і на їх жадання удаляся депутация під проводом посла Ер. Пігуляка до митрополита Мораря-Андрєвича, щоб їм предложити жадання буковинських православних Русинів на полі церковнім. З невідомих нам причин не прийняв митрополит сїї депутации, о чім як в загальн. о Купчанківськ. вічу поговоримо обширніше в слідуючій числі.

(Конкурси) виписані на слідуючі посади: 1. на посаду сталого учителя (евентуально дочасового молодшого учителя або молодшої учительки) при 2-кл. школі в Гатні з викладовою мовою рускою, а річною платою 300 зл.; 2. на посади лікарів громадських в Лужанах, Вікні, Веренчанці з річною платою 400 зл. В поданих виказатись треба правом до виконування практики лікарської, правом австрійського горожанства і знанем рускої мови; 3. на посаду поштового експедієнта при ц. к. пошті в Кадобівцях, повіту кіцманецького, з річною платою 200 зл., урядовими павшаліями 60 зл., а павшаліями 800 зл. на удержуване поштової їзди межі Кіцманем, Кадобівцями, Заліщиками, раз в днину туди і назад. Кавція виносить 200 зл.; в поданю треба виказати вік, покінчені школи, моральне поведене, стан маєтку і знане обох краєвих язиків. Проточки службової угоди можна звідатись в ц. к. дирекції пошт і телеграфу в Чернівцях або в ц. к. старості кіцманецькій. — Подання вносити належить: на 1. місце до 1. лат. липня; на 2. приписаною дорогою до ц. к. староства кіцманецького найдалше до 17. лат. с. м.; на 3. до ц. к. поштової дирекції найдалше до 28. лат. с. м.

(3 гімназії.) Другий шкільний підрік в гімназії кінчить ся задля добудовання будинку гімназійного о 2 неділі скорше, т. е. 1. лат. липня. Іспити приватистів починають ся 20. с. м. для іспитів записних призначені дні 15., 16. 17. липня, а іспити зрілості розпочнуть ся 18. липня.

(† Николай Гакман), найстарший брат першого митрополита Евгєнія Гакмана, архипрезвітер, висулжений професор теології, декорований орденом Франца Йосифа, упокоїв ся дн. 4. лат. с. м. в 86. році життя. Покійник, що був

свого часу членом руских товариств, завсїгди чув ся Русином, а задля своєї доброти та милого обходження всіма був люблений і поважаний. Земля йому пером!

(Огні) спопелили сими днями по селах кілька хат, а то: хату вдови Елени Івасюк в Шиницях, Теодора Козм'яка в Ошихлібах, Онурія Федорюка в Веренчанці, Івона Гешки в Кіцмани. — Далеко більші огні навістили недавно Галичину. В Скваріві, золочівського повіту, знищив огонь около 100 загород селянських, полишаючи 700 осіб без даху і хліба. Шкода виносить понад 50.000 зл. і була лиш в маленькій часті убезпечена. — В містечку Улянові спопелив огонь 102 домів wraz з будинками господарськими, при чім двоє людей утратило життя. — Великий огонь вибухнув також в Копичинцях та знищив більшу часть міста. Тисячі людей остались без даху і кусника хліба.

(Жертви Прута.) Купаючи ся в Пруті, утопили ся: дн. 28. мал. стаціонований в Лужанах стражник фінансовий Йосиф Валента, дн. 2. с. м. 15-літня Марія Боднарюк в Боянах, дн. 5. с. м. 14-літня Франціска Капрічук в Новоселиці.

(На смерть придушений.) Арендатор пропінанції з Мосорівки Бергер, їдучи до Косова, повернувшись близько Потгорлівки з новим возом так нещасливо, що понавши під него сейчас загинув.

(Пожари лісні.) Коло Садової, повіту кімпольського, знищив огонь дн. 29. мал. ліс на яких 500 сяжнів довгости. Шкода виносить понад 2000 зл. — Того самого дня вибухнув огонь і в громадській лісі в Стражі, повіту радовецького, та знищив там три морги ліса.

(Катастрофа в копальні.) В копальнях пішбамських в Чехах вибухнув 1. с. м. огонь в закопі „Марія“ в глибині 950 метрів та довів до страшної катастрофи. Оскільки до тепер відомо, погібло там около 400 гірників, котрих повитягано вже задушеними та покаліченими. Акція ратункова була майже цілком неможлива, позаяк помпована сисавками до закону вода не могла придушити огонь, а добуваючі ся звідти стовбури диму не дозволяли спускати ся в долину та прийти нещасним в поміч. Лиш маленьке число робітників удалось виратувати, але й то лиш в заміну нових та ще більших жертв, бо тих гірників-героїв, що добровільно спускались на ратунок, витягано в кінці й самих неживими, удшеними димом, а їх число більше ніж число тих, котрих вони виратували. — З якої причини повстав огонь, доси не знати, однак підозрівають, що він був підложений. — На вдови і сироти по нещасних гірниках дала віденьська рада громадська 5000 зл.

(Фасоля в носі.) Дітвак возного в В..... бавив ся фасолею, і одну вткнув собі в ніс, так що не міг її уже витягнути. На плач дітвака та на нещасну фасолу шукають родичі помочи лікарської. Лікар др. Л... сїнав фасолу з носа тонким інструментом, подравав до крові ніс, і підсунувши фасолу до гори, відправив зажурених родичів з тим, що, каже, тота фасоля певно вийде горлом; дітвак зашморкне її в себе, і або проглотить її, або викине! Добре. Відійшли родичі до дому, а фасолі ані снить ся киватись з місця. Дітвак її сам в спокою, ні родичам не дає спокою, тож треба очевидно „лужного“ лікаря питати. Повітовий лікар др. Г..... переходячи попри возного нильенько до свого бюро, постунав до пацієнта, зазирає кілька разів в ніс, тай каже: „Фасолі в носі уже нема; є в ній вправді щось білого, але то біліє ся міхур, котрий др. Л..... насїпав“. З тим і відійшов. Що-ж? Дітвак вертить ся, ніс набренїв і розчервонїв ся, очевидно треба порадитись „практичнішого“ дітчого лікаря. Ідуть родичі, ідуть, ідуть, аж зайшли до міського хірурга Р.....; сей подивив ся раз, другий, третій, — (аж привиджує ся клясичний образ славнозвісного англійського маляра Гофарта „Consultatio medicorum“) — тай каже: „Фасоля безперечно є в носі, але я до сего не беру ся“. Є в В..... ще один лікар др. Ц..... (свіжий лікар) — та сего родичі пацієнта якось не питали о раду, а шкода велика; все-ж дуже цікава річ, що „сей“ був би сказав? Родичі серед страху і безпомічності, налітавшись по всіх

усюдах — (серед таких обставин дуже се „неприємна“ річ в В..... умирати, і хто йно може, втікає в слабости чим скорійш до Черновець) — беруть ся самі до операції. Вижичивши собі гачка від гакльованя, вижуть пацієнтові руки і ноги, кладуть на стів, і нузе шолопати і витягати фасолу. Дітвак реве, аж умлів і захрип; хата ходила, та фасолу таки дістали вийняти. Уже вона напичнявила і пустила кілець на 1/2 палля довгий; хто знає, що було би з носом, як би не була прийшла в поміч „мушкетерська операція“, котрої чи не хтіли, чи боялись підняти ся наші лікарі.

(Цинга.) В губернії вороніжській в Росії, особливо-ж в полудневих її повітах заселених Русинами, панує епідемія, так звана цинга. Ознаки сєї хвороби такі: тіло пухне, ясла псують ся, на лиці, руках, ногах появляють ся кроваві пятна, а до 2—3 місяців наступає смерть. Декотрі люди, заражені цингою, сїпнуть, а особливо діє ся се з малими дітьми, котрих матери діткнені сєю хворобою; у таких дітей часто заломлює ся око і витікає. Головною причиною цинги вважають лікарі ослаблене організм в наслідок недостаточної, пущеної поживи. Щоби запобігти дальшому ширенню епідемії, закладають окружні земські управи по селах їдальні, де подають відповідні страви, а особливо страви квасковаті, позаяк лікарі дійшли до того, що цинга між иншим і з тої причини так дуже ширить ся в полудневих повітах, що тамешні Русини більше любують ся в солодких стравах, ніж в квасковатих.

(Велика повінь) навістила недавно Ст-Льюї в Америці. Ріка Міссісіпі заляла понад 400 квадратних миль орної землі, а около 1.500 родин мусіло опустити свої мешканя. В державі Небраска, в Омага зірвали води часть великого моста залізничного на ріці Міссурі, а прибережні мешканці мусіли утікати перед повенню. Шкоди обчислюють на 15 мільонів доларів; живна в навіщених повенню околицях зовсім неможливі. Вісім тисяч людей остало без даху, а в Ст-Льюї 15 тисяч робітників без занятя. Кількадесят людей потопило ся, а многи стада худоби забрала і поглотила вода.

(Пливав воздушний.) В тих днях приїде до Львова смілий пливав воздушний Меріті. Він піднімає ся в гору баллоном, при котрім при споді нема звичайного човна, лиш транез (дручок), на котрім він гімнастикує ся, як баллон злітає в гору. На транезі працює він доти, доки ще люди з землі можуть его бачити. Потім спускає ся при помочи падака, приряду, подібного до парасолі, помалу на землю. Єто продукція всюди дуже подобалась!

(Кари на Жидів.) В Росії діє ся часто, що Жиди утікають перед службою військовою. Для того видає правительством російське ще 1887 р. указ, що за кожного не стаючого до побору військового Жиди, має родина его заплатити 200 рубл. кари. Доси наложено таких кар на 4.272.000 рубл. З того видно, як багато Жидів утікає в Росії перед войском.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 10-го червня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.25— 9.50 зл.
жита	8.50— 8.60 „
ячменю	6. — 6.25 „
вівса	6.50— 6.60 „
ріпаку	— — — — — „
конюшини	— — — — — „
кукурудзи	5.40— 5.45 „
гороху	7. — 8. — „
оковити	14. — 14.25 „

Курс монет

дня 10-го червня 1892-го р.

дукат	5.61 — 5.63 зл.
рубель папер.	1.25 — 1.26 „
наполеондор	9.47 — 9.54 „
100 марок	58.40 — 58.60 „

Предплата
платна в Чернівцях
виносить:

на цілий рік 5 р. — кр.
" пів року 2 " 50 "
" чверть року 1 " 25 "
для заграниці 5 рублів або
12 франків

Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горювіча,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ находить ся в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 23.

Чернівці, дня 5-го (лат. 17-го) червня 1892.

Рочник VII.

Купчанківське, так зване православно-руське народне, а властиво румунізаторське віче.

І.

В останньому числі подали ми о с'їм вічу тільки коротеньку звістку, а тепер хочемо заставити вас докладніше над тим: хто властиво і в якій цілі скликав се віче? чи могло се віче відповісти вимогам руского всенародного віча і привнести для буковинської Русі відповідний хосен? як віднесли ся до сего віча свідомі буковинські Русини? і які наслідки може мати таке віче для буковинської Русі?

Кожний умний чоловік, що совістно і з відповідним розумінням слідить за ходом рускої справи на Буковині; кожний умний чоловік, що докладніше розбирає цілий рух політично-національного життя буковинської Русі, мусить признати, що йно свідомо своєї цілі, консеквентна і енергічна праця наших патріотів з останніх десятих літ переломила беззглядне самолюбне, та для того для мирного, морального і матеріального розвою нашого краю дуже шкідливе панованне румунізаторів-олігархів; переломила власть тих самолюбних диктаторів, що через довгі літа вміли підступним способом утримувати навіть наше центральне правительство в блуді, представляючи в міродайних а навіть в найвищих сферах, що на Буковині панує святий мир, правдивий рай, та що всі мешканці нашого краю цілком задоволені із господарки тої олігархії. Всі скарги і жалоби буковинського руского народу на безправний і несовісний гнет зі сторони сеї румунізаторської кліки, уміла вона через своїх заступників представити в міродайних сферах яко роботу кількох зайшлих ворохобників, і всі ті жалоби і скарги йшли через довгий час впрост до коша.

Доперва бувшим красним президентам: бр. Пінови і гр. Паче, потрапили наші патріоти отворити очі; сї оба бистроумні і совісний достойники переконали ся на місці, що всі скарги і жалоби буковинських Русинів були цілком справедливі, та що годї на діткливу шкоду краю і держави позіставити буковинський руский нарід, що становить більшість мешканців сего краю, на коживу панам румунізаторам-олігархам. Від сего часу стало і центральне правительство трохи уважати і потреби руского народу на Буковині; до буковинського сойму і до ради державної ввійшли і рускі послы, а се переконало і панів румунізаторів, що буковинський руский нарід не дасть вже себе держати вічно в темі і неволі, або зглядати з сего світа, що противно доконче числити ся з тим народом і его заступниками, котрі в повнім почуттю свого святаго обовязку боронять свій нарід щиро, сміло і рішучо.

Се перелопостило самолюбних румунізаторів-гегемонів; а що таким несовісним самолюбам дуже тяжко видати добровільно з рук заграбаче чуже добро, то постановили вони ужити ще послидне підступне средство для ратованя свого неситого панованя. В сю чорну раду на погибіль буковинського руского народу ввійшли безперечно дуже охотно і наші домородні вороги, московські агенти; і на тій чорній радї, що відбула ся в тутешній консисторії занало рішене, що доконче ужити на погибіль буковинського руского народу ще сего послидного средства, а то: спровадити з Відня Григорія Купчанка, славного звістного московського агента і перворядного блигера, що малюючи в своїй „Русській Правді“, рожевими красками московський рай, рад би запровадити тамтудя всіх наших темних мужиків, а щоб зловити їх в свої сїти, плете безлічнї брехні, як то він з принцами і міністрами за пайбрат, як то він уміє штудерно вигравати всі мужицкі процеса, як то він жиючи у Відні промишляє цілими днями і ночами над долею наших мужиків. Я правдивий ваш Месия, пише в „Русській Правді“ Гр. Купчанко: — я зроблю те, що мужики не будуть платити ніяких податків, ніяких додатків; я зроблю і се, що мужики дістануть задармо ліси і пасовища.

Григорій Купчанко, як се доводить его житєбує, незгірше одже средство і для сеї підступної, злобної румунізаторської роботи; він найліпше потрафить зловити темного мужика і збунтовати его против тих совісних руских патріотів, що в повнім почуттю святаго обовязку працюють щиро для загального народного добра і уживають до сеї народної праці самі чесні і правні средства.

Як румунізатори разом з московськими агентами вважали, так і стало ся. Митрополит Морар Андрієвич, яко проводир румунізаторів, поблагословив рішене чорної ради, а тутешня консисторія з порученя владики видала до всіх протоєреїв указ, щоб на соборчиках, на сю ціль умисне скликаних, збирали від панотців гроші на покритє коштів приїзду Григорія Купчанка з Відня до Буковини. Кіцманський протоєрей, славний румунізатор Гомюка, дав на сю ціль від себе 10 зл., а зібрав на соборчику 40 і кілька зл. Купчанко дістав одже від румунізаторів на дорогу гроші і приїхав з Відня до Лужан, де его на двірці приймали найзагоріліші румунізатори кіцманецкого повіту: о. Гомюка з Кіцманя і о. Дан з Лужан. Приїхавши до Черновець, конферовав Гр. Купчанко по кілька годин денно з митрополитом Морарем-Андрієвичем, з бр. Н. Мустаю, з Янком Зотою, з Ст. Мікулїм з Рогізної, і з другими видійшими румунізаторами, а із сих нарад вийшло сказане православно-руське народне віче, та вже се доказує найлучше, що се віче скликали румунізатори для своїх румунізаторських цілей.

Дописи.

Пастирське посланіє митрополита Мораря з поводу сегорічних великодних св'ят.

IV.

До семинарії митрополит Морар не хоче приймати Русинів, хотїй вони, знаючи его політику, вже й не дуже так набивають ся. Одного року н. пр. він придбав з 7 Румунів 6, а з 3 Русинів лиш одного! Що-ж за пропорція справедлива супроти числа обох народів! Тим часом не перестає він розсилати завізваня до руских протоєреїв, щоб на конференціях роздумували з св'ященниками, яким би способом меж нашим народом збирати гроші на підмогу бідної румунської молодежи в Сучаві, отримуваної товариством „Scola română“. Одже тих кілька Русинів, що ще подають ся до семинарії, не хоче він туди припнати, а Румунів ему ще за мало, треба, аби ще й Русини своїми лептами помогали виховувати їх на свою згубу!

Політика митрополита Мораря в краю вже так загально знана, що з нею в'яжуть навіть і такі справи, як видавче політичної газети. Знаєм одного православного дяка, що в зуб не знає по волоски, а предлачував волоску „Revista Politica“. А коли ми запитали его, для чого предлачує ту газету, коли не може єї читати сказав він: „От предлачую, бо маю свина, що приходить до семинарії, та хочу владиці підхлїбити ся, бо не прийме его; а знаєте, я бідний дяк, тай ще Русин!“ Отсе вам відповідь, що найліпше характеризує Морарева вступованє!

Вже митрополит Бенделя загадав при деяких важнійших церквах з дяків поробити — лекторів або четців. Яко лекторі входять вони вже до клиру і могли би вже носити св'ященничу одєжу. От і висв'ятив Бенделя дяків на лекторів для церков в Чернівцях, Сучаві і у Львові; а ходила также чутка, що влади́ка висв'ятить на лекторів і заслуженійших дяків з села. Нема з сего жадної користі для бідного дяка, але видіти якусь нагороду за свій дозголітний труд і ему хотїло би ся — се вже така слабість людська! Аж ось став Морар митрополитом, та так посилав церковними відзнаками, як жаден з попередників. Хресті, набедренники, та червоної пояси пішли по цілїм краю — розуміє ся для св'ященників Волохів. І бідні дяки на селі стали проливати слинку, кому то з них влади́ка покладе на голову руку, зробить лектором, і тим виразить ему своє признанє. Аж чують — і ухам своїм не вірять, влади́ка Морар, нї сїло, нї пало, зробив дяка з Костиньць, Тудана, лектором! „Як то зробило ся таке чудо, що лише він перший достунив тої ласки? Таке він молодий і не заслужений, ба ще й має „пороки“. Всі дяки зайшли в голову. Аж ось він сам їм відкрив ту тайну: „Мій брат Василь, знаєте, — великий Волох, тай дуже добрий приятель сина владичого Васи́лика, также великого Волоха, от підпросив він его, аби постарав ся у влади́ки свого тата, щоб мене зроблено лектором, бо і я Волох; таке при послидній конскрипції (1880) я поміг до того, що цілі Костиньці записано до Волохів! Влади́ка се учувши, зараз прикликав мене до Черновець та висв'ятив

мене одійського! Люди не могли надивувати ся, як то легко у сего митрополита за румунізаторске діло стати лектором. Збудовані такою владиною моралкою, махнули лише рукою на таку справедливість. Пізнійші поступки того дика були такі моральні, що священники вже просили, щоби відібрати від него рясу, що і стало ся.

Маленька се історія, а така важна для пізнання поступованя митрополита Мораря; нічо ему не є за мале, ані за низьке, що би не втягнув він в політику свого національного шовінізму!

І чи-ж дивно тепер, що деякі священники Русини, видячи таке нікчемне поступоване митрополита Мораря, а маючи може численну родину, кулять ся перед ним і лизуть ту его руку, що не перестав їх бити, думаючи, що він хоч сик-так буде для них ласкавий? Вони до руских товариств не вступають, руских газет не тримають, своїх дітей в гімназіях по руски учить не кажуть, в урядовій переписці калічать яв можуть, аби лише було по волоски, ба коли такі знамениті „центральні“ газети, як „Parlamentär“, „Русска Правда“ та „Наука“ наймили ся у владики злизувати всі его бруди, вони принувають лише ті газети, щоби в очах Мораря за щирих Русинів не входили. А що вже на уніятів уїдають — то аж страх; се має бути виразом лояльності для православія в Буковині, а ще більше для владиної славетної політики! Але бо й владику не в тім битий! Він ласкаво приймає смиренні поклони, обіцює їм багато, а відтак робить то, що его румунський політиці більше йде на руку, сьміючись з дурних в кулак!

Яке недбальство огорнуло наше православне духовенство в Буковині, сего годі описати! Духовенство православне, чи то Русини чи Волохи, видять, що православіє владиці ніраз не лежить на серцю, бо ідеалом его є румунізація! Для чого одже має священник, чи він Русин чи Волох, розпадатися над церквою, над обученем народу в сьв. вірі, коли має в своїм владиці инший приклад? Для чого має священник Русин наражати ся на его секатури за свої труди, щоби, як то кажуть, „за его жито, еще его і бити“? А що за надгорода чекає священника Русина, коли буде він сповняти совісно свою службу? Чи увзгляднить то владику? Чи устоїть ся він, коли буде старати ся разом з Волохом, хотий і менше заслуженим, о яке ліпше місце? Певно ні! Для чого одже мучити ся надармо, щоби мали з чого священники Волохи книти ся та насмівати ся, що от: „Ми щось ліпшого від вас; ми нічого не робим, та дістаєм, а ви мучите ся, та задурно!“ — Не то, що нема жадної заохоти для Русина до праці около своєї церкви, але противно переслідуване Русинів пре їх до страшної апатії. Бо чи-ж має его заохотити та беззглядна протекція Волохів без всякої кваліфікації на рускі парохії, котру митрополит Морар так безцеремонно інавгурував на шкоду Русинів? Чи може має его одушевити переслідуване чесних руских характерів, що брідячи ся всяким лизунством, не йдуть румунізації, се-б-то тому найголовнішому догматови Мораревого православія в Буковині, на службу, а раді би послужити своїй церкві серед свого народу? Так! Митрополит Морар не хоче мати серед руского духовенства чесних характерів, людей достойних поважання, а просто надлюків, готових продати свої найсвятіші переконання за мамону. Чи-ж дивно, що духовенство православне стало апатичне до всякого труду, хоть би й як хосенного для церкви і народу?

В церквах рідко коли проповідують священники, а ще рідше катехизують, а до школи, то майже ніколи не заглянуть! — А хто-ж сему винний? Священники? — О ні! Митрополита нікчемна політика сему винна! Бо, чи постарав ся владику о щось православне руске, коли все руске заражене унією, щоби священники мали з чого проповідувати або катехизувати? — Нема такого року, щоби священники по різних конференціях не нарікали, що не мають з чого учить в школах релігії; що нема ані біблії, ані катехизму відповідного до однокласової школи сільської (навіть в волоскій мові), бо ті, що є, то не для сих шкіл, а для більшекласових. Також рікрічно просять, щоби уложити якийсь план науковий для релігії, бо без него трудно священникови учить релігії, з чого виходить великий хаос, так що кождий учить, що хоче і як хоче,

а при кінці махне на все рукою і не вчить нічого! — Але що владику там обходить наука віри в школах, він має багато важніші річи на своїй голові: от агітації за виборамн румунських бояр до сойму, та посланія тріумфуючи над тими виборами.

Русини-ж таки вже зовсім нічого не мають! Бо малці і більший катехизм уложені для більшекласової народної школи, а ще написані таким лизком, що учителі, котрим часто приходять священників в „науці“ виручувати, скаржаться, що вони самі їх не розуміють — про діти вже й не говорити! А знаєм ми добре генезу і задачу сих руских катехизмів! На жалоби Русинів, що в православній школі в Чернівцях нема руских катехизмів, приневолило правительство консисторию, щоби видала православні катехизми по руски. Вона-ж сердечна очевидно дуже розгнівала ся за таке вмішане до православних справ і поручила о. Цуркановичови — чи Турганови, щоби зладив перевід двох катехизмів, але так, щоби рускі діти з них учить ся не могли. І справді о. Цурканович справив ся з тими переводами так вдатно, що тепер всі діти в православній школі в Чернівцях, навчивши ся трохи по волоски, воліють з волоскх книжок учить ся релігії, як з тих руских — о. Цуркановича. А сего владику лише хотів! Вправді не его се річ мішати ся, як Русини мають по руски писати, але незрозумілість катехизмів як раз відповідає его румунізаційній політиці! Русини постарали би ся о добрі катехизми, але що з того, коли митрополит Морар не буде їх апробувати, бо для него найліпше, як Русини учать ся з волоских катехизмів! На що, аби руска дитина мала з чого учить ся своєї віри? Ему би се як раз стало в поперек его політиці! А коли би священник Русин взяв до помощи катехизм з Галичини, мав би Морар знов причину переслідувати его, бо казав би, що ширить унію! От, хоть сядь, тади плач!

З УКРАЇНИ.

Перед столітною річницею.

Року 1798. побачило світ перше видання „Енеїди“. Року 1898. мусимо святкувати столітню річницю нашої нової літератури. Часу до 1898. р. не багато, і тому варто заздалегідь поміркувати про те, чи справді ми те святко святкувати мєм, чим і як?

Що святкувати муть его Русини-Українці в Австрії, то се певно, але чи мати муть змогу зробити се Русини-Українці в Росії? Озираючись на те, в якому становищу стоїть тепер українська справа в Росії, мусимо сказати — ні. Се-б-то: ми згадаємо своє святко в катакомбах XIX. віку, але прилюдно нам сего не дозволять зробити.

І справді нас спитали ся-б: Яке саме у вас святко? що ви святкуєте? Ми відповіли-б: Ми святкуємо столітню річницю нашої нової літератури, столітню річницю нашої української оśвіти, нашого українського національного життя.

На таку відмову наші допитувачі могли-б голосно засьміяти ся; а засьміявши ся, вони запитали ся-б знов:

— Столітна річниця нової вашої літератури? А де-ж вона, ся нова ваша література? Де томи ваших класиків?

Ми мусіли-б мовчати, бо опріч чотирьох-пяти імен не могли-б назвати нічого — не тільки томів класиків, а навіть і просто томів, бо, як відомо, у нас є самі брошури за того... А до того, що треба видавати збірники творів своїх авторів, ми й доси не розумівали ся.

— Ваша оśвіта? — питали ся-б далі ті-ж таки допитувачі, — а де-ж вона? Серед інтелігенції? Але яка-ж може бути оśвіта серед інтелігенції, коли нема такої літератури, що могла би вдовольняти потребам тої інтелігенції, коли нема науки? Чи може ваша оśвіта серед народу, — ви-ж бо себе демократами вславили?

Ми мусіли-б мовчати, бо нашої української оśвіти нема ні серед інтелігенції, ні серед народу. Інтелігенція читає Тургеневих та Толстих (або Б. Маркевичів та Незлобиних), а нарід — Мішу Евстігнєєва — славетного „лубочного“ белетриста. Що-ж до українських творів, то на

них мабуть нема покупців. Правда, на деяких може й були-б покупці, н. пр. на Шевченка, але-ж як то відомо, власники на его твори думають, що мужики дуже багаті і можуть платити по рублю і більше за „Кобзаря“ (а его можна було-б видати за 50 коп.); а інтелігента обурює те, що твори найбільшого національного поета видають ся з дивною недбалістю, і ся недбалість доходить до того, що на них становлять московські заголовки (див. ілюстровані „Гайдамаки“).

— Нарешті — ваше національне життя? — не покидали-б нас дошкулти, — а в чому-ж воно виявляється ся? н. пр. ви хоч балакаєте по українському проміж себе, вчите своїх дітей дома вашої мови?

Ми й тоді мусіли-б мовчати, бо кому-ж невідомо, що найвибітійші часом Україні не напишуть по українському і поганенького листа (я кажу про таких, що самі признають ся до української національності) та що діти — у кого? — у українських письменників не знають своєї рідної мови... А кому се невідомо, то най той відає, що се факт.

— Ви мовчите, — нежалісливо додали-б наші допитувачі, і своїм мовчаням самі собі пишете присуд: ви не заробили свята і... і не мати мете его!

— Але-ж бійте ся Бога! — могли-б ми скрикнути, — де-ж такі видано так перекинувати факти? Адже ви, наші допитувачі, ви самі спиняли те все! Ви не дозволяли наших книжок, ви не пускали нашу мову в школи, ви гнали все українське. І тепер ще ви-ж і глузуєте з нас!

— Ми глузуємо з вас? Ми перекинуємо факт? — могли-б відмовити вони знов (хоч звісно, вони так не відмовлять). Але-ж ви мали Галичину — чому-ж ви там не друкували тих своїх книжок, що ми їх заборонили? Та й хто у вас пише ваші книжки? Ваші талани (а їх у вас таки чимало) працюють у нас, і хіба лакою загонено до писання в наших журналах ваших Гаршиних, Чехових, Короленків, Мачтетів, Потапенків та інших? А мову в школи... Та де-ж ті книжки ваші, що по них можна було-б вчити ваших дітей? Адже були такі часи, коли їх можна було друкувати, — чи ви їх надрукували? А про мову в сім'ї, в товаристві, то шкода й балакати: не ходили-ж ми по хатах та не затикали нам рота! Могли хоч і по ескимоському дома балакати! А коли не балакали... Ні, як хочете, але се все доводить одно, що ні ви яко нація, ні ваша мова яко мова, не істніє, а істніє тільки „єдина, неділяма, стоміліонна“ нація і мова. А за те, що ви насмілюєтесь повставати проти неї, га ще якісь там свята вигадуете, — за те ми вас зжеремо так таки й стріскаємо, будьте певні!

Адже мала-б підстави така розмова? Правда, ті, кого ми уявляли собі зараз яко наших допитувачів, не стільки ліберальні, щоб так балакати (опріч, звісно, кінця), але факти з того не зникнуть, иншого значіння не придбають. А факти сї такі, що через них зневажають нас по праву!

І справді: що ми принесемо на жертвник рідному краю в великий день столітньої річниці нашої нової літератури? Чим вшануємо пам'ять батькову? О, як би вів тепер встав та подивив ся-б тепер на те, що ми зробили за сто років, чого ми досягли, як би гірко защемило в него серце, коли-б побачив він нашу мізерію! Яким важким докором кинув би він нам у обличчя! За сто років ми не навчили ся бути самими собою, за сто років не навчили ся шанувати своєї рідної мови, дбати про рідну літературу, дбати про добро нашого народу, яко українського народу!

І ми дивуємо ся, що нас так зневажено, коли ми самі забуваємо, що сім'я основа нації, і яка буде сім'я, така буде й нація — ми се забуваємо і робимо з своїх дітей Москальчат? І в нас не горять лиця з страшного, безмірного сорому, як ми чуємо чужу мову з уст у рідної дитини? І ми не почуваємо ся злочинцями, страшними злочинцями проти рідного краю, як замість рідного, любого, гармонійного українського слова вкладаємо до рожевих дитячих уст чужу московщину?

І тоді ми злочинцями не почуваємо ся, і тоді дивуємо ся, що нас зневажено, як повстаємо проти тої ідеї, що єсть вона нам підвалиною в наших національних змаганнях, — проти ідеї націоналізму? Цяцкаючись як дитина з „остан-

нім словом науки“ (науки??) ми доводимо, що національність форма, що мова річ другорядна, чи й треторядна. Сліпі! Національність форма, але така форма, якою єсть тіло людське духови людському: розбий сю форму, і людини нема! Мова нехай і десятирядна річ, але се така річ, що без неї нема нації, і той, хто зневажає мову, зневажає націю! А той, хто повстає проти національної ідеї, в імі яких би там високих ідеалів він сего не робив, той повстає проти свого народу, той працює на користь его ворогам!

І тоді ми не відчуваємося винними, як хитаючись на всі боки, благословляємо „культуру центрів“, складаємо гимни тим, що задавили „гадюку за порогами“, та великого нашого національного поета вславляємо пияницею?

І все се в нас єсть, і все се в нас щоденщина! Яка-ж може бути українська література, українська культура при таких диких поглядах при такому злочинському поведінню з рідними сьвятощами?

А інші річі — наша безприкладна, безмірна боязність перед кожним рухом найпослідшого поліціянта? А наші лінощі та недбалість? І ми, знаючи, що все се істне, ще насмілюємося претендувати, щоб сила признала наші права? Які права? Чи не ті, що ми їх самі здобули і дончемо що дня? Але-ж вони у нас під ногами, перш у нас, а тоді вже в наших ворогів!

Прогнівав ся на нас Бог наш за те, що вклонили ся ми чужим Богам і відняв у нас розум, силу і волю, і важка — хоч і правдива — кара его!

Так, важка кара! І коли ми її заробили, то мусимо відбутися, але відбутися на те, щоб стати до нового життя, до життя такого, щоб воно вже більш не заробляло кари.

І генер саме час, бо далі вже пізно буде! Час оханути ся, час зрозуміти свій гріх і стати самими собою! Час понести рідному краю діла, а не слова, і діла жертви, бо тепер такий час, що вимагає жертв! І тільки тоді, як ми се зробимо, тільки тоді заспокоїмо у трунах великих борців за наш нарід, тільки тоді зможемо без виразу страшного сорому на обличчях казати слова:

Столітна річниця нашої нової літератури!

Б. Вільхівський.

Перегляд політичний.

Комісія валютова ради державної зачала минулої середі свої засідання і покінчила на двох засіданнях генеральну дебату. Рішене переходу до спеціальної дебати запало всіма голосами проти в'яти. В головній debatі промовляв за предложеном также руский посол Телішевский. Спеціальна дебата зачала ся в суботу.

Послідніми днями появила ся наново вже давніше голошене вість, що у віденській палаті послів витворює ся хорватско-словінське сторонництво. До сего клубу, як говорять, має приступити на разі 6 послів, а то послі: Бявкіні, Данар, Лягіна, Періц, Сіпичиц і Грегорец. Уже в найблизших днях має сей клуб оповістити свою програму, в котрій між иншим обговорює ся солідарне поступоване у всіх національних і політичних питаннях разом з молодеческим клубом.

Головними подіями дня на полі політичнім є відбутий ся перед кількома днями з'їзд німецького цїсаря з царем російским в Кіль і несподівана стріча російского великого князя Константина з президентом французської річи посполитої Карнотом, яка наступила рівночасно з повисшим з'їздом в Нансі. Уже від довшого часу говорено о сїм, що російский цар при нагоді своєї гостини в Данії віддасть візиту німецькому цїсареві, однак не можна було знати напевно, чи з'їзд сей дійсно наступить і в котрім місці він відбуде ся. Тимчасом з'їзд сей наступив дійсно дня 7. с. м. в Кіль, в найбільшій пристани морській в Гольштайні, краю забраним Німцями від Данії по війні в році 1868. Цар вибрав сю місцевість задля того, що недалеко від Копенгагн, а відтак, що головна стріча мала відбутися на кораблях на морі, де легше предпри-

няти всякі міри осторожности для безпечности особи царської. Оба монархи не прибрали до своєї стрічи численної дружини, щоб не надавати їй характеру політичного. Були там з царем лише наслідник престолоа і російский амбасадор ґр. Шувалов, а з німецьким цїсарем его брат князь Генрих, маршалок двірський ґр. Айленбург, і секретар державний бар. Маршаль. Стріча тревала не довго, бо наступила около 10. години перед полуднем, а о 10. годині вечером цар опустив вже кїльську пристань.

Того самого дня прибув до французского міста Нансі, где відбували ся торжества французских товариств гімнастичних і куда загостив і президент Карно, великий князь Константин, котрий тепер перебуває в французській місцевості Контресвіль на купелях. Приїзд наступив так несподівано, що не було часу поробити приготування до прийняття князя. Аж коли вже великий князь їхав до префектури, де замішав був Карно, пізнали князя студенти і устроїли зараз в его честь публичну демонстрацію. Зараз появили ся хоругви біло-червоно-голубі з написами „Альзация-Льотаринґія“ і хоругви з російскими красками, а нарід підносив безнастанно охлики в честь Росії. — Сій стрічи приписують газети значіне політичне, а декотрі доносять навіть, що в Нансі заключено альянс французско-російский. На кождий спосіб впадає дуже в очи, що як раз в хвили, коли російский цар гостив у цїсаря німецького і тим немов дав доказ о приязних стосунках до німецької держави, в Нансі відбула ся демонстрация проти Німеччини через приїзд великого князя Константина.

Ще перед упадком кабінету Рудіного заповідали, що італійский король і королева приїдуть до Німеччини на початку місяця червня. Тимчасом наступила міністерська криза, і по міністерстві Рудіного наступило міністерство Джіолітто. О наміреній гостині італійської родини королівської на берлінський дворі нічого не було чути до недавня, аж в остатних днях знов появила ся вість, що гостина наступить вже сими днями. З причини однак неясного положення внутрішнього в Італії сю вість зараз здементовано і сказано, що речинець королівської подорожи до Німеччини ще не означений, а наступить аж тоді, коли політична ситуація в Італії вияснить ся.

Після вістей з Варшави російська поліція майже бесперестанно робить ревізії по домах і вязить підозріні особи. Від часу, як ті острі постанови знов зачали приміняти, арештовано дві тисячі осіб, а з тих сотку засуджено або вивезено в Сибір. Чужинців видають громадно. Діяльність поліції проявляє ся з сеї причини енергійніше, бо надіють ся, що цар небаком приїде до Царства Польского, і уряди для того задумали прочистити сей край від всіх небезпечних елементів.

З Петербурга доносять, що там видано нову постанову, відносно ся до народних шкіл церковних. Іменно наказано, щоб церковні начальства у всіх епархіях отвирали школи церковно-парохіяльні і школи читання незалежно від шкіл, удержуваних земствами, і яких небудь инних. Дальше по можности мають отвирати також школи читання для дівчат.

Збіжева комісія під проводом члена совіту державного Абази, а в присутности міністра справ внутрішних і репрезентанта міністерства скарбу, рішила призволити зараз на вивіз вівса, ячменю і пшениці з російської держави.

Росія в остатних часах дуже займає ся справами сербского королівства. В Москві недавно основано синдикат з великих капіталістів, котрий поставив собі на ціл випустити торги для збування російских продуктів, а міністерство російского скарбу вислало з своєї сторони совітника Тиміріязева до Білграду, щоб сеї обговорив там, яким би способом можна скріпити відносини торговельні між Сербією а Росією. Дальше російське правительство справ заграничних рішило, щоб скріпити дипломатичну репрезентацию російську в Сербії, а іменно мають намір оснувати генеральний консулят в Білграді, нові консуляти в Нішу, Радевану над Дунаєм і Врани на сербско-македонській границі.

Англійське правительство на радї міністерській ухвалило розвязати парламент. Розвязане наступить дня 25. червня.

позаяк на сеї термін згодило ся спільно і правительство і провідники опозиції. За час парламентної сесії, якій ще лишає ся до виборів, мають залагодити ся всі найбільше некучі справи, а відтак зачне ся агітация виборча, котра в Англії розвиває ся горячийше в тім случаю, если на дневнім порядку стоять іменно важні справи. Тепір такими справами є ірландский гомеруль, а відтак можна надїятися, що і автономия в Уельсі і Шкоції буде розширена в тім самім напрямі.

Дрібні вісти.

(Президент краю бр. Кравс) від'їхав передвчєра ка кілька неділь до Відня. Тимчасову управу краевого правительства обняв радник п. Кохановский.

(Др. Вас. Ключенко), санітарний совітник і шеф санітарного департаменту при краєвм правительстві, дістав від короля Румунії медаль: „Bene merenti“. Тїпимо ся, що нашого земляка поважають навіть в чужім краю, бо-ж се й честь для нашого народу.

(Помноженє персоналю поліції.) Дотеперішній комісар поліції при краєвм правительстві п. Антін Ляє іменованій надкомісарем, а правит. конципіст п. Антін Патак комісарем поліції. Заразом отворено в Новоселиці експозитуру поліційну, при котрій поставлено комісарем дотеперішнього комісара ц. к. староства п. Клявдія Мойсевича.

(Вечерок в пам'ять Шевченка, Шашкевича і Федьковича) відбув ся в понеділок, дня 13. с. м. при участі сьпівацького товариства „Бояна“ і випав під кождим взглядом хорошо. Задля браку місця подамо подрібне справозданє про сеї вечерок в слїдуючім числі.

(Евгеній Якубович), помічний учитель при школі комунальній в Чернівцях, іменованій учителем при ц. к. мужескїм карнім заведеню в Станіславі з платою XI. ранґової класи. Тратимо Русина, що яко член черновецких руских товариств щиро й невтомно трудив ся для добра нашого народу, але й тїпимо ся заразом, що его заслуги найшли відповідну нагороду. Щастя Боже ему на новій посаді!

(Конкурси) винисані: 1.) на місце сталого (евентуально провізоричного) учителя при 1-кл. школах в Багні і Мезі; 2.) на місце молодшого учителя при 4-кл. школі для хлопців у Впжниці; 3.) на місце учителя при 4-кл. школі для хлопців, а на місце молодшої учительки при школі дівочій у Впжківцях; 4.) на місце помічної учительки при школах в Мілієві і Мігові. — На місцях 1, 4 вимагає ся викладава мова руска, а на місцях 2, 3 крім того ще й викладава мова польська. — Подання на всі місця належить вносити найдальше до кінця липня.

(При катастрофі в пшибрамській копальні) згинуло, як урядово сконстатовано, 332 робітників. Погибші лишили по собі 292 вдовиць і 692 сиріт. Їх Вел. Цісар і Цісарєва дарували для вдовиць і сиріт 10.000 зл.

(Град) навістив 8. с. м. Сучаву і околичні села Скею, Петрівці, Костину, де наробив по полях багато шкоди.

(До чого приводить горівка!) В Довгополи явив ся 3. с. м. тамошний селянин Юрій Худик в шинку У. Зінґєра та жадав у него на борґ горівки. Коли-ж Зінґєр не вволив волі Худика, то сеї так сильно вдарив его кулаком в лице, що жид безпритомний повалив ся до землі. Тоді вдєр ся Худик в sklep Зінґєра та викрав звідти 5 зл. і пару постолів, почім дав драла.

(† Георгій де Флондор), властитель великих посылостий, посол сойму краевого, декорований ордером желізної корони III. класи, упокоїв ся в Сторожинци дня 13. с. м. в 64. році жити.

(Розширенє шкіл в нових і старих Мамаївцях.) На підставі розпорядженя ц. к. краєвої ради шкільної з дня 17. лютого 1892 р. з'їхала ся комісія: п. староста Барлеон і інспектор новітвий п. Жанковский 25. мая о 9. годині рано до старих Мамаївців, де в шкільній комнаті мало ся відтримати громадське засіданє. При нарадах виступив селянин Ілія Кокочук против розширеня однокласової на двокласову школу в старих

Мамаївцях, за ним виступив і Гнат Домчук і бувший двірник Петро Бурак. Пан староста розказав їм, що то не так страшно, що вони мають, облігацію на шкільні видатки, по надармо, нічо не помагало. Шкільний інспектор повітовий зачав розказувати, що другі громади, як н. пр. в Магалі просили, аби їх школу розширити не на дво-, але на чотирикласову школу. Так то, видите панове, громади наші сам не хотять, щоби їм добре було, а допчуть дане їм право ногами. Тут був якийсь крешкий приятель школи, бойгорівки не жаловав дати людям, щоби говорили против розширення школи. — В нових Мамаївцях відбуло ся розширене однокласової школи на двокласову школу в п'ятницю рано о 10. год. На комісію приїхав п. комісар Свораковский і п. інспектор Жанковский. Пан комісар Свораковский розказав, о що ся розходить, а п. інспектор розтолкував потребу розширення сеї школи, і Омелян Никорович, сотрудник з нових Мамаївців, старав ся людям на підставі права, на підставі конституції обяснити потребу розширення школи. О. Никорович доводив межі иншим, що тут не двоє але й більше учителів треба, бо в громаді є до 400 дитий гр. ор. обряду, не рахувавши жидів і дитий иншого віросповідання. Забрав голос селянин, член шкільної ради, Георгій Угреньчук, і просив комісію, щоби зволіла їм всім на дворі ще поради ся, на що комісія охочо пристала. Коли відтак всі ввійшли до комнати, мовив їм п. інспектор Жанковский, що по лицю їх видить і пізнає, що вони всі на 2-кл. школу пристали. Потім запитав ся п. комісар Свораковский: по, якже ви ся урадили? Ми пристаємо всі на розширенє школи, лише просимо, що сего року не можемо будувати. При комісії був також і п. лісничий Люгерт яко заступник фонду релігійного. В 11. годині відїхала комісія з радістю, що в нових Мамаївцях люди одноголосно обовязали ся розширити школу. Честне слава вам, панове господарі з нових Мамаївців.

С.

(Анархіст Равашоль), котрого недавно тому судили в Парижі за підкидане бомб динамітних, а відтак в другім місті за всілякі убійства, розбої та інші злочини, оповідав так перед судом присяжних о зневаженню гробу якоїсь пані Ронтель, котрої труна хотів обрабувати. О год. 1/2-12-ої в ночи перескочив я через мур на кладовище і виваливши двері гробниці залізним друком, відважив я другий камінь гробу, котрий з таким гримотом упав на землю, що аж здавало ся, що з далека почують люди; я вибіг і надслухував, однак ніхто не підходив. Я вернув, відважив залізним друком олов'яну домовину, а ліхтарня моя упала на землю, розбила ся і світло погасло. Настала нітьма; я нагрібав сухого листя, поскладав на купу вінії підпалюючи їх, взяв ся до отворення домовини. Тіло було зовсім зіпсуте; страшний соух ударив на мене, і хотів дим мало не задушив мене, а соух до омлівання доводив, я похилив ся над труном, розгрібав волосє, підносив руки і обмацував пальцї, на котрих сподївав ся найти перстені. Я перешукував всюду в домовині доколя тіла, та нічого не найшов. Даремна була моя праця, а утікаючи одинокою річею, яку я з собою відтам винїс, був той трунячий соух, котрий лиш з тяжкою бідою дав ся усунути з могого тіла та одїня.

(Оженила чоловіка.) В Бродях з'явила ся недавно молода і хороша дівчина (жидівка) з Америки, і розпоряджаючи значними грошми, хотїла отворити яке підприємство. В таких случаях не бракує дорадників, а особливо дорадниць. Одна з них вивідавшись більше-менше докладно про капітали кандидатки, підсунула їй гадку їти за муж. Дівчина пристала і поручила бабі (також жидівці), щоби їй винайшла якого жениха. Жидівка не мала нічого пильнішого, як підмовити власного мужа, ще сильного мужчину, щоби представив ся дівчині яко жених і щоби по заручинах виступав від неї гроші. Чоловікови подобала ся гадка і він пустих ся залицатись. Наслідком залицання були очевидно заручини. Але тут показала ся перепома. Американка не була дурна і обіцяла виплатити гроші аж по вінчаню. Що-ж було робити? Треба було зачатий інтерес довести до кінця. Одже чоловік вручив жінці свій лист розводний, а сам з Американкою — до шлюбу. Весїле було гучне, з цимбалами і ріжними вигадками, танцювали навіть лансiera. По весїлю

баба до чоловіка: „давай гроші“, але сей циник, повідає з насмішками: „за що? або я зле замінив ся? Взяв молоду, хорошу, грошовиту жінку — щезай ганьбо!“ Наступили відтак сцени, жалоба а вкінці і справа перед рабіном. А рабін, роздумавши, похвалив чоловіка і казав давній жінці виплатити лише — звичайне факторне (шадхунес) за злучене пари. І Соломон не розсудив би розумніше!

(Що може злоба.) Властитель гостинниці у Відні, Павло Гонфнер, відправив був онюди 19-літнього послугача, Леопольда Янка, за недбалство і зухвалість. Як, аби пімстити ся на Гонфнері, пішов ще того самого дня до пивниці Гонфнера в Гіцінгу під Віднем, де був великий склад вина, і повідбивав там чопи у всіх бочках не лиш в пивниці самого Гонфнера, але й в пивниці его шурина Одерского, та випустив все вино на землю. В обох пивницях було 1000 гектолітрів вина, вартости около 25.000 до 30.000 зр. Всі пивниці були одже повні вина, а бочки на нїм пливали вже порожні. Вина того годї вже було ужити, і оба властители потерпіли шкоду що найменше на 25.000 зр. Як пімстившись в той спосіб, поїхав відтак до Пратеру і там дав ся сам арештувати; его відставлено до криміналу.

(Вигадливий адвокат.) Один адвокат, як пишуть „Харьковскія Вѣдомости“, находячи ся кілька верстов від стайї Алексївки при кїво-харківській залїзниці, одержав телеграму, щоби в дуже важкій справі приїхав зараз до Харкова. Зібравшись скоро, приїхав він о 11-й год. рано до Алексївки, але тут довідав ся він, що найблизший поїзд особовий має відїйти до Харкова аж о 7-й год. вечером, між тим як ему треба було бути вже о 6-й годині в Харкові. З початку не знав адвокат що робити, але в дтак пригадав собі, що їстнєє припис, після котрого при надарваню до товарного поїзда живої пересилки має бути і провідник. Не довго думаючи, пішов адвокат до села, купив там курку і вернувшись з нею на стайю, надав єї яко живу пересилку до товарного поїзда, а сам всїв до него яко провідник. Таким способом приїхав ще в час товарним поїздом до Харкова.

(Страшний циклон) навстив місто Веллінгтон в державі Канзас, в Америці. Циклон збурих місто і пятьсот осіб утратило жите. В самім середмісті повстав огонь.

(Зухвалою убійства) допустив ся у Відні якийсь невислїдженний досі злочинець в білий день на передмістї Найбав Убійник зайшов до склепу вдовниці по годиннику, Шотголяр, і хотїв пібїти купити золотий годинник. Коли Шотголярова схилила ся по годинник, убійник вдарив єї кілька разів по голові якимсь острым зиярядом і покалічив майже смертельно, а відтак вхонив кільканацять золотих годинників і утік та щез без слїду. Полїція визначила 300 зр. нагороди за прихоплене убійника.

НОВІ КНИЖКИ.

„Бібліотеки для молодїжи“ появилася книжочка 5. з слїдуючим змістом: „Сонце та мїсяць“ (поезія В. Чайченка). — „Олександр Барвіньскій“ (житєнісь О. П.). — „Казка про правду та кривду“ (уривок Панааса Мирного). — „Преподобний Нестор“ (статя О. П. з трьома образками). — „Колїсь і тенерь“ (статя І. Спїлки). — Дещо для діточок: „Двоє розумних“ (сміховинка з „Колосків“), „Загадки“, „Водгадки загадок з 4 книжочки“.

Цїна збіжа.

В Чернівцях платили дня 15-го червня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.25—9.50	зл.
жита	8.50—8.60	„
ячменю	6.—6.25	„
вівса	6.10—6.35	„
ріпаку	—	„
конюшини	—	„
кукурудзи	5.30—5.35	„
гороху	7.—8.—	„
овівити	15.—15.25	„

Курс монет

дня 15-го червня 1892-го р.

дукат	5.62	—5.71	зл.
рубель папер.	1.24	—1.25	„
наполеондор	9.46	—9.53	„
100 марок	58.40	—58.60	„

ТОВАРИСТВО „ПРОСВѢТА“

при зближаючих ся испятах в школахъ народныхъ подає до вѣдомости Свѣтлыхъ Радъ Школьныхъ, Виреподобныхъ священниковъ, катехитовъ, Высокоповажанныхъ учителей и родителей, что книжки накладу товариства, призволенъ кр. Радю школьною на преміи для учениковъ красно опрaвленъ зъ позолочеными берегами, можна купити въ канцеляріи товариства при улиці Вѣрменской ч. 27

по слѣдуючій цѣнѣ:

Добре роби, добре буде	17	кр.
Роскази про сили природы	20	„
Оповідання о житю св. Бориса и Глѣба	20	„
Повѣстки для дѣтей	27	„
Сестра	15	„
Байки	22	„
У пропасть дорога ховака	28	„
Зоря	22	„
Исторія Руси ч. I	25	„
Исторія Руси Ч. II	23	„
Исторія Руси Ч. III	38	„
Паша, душа въ господарствѣ	35	„
Лєвъ и коноплѣ	24	„
Рогата худоба	45	„
Про живоплоты и тѣсы	20	„
Веняминъ Франклінъ	16	„
Пасѣба	24	„
На досвѣткахъ	22	„
Жите св. ведекомученика и лѣкаря Пантелеймона	20	„
Дрѣбна птиця господарска, а великій грошъ	20	„
Водкрыте Америки	22	„
Звѣрята шкѣдніи и пожаточніи	42	„
Перекопиполе	18	„
Кирилъ и Методій	22	„
Сердєх ледового моря	25	„
Молитвенникъ народный (въ значайной оцрaвѣ)	20	„

въ лучшей оцрaвѣ:

а) хребетъ полотноный и золоченый крестъ зъ переду	25	„
б) цѣла оцрaва полотна, береги золоченъ и золоченый крестъ зъ переду	35	„

Всякія замовленія высылають са скоро и точно.

РУСКЕ

ТОВАРИСТВО ПЕДАГОГІЧНЕ

при зближаючих ся испятахъ въ школахъ народныхъ подає до вѣдомости Свѣтлыхъ Радъ Школьныхъ, Виреподобныхъ священниковъ, катехитовъ. Высокоповажанныхъ учителей и родителей, что книжки накладу товариства, призволенъ кр. Радю школьною на преміи для учениковъ красно опрaвленъ зъ позолочеными берегами, можна купити въ канцеляріи товариства при улиці Вѣрменской ч. 27

по слѣдуючій цѣнѣ:

Образковій виданя:

Звѣринець	10	кр.
Гостинець	10	„
Забавки	10	„
Менажерія	10	„
Робинзонъ	40	„
Мала менажерія	35	„
Ликій звѣрята	35	„
Для забавы	48	„
Квѣточка	20	„
Вѣночокъ	20	„
Кобзарь Тараса Шевченка	20	„

Иный виданя:

Читанка ч. 1.	10	кр.
„ ч. 2.	10	„
„ ч. 3.	10	„
„ ч. 4.	10	„
Тя самі оцрaвнї	20	„
Вязанка желаній	10	„
Хемія Роское	40	„
Учитель зъ р. 1890	2	зр.

Всякія замовленія высылають ся скоро и точно.

Предплата
платна в Чернівцях
виписується:
на цілий рік 5 ар. — кр.
пів року 2 „ 50 „
чверть року 1 „ 25 „
для заграниччя 5 рублів або
12 франків
Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горовица,
ул. Гоголя ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 24.

Чернівці, дня 12-го (лат. 24-го) червня 1892.

Рочник VIII.

Купчанківське, так зване православно-руське, а властиво румунізаторське віче.

II.

Так одже доказали ми в попереднім числі, що властиво румунізатори скликали для своїх румунізаторських цілей се купчанківське віче, а доказали ми се на підставі слідуючих фактів:

Румунізатори спровадили яко аранжера для сего віча перворядного блягера і дурисьвіта Гр. Купчанка з Відня, заплатили ему, очевидно з румунізаторських фондів, всі кошта подорожи і приймали его прилюдно на двірці в Лужанах навіть з парадом, а Гр. Купчанко зараз по своїм приїзді до Буковини конферував по кілька годин денно з проводирями румунізаторської кліки: з митрополитом Морарем-Андрієвичем, з бр. Ник. Мустаю, з Янком Зотою, з Ст. Мікулім з Рогізної і з другими видійнішими румунізаторами.

Правдивість сих ноторично знаних фактів не поважать ся заперечити ні румунізатори, ні їх помічник Гр. Купчанко. А і дальше поведене румунізаторів в сій справі доказує цілком ясно, що вони були мотором і душею сего віча.

Славно звістний румунізатор о. Дан з Лужан виплачує, розуміє ся не зі своїх, а румунізаторських фондів, власноручно завдаток до рук Е. Розенцвайга за салю музичного товариства, котру винаймлено для сего віча. Такі румунізатори-панотці, такі заїлі противники всякої народної просвіти, такі заїлі противники всякого політично-національного розвою і поступу між рускими селянами, такі одже явні вороги руского народу, як: оо. Гомюка, Дан, Левескул, Воль-

чинський, Будурович, Нікітович і другі, завзявають тепер офіційно по церквах з амвоном наших селян до громадної участі в сій так званім „православно-руським народнім“ вічу. Сі самі панотці-румунізатори спроваджують до Чернівців на се в не форшианами наших селян, а по дорозі честують мужиків майже при кожній корчмі горілкою, оплачуючи дотичні кошта безперечно не з власної мошени, але певно з румунізаторських фондів. На вічевій соборній службі в тутешній катедральній церкві ведуть рей також панотці-румунізатори, як: консисторський совітник Reus і славно звістний воріг Русинів, б. предсідатель румунізаторського товариства „Concordia“, катедральний псевдо-словянський проповідник о. „Procorovicu“. Для Купчанківського, а властиво румунізаторського віча, одже для чисто політичної справи, стояла тепер катедральна церква на повні услуги, а для святавання тисячелітньої памятки, 17. мая 1885, в честь св. православних апостолів: Кирила і Методія — не було місця в тій самій православній катедрі. Митрополит Морар-Андрієвич наказав тоді заперти сю церкву, наказав всяку відправу в честь тих св. православних апостолів, мовлячи, що се справа політична. У митрополита Морара-Андрієвича значить одже румунізаторське віче, значить навіть такий дурисьвіт Гр. Купчанко більше, як св. православні апостоли Кирило і Методій.

Наведені тут правдиві факта мусять конечно кожного безсторонного чоловіка як найпевнійше переконати о сій незбитій правді, що румунізатори були аранжерами і властивими господарями Купчанківського віча.

Читаємо ся тепер, чи могло се віче, котре уряджували румунізатори, явні противники руского

народу, відповісти вимогам руского всенародного віча і принести для буковинської Руси пожаданий хосен? Ні! ніколи!

Вже в самім зароді сего віча лежала ворожа інтрига, ворожа злоба, вимірена на деморалізацію темних мас нашого добродушного і легковірного сільського народу.

Зворушити сі темні маси до бунту проти патріотичної рускої інтелігенції, проти тих природних, щирих і совісних свідомих заступників і оборонців нашого люду, се була наразі властива задача сего румунізаторсько-купчанківського віча.

Не людська, а противно дика, ба навіть нікчемна така задача; негідна се робота людей, що накидають ся на провідників, на заступників свободного народу.

Поступовий дух часу 19-ого століття стремить до етичних, правдиво людських підстав для мирного сусільного пожити народів; ми о сім свято переконані, що кожний совісний і світлий волоський патріот, бажаючи повного щастя для свого народу, не може удобрити підступну, нечесну, а ддятого і нелюдську роботу румунізаторів, бо вже ж ніяким способом не дасть ся така робота погодити з правдивим патріотизмом.

Правдивий патріотизм може будувати щасте свого народу тільки на етичних, правдиво людських підвалинах; правдивий патріотизм мусить для того засуджувати беззглядно всяку підлу інтригу, а противно стреміти до мирних відносин з всіма сусідами і викорінювати всяку дику самолюбну пристрась.

Самолюбна, пристрасна робота буковинських румунізаторів цілком без розуму; вона не придбає для волоського народу ніякого хісна, а навіть не причинить ся до сповнення румунізаторських

ПРОМОВА

на вечерку в пам'ять Шевченка, Федьковича і Шашкевича, виголошена проф. дром Ст. Смалем-Стоцким.

Вельми Поважані Пані і Панове!

Прійміть, Вле., із уст моїх від руских товариств, що обходять сьогодні великенародне свято в пам'ять найліпших синів Руси: Тараса Шевченка, Маркіяна Шашкевича і Юрія Федьковича щиро-сердечну подяку за те, що були ласкаві зібратися тут так численно і тим причинити ся до світлості і величавості сего народного празнику; в імени сих товариств маю честь повитати Вас щирим словом: вітайте Гостеньки!

В перший се раз обходять се свято рускі товариства не в самім лише кружку своїх членів, а прилюдно, не між самими Русинами, а так би сказати, принародно, при участі своїх сусідів інших народностей, і се надає нинішньому нашому свята особливого значіння. Доля злучила нас Русинів тісно з нашими сусідами, з иншими народностями в нашім краю і в инших краях, де проживають Русини, і з того втворили ся різні міжнародні стосунки. Не вже-ж ті міжнародні стосунки мусять бути доконечно такі, що одні

раді-б других зглядити з лиця землі? Не вже-ж самі лише нелюдські звичаї інстинкти мають мати силу в наших міжнародних зносинах? Ні! Та-ж старати ся зглядити цілий нарід з лиця землі, его звівчити і знищити, се тепер не тільки цілковито марна праця, але также негідна, нелюдська робота! Сусідам треба жити з собою по сусідски, по дружньому, по людски; треба, щоб між сусідами уложило ся пожити на твердих етичних основах, а на се треба, щоб одні других пізнали, пізнали змагання і народні ідеали своїх сусідів, навчили ся шанувати і поважати їх святащі на рівні з своїми, а до того надають ся як раз такі народні свята, як отсе ми Русини при участі наших сусідів гостей нині обходимо. При таких народних празниках виявляє ся дух народний, виявляє ся народна сила, народна вдача, при таких нагодах можна нарід найлегше розпізнати, заглянути ему немов в саму душу, в таких святачних хвилях легко з другим народом подружити ся, збратати ся.

З другого боку нам Русинам, коли в нас є великі та ясні святачі, годі крити ся з ними лиш в своїй хаті, а треба повеличати ся перед цілим світом, а що найперше, показати ся перед своїми сусідами, щоб і вони їх пізнали і навчили ся їх так само цінити і шанувати як своїх рідних, бо ті наші святачі промостять нашому народови стежку до серця наших сусідів, вони допоможуть нам з ними поєднати ся і збратати ся.

І справді маєм ми ким повеличати ся не тільки перед нашими сусідами, але і перед цілим світом. Всім нам добре звісно, що нарід руский на Буковині, ба не тільки на Буковині, але скрізь, де він проживає, поставлений в найневигідніші сусільні обставини, коротав ще до недавня виключно яко мужик своє незavidне жите, жите без просвітки, без виспих людських змагань і цілий. Яка-ж величезна рішниця нині. Нині сей нарід стоїть поміж иншими культурними народами яко не менш трудящий робітник і з свого боку докладає не одну цеголку до величезної всесвітної будови культурної, до поступу і цивілізації цілої людскости. Що за велитень зворушив сей нарід, що ще недавно мов величезна колода, прибита вже злидненням мохом, лежав безчужувно на розпути велелюднім? Що за чародійна сила вдунула в него нове жите? Хто заставив его до культурної праці і вказав ему високі людські ідеали? — Се три великани духа і слова: Юрій Федькович на Буковині, Маркіян Шашкевич в Галичині, а Тарас Шевченко на Україні і скрізь по цілій Руси розбудили те нове жите і своїм могутнім словом в протягу короткого часу підняли 20-мільоновий з надатком нарід руский із страшного занепаду до теперішнього хоч ще не величавого, то все-ж таки світлішого стану. Отсе ті великанські святачі, що зажегли божественну іскру в грудях великого руского народу; отсе ті можли-владії, що заставили его до культурної праці і

бажань, бо вже-ж годі уминому чоловікови навіть погадати, щоби в теперішніх свободніших часах в часах загального поступу, дав ся буковинський руский нарід, що становить більшість мешканців нашого краю, зволасти або змести з лиця сеї землі, чого власне бажають румунізатори.

Так само мусить кожний совісний волоский патріот засудити безвзглядно яко підлу роботу, се, що румунізатори мішають ся до чисто домашніх справ руского народу, та старають ся всіма силами підтримувати і визискувати для своїх самолюбних цілей роздор, який з причини нещасних обставин панує ще тепер в великій рускій родині.

Чи Русини мішали ся коли до домашніх народних справ Волохів, до правил їх мови, до їх правописи? Чи наставляли коли Русини на права волоского народу? Ні, сего не докажуть Русинам панове румунізатори.

А вже ж ніяким способом не дасть ся сего поняти, як можуть люди, що покінчили університетські науки, що мають претенсію, числити себе то інтелігенції, як можуть сі люди в 19-тім століттю, так якби в диких середньовічних часах, підносити конфесійну борбу і по магометанськи вивішувати зелену фану пророка, яко прапор релігійного фанатизму, до народної борби.

Проч з уніятами! — кричать румунізатори, кричать побожні православні панотії за таким самим диким голосом свого архипастиря; кричать так сі проповідники віри Христової, що так само, як уніяти, повинні визнавати, шанувати і проповідати правдиві християнські засади: правди і любови.

І що-ж пічнете, панове румунізатори, з тими двадцять тисячами Русинів-уніятів, що проживають на буковинській землі і працюють щиро для загального добра сего краю? Чи сі Русини-уніяти не Русинами? Чи в їх жилах не пливе така сама руска кров? Чи в їх грудях не бе таке саме руске серце, як у Русинів православної віри? Чи Русини-уніяти не мають ті самі потреби, як Русини православної віри?

Чи вам, панове румунізатори, не милі ваші волоскі брати-уніяти, що проживають в Угорщині? Чи сі Волохи-уніяти не є правдивими Волохами?

Сором і ганьба, панове румунізатори, воювати таким оружьем безграничної глупоти і безвстидної підлости!

Навіть Мадяри, котрих гнет тяжко утискає ваш нарід, не допустили ся ще сеї безграничної підлости, щоби межі вашими братами в Угорщині сіяти конфесійний роздор.

Русини-уніяти становлять невідлучну част 20-мільйонного великого руского народу; а яко такі мають вони ті самі національні потреби, ті самі національні права і обовязки, як і Русини православної віри. До синоду православної церкви, де рішають ся чисто церковні справи православної віри, не мають Русини-уніяти приступу. Але боронити руский нарід спільно з Русинами православної віри проти шовіністичних замахів православного архипастиря і его підвладного духовенства на національні права руского народу, до сего мають і Русини-уніяти, яко Русини, не тільки повне право, але і святий обовязок.

Чи Волохи-уніяти не мали би права боронити волоский нарід проти замахів на волоску національність, коли би сі замаху виходили зі сторони православного архипастиря? Безперечно мали би до сего повне право.

Так одже тільки спільна румунізаторська і московська інтрига та злоба видумала на Буковині „православно-руське народне“ віче, а таке віче не могло ніяким способом відповісти вимогам руского всенародного віча, що мусить обняти всіх Русинів без взгляду на віроісповідання, обняти всі їх національні права і потреби, та вже з причини сего тенденційного обмеження доступу на се віче для Русинів, не могло Купчанківське віче принести для буковинської Руси відповідного хісна.

Д о п и с ь.

З СЕЛА.

Що буде з нашим в'їчем?

Довго, предовго спала наша Русь буковинська, аж невинною працею наших представителів і провідників довело ся до того, що нарід зачав приходити до самопізнання, і буковинська Русь прийшла до такого успіху в короткім часі, якого рідко сподівати ся було. Тепер маємо ми вже і „Народний Дім“, аж 4-ох послів до краєвого сойму, а одного до ради державної, засновані читальні по селах, газета „Буковина“ дає духовий покрим народови і слава Господу можемо в по-

рівнанню з минувними часами сказати, що ми далеко і дуже далеко зайшли. Подяка, велика подяка належить ся тим трудолюбивим мужам, котрі, виходячи з уряду, майже що днини о 6. год. у „Народнім Домі“ сходять ся і робять, і розгадують, і видатків не щадять, і журять ся, як би ушасливити наш темний нарід. Хіба той, що сумління не має, не схоче признати тоту їх щирість, тоту їх самопожертвоване. І хто ті люди, котрі так щоденно працюють? „Уніяти“, „зайди“, „пройдисьвіті“, „чужі елемента“ (глянь промову владика), на котрих ворогують, — а чому? Бо вони, прийшовши з Галичини, (богато вже і у нас народило ся, а багато і православних родивих Буковинців пристало до них) і принесли з собою з-відтам більше національного почуття, більше поступових ідей, не хотять сидіти даремно, але пробуджують нарід і ведуть его дорогою правди, дорогою просвіти, а не туманять его, як то давно діяло ся. Се не в смак було краєвим можновладцям, котрі були при звичаєні краєм рядити, а Русинів уважали за рабів, зідбних тільки до тяжкої роботи і до плачення податків, се не в смак було прихильникам роз'єднюючої нас партії, — та давай горлати, що уніятами загрожене православ'є, що вони хочуть нас сполющити і пр. І скажіть мені „господинове“: хто тут винен, що ви всі відтягнули ся від наших руских товариств і самі нічого не ділаєте і ще і другим перешкоджуєте? Ви опускаєте своїх рідних братів і з'єднюєте ся з Волохами, помімо того, щосьте за добре вже пізнали, що вони рускому народови не спріють? Минає далі вже 10 літ, як ви провадите сепаратистичну, відрубну політику, — і чого ви доробили ся? Що вам Волохи допомогли, коли вони народова такі щирі? Подайте факта! Так вони ся тим тішають, що ми розділені в 2 табори, бо тим нас ослабляють, аби саміх себе зміцнити після всіма знаної засади: „Divide et impera“. (поділи і тоді розкажуй). Дійшовши так далеко чесною і невтомною працею, признали наші трудолюбиві патріоти, щоби було вже на часі, скликати до Черновець руске народне віче, аби нарід сконсолідувати і з его потребами міродайної сфери ознакомити, і дійсно обвістили вони сей свій замір у газеті „Буковина“, що приготували роботу до скликання віча вже розпочали ся. Заледво що зачули се наші роз'єдинителі, — гай приводять вони з Відня Григорія Купчанка за волоскі гроші, він приїжджає, каже ся світло витати на двірці своєю родиною і волоскими панотцями, їздить по селах, цілює ся з народом і дякує за овацію, — а жандарми стоять, дивлять ся і посилають вісти, що приїхав руский ніби президент краєвий, котрий скликає віче. „Руска Рада“ задивляла ся на сю діяльність Купчанка і Волохів та „руських“ зовсім об'єктивно і зголосила ся також брати участь в скликанні вічу. Але не всі були одної гадки. Волохи думали собі так: спровадьмо Куп-

вказали ему людські ідеали; отсими ми нині величаєм ся! І хто не приклонить голови перед великою силою духа нашої трійни, що в так короткім часі довершила справдешного чуда на нашім народі? — Хіба який виродок між своїми, або який самолюб між чужими не віддасть їм приналежної честі за їх працю; бо не лиш з народного, руского, але і з всесвітнього, загальнолюдського становиска взявши, довершили вони величезного діла, коли привели великий руский нарід до того, що став він поціл з іншими народами працювати щиро над своїм моральним здвигненням, коли притягнули его до людської культурної праці. Отсе іменно окрило славою імена наших геніїв. Праця їх се праця ідейна, праця культурна, і лише така праця годна полишити по собі вічно тревалі сліди. А чия праця виходить на добро цілого народу, на добро загалу і людськості, тому належить ся честь не тільки від свого народу, але і від цілої людськості. Імена таких робітників є окрасою не лиш свого народу, але і всієї людськості. Імя Федьковича, що перед півцятю роками яко скромний Гуцул проживав між нами в Чернівцях, знає у Поляків і Москалів, знає у Чехів і Сербів, знає также у Німців, не задля чого иншого, як лише за те, що він потрудив ся для людськості. Думками мужика поета Тараса Шевченка любують ся не лиш свої та близькі, але і далекі Французи та Англіїці адля того, що вони йдуть на добро людськості.

От тому то годить ся святкувати пам'ять таких мужів як Шевченко, Федькович, Шашкевич, принародно, при участі інших сусідних народів; от тому то дуже се гарно, що наші сусіди взяли в нашім народнім празнику живу участь.

Нині надаєть ся всім добра спосібність наглядно бачити силу могутного слова наших геніїв. Із грубого неокресаного мужицтва підняв ся таки на наших очах чародійною силою їх слова руский нарід; в млі ока найшлась щира, трудяща, патріотична інтелігенція, що веде сей нарід до людської мегі, ідучи за голосом свих мужів; на запушений ниві почалась справді культурна праця. Сей успіх руского народу мусить радувати кожне щире людське серце, така робота між руским народом мусить заняти кожного живого чоловіка; а приглянувши ся їй ближше, кожний набере переконання про живучість руского народу, про чесність і чистість его змагань, котрі не звернені против нікого, а лиш на те одно, щоб самому двигнути ся з занепаду, щоб підняти ся до образу божого, та ще і другим помочи на тій дорозі. Така чесна праця повинна найти підпору і у других народів.

Самі-ж Русини споглядаючи на сей величезний успіх в народнім житю, повинні ще більше набрати віри у власні сили, повинні всі проняти ся на скрізь високими людськими ідеалами наших геніїв, а за їх проводом безвечно дійдуть до ціля, безвечно здвигнуть величаву народну

святиню, бо підвалини, на котрих здвигає ся так бистрим кроком культурна будова руского народу, се тривкі і міцні етичні засади правди і любови, завішані нам нашими геніями. Правда у всім, супроти себе і супроти других; любов до всіх, не лиш до себе, любов всеобемлюща — се станowitz підставу нашого народного розвою, се русло, в котре справили жите руского народу віщі его сини, се битий гостинець, котрим іде культурний розвій руского народу скорим кроком наперед. І ніхто не годен сего розвою спинити, бо він природний; не спинять его і ті, що замість обернути всі свої сили на добро свого рідного народу, марно тратять їх на те, щоб заколотити природний розвій иншого народу, думаючи сим прислужити ся своєму народови. Як служити своєму рідному народови, як служити людськості, учать нас найліпше отсі мужі, що ми їх сьогодні святкуємо пам'ять; і ми найкраще звеличимо їх, коли пронявши ся на скрізь їх високими ідеями правди і любови, ширити мемо їх всюди, аби чим скорше настав час:

Щоб брат з братом обняли ся

І проговорили

Слово тихої любови —

аби настав час, щоб всі подали собі щиро руки до мирної і спільної праці для добра свого народу, для добра краю і держави, для добра цілої людськості.

чанка за наші десятки, підбуримо нарід против унійтів, — зійдуться на віче „тверді“ і „м'яккі“, зачнуться сварити, — а може і бити, тай буде ціла комедія, правительство розв'яже віче, тогди руска нація зблямована на віки, а ми зможемо вість дати до Відня, що руский нарід в Буковині ще політично незрілий, що наш правослашний верх і будемо далі ридити краєм на добро наше, а на упадок всіх прочих народів. „Тверда“ партія знову подумала собі так: Приведемо собі Кунчанка, він честюлюбивий чоловік, покажимо ему оваціями, але рівночасно і докажемо, що в Буковині наш верх, відберемо за поміччю Волохів унійтам „Народний Дім“ і всі рускі товариства, понижонимо з-відтам всіх Стоцьких, Винницьких, Михальських, Ясеницьких, Союзанів і пр., та тогди будемо ся братати з Волохами. А правительством в кінцець, котре вже пізнає ся на фарбованих лисах, подумало собі так: край зворохоблений вже доволі послідними виборами до сойму та иншими приключеннями, Кунчанко їздить по краю і враз з Волохами скликає віче, а до нас в гору не вказує ся; позволимо віче, — то буде багато шуму і крику, зійдуться обидві партії, зачнуться сварити і кричати, — то гей на зле вийде рускому народови, — тому: не можна і — точка.

Тепер пізнаєте, добрі люди, хто мав добрий, а хто злий замір при скликанні віча? Тепер зрозумілисте вже, чому панотії волоскі: Гомюка, Дан, (котрого его власний нарід ненавидить, а він его) та Левескул, та Никитович, та Будурович, та навіть Чунтуляк з Сучави і пр. приїхали і самі гроші давали і людей звозили, аби лиш віче відбуло ся? Чи задія того вони гроші давали, що такі щирі рускому народови, чи може на те, аби їм з того вернула ся сторична користь? Чому ми ся не мішаємо у волоскі справи? А доки ми дамо ся опікувати від таких волоских загорілиців, і їх будемо слухати, як і до тепер, (чого вони і хотять), доси і ми нічого не досягнемо і будемо одні других їсти і гризти, а наші непрошені опікуни зискають з того. Поки будемо задиляти ся з того становиска, що віче скликає м'якка чи там тверда партія і будемо одні другим псувати, то останемо ся по заду, а чужі будуть з нас сьміяти ся, — ба нас постигне цілковитий упадок!

Я бим дав: „Рускій Раді“ добру руску раду, не дивити ся на інтереси зложивших людей і такі скликання на осінь ще одно руске віче до Черновців, а всім православним щирим Русинам радив би я, приїхати на то віче, але не з тою загорілостю, або з тим злим заміром, котрого Волохи так дуже собі бажають, то є, аби ми одні других викидали або з желанем: одні над другими верховодити, бо під таким видом нічого не позискаємо, — але зберім ся брати-Русини з одною думкою, з одним серцем, подаймо собі руки і обстаньмо як мур за наші до тепер уносліджені права, відречім ся волоскої опіки, винишм ся в наші рускі товариства і підмогаймо їх морально і матеріально, складім гроші замість на приїзд Кунчанка з Відня на „Народний Дім“, аби на нім ще інтабульовані довги заплатити і тим способом заобезпечити собі народну святиню, — не ворогуймо на унійтів, — бо то, що ми до тепер осягли, — маємо тільки їм в першій лінії завдячити, ділаймо по приміру нашого доброго батька-Цісаря: „з'єдиненими силами“, а тогди стане і в нас сила, і хто сильний, з тим числять ся, бо его потребують і дадуть нам наші давно нам належачі права і воскресне мати — Русь заплакана на Буковині!

Буковинська Русе мила
Вже раз схамени ся,
Най скріпнись твоя сила,
Незгоди зречи ся —
Гей під осінь всі зберім ся
Приготовмо ролю,
Щоб придбати рідній хаті
І правду і волю!

Православний.

Перегляд політичний.

В радї державній веде ся дальша нарада над проектом о промислі будівлянім, але головна робота веде ся тепер в комісіях, а особливо в комісії валютів і бюджетів.

Урядовий дневник оповіщає іменоване тих членів краєвої ради шкільної в Тироли, котрі є делегатами правительства, і небавком вже уконституоване ради буде могло наступити. Звістно, що Тироль аж до послідної сесії соймової не хотів завести у себе австрійського закону шкільного і аж тепер удало ся міністри просвіти бар. Гавчови спонукати соймову більшість до реорганізації шкіл на основі шкільного закону, прийнятого у всіх краях австрійської половини монархії. В тім напрямі наступить тепер найперше організація шкільної ради краєвої в Інсбруці. Німецькі дневники ліберальні дуже жалують ся з сеї причини, що на всім кандидатів іменованих правительством лише двох приналежить до ліберальної партії.

Німецькі націонали в Стирії скликають віче до Градця, на котрім мають ухвалити вотум недовіря міністри Кінбурґови, за концесії кабінету ґр. Таффога для Словенців, а головню за іменоване радника Аврама, Словенця, референтом для справ словенських в міністерстві судівництва.

В угорскім парламенті хотять поставити внесенє на відданє чести Кошутови при нагоді его 90-літних уродин.

Італійська родина королівська відїхала в п'ятницю з Риму до Монци. Година, коли королівський поїзд мав відїйти, держала ся в тайні, щоби оминути всяких манїфестацій зі сторони народу. Але мимо того на улицах Риму зібрали ся численні маси народу і з одушевленням прощали ся з королівською родиною. На залізничім дворі явили ся всі міністри, посли і різні депутати. До Берліна приїхав німецький амбасадор в Римі ґр. Сольмс. До служби почетної при італійскім королі визначено з німецьких достойників військових ґр. Вальдерзе, генерала Більова і полковника Біссінґа. Побут королівської родини в Потсдамі має тривати три або чотири дні.

Бувший канцлер німецький кн. Бісмарк приїхав в неділю до Відня на весіле свого сина Герберта з ґр. Гойошівною. У Відні забавив Бісмарк через три дні, аж до вторка. Німецькі дневники і то не тільки національної закраски, але і ліберальні повитали дуже сердечно приїзд Бісмарка до столиці австрійської держави.

Російське правительство а взгядно комітет міністрів одобрив плян бар. Гірша і позволив на те, щоби з Росії в 25 літах виємігрувало 3,500,000 жидів. Товариство колонізаційне, котрого центральний комітет знаходиться в Лондоні під проводом Гірша, дістало призволенє, щоби в Петербурзі і в инних містах європейської Росії основувало місцеві комітети. Справа еміграції російських жидів переходить одже таким способом в жите.

З Букарешту доносять, що після вістий, які появили ся послідними днями, князь Фердинанд, наслідник румунського престоло, має небавком виїхати до Петербурґа, щоби зложити візиту цареві.

Орган сербської партії радикальної „Дневни Лист“ в Відграді помістив статю писану в німецькім язичі, в котрій підносить енергічну претенсію до Босни і Герцеговини. Як всі народи, каже сей дневник, змагають до свободи і з'єднання, так стремлять до сего також Сербі, і для того після гадки органу сербської партії правительственої і Босна не буде вично зносити чужого правління під Австрією. За те болгарський дневник „Свобода“ в Софії виступив против сербського правительства з закидом, що дотеперішня політика Сербії далека від того, щоби забезпечити яку небудь самостійність сему королівству. Нинішня Сербія се лиш жандарм Росії, і робить навіть таке, чого в Петербурзі від неї не жадають. Географічне положенє Сербії спонукує її до мирних відносин з Австро-Угорщиною, а Росія противно — як се показує сама історія — нічого не може зробити в користь Сербії.

КОНЦЕРТ

В ПАМ'ЯТЬ ШЕВЧЕНКА, ФЕДЬКОВИЧА І ШАПШКЕВИЧА.

Повільним, але певним кроком поступає наперед національна самосвідомість буковинської Руси; по малу, а все таки змагаєсь і політична сила буковинських народів; не скоро виправді, а все чим раз більше ширшає і моральна сила, що оживляє провідників буковинського народу, чим раз більший круг людей з'єднують собі тут ідеї переказані заповітом первородних наших святих. Відповідно до того чим раз більшого розголосу, чим раз красшого блиску набирає і культ великих наших поетів. Недавно ще святакували ми їх пам'ять в тіснійшій кружці в читальні „Рускої Бесіди“. Торік виступили ми з св'ятком наших ґеніїв в готелю молдавскім перед широкою громадою Русинів з цілої Буковини. Сего року понесла ся Шевченкова, Федьковичова та Шашкевичова слава голосним гомоном в великій салі товариства музичного перед публікою своєю і чужою, та заставила всіх призадуматись над моральною силою руского народу, над глибиною ідей, якими проникнуті визначні твори нашої літератури, над живучістю нашої мови, та красою нашої нісні.

Хоть задля політичних подій що сего місяця розігрались в нашім краю, речинець концерту положено досить пізно, то вісті про народне се св'ято розходили ся шпарко з уст до уст, а програма концерту будила живе зацікавлення. Особливо ж нетерпеливо очікувано „Бояністів“, що торічним концертом заповнили серця черновецької публіки. В неділю вночі зібрали ся значний гурт академиків і других Русинів з послом Пігуляком на дворі залізничній, щоби привитати славу „дванадцятку“ — та на жаль, вона для непередбачених перепон приїхала аж на другий день рано. Уже проба, яку відбула „дванадцятка“ при помочи п. дир. Гжимальського, давала деяким любителям музики передбачити концерт. Настав вечір. Велика зала „товариства музичного“ стала заповнюватись. Не треба й говорити, що найбільше явилось Русинів, і то з Черновців і з провінції; деякі приїхали і з Галичини. З репрезентантів других народностей явилось значне число Польків і Німців. З Волохів не було нікого. Характеристична абстиненція!...

На иншій пристроєній естраді, на котрій серед цвітів красував ся образ буковинського кобзаря Федьковича і Шевченка, виступив проф. Др. Ст. Смоль-Стоцький. Настав поважний настрій. Прегарну, ядренисту промову, котру подаємо в повній основі на иншій місці, виголосив проф. Смоль-Стоцький з жаром і незвичайною, так сказати-б, артистичною прецизією.

Виступили на естраду „Бояністи“. З-під майстерських рук п. дир. Гжимальського полилась чарівна фортепианова інтродукція до Лисенкового „Гуса“. Сполучились з нею голоси „Бояністів“: Виразно, рівно почулись слова:

„Кругом неправда і неволя
Народ замучений мовчить“!...

Незвичайний артизм співаків так і прикував публіку; вона заперала дух, щоби вслухатись в делікатні п'яніссіма, щоби налюбоватись тою чудовою гармонійною мелодією, що плила мов з одної груді, мов з одних уст. Могуче Шевченкове слово зміцнене музикою і металічними голосами — навело глибокий сум на душі рускої публіки. „Розбійники людоді правду побороти!“ співали „Бояністи“ далі.

Станула усім перед очі невідраднa доля нашого народу: політичний гнет... розлад... темнота... біднота—нужда... тисячні перепони на дорозі до поступу... до кращої долі... чи ми їх коли поборемо?...

„Поборемо, поборемо!“ заспівали „Бояністи“, і енергічна сильна мелодія влила відраду в серця слухачів... навійла на них веселіші думи...

„Іван Гус“, се найкраща перлина сего концерту, сею піснею здобули собі „Бояністи“ найбільшу славу.

Виступив п. Шиманський. Проніс ся сильний, м'який, металічний голос. Уже першою строфою Павлєрового „Сну“ з'єднав собі співак всеціло симпатію публіки. Кожда нова строфа пісні, ко-

трої слова виголошував він із прецизною декламатора, зміцнювала сеєю симпатію так, що коли він скінчив, наступила формальна буря оплесків. Не менше прихильно прийняла публіка Лисенкову пісню „Ой пуцу я кониченька“.

Небавом заговорив устами п. О. В. незабутний наш Шевченко. І станув в уяві публіки бідний чумака-наймит, що вертає

з-за Липану

З чужим добром безталанний

Чужі воли поганяє...

Почулась глибока скарга на долю, що така несправедлива для робучої сіроми... Задуму накликає туга дівчини за чумаком сиротою, котрого не довелося їй діждати...

Гучні довготривалі оплески нагородили гарну декламаторку.

Поважний, сумовитий настрій публіки піддержала і чудова тужлива „Зазуля“ Вербицького, котру відспівали „Боїністи“ вмісто Нижанківського „З окружків“.

Велику приємність знайшли любителі музики в майстерській грі проф. Шліттера. Скрипкове его сольо в супроводі артистичного акомпаніменту фортепіану було одною з найгарніших точок програми.

І знов явився на естраді п. Шиманський, повитаний гучними оплесками. В его інтерпретації і відданю Лисенкової пісні „Ой чого ти почорніло“ так і дрожала туга Шевченка над побовищем під Берестечком. Під впливом чарівної мелодії, глибоких слів, звучного голосу, виразної декламації і чувства співачка росло одушевлене публіки, і займалося кількарізним викликуванем симпатичного співачка.

Задля недиспозиції п. Е. С. обняв декламацию п. Ол. Колесса і виголосив свій вірш п. з. „В пам'ять Осипа Федьковича“. Автор викликав перед очі публіки величну статую буковинського кобзаря. Осип Федькович спішить в далекі гори на похорон сердечного приятеля-мужика; останніми гріними запомогає его родину та з глибоким сумом несе хрест за его домовиною. Дивує ся громада, що за простим Гундулом той пан-офіцер так банує... Затужив Осип за вірним другом: розлука відбирає ему охоту до життя. Та думка про обов'язки зглядом рідного народу не дає ему поникнути душею:

Кому придамся я? — Кому?

— А твій великий руский рід

Ранений у сьятих чувствах...

А твій убогий темний люд,

Що ледво на своїх карках

Неробів всіх тигар держить

И визискуваний, задурений

Котить ся, гне ся та мовчить

Страшним мовчанем — чи для нього

Не варто поту каплю свого

І крихту сили ізронити?

Народе мій! Для тебе жити

Для тебе, рідна Буковино,

Трудитись буду без уніну!...

Не довго вже довелося ему трудитись для рідного краю... Помер великий поет-братолюб, але живуть его ідеї... та присьвітлюють нашому народові, поки над ним не зійде ясне сонце правдивого братолюбства...

Сама поезія дуже гарна була виголошена автором з глибоким і ніжним чутем, віддана з великим знанем і силою виразу, що виявило нам в авторі також дуже виразного декламатора; та за те не щадила публіка ознак щирого і правдивого признання.

Перед сею точкою відспівав ще „Боїні“ Вахнянинову пісню „Наша жизнь“. Так сеєю пісню, як і слідує Моношкову п. з. „Козак“ відспівали „Боїністи“ з прецизною справдішних артистів, і закінчили свій виступ хорвацькою пісню „Nek Dusan vidi“, котра загальною подобалась. Бурею оплесків прощала публіка „Боїні“, що приступом здобув собі загальну симпатію. Найбільше однак відповідала загальному настроєви Русинів і вражінню, яке вони внесли із сего концерту пісня: „Живем, живем своїм життям“. Овіяні духом великих наших геніїв, переняті високими їх ідеями, любуючись голосною нашою мовою та чарівною пісню, з'єдинені сим народним сьвятом в одну велику родину, відчували всі Русини, що живуть вищим, кращим життям як повсякденне, — що живуть яко на рід. А життя

сего не годен нам уже ніхто відібрати ні грозою, ні страхом, ні мечем... Воно пливе вже нині глибоким могучим руслом мов той Дністер, котрого не здержить ні скала, ні гать, ні супротивний вал... Слова пісні окрилені гарним сьвом, наповнили душі слухачів надією на кращу будучину, а енергічна кінцева строфа додавала всім сили до боротьби з всякими перепонами, що стоять на дорозі поступу нашого народу.

„Гей сьміло враз, хотий на нас

Доці, громи і бурі тяжкі в очі бють!

З нас кожний лиш борись терпи,

Не зломать нас, і не зігнуть:

Жите росте серед грозь і смут...

Ми не дамося, нас більше тут!

По концерті пращав дир. Гзімалі наших „Боїнів“ сердечними словами, заявив їм велике признання і віщував нашому товариству красну будучність. Словами „Na zdar“ попрощали Русини щиро прихильного брата Чеха, котрий своєю артистичною грою багато причинився до величавости нашого народного сьвята.

По концерті зібралось значне число руских родин до салі „Готелю центрального“ на комерс.

Чергу промов розпочав посол Пігуляк, котрий поетичними словами вказав на значіє пісні і музики в житті народнім, і закінчив свою промову тоастром в честь членів „Боїнів“. Славна 12-ка „Боїнів“ не дала ся просити, і співала мов соловії. Особливо подобалась Нижанківського в'язанка національних гімнів словянських; кожний гімн оплескували зібрані з одушевленням, котре дійшло до точки кульмінаційної, по відспіванню нашого гімну „Ще не вмерла Україна“. Сльви переїтані були промовами. Послови Пігулякови відповів п. О. Венгринович, провідник „Дванадцятки“ і нив здорове всіх щирих Русинів, що трудяться для добра свого народу. Проф. Др. Ст. Смал-Стоцький зазначив у своїй промові, що на концерті з'єднала усіх Русинів почесність для великих поетів, та їх ідей. Тут сполучили усіх звуки нашої пісні: Дай Боже, сказав бесідник, щоби так могли усі люди доброї волі сполучитись до праці для руского народу. Студ. фільос. Ол. Колесса яднє заслуги Шевченка, Федьковича і Шашкевича для мужицтва, заохочував усіх до праці коло піднесення просьвіти і добробуту нашого народу, та виїс тоастр на здорове мужиків. Сердечними короткими словами відповів ему селянин Семенюк із Суховерхова. Віддавши честь великим поетам подякував він усім тим людям з інтелігенції, що бажають добра простому всім визискуваному мужикові.

В другій довгій промові пояснив п. Ол. Колесса становище Шевченка зглядом жіноцтва, представив змагання руского жіноцтва до висшої просьвіти та до виборення ширших нрав горожанських і кращого становища суспільного і виїс тоастр на зріст сьвідомости, просьвіти і патріотизму серед руского жіноцтва. В додатку подякував бесідник п. О. В. за участь в концерті.

Між тим симпатичний баритоніст п. Шиманський відспівав ще на загальне жадане кілька прегарних пісень. Тоді промовив ще раз п. Ол. Колесса і нив здорове таких Поляків як п. Шиманський, котрий любячи свою народність, шанує ідеї і змагання руского народу, та бере все участь в руских торжествах. Взаїне пошановане своїх прав і ідей, се дорога до кращих взаємин Русинів з Поляками, і другими сусідами. Серед звуків пісень розійшли ся гості домів, чуючись покріпленими на душі, оживленими високими ідеями великих наших поетів, заохоченими до труду для добра руского народу, внесли з собою милі спомини з сегорічного народного сьвята, та заховавали в живій пам'яті славного „Львівського Боїні“.

Дрібні вісти.

(Посол др. Волян) повернув з Відня до Черновця.

(Ректором університету черновецького) на рік шкільний 1892/3 вибрано професора теології др. Омелія Воюцького.

(Краєва шкільна рада) ухвалила на засіданні з дня 8. с. м. розширити 1-кл. школу в Іванківцях на 2-кл., а 1-кл. школу в Глібоні на 4-кл.; в справі же розширення 1-кл. школи на 2-кл., евентуально заложення шкільних експо-

зитур Селятині мала повітова шкільна рада в Радівцях перевести дотичні пересправи з інтересованими сторонами. — Громадам в Іванківцях і Гнотештах обіцяно дати в своїм часі на будову шкіл безпроцентову позичку з краєвого шкільного фонду. — Учителя Д. Павнела іменовано надучителем у Валяві, учителя з Контини Ів. Сенюка учителем в Давидівцях, а помічного учителя Сид. То морука провізоричним підучителем при школі в Валяві. — Презентацію помічного учителя Бас. Сухоса яко молодшого учителя в 4-кл. школі при вулиці двірцевій затверджено. — В кінці рішено виразити гр. пр. сьвященникови Іласевичеву в Верещанці похвальне признання за его діяльність в хосен школи.

(Б. Фокій), бувши двірник в Ленківцях, явився в нашої редакції і просив нас спростувати вістку, яку ми про порядки громадські в Ленківцях подали в 19. ч. „Буковини“ остільки, що він не калічив людей, що грошеві карі не забирив до власної кишені, а давав їх на церковні цілі, що в кінці дароване дідичем дерево не обернув на свій пожиток, а збудував в него два мости. — Ми з нашої сторони можемо до сего лише примітити, що слідство, котре в тих справах веде ся, викаже правду.

(Огонь.) В Черногузах згоріла 14. с. м. хата тамошнього селянина Танаска Кордюка.

(Скажений пес) покусав в Глібоні двоє дітей.

(Утопив ся) дня 19. с. м. в старих Мамаїцях 7-літний син селянина Марчука підчас купели в Пруті.

(Величезного сома) зловив тамтого тижня селянин в Пруті коло Новоселиці та привіз сюди в возом. Він був 3 метри за довгий, близько $\frac{3}{4}$ метра за грубий, а важив 2 сотнари.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 24-го червня 1892-го р. за 100

кілограмів найліпшої:

пшениці	9.— 9.25 зл.
жита	8.50— 8.75 „
ячменю	6.— 6.25 „
вівса	6.50— 6.75 „
ріпаку	— — — — — „
конюшини	— — — — — „
кукурудзи	5.25— 5.30 „
гороху	7.— 8.— „
овесу	15.50—15.75 „

ТОВАРИСТВО „ПРОСВѢТА“

при зближаючих ся іспитах в школах народныхъ подає до відомости Свѣтлыхъ Радъ Школьныхъ, Вире подобныхъ священниковъ, катехитовъ, Высокоповажанныхъ учителей и родителей, що книжки накладу товариства, призолені кр. Радю школьною на премію для учениковъ красноправлені зъ позолочеными берегами, можна купити въ канцеляріи товариства при вулиці Вороньскоій ч. 27

по слѣдуючій цѣнѣ:

Добре роби, добре буде	17 кр.
Росказы про силы природы	20 „
Оповідання о житію св. Бориса и Гліба	20 „
Повѣстки для дѣтей	27 „
Сестра	15 „
Байки	22 „
У пропастъ дорога ховзика	28 „
Зоря	22 „
Исторія Руси ч. I	25 „
Исторія Руси ч. II	23 „
Исторія Руси ч. III	38 „
Наша, душа въ господарствѣ	35 „
Лень и конопль	24 „
Рогата худоба	45 „
Про живоплоты и тѣсы	20 „
Веняминъ Франклінъ	16 „
Пасѣва	24 „
На досѣткахъ	22 „
Жите св. велікомученика и лѣкаря Пантелеймона	20 „
Дрѣбна птица господарска, а великій грошъ	20 „
Вѣдкрыте Америки	22 „
Звѣрята шкѣдній и пожаточій	42 „
Перекопозе	18 „
Кирилъ и Методій	22 „
Середъ ледового моря	25 „
Молитвенникъ народный (въ звѣдочной оцрѣвѣ)	20 „

въ лучшей оправѣ:

а) хребетъ полотняный и золоченый хрестъ зъ переду 25 „	
б) цѣла оправа полотняна, береги золоченіи и золоченый хрестъ зъ переду	35 „

Всякій замовлення высылають са скоро и точно.

З печатні Г. Чонна.

Видає і відповідає за редакцію: Сільвестер Дашкевич.

Предплата
платна в Чернівцях
вносить:
на цілий рік 5 ар. — кр.
пів року 2 " 50 "
чверть року 1 " 25 "
для заграниці 5 рублів або
12 франків
Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горювца,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповіщення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

ч. 25.

Чернівці, дня 19-го червня (лат. 1-го липня) 1892.

Рочник VIII.

Куїчанківське, так зване православно-оруске, а властиво румунізаторське віче.

III.

Тенер приходимо до третього на вступі свої статі поставленого питання: як віднесли ся до сего віча свідомі буковинські Русини?

Всі свідомі буковинські Русини знали вже наперед, що спільні заходи Гр. Купчанка і румунізаторів не зможуть взагалі породити доброго і чесного діла, а тим менше причинити ся для добра буковинської Русини. Знали се докладно і черновецькі наші патріоти; помімо того треба було доконче числити ся з тим невідрадим фактом і старати ся бодай о се, щоби людям умійшим, людям доброї волі представити цілу ся справу в правдивім світлі, та таким способом бодай по часті зменшити зло, зменшити деморалізацію, яку задумали засіяти румунізатори за поміччю більдерської роботи їх гідного помічника Гр. Купчанка в більшій мірі між темними масами нашого добродушного, а для того і легковірного сільського люду.

Як загорілим румунізаторам, так і Гр. Купчанкові, послідньому яко платному агентови панросійської політики, залежить безперечно на тім, щоби в темних масах нашого сільського люду придусити свій рідний, витомий, самостійний, духовий розвій, і таким способом тримати наших незричних братів і далі в темі і в духовій неволи. Самолюбні румунізатори гадають тільки таким нелюдським способом дійти до своєї неситої цілі, гадають тільки таким способом доінняти свого горячого бажання: щоби для свого

безграничного дикого пановання зволости з часом буковинський руский нарід, щоби таким способом змести сей нарід з лиця буковинської землі. Гр. Купчанко знову хоче, яко панросійський наймит, вірно служити своїм панам, та старає ся для того спинити між масами нашого люду духовий розвій самостійного, руско-народного життя в тій цілі, щоби приготувати заборчій Росії новий терен, нове поле для лекшої асиміляційної роботи.

Як з одного, так і з другого боку грозить буковинському рускому народови вічна суспільна, політична і національна неволя, ба навіть цілковита національна загибля. Се видять ясно наші світлі патріоти, та сповняють вони для того тільки свій святий народний обов'язок, коли на своїй землі узгаляючи всі обставини, розважили та лише чесними і правними средствами старають ся оборонити свій нарід від загибля; сповняють тільки свій святий народний обов'язок, коли таким самим способом старають ся привести темні маси нашого люду до почуття людської гідності, до почуття належних нашому народови людських прав і до почуття обов'язків, які має кожний Русин сповняти изглядом своєї родини, изглядом свого народу, изглядом свого краю і держави.

Такі засади визнавали до тепер все і всюди буковинські Русини-патріоти; а і ті самі засади рішави питання: як мають віднести ся свідомі буковинські Русини до сказаного „православно-оруского“, а властиво об'єднательно-румунізаторського віча. Черновецькі наші світлі патріоти, що засідають в відділі одного буковинського руского політичного товариства „Руска Рада“, рішили на виділовім засіданні сего товариства

по зрілій розвазі всіх обставин, завізвати мужів довіряти до громадної участі в с'їм вічу.

Найголовнішою підставою сего рішення був сей патріотичний погляд, що там, де мають Русини радити над долею свого народу, там мусять бути передусім рускі послы, яко правні заступники руского народу, там мусять бути і другі свідомі патріоти, що дали докази горячої любові і щирого труду для свого руского народу яко природні народні оборонці.

Не можемо для того сего поняти, як могла поважити ся „Галицкая Русь“ назвати се підлотою, що Русини-патріоти взивали свідомих Русинів до участі в рускім вічу, до котрого чейже повинен мати приступ кожний Русин.

„Галицкая Русь“, стоячи так, як єї посестра „Русская Правда“ в наймах у катів свого власного руского народу — не може своєю нечисту, підлу і огидну справу оборонити чесними средствами та щирим словом, противно вона мусять воювати тільки безвистидною блягою, брехнею і підлим підступом, вона боїть ся ясного Божого світла, вона боїть ся правди, а наповнена самим болотом, обкидає сею своєю поживою і найчестінішим людям.

Навіть такий Гр. Купчанко не поважив ся виступити явно з подібними закидами проти наших щирих патріотів; противно яко перворядний більдер і інспектант, пробував він і у своїх противників пошукати щастя; а що не мав відваги, станути особисто сьміло і поважно своїм противникам до очей, то ужив він собі г. Івана Харжевського, урядника магістратського, і г. адвоката Дра Ференевича, яко парламентарів до навизання близше неозначених переговорів. Був се дуже нещасливий вибір; бо оба сї „госпо-

З ЧЕРНИГОВЩИНИ.

(Листи до Редактора.)

III.

Так коли-б уся ота, вдатна до хліборобства земля, була у нас поділена між людьми так справедливо і природно, як на пр. справедливо про всіх однаковий світ і гарне сонце, нікому ні більше, нікому ні менше, то-б залюбив було людям жити; ніхто-б ні на кого не скидав очима с'їроманця, а було-б кождому „по ділам его“; себто: відповідно праці. Але-ж у нас (звісно не у нас самих тільки по Черниговщині а скрізь по світлі) веде ся як раз навпаки: хто менше дбає (властиво — працює), той більше має... Чого воно так? з якої причини стала на світлі і панує отака несправедливість? На се питання ледви чи й можна відповісти достоїнно; та й не варга того, що-б трудити голову; раз, що воно трохи трудніше, ніж перевернути круг на квадрат; а друге й те, що практичних добутоків — все одно не було-б з тої відповіди. З нас досить самого факту несправедливості, і ми повинні розумом да освітою працювати і самі і людям помогати, щоб уладнати сю несправедливість, зівечити її заходами справедливості, гуманности, а знов таки освіти... Чув я,

що в одному кутку України збирало ся навіть ціле „віче“ і мізковало коло питання: „Чи свідомо, чи несвідомо світ допустив ся і тримає ся несправедливості“; та не доводило ся чути, до якого рішення прийшло „віче“. Але-ж кажу вам: який-б не був той рішенняць — з того ні мені, ні моїм дорогим землякам „мужикам“ ні на крихотку не полегшає, бо такий факт зістає ся фактом і нам треба з ним бороти ся силою розуму да освіти маси; бороти ся тільки отсею єдино певною і спасенною зброєю.

А факт сей ось який: з усеї людності, що сидить по Черниговщині, самих христян, козаків, да зайдів німецьких, значить самої суще хліборобської маси припадає один мільон шість сотень тисячів ротів. (Зайдів не богацько, не більш 4000). Значить усіх хліборобів-мужиків 76% з цілої людності губернії. Хоча народна філософія і каже — говорить, що „мужиками світ держить ся“ і хоча дійсно мужичою працею всі ми животіємо і з неї тільки в істоті напоєні, нагодовані, зодягнені і озуті, одначе-ж у нашого мужика-хлібороба тільки 54% землі з усього обширу земель придатних до хліборобства. А в кого-ж уся остання земля? Ба! у кого! звісно у кого: у казни, у купців, та у понів потрохи, а головна сила єї у панів! Панів на цілу губернію у нас не буде більш 28 тисячів ротів;

але між ними є, тай чимало ще, такої голоди, що „хоч і в чоботах ходити, а слід босий“. Таким чином головна сила землі у руках кількох сотень панів, отих великих власників, дуків!... На цифрах виходить так: з усеї людності губернії мужики становлять 76%, а землі у них 54%, панів же ледви 1 1/2%, а землі у них 39%. Цифри отсі вже самі з себе показують, який мусять бути в Черниговщині добит економічний мужика!! В загальні на одного чоловіка, невіщийше на один рот припадає пересічно наділеної христянам землі менше одної десятици. Як же тут прожити з сеї землі?! Та ще-ж і земля не скрізь однакова: є у нас повіти з добрим глибоким черноземом, як от Ніжинський, Борзенський, Конотопський і ще кілька, але є два: Сурожський і Мглинський. — де ніколи, за найліпшого урожаю, не стає свого хліба, і цілну третину року — се-ж під час доброго урожаю, живе христянин купованим хлібом!!

Я добре відаю, що цифри читати нудно; відаю, що звичайні читачі часописів не люблять їх, а проте поведу таки Вас поміж цифрами: бо з чого-ж иншого, як не з них можете Ви спостерегати і виясовувати собі побит економічний нашої країни?

Так от, хоч і не весело буде, хоч може трохи й нудно буде, а ходім поміж цифрами. Вже

динове“ цілком не спосібні до такої шту-
дерної роботи; вони тільки Богу душу винні, а
знають о рускій справі лише се, що букви:
ъ, ы, ѣ, то — як каже паніматка, як кажуть
тверді матадори, — рускі сьвятощі і ціла під-
вална, на котрій спочиває наша бідна Русь?!

Очевидно, що перворядний блятер і дури-
сьвіт Гр. Купчанко рад був пустити і щирим
руським патриотам блахмана в очи, щоби їх бодай
на час віча запаморочити, та шкода було всякого
труду — ся штучка не вдала ся!

Д о п и с и.

Пастирське послання митрополита Мо- раря з поводу сегорічних великодних свят.

V.

Диво велике, що митрополит Морар на-
тільки переміг в собі румунський фанатизм та
допустив, щоби „архимандрит Мирон“ (Кали-
нескул!?) видав малесенький молитвенничок
для дітей, бо до тепер, хто хотів молити ся,
мусів замовляти молитвенники лише з Галичини
або з Росії, щоби відтак посуджувало его раз за
нахил до унії, а раз за гравітацію до Росії. І
тут не обійшло ся без шовінізму волоского. Вида-
ючи руский молитвенник в 3000 примірниках,
видав архимандрит Мирон і волоский, але в 5000
примірниках, се піби для того, щоби его можна
розкинути і межі рускі діти. Але як дуже мусів
він розчарувати ся, а за ним і всі румунізатори,
коли увиділи, що до року всі рускі молитвенники
розібрано так, що мусіли робити аж другий на-
клад, коли тим часом волоских в тім самім часі
зазедви 500 примірників розійшло ся. Отсе вам
був бич на їх волоску зарозумієсть! Але знов
для чого видав руский молитвенник найбільший
шовініст з консистору, найревнійший інспіратор
всіх владних подвигів против Русинів, архи-
мандрит Мирон (Калинескул), коли давнійші руко-
писи руского молитвенника, уложеного таки Ру-
сином, від кільканадцять літ гниють в консисторії?
Не трудно се вгадати. На що має якийсь там
Русин з своїми працями похвалити ся перед
сьвітом, а за то ще вимагати від консистору при-
обсажденю якоїсь парохії може ще й якогось
узгляднення, коли ту его роботу може заступити
„архимандрит Мирон“, та при тім ще може й
зробити добрий „гешефт“ з розпродажі книжок,
як вже й зробив! Волоскі молитвенники не гниють
заділ апробати в консисторії, але їх чим скорше
апробують та ще офіційно захваляють, щоби

їх купували, а автори дають в нагороду добру
парохію.

Дивна якась протекція діє ся также з кате-
хизмами, що ми о них згадували: всі катехизми
в школах мусять лише бути ті, що їх уложив
митрополит Морар перед 30-ма роками. Бороны
Боже, щоби хто відважив ся написати який
ліпший. А він сам чейже знає, що его релігійні
учебники — дуже тандитна робота, бо він їх
уложив прихашцем без власної практики шкільної.
Чи то біблійка для народних шкіл, чи догматика
або моральна для гімназії, всі вони так уложені,
що утрудняють виучене предмету. Не робимо
владній за се жадного закиду; але для чого має
заділ уложених ним учебників уймати ся можливість
апробати учебників других авторів? А що при-
тім ще дивнійше, то то, що Русини мусять за-
довольятися лише перекладами з волоских учеб-
ників; бороны Боже, щоби який Русин уложив
оригінальну працю, бо вже заділ того самого
не удостоїть ся апробати. Отсе і перепона, що
вяже руки кождому православному Русини-
сьвященникови до будь якої праці на поли тео-
льоії. Учебники руских авторів наткнули би
ся ще на одну недогідність: Таке нема кому в
консисторії руску рукопись прочитати.

Загорілість національна поривала митро-
полита Мораря часами до таких неумістних по-
ступків, що кождий сторонний мусить лише
здвигнути рамена, та або з него сьміяти ся,
або над ним плакати. Хто не пригадає собі з
черновецьких людей загощене перед роками
акторки віденьського надворного театру, пані
Барзеску. Волохи на вість її приїзду — були
з'електризували ся. Коли учули, що вона при-
їжджає до Чернівців, зараз виїшли против неї
на дворець, а митрополит (де би то без него
обійшло ся!) вислав свою кариту проти неї. Як
яку принцезу ввезли її до міста. В вечер післав
митрополит Морар знов свою кариту за нею та
й цілу ватагу семинаристів в денутації, щоби
сї запросити на вечерок музикально-декляматор-
ський товариства питомців „Academia ortodoxa“.
І от, вона прийшла до митрополічної резиденції.
Владика виїшов аж на сходи против неї, при-
витав її, стискаючи руки, впровадив її до сере-
днини, сказав відтак сісти коло себе на софі і
розвів з нею розмовоньку. Вона-ж не зважала
на ту честь, що владика їй перед всіма робив, але
багателізуючи его, побула не більше як мінутку,
а нарешті склонилася йому і пійшла, а владика
зістав ся як не пишній, лише питомці загули
в своїм патриотизмі: „trăiească!“ От сьміх тай
годі! На другий день затрубили всі жидівські га-
зети і газетки москі, і кидали собі з владки.
Для чого-ж владика так дуже честував акторку?
Що має акторка, хоть би й яка, за спільність з
церковним архієреєм? Ба, вона називає ся Bar-
sescu, от в чім діло! А владика на нічо не
зважає, як лиш на то, аби имя була на сен, тай
все добре.

Що можуть сказати Русини до сего, коли
видять, що їх митрополит відзначає так остен-
тивно акторку — одже репрезентантку одної
галузі штуки: драматургії, лише заділ то го, що
вона має волоске імя, а заборонює відіравити
богослужене в православних церквах за св. ап.
Методія, котрий для охрещення цілого славянства
положив такі великі заслуги, що загально став
ся апостолом того славянства. Чи достойнійша
у нашого митрополита німецька акторка для того,
що носить волоске імя як християнський, але
славянський апостол, котрий став ся нам сьвятий?
Чи-ж не має той св. апостол бути і для митро-
полита сьвятим? Чи лиш то сьвяте у владки,
що волоске? Чи можемо ми митрополита називати
своім, хотий він і для нас поставлений, коли
видимо, що він не зважає на наші сьвятощі?
Ні! Він ворог наш пекелний; ему нічо не е
сьвяте, як лиш Румунія!

3-під Вижниці.

Прошу, ізвеніть мені, що я Вам так дуже
докучаю. Хочу Вас питати з якої причини
я вже від 1/12 май газети „Буковина“ не
дістаю? Чи може вже не висилаєте, або чи може
вже і на Іспаскій почті засідка на газету виду-
мана? Дивна година! Через московських ворогів та
Волохів дармо нам до неї добити ся! А се що
за чудо? Може Михайлове? Если Ви газету нам
висилаєте, а вона деє на почті пропадає, то
прошу нам дати якусь раду, як би тому злому
можна запобігти? От, таке то! Скільки разів
ми „Буковину“ принуємо, та що з того, ді-
станем кілька чисел, а потому роби, що хочеш,
як нема, так нема! Поки газета „Буковина“ йшла
на Іспаску почту, то ми її діставали, а 20. число
дістали ми з вижницької почти. Не знаю, чи на
вижницькій почті пропадає газета, чи де? Як ми
до Вас написали тамтого року кореспондентку,
на котрій увесь виділ читальні був підписаний,
і просили прислати нам „Буковину“, то дістали
ми одно-однісеньке число, а зараз друге число
понало ся, як ми з певного жерела перечували,
в руки непрошеного опікуна. Ви мусіли то число
дістати назад з надписом: „Retour, wird nicht
angenommen!“ — Це щось, аби не забути:
Слава московському вічу! Аби лишного ніколи не
діждали ся! З нетерпеливостею очікуємо ту щас-
ливу хвилю, коли Ви нас запросити на наше
правдиве руске віче!

Більше не маю Вам що писати; поздоро-
вляючи Вас, остаю ся з високим поважанем вірний
Вам руский мужик

С. Г.

(Газету посилаємо правильно на Вашу адре-
су, а коли Вас які числа не доходять, то се
очевидно діло румунізаторів або москвофлі-
обединителів. Знаємо добре, що одним і другим

ми цифри возьмемо не які більш, як урядові
(та инчих і не маємо). Коли отсі дати й були-б
не зовсім певні, так все-ж вони не прибільшують
темного коліру, а швидче зменшують его.

Перш за все згуртуймо все, що придбала
собі з землі ціла Черниговщина за який будь
один рік. Не будемо брати року недорідного;
навпаки: візьмемо рік з добрим урожаєм: н. пр.
1888. Того року зібрано: жита 2374000 четвер-
тів;*), пшениці 32000, вівса 298000, ячменю
307500, гороху 60790, гречки 254300, проса
533000, картоплі 966800. Коли се все переведемо
на гроші по цінам виведеним урядовою стати-
стикою за роки 1880 до року 1888, дак тоді
добудемо близько 30 мільонів рублів. Тепер ви-
киньмо з людности городянську, бо вона живе
не з землі, а з инчих заробітків. Правда і поміж
городянами є такі, що хліборобствують, та таких
не багатько. Одже тоді добудемо, що року 1888,
ліпшого на урожай, кожен чоловік заробив з
землі не більш як по 15 р. Беручи християнську
семю з шістьох осіб, побачимо, що кожна
семя заробила-б за рік 90, нехай 100 р. В сему
заробітку і насіння і платня за працю. Та коли-б
увесь той заробіток і лишив ся в семі, щоби
вона увесь его спожила на себе, то ще-б —
як не тяжко було-б, а все-б таки ліпше було,

їй воно дійсне е; а то-ж з сего заробітку
треба перш за все силатити податки. А по-
гляньмо-ж, скільки наша Черниговщина платить
усяких податків?

Того-ж самого року 1888 на державні по-
датки пішло: на так звані „прямые налоги“
2129486 рубл.; на „косвенные“, се-б-то бокові,
що, мовляв, не просто беруть, а прикривши чим
небудь, 5461928 рубл.; земських (1887) 2201410
рубл. Сюди треба додати громадські податки
да різні відбутки натурою, таких от і набереть
ся не менш мільону. Тоді побачимо, що людність
Черниговщини опріч міської заплатила річно
величезну суму близько одинадцяти мільонів ру-
блів. Відкинувши їх з заробітку з землі, добудемо,
що пересічно кожна семя за насіння на посіви,
за працю і на прожиток мала не більш 60 рубл.
за рік.

Але се цифра пересічна; пересічні добутки
бувають тільки на папері, а жите їх не відає.
Жите знає тільки minimum та maximum. Звістно
ні minimum ні maximum, ми визначити до-
стеменно не спроможні, хоч би навіть ужили і
„руссовської“ методи. Одначе єсть невеличка
спроможність, хоч з далека подивити ся на той
minimum і maximum.

Відома річ, що maximum розкошує в пан-
ських будинках, на паркеті, а minimum — босоніж
в діравому сіраку тинаєть ся з своїми злиднями,

ще й то добре, коли в захистку хоч в обідраній
латі; а то певнійше буде, шукати его деє під
тином.

Скільки пани проживають своїх доходів —
сказати не можна, але відома річ, що й вони
так вже підбанковали ся, так вельми зашпигали
ся в банкових позичках, що значну частину своїх
доходів повинні віддавати в банки на силату
позичок да процентів за позички. З усіх панських
земель в застанові у банках більш 30%. Коли
рахувати пересічно чистого зиску з десятини
землі п'ять рублів, то бачимо, що з кожною деся-
тиною застановленої в банк землі платять річно
27% (властиво 1 руб. 36 коп.) того зиску. Зна-
чить не вельми то з медом і панам! Звістно
великим дукам, як от Милорадовичі, Долгорукі,
Посудієвські, Тарновські — можна розкошувати,
хоч і їх ледви чи минула банкова пошість; але-ж
маючи кілька десятків тисячів десятини землі,
можна не зазнати „недостатка въ доходах“.

Лихий в загалі побут економічний черни-
говської панства можна постерегати ще й з
инчого боку: зауваживши нату неакуратність,
якої допускають ся пани, не силачуючи на
термін банкових позичок і процентів; і доводячи
тим банки до того, що мусять вони пускати на
ліцитацію застановлені панські маєтності. На
весні сего року сам тільки „Дворянський банк“
поставив був на ліцитацію 30 панських маєтностей!

*) Четверть — більш менш 8—9 пудів.

„Буковина“ як сіль в очах. Старайтеся вислідити тих пташків, що Вам крадуть газету, та подайте нам їх імена, а ми вже з ними дамо собі раду. — Від редакції).

Перегляд політичний.

В радї державній веде ся дальша спеціальна нарада над проектом закона о промислі будівлянім. При загальній дебатї над сьм проектом виголосив руский посол Телішевский довгу промову, в котрій доказував, що проект сей закона з кожного взгляду не відповідає існуючим тепер відносинам будівлянім в Галичині, і що закон сей, наколи би его рада державна ухвалила, приніс би для Галичини лише шкоду.

Комісія валютна полагодила справу написи на нових монетах золотих. Принято 21 голосами проти 18 поправку послів Айма і Борчица, щоби напис звучав так: *Franciscus Josephus I., D. G. Imperator Austriae, Rex Bohemiae, Galiciae, Syriae et Apostolicus Rex Hungariae*. За тою поправкою голосували Поляки, Чехи і німецькі клерикали. Поправку Борчица, щоби додати ще: *Rex Croatiae*, відкинено. Референдумом проектів валютних в повній палаті має бути посол Щепановский.

Міністерство війни, як доїс один віденський дневник, має намір запроєкувати небавком реорганізацію інфантерії, і то іменно в тім напрямі, щоби скасувати четвертий баталіон при кождім полку і з тих четвертих баталіонів утворити 34 нових полків. Ся реформа має бути переведена з тої причини, що нинішній чотиро-баталіонний полк єсть так тяжкою інституцією військовою, що его начальник, полковник, не в силі відповісти задачі на него вложеній.

По семигородских Румунах має приїхати до Відня громадна депутація угорских Словаків з подібним меморіалом, як попередню румунська. Словаки мають жалувати ся на мадиризоване шкіль, на розвизане словацких товариств шкільних, на усуване Словаків з правительствених урядів і взагалі на утиск не тільки політичний, але і економічний. При кінці меморіалу Словаки запевняють о своїй вірности для престолу і для династії. На чолі словацкої депутації має приїхати знаний словацкий патриот і писатель Гурбан-Валанський.

В 1893 році має відбутися в Інсбруці тирольська вистава краєва. Італійці з полудневої часті Тиролю заявили, що в ній участі не возьмуть, бо се противилось би їх засаді автономічній.

Раду громадску в Загребі розвизано королівским рескриптом задля переступлення обсягу ділани і задля ведення там росправ над правно державними відносинами.

Германштадські дневники доносять, що знаний посол угорский Александер Мононій

скликав конференцію до Кляйзенбурга, в котрій будуть вести ся наради над будучим становищем супротив румунського народу, бо ситуація після віденської маніфестації змінилась.

Проект будови залізниць Мармарош-Сигот-Станіславів прийнято в угорским соїмі по довшій дискусії і по промові міністра скарбу Дра Векерля, котрий збивав закиди опозиції, що для Угорщини користнійше було би, сли би сю залізницю сполучити з Коломнею. Міністер Д. Векерле підніс особливо стратегічні взгляди, котрі промовляють за сполученем залізниць з Станіславовом.

Підчас обїду в честь італійского короля німецький цісар Вільгельм оголосив заручини своєї наймолодшої сестри Маргарити з князем Гессіи Фридрихом Каролом, котрий служить в пруским війську. Тим заручинами здементовано всі поголоски, будьто княжна має одружити ся з італійским наслідником престолу кн. Неаполю, або з румунским наслідником престолу кн. Фердинандом.

В короткім часі, як доносять дневники, має наступити зїзд болгарского президента міністрів Стамбулова і румунского президента міністрів Катарджія. До сего зїзду спонукала обох мужів потреба острійшого нагляду над болгарскими емігрантами, перебуваючими в Румунії. При тій нагоді, як говорять, має порушити ся друга справа, іменно заклучене евентуальної угоди оборонної між Румунією а Болгарією. Впрочім ся стріча вже давно проєкувала ся, бо переговори о заклученю союзу вели ся вже давнійше. Тепер ініціативу до того зближення обох держав дала Англія.

З Білграду доносять, що сербский дневник урядовий оголосив підписаний всіми міністрами декрет, завідомляючий, що справи регентні аж до вибору третього регента на місце помершого Протича будуть залагоджуватись через двох оставших регентів Ристича і Біломарковича.

В Софії зачав ся процес осіб, обжалованих о убійство болгарского міністра Белчева. Обжалованих є вісімнадцять а між ними найзначнійші: писатель Миларов, урядник Попов і Василієв, резервний офіцер. Акт обжалованя закладає їм, що вони стояли в зносинах з ворожою державою, зложили заговор на жите князя, підмовляли нарід до повстання і творили уоружені дружини, щоби перевести зміну правління. Крім сих трьох осіб стоїть перед судом ще п'ятнадцять винних, між ними Каравелов, Молов і фотограф Карастоянов, котрим закидають, що вони зробили заговор, підготовляючи атентат на Стамбулова і убійство Белчева.

Дрібні вісти.

(Цісар на маневрах.) Як *Budapester Correspondenz* доносить, має цісар після дотеперішних диспозицій бути сего року при таких маневрах в Австро-Угорщині: В перших днях вересня загосить цісар до Галичини на маневри 10-го (перемьского) і 11-го (львівского) корпусу і задержить ся при сій нагоді в Ярославі і Львові. Відтак поїде цісар на маневри 9-го корпусу до Йосифового Градця в Чехії. Звідтам удає ся цісар імовірно 14. н. ст. вересня до Пятицерков, а зглядно до Горкань в Угорщині, щоби бути присутним при великих маневрах між 4-им (будапештеньским) а 13-им (загребским) корпусом. Вкінці поїде ще цісар на маневри 3-го (градецкого) корпусу на угорско-стирийську границю.

(Статистика університетів.) Після *Academische Tagesfragen* в першім півроці 1891/92 мала Італія в 21 університетах 17.558 студентів і 1522 професорів; Німеччина в 20 таких заведеннях числила 29.568 студентів і 2406 професорів; Австро-Угорщина в 11 університетах 19.264 слухателів і 994 професорів; Англія в 10 університетах 19.642 слухателів а 597 професорів, а Росія в 9 університетах 10.809 слухателів і 539 професорів. Найбільше студентів було в університеті парискім, бо 9.215, по нїм ідуть університети: віденський 6.220, берлінський 5.527,

неаполитанський 4.328, праский 3.911, пештеньський 3.533, атенський 3.500, едінбургський 3.488, московський 3.473 і т. д.

(Правопись фонетичну) для шкіль народних прийняв учительські конференції повітів кляйменецкого, серетського, кімполонського. В повіті черновецким заявило ся за нею лиш 14 голосів; противних було 24 учителів, а між ними переважна часть Волохів, що не вчать по руски і не іспитовані з руского. Стало ся се з причин чисто політичних; Купчанко з румунізаторами розвинув сильну агітацію поміж учителями против фонетичної правописи, і от пішли Волохи-учителі, не зважаючи ні раз на педагогічно дидактичні взгляди, слїпо рука в руку з „обєдинителями“.

(Справи шкільні.) Рік шкільний 1892/93 розпочне ся в гімназії аж 15. н. ст. вересня. Іспити вступні до I. кл. відбудуть ся 15., 16., 17. липня, а по вакаціях 1., 2., 3. вересня. До іспитів поправчих можуть такі ученики, що хотять відійти до другої гімназії, зголосити ся вже 1. вересня; для прочих учеників час іспитів поправчих означить ся пізнійше. — В школі реальній відбудуть ся іспити вступні до I. кл. в тім самім часі, що й в гімназії.

(Подаємо до відомости ц. к. дирекції почт), що ані в трафках, ані в самім уряді почтовим не можна дістати руских почтових друксортів.

(Повісила ся) в покою дня 24. червня служниця надінспектора Шр. Анна Шегін. Причиною самогубства було сиреневірене значної суми грошей.

(Наслідок гістерії.) Гістична пані Сккинула ся дня 24. червня в керницю. Зода була мівка, то-ж удадо ся нещасну загоді витягнути і привести до жита.

(Пригоди на Пруті.) Перед кількома днями керманіч Андрій Воругар віз дарабою з Кут через Чернівці до Румунії свій товар деревляний. На дарабі була і его жінка та син. Нараз дараба вивернулася і всі трое впали в воду та потонули. Тіла їх не найдено ще до тепер. — Шістьнадцятилітній паробок, син Костя Сарийчука, селянина з Цурина, хотів показати зуха та конем переплести Прут. Ледви скочив з конем в воду, фила пірвала і коня і паробка, а по хвили щезли оба в воді без слїду.

(Огонь) спопелив дня 23. червня хату рара-нецкого селянина Паша Лазура.

(Убійство.) В Мігаленах найдено убиту жінку. Поліція арештувала чоловіка і жінку, на котрих заримтила слїди крови та подрпані лиця і руки.

(Скажений пес) покусав недавно Георгія Кобринчука в Магалі, а Герша Фреєра і Анну Фаслер в Калічані. На покриті коштів подорожи покусаних до лічебного заведення Дра Бабеша в Букарешті дав виділ краєвий 60 зл., а магістрат 50 зл.

(Конкурси.) Головиний виділ товариства „Просвіта“ у Львові оголошує сим, на підставі акту фундаційного з дати: Стрий дня 27. червня 1890. року: конкурс на премію „фундації імени Стефана Дубравского“ в квоті 90 зл. ав Премія тота призначена Високоошанованим фундатором за написане найліпшої популярної розправи в руским язичі з історії, географії, етнографії, економії політичної, господарства або права. Премію має право признавати Головиний виділ товариства „Просвіта“ у Львові (при ул. вірменський ч. 27.), до котрого належить надіслати праці конкурсові по день 15. н. ст. падолиста 1892. року. Преміювана рукопись стає ся власностею товариства „Просвіта“ у Львові; рукописи непреміювані будуть звернені авторам.

Той сам виділ розписує сим конкурс на написане для товариства „Просвіта“ книжочок слїдуючого змісту: 1. Повістки з жита суспільно-народного і оповідання морально-релігійні. 2. Оповідання історичні. 3. Розвідки економічно-господарські, як також образки з історії промислу і торгівлі. 4. Розвідки з гігієни. 5. Короткий правотар народний. 6. Образки етнографічні і географічні. 7. Образки з природи.

8. Про забезпечення на жите. — Книжочки мають бути написані в спосіб приступний для народу, а обсягом не можуть переходити трьох аркушів друку. При виборі предмету праці звертає ся увагу на зміст дотеперішних видань товариства „Просвіта“. За оригінальні праці платить товариство „Просвіта“ від аркуша: 15 зл. ав. до 25 зл. ав., а за переклади: 8 зл. ав. до 15 зл. ав. Рукописи належить надсилати до Головного виділу товариства „Просвіта“ у Львові (при ул. вірменській ч. 27.), до дня 15. падолиста 1892. року. Рукописи неприйнятні будуть звернені авторам.

За головний виділ товариства „Просвіта“

у Львові, дня 16. н. ст. червня 1890. р.

Иван Гуляй
секретар.

Др. Омелян Огоновский
голова.

(Окружне віче народне) відбуде ся в Станіславові, дня 22. червня (лат. 4. липня) с р з слідуною програмою: 1. о годині 8. рано Богослуження в церкві катедральній; 2. о годині 9. отворене віча в сали театральній товариства ім. Монюшки всупним словом; 3. вибір голови віча, двох заступників і двох секретарів на час віча; 4. реферат в цілі пояснення народної програми; 5. реферат про теперішні політичні наші положення і дотичні наші жагання; 6. реферат посла п. Гурника; 7. реферат в справах шкільних і про дотичні жагання наші на полі шкільництва; 8. реферат в справах економічних, а то о реформі по датків і відносинах рілних; 9. реферат про ладу вірменської громади; 10. реферат про потребу реформи на полі судовництва; 11. Внесення і резолюції вічеві. Того самого дня вечером устроює „Руска Бесіда“ в Станіславові при ласкавім співуділі „Львівського Бояна“ вечерниці в пам'яті ХХХІ. роковин смерті Тараса Шевченка. Програма дуже богата і добірна.

(Гусь убила дитину.) В Москві приїхало до одної міщанки в гості подружжя з двоїтним сином. Хлопець не хотів сидіти в кімнаті, тому мати вивела его на подвір'я. Однак ледви вона відвернула ся, кинула ся на хлопця гусь, ударом крил повалила его на землю і почала люто щипати. Тривало те все ледви мінуло; мати прибігла до хлопця, а він уже змілів. Хоч зараз дали хлопцеві поміч, він таки небагом помер.

(Холера) ширить ся від довгого часу в Персії. Як доносить з Тегерану до Times а померло там в четвер дня 9. н. ст. червня кілька сот людей на сю пошесть. В п'ятницю лютилася недуга так само. Всі склади позамикають в місті, а правительством устали санітарний кордон на 40 миль довкола Тегерану, щоби спинити ширення пошесть. — Після найновіших вістей появилася холера вже і в полудневих губерніях Росії.

(Коні с окулярами.) Носять люди окуляри, то чому би і коні не могли їх носити? А вони і так мають звичайно дуже короткий зір через те, що стоять в темних стайнях. Задля короткого зору стають коні дуже похлиплими; нераз налякає ся каменя на дорозі, сухої верби, а все лиш для того, що не можуть розпізнати, що се? Одже один лондонський оптик зачав робити і продавати окуляри для коней. Суть то подвійно вигнуті скла, оправлені в шкіру. І кажуть, що похлипли коні зовсім стають спокійні, коли їм надівають ті окуляри.

(Роман з життя бузків.) На однім гольштинському хуторі, перед одинадцятьма літами, показав сучерина одного бузика так, що той уявив з гніздом на землі, і хоч его люди лічили, не міг уже літати. Так і зістав він катікою на крыла, але жив. Тяжко приходилось ему тепер жити на подвір'ю доброго гадзди, а найтяжше було ему бачити, як товариші відлітали собі осеню у вирей десь над Ніль. Та що було робити? Як годі, то годі. Добрий господар зробив Петрови — бо так назвали каліку-бузика — порядне гніздо і що дня давав ему риби на поживу. Привик бузико до нового життя таї жас собі не рік, не два, а одинадцять літ у господаря і став дуже ласкавий. Тільки й журби в него, як побачить весною своїх товаришів, що вернули з Африки та зачинають собі робити гнізда. Тоді стає він собі на високий кулі гною і дивить ся тужно на щасливе родинне жите. Але перед двома роками і ему „засвітило сонце“. Одного чудового весняного

дня прилетіла до бузика-каліки молоденька чепурна самиця, глинула милосердно на бузика і згодилась з ним жити. Годі було їм заложити гніздо на даху, тому розвели родинне жите на землі. І прожив Петро одно щасливе літо. Самиця вивела кількоро дітей — і все було би в ладі, як би не надійшла була осінь. Глинула бузичиха, як бузика відлітають, затужила за Африкою, забрала діти та й полетіла, а Петро лишив ся сам зі своєю журбою, роздумуючи, які то жінки невірні. Минув рік, самиця не прилетіла. Очевидно покинула... Аж сего року дивить ся Петро: хто летить просто до него? — то жінка вертає по півторарічній розлуці. Ну, гаразд! Але тепер вона не хотіла гніздитись на землі, але конче на даху. Зміркував се господар по тім, що бузико-каліка х-тів конче якимсь способом дістати ся на дах. Він приставив одже ему вигідну драбину, по котрій каліка лазить собі на дах, і щаслива пара гніздить ся тепер вже на даху, а люди в цілій околиці вже тепер закладають ся о то, чи бузичиха і сего року покине бузика, чи ні.

(Баціль против миший.) Професор гігієни в університеті в Гріффі, др. Лефлер, відкрив баціля, таке дуже маленьке і голім оком невидиме сотворіння, що викликає в мишах тифус мишачий і нищать їх. Лефлера цокликали тепер до Греції, щоби зарадив тому нещастю, яке там миши чинять. Проба удала ся незвичайно добре. Він затроїв миши тим бацілем, а меж ними повстала правдива зараза, котра ширилася тим скорше, що живі миши пожирають здохлі і заражають ся від них. В п'ять днів по зараженю їх бацілями миши гинуть. Такі самі, тільки трохи повільніші наслідки осягнено з живлення їх хлібом, моченим в ющі з бацілів. Професор Лефлер скликав доокрестних селян і 60 воївків і вони розкинули такий хліб на просторі кількох квадратних миль. На другий день уже поле вкрилось хорими мишами, що не могли рушитись з місця, а по кількох днях всі погинули. Мишачий баціль шкодить лиш мишам, а для других звірят і людей він нешкідливий.

(На що султан видає гроші?) В Туреччині біда; каса державна не виплачує часом цілими місяцями платні урядникам та воїкам, але султана не обходить се нічого. На харч для своїх 36 жінок першого ряду видає він 600.000 франків, на одіж для них 750.000, на всілякі дрібні видатки і платні для них мільон франків, на удержане 1780 женщин до послуги 900.000 франків, на удержане 2000 воратарів та євнухів 375.000, на удержане осіб, що товаришать жінкам его підчас проходів 250.000, а жінкам, що з різних причин мусіли уже покинути султанський серай, 21/2 мільона франків. В загальні скарб турецький видає лиш на наведені позиції місячно шість мільонів триста сімдесять і п'ять тисяч франків!

НОВІ КНИЖКИ.

Читанка для шкіл народних. Часть I. (Букар.) Уложив Омелян Попович. Відень. Накладом ц. к. дирекції шкільних книжок. 1892. Ціна 30 кр. — Сей буквар відзначає ся чистотою, вірцевою мовою, чого в книжках уживаючих досі на Буковині не видати, а що падає ему ще більшої ваги, то є се, що він писаний правдивою фонетичною, чим, наколи він буде запровадженый до школи, після нашого переконання кладуть ся перші підвалини під будову, в котрій, Бог допоможе, розгосить ся й наше народне добро. Чей недалекий вже час, що нещасна сваря на букарів покінчить ся й з новим столітєм зверне ся робота загалу нашого в хосенний бік.

Ціна збіжя.

В Чернівцях платили дня 30-го червня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	9.— — 9.25 зл.
жита	8.— — 8.25 „
ячменю	6.— — 6.25 „
вівса	6.50 — 6.75 „
ріпаку	— — — — „
конюшини	— — — — „
кукурудзи	5.30 — 5.40 „
гороху	7.— — 8.— „
оковити	15.75 — 16.— „

Курс монет

дня 30-го червня 1892-го р.

дукат	5.58 — 5.66 зл.
рубель папер.	1.19 1/2 — 1.20 1/2 „
наполеондор	9.47 — 9.52 „
100 марок	58.50 — 58.75 „

ТОВАРИСТВА „ПРОСВѢТА“ і „Педагогічне“

при зближаючих ся іспитах в школах народних подають до відомости Свѣтлыхъ Радъ Шкільныхъ, Вире-подобныхъ священникѣвъ, катехитѣвъ, Высокоповажанныхъ учителейвъ и родителейвъ, що книжки накладу товариств, призначені кр. Радю школьній на премію для учениківъ красноплавлені зъ позолочеными берегами, можна купити въ канцелярії товариств при улиці Вірменської ч. 27

по слідууючій ціні:

а) Видання товариства „Просвѣта“:

Добре робити, добре буде	17 кр.
Роскази про сили природи	20 „
Оповідання о житю св. Бориса и Габба	20 „
Повѣстки для дѣтей	27 „
Сестра	15 „
Байки	22 „
У пропасть дорога хованка	28 „
Зоря	22 „
Історія Руси ч. I	25 „
Історія Руси ч. II	23 „
Історія Руси ч. III	38 „
Паша, душа въ господарствѣ	35 „
Левъ и конопль	24 „
Рогата худоба	45 „
Про живоплоты и тѣсы	20 „
Веняминъ Франкинь	16 „
Паства	24 „
Нѣ досѣткахъ	22 „
Жите св. великомученика и лікаря Пантелеймона	20 „
Дробна птиця господарска, а велика грошѣ	20 „
Відкрыте Америка	22 „
Звѣрята шкідливі и позиточні	42 „
Перекрѣпленіє	18 „
Кирилъ и Методій	22 „
Сергѣй задовго моря	25 „
Молитвенникъ на родниці (въ звичайній оправѣ)	20 „

въ лучшій оправѣ:

а) хрестъъ полотноный и золоченый хрестъъ зъ переду	25 „
б) ціла оправа полотноная, береги золочені и золоченый хрестъъ зъ переду	35 „

б) Видання тов. руского педагогічного.

Образковий видання:

Звѣрята	10 кр.
Госпинець	10 „
Забави	10 „
Менажерія	10 „
Робизонъ	40 „
Мала менажерія	35 „
Дикі звѣрята	35 „
Для забави	48 „
Квіточка	20 „
Віслючокъ	20 „
Кобзарь Тараса Шевченка	20 „

Інший видання:

Читанка ч. I	10 кр.
„ ч. II	10 „
„ ч. III	10 „
„ ч. IV	10 „
Тѣ самі оправки	20 „
Вязанка желаний	10 „
Хемія Руское	40 „
Учительъ зъ р. 1890	2 зр.

Всякі замовленія высылають ся скоро и точно.

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріння, вина і делікатесів
в Чернівцях, ринок.

поручає свій богатий склад назви, полудневих овочів, російского чаю, шоколяди, руму й майони, та всяких розолій і лікерів.

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливимъ зияжанимъ цінахъ. — По-свійскій склад ріжнихъ товарівъ зъ хиньского срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к пр. фабрики господарскихъ машин

Clayton-a і Schutleworth-a

Відень і Ліпкольні (Англія).

Льок-мобілі, всякі плуги, молотильні, жалини до оїби, ко-шени і тероблени кукурудзи, жалини, жалини, січкарні, сикачки, лопати і т. д.

Найліпший і найтаншій олій до машин.

З печатні Г. Чоппа.

Видає і відповідає за редакцію: Сильвестер Дашкевич.